

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΑΡΧΑΙΑ ΚΑΙ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ»
(ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ)

Λόγοι του Συμεών του Νέου Θεολόγου
(μεταγλωττισθέντες από την ελληνικήν εις την κοινήν διάλεκτον)

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
Της
Ουρανίας Π. Μητσέα
Πτυχιούχου Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών,
2012

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ:

Σοφία Καπετανάκη, Μόν. Επίκουρος Καθηγήτρια, Επιβλέπουσα

Δήμητρα Δελλή, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Μέλος

Ορέστης Καραβάς, Μόν. Επίκουρος Καθηγητής, Μέλος

Καλαμάτα, 2020

Περιεχόμενα

Πρόλογος.....	4
Εισαγωγή	5
Κεφάλαιο 1: Βιογραφία Συμεών.....	6
Κεφάλαιο 2: Περιεχόμενο των <i>Κατηχητικών λόγων</i>	10
2.1 Λόγος Α' (Κατήχηση ΚΣΤ')	10
2.2 Λόγος Β' (Κατήχηση Λ')	10
2.3 Λόγος Γ' (Κατήχηση ΛΑ').....	11
2.4 Λόγος Δ' (Κατήχηση ΙΔ')	11
2.5 Λόγος Ε' (Κατήχηση Κ')	11
2.6 Λόγος ΣΤ' (Κατήχηση ΚΑ')	12
2.7 Λόγος Ζ' (Κατήχηση ΚΒ').....	13
2.8 Λόγος Η' (Κατήχηση ΚΓ').....	13
Κεφάλαιο 3: Έκδοση των <i>Κατηχητικών λόγων</i>	15
3.1 Η παρούσα έκδοση	15
3.2 Λόγος Α' (φφ. 337-345).....	16
3.3 Λόγος Β' (φφ. 345 ^v -354).....	28
3.4 Λόγος Γ' (φφ. 354 -358).....	42
3.5 Λόγος Δ' (φφ. 358 -363)	49
3.6 Λόγος Ε' (φφ. 363 ^v -368 ^v)... ..	58
3.7 Λόγος ΣΤ' (φφ. 369-372 ^v)	67
3.8 Λόγος Ζ' (φφ. 372 ^v -380 ^v)	73
3.9 Λόγος Η' (φφ. 380 ^v -386).....	86
Κεφάλαιο 4: Παλαιογραφικός σχολιασμός	95

Συμπεράσματα	96
Βιβλιογραφία	97
Περίληψη εργασίας	98
Summary.....	99

Πρόλογος

Η πρώτη μου επαφή με το μάθημα της Παλαιογραφίας – Κωδικολογίας έγινε στο πλαίσιο των μαθημάτων του μεταπτυχιακού προγράμματος. Έως τότε, κατά τις προπτυχιακές μου σπουδές δεν είχα διδαχθεί κάτι αντίστοιχο. Στα πρώτα μαθήματα που μας δίδασκε η κυρία Καπετανάκη, η δυσκολία μου ως προς την κατανόηση των γραμμάτων και τη δυνατότητα της μεταγραφής των κειμένων ήταν έντονη. Κατά την πορεία των μαθημάτων και με τις συνεχείς ερωτήσεις που έθετα στη διδάσκουσα για την επίλυση των αποριών μου, άρχισα να εντυπωσιάζομαι τόσο με το ενδιαφέρον που έβρισκα στο μάθημα όσο και με την εξοικείωσή μου με αυτό. Χωρίς δισταγμό, όταν ήρθε η στιγμή να αποφασίσω ποια θα ήταν η διπλωματική μου εργασία, απευθύνθηκα στην κυρία Καπετανάκη.

Ως ένας άλλος αντιγραφέας με τη σειρά μου κλήθηκα να μεταγράψω τους λόγους του Συμεών του Νέου Θεολόγου, οι οποίοι είναι μεταφρασμένοι στην «κοινή διάλεκτο» από έναν άγνωστο αντιγραφέα και βρίσκονται στη Μονή Αγίων Πάντων στην Πάτρα. Κατά τη διάρκεια της μεταγραφής των λόγων κατανόησα τις δυσκολίες που αντιμετώπιζε ο κάθε αντιγραφέας με τα μέσα της εποχής του, αφού ακόμα και τώρα με την εξέλιξη και τη βοήθεια της τεχνολογίας το έργο αυτό δεν είναι εύκολο και η πιθανότητα λάθους συνεχίζει να υπάρχει.

Στο σημείο αυτό, θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα κυρία Καπετανάκη Σοφία, της οποίας σε όλο το διάστημα της συγγραφής η αρωγή της ήταν σημαντική και μοναδική, αφού με την εμπειρία της, τις διορθώσεις της και την υπομονή της με βοήθησε για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Επιπλέον, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον κύριο Τσελίκια Αγαμέμνονα, προϊστάμενο του Ιστορικού και Παλαιογραφικού Αρχείου και του Εργαστηρίου Συντήρησης Χειρογράφων του ΜΙΕΤ, ο οποίος μου παρείχε τους λόγους για την εκπόνηση της εργασίας.

Δε θα μπορούσα να παραλείψω να ευχαριστήσω θερμά την οικογένειά μου για τη στήριξη, την εμπύχωση, την εμπιστοσύνη και τη βοήθεια που μου παρείχε σε όλα τα χρόνια των σπουδών μου. Πέραν τούτων όμως, τους ευχαριστώ που μου έδωσαν όλα τα εφόδια ώστε να γίνω ένας σωστός άνθρωπος και αυτό είναι κάτι που δε διδάσκεται, αλλά μεταδίδεται.

Εισαγωγή

Ο Συμεών ο Νέος Θεολόγος¹ έζησε σε μία εποχή κατά την οποία η βυζαντινή αυτοκρατορία έφτασε στο απόγειο της δύναμης και της δόξας της. Αυτοκράτορες που διακρίθηκαν για την στρατιωτική τους ιδιοφυΐα, όπως ο Νικηφόρος Φωκάς, ο Ιωάννης Τσιμισκής και ο Βασίλειος Β΄ κατατρόπωσαν και αποδυνάμωσαν εχθρούς, όπως οι Άραβες, οι Βούλγαροι και οι Ρως· όλοι οι τομείς του δημόσιου βίου αναδιοργανώθηκαν και εκσυγχρονίστηκαν, η οικονομία και το εμπόριο γνώρισαν μεγάλη άνθιση, καθώς και τα γράμματα και οι τέχνες².

Στην παρούσα εργασία παρουσιάζονται οκτώ από τους τριάντα τέσσερεις *Κατηχητικούς* λόγους για μοναχούς του Συμεών του Νέου Θεολόγου, μεταφρασμένοι στην απλοελληνική από έναν άγνωστο αντιγραφέα του 17^{ου} αιώνα, οι οποίοι περιέχονται στον κώδικα 8 της μονής Αγίων Πάντων της Πάτρας³.

Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται μία σύντομη παρουσίαση της ζωής και της προσωπικότητας του Αγίου Συμεών μέσα από τον *Βίο* του που έγραψε ο μοναχός και θεολόγος Νικήτας Στηθάτος⁴, ενώ στο δεύτερο δίνεται συνοπτικά το περιεχόμενο των οκτώ αυτών λόγων. Ακολούθως, στο τρίτο κεφάλαιο παρατίθεται η έκδοση των λόγων (η μεταγραφή τους, κριτικό υπόμνημα και μαζί υπόμνημα πηγών). Την έκδοση συνοδεύει, επίσης ως υπόμνημα, το κείμενο του Συμεών, προκειμένου ο ενδιαφερόμενος αναγνώστης να παρακολουθήσει και να αξιολογήσει αυτή την μεταγλώττιση των λόγων από την ελληνική στην κοινή διάλεκτο. Της έκδοσης, προηγείται πίνακας με τις συντομογραφίες που χρησιμοποιούνται στο κριτικό υπόμνημα.

Καθώς η εργασία επικεντρώνεται στη μεταγραφή των λόγων, στο τέταρτο κεφάλαιο γίνεται σύντομος σχολιασμός της γραφής και άλλων στοιχείων που σχετίζονται με την αντιγραφή του κώδικα. Ακολουθούν τα συμπεράσματα και η βιβλιογραφία.

¹ Βλ. Kazhdan, 1991, τ. 3, 1987.

² Βλ. Browning, 1992, 121.

³ Τσελίκας, 2004, 94, 100.

⁴ Βλ. Kazhdan, 1991, τ. 3, 1955-195

Κεφάλαιο 1: Βιογραφία Συμεών

Ο Συμεών ο Νέος Θεολόγος, κατά κόσμον Γεώργιος, είναι άγιος της Ορθόδοξου Εκκλησίας και μια από τις σπουδαιότερες μοναχικές μορφές της μέσης βυζαντινής περιόδου. Ο Συμεών από τα νεανικά του χρόνια επέδειξε ενδιαφέρον για τη μόρφωση, ενώ επέλεξε το μοναχικό βίο τον οποίο ασπάστηκε σε ηλικία 27 ετών. Έχει αφήσει πλούσιο έργο, το οποίο, από θεολογικής πλευράς, διακρίνεται για την έκφραση, το περιεχόμενο «και τον καινοτόμο ορθόδοξο υπομνηματισμό, που του προσέδωσαν το προσωνύμιο *Νέος Θεολόγος*», συγκαταλέγοντάς τον μεταξύ των τριών αγίων της Εκκλησίας που έχει τον τίτλο του θεολόγου.

Ο άγιος Συμεών γεννήθηκε στη Μικρασιατική Γαλάτη στα μέσα του 10^{ου} αιώνα (949-957) από πλούσιους και ευγενείς γονείς, τον Βασίλειο και την Θεοφανώ⁵. Σε ηλικία περίπου έξι ετών εστάλη στην Κωνσταντινούπολη, στους παππούδες του, οι οποίοι κατείχαν υψηλά αξιώματα στα ανάκτορα, και παραδόθηκε σε γραμματοδιδάσκαλο για να μάθει τα πρώτα του γράμματα. Ο Συμεών διακρίθηκε για την επιμέλεια και τις επιδόσεις του και, σε σχετικά νεαρή ηλικία, επιδόθηκε στην εκμάθηση της καλλιγραφίας και της ταχυγραφίας, ενώ δεν ολοκλήρωσε τον κύκλο της θύραθεν παιδείας⁶.

Παρά τη θέλησή του, αλλά για να ικανοποιήσει τον εκ πατρός θείο του, αποδέχτηκε το αξίωμα του σπαθαροκουβιλαρίου (τιμητικός υπασπιστής) του αυτοκράτορα Νικηφόρου Φωκά (963-969) καθώς και να γίνει μέλος της Συγκλήτου. Η παροδική δόξα και οι βιωτικές υποθέσεις, όμως, δεν τον ενδιέφεραν καθόλου, έτσι, όταν ο αυτοκράτορας δολοφονήθηκε, εγκατέλειψε το παλάτι και πήγε στην περιώνυμη Μονή Στουδίου όπου βρήκε τον πνευματικό του πατέρα, τον άγιο Συμεών τον Ευλαβή τον Στουδίτη. Εκείνος τον προέτρεψε να επιστρέψει στον θείο του θεωρώντας τον πολύ νεαρό, ήταν μόλις δεκατεσσάρων ετών, για να ακολουθήσει τον μοναστικό βίο. Όπως είναι αναμενόμενο, ο νεαρός Συμεών θλίβεται από την τροπή των γεγονότων και έχοντας επιστρέψει στο σπίτι του, ακολουθεί τις συμβουλές του

⁵ Σπηθάτος, 1983, 35.

⁶ Στο ίδιο, 37.

πνευματικού του πατέρα και αρχίζει την προσευχή καθώς και τη μελέτη θεολογικών κειμένων⁷.

Δώδεκα χρόνια μετά την πρώτη του προσπάθεια να γίνει μοναχός, έτυχε να του ανατεθεί μία υπηρεσιακή αποστολή για την γενέτειρά του τη Γαλάτη. Πριν την αναχώρησή του πέρασε από τη Μονή Στουδίου για να επισκεφθεί και να ζητήσει την ευλογία του πνευματικού του. Αυτό που συνέβη ήταν αναπάντεχο, αφού ο γέροντας του είπε, «καιρὸς ἰδοὺ τέκνον, καθ' ὄν, εἰ βούλει, τὸ σχῆμα καὶ τὸν βίον ἀλλάξασθαι δεῖ», προτρέποντάς τον να απαρνηθεί τον κοσμικό βίο⁸. Περιχαρῆς αναχώρησε για την ιδιαίτερη πατρίδα του προκειμένου να το ανακοινώσει στους γονεῖς του και να πάρει ὅλα του τα υπάρχοντα⁹. Οι γονεῖς του αντέδρασαν στα σχέδιά του χωρίς αποτέλεσμα, καθώς η απόφασή του ήταν ελλημμένη και ο Συμεών, που δεν κάμφθηκε ούτε από τα δάκρυα του πατέρα του που τον ἠθέλε στήριγμα στα τέλη της ζωῆς του, παραιτήθηκε εγγράφως από την πατρική περιουσία και αναχώρησε λέγοντας, «ἀδύνατόν μοι τὸ προσμεῖναι τοῦ λοιποῦ ὑπάρχει τῷ βίῳ, πάτερ, κἂν πρὸς βραχὺν χρόνον, οὐ γὰρ οἶδαμεν τί τέξεται ἡ ἐπιούσα, καὶ τὸ προτιμήσασθαι ἄλλο τι τῆς Χριστοῦ δουλείας σφαλερὸν γοῦν ἐμὸν καὶ ἐπικίνδυνον»¹⁰.

Επιστρέφοντας στην Κωνσταντινούπολη, πήγε αμέσως στη Μονή Στουδίου ὅπου ἔγινε δεκτὸς ὡς δόκιμος και τέθηκε ὑπὸ την επιτήρηση του μοναχοῦ Συμεών, ο οποίος τον εισηγάγε «στους τελειώτερους κόπους ὑπὲρ της αρετῆς». Ο πνευματικὸς του πατέρας, ὁμως, ἦταν ἀντίθετος με το κοινοβιακό σύστημα οργάνωσης που ἀκολουθοῦσε η Μονή και παρακινούσε τον νεαρό δόκιμο να προσέχει μόνον τον εαυτό του, να μην συνομιλεῖ με τον οποιονδήποτε χωρὶς λόγο και να μένει ἀπομονωμένος, γεγονός που δημιούργησε ἔνταση στη Μονή, με ἀποτέλεσμα να ξεσηκωθoύν οι μοναχοί και, ὡς εκ τούτου, ο ηγούμενος να τον διώξει ἀπὸ τη Μονή¹¹. Ο φθόνος του ηγούμενου και των μοναχῶν της Μονῆς Στουδίου τον οδήγησαν, ἀν και δόκιμος, στην Μονή του ἁγίου Μάμαντος του Ξηροκέρκου, η οποία εἶχε ηγούμενο τον ἐνάρετο Αντώνιο. Ὦντας πλέον στη νέα Μονή, εμφανίζεται μια νέα πρόκληση για τον Συμεών, ἀφοῦ ο πατέρας του μαζί με τους Συγκλητικὸς να ἀλλάξει γνώμη, αποφασίζει να γράψει μια ἐπιστολή στον πατέρα του,

⁷ Στο ἴδιο, 39-41.

⁸ Στο ἴδιο, 46-47.

⁹ Στο ἴδιο, 47.

¹⁰ Στο ἴδιο, 50-53.

¹¹ Στο ἴδιο, 57-72.

συμβουλευόντάς τον να μην αντιτίθεται σε αυτόν¹². Παρά τις δοκιμασίες και τους πειρασμούς, ο Συμεών δεν κάμφθηκε αλλά συνέχισε να φλέγεται από τον θείο έρωτα και στα 29 του χρόνια εκάρη μοναχός και έκτοτε επιδόθηκε στην προσευχή και τη μελέτη των θείων Γραφών¹³.

Δυο χρόνια μετά (988), ο ηγούμενος της Μονής του αγίου Μάμαντος, Αντώνιος, απεβίωσε και οι μοναχοί, με τη σύμφωνη γνώμη του Πατριάρχη Νικολάου Β΄ του Χρυσοβέργη, χειροτόνησαν τον Συμεών ιερέα και τον τοποθέτησαν ηγούμενο της Μονής¹⁴. Ο Συμεών ο Νέος, ως ηγούμενος πλέον της Μονής του αγίου Μάμαντος, κλήθηκε να αντιμετωπίσει νέες προκλήσεις. Πρώτη του μέριμνα ήταν η ανακαίνιση της σχεδόν ερειπωμένης Μονής, κατεδαφίζοντας τα παλαιά κτίρια και ανεγείροντας νέα στη θέση τους. Τον ναό, που χρονολογείτο από τον 7^ο αιώνα, τον καθάρισε και τον καλλώπισε με εικόνες, βιβλία, καντήλια και άλλα αναθήματα. Επίσης, πολύ μεγάλη σημασία έδωσε και στη μόρφωση και τη συγκρότηση των μοναχών διδάσκοντάς τους λόγω και περισσότερο έργω και θέτοντας τον εαυτό του ως παράδειγμα, «ἀπ' ἐμοῦ ὄψεσθε καὶ τοῦτο ποιήσετε»¹⁵.

Παρά τις προσπάθειες του Συμεών να μεταδώσει στους μοναχούς γνώσεις περί «θείου έρωτος», «θεωρίας» και «θείου φωτός», οι μοναχοί οι οποίοι δεν ήταν συνηθισμένοι σε τέτοια διδασκαλία, έφθασαν στο σημείο να του επιτεθούν με φωνές και «φονικές διαθέσεις» και να καταφύγουν στον Πατριάρχη Σισσίνιο για να βρεθεί λύση. Ο Πατριάρχης κάλεσε άμεσα τον Συμεών στο Πατριαρχείο για να λάβει εξηγήσεις. Όταν αντιλήφθηκε τι συνέβαινε αποφάσισε να εξορίσει όλους τους ταραξίες μοναχούς, αλλά ο μεγαλόψυχος Συμεών τον απέτρεψε¹⁶. Ύστερα από τα γεγονότα αυτά, παρέμεινε ηγούμενος για ακόμη 25 χρόνια και το 1013, σε ηλικία 57 ετών, παρέδωσε τη θέση του στον μαθητή του Αρσένιο, ενώ εκείνος αποτραβήχτηκε σε ένα κοντινό ησυχαστήριο και ασχολήθηκε με τη συγγραφή¹⁷.

Νιώθοντας χρέος απέναντι στον πνευματικό του πατέρα Συμεών τον Ευλαβή και θέλοντας να τον τιμήσει μετά την εκδημία του, συνέθεσε την ακολουθία και τον βίο του, φιλοτέχνησε την εικόνα του και εόρταζε την μνήμη του ετησίως. Σε αυτό, αντιτάχθηκε ο Μητροπολίτης Νικομηδείας Στέφανος, ο οποίος τον παρέπεμψε στον Πατριάρχη και την Ιερά Σύνοδο και εκείνοι αποφάσισαν να τον εξορίσουν στη

¹² Στο ίδιο, 73-75.

¹³ Στο ίδιο, 75.

¹⁴ Στο ίδιο, 83.

¹⁵ Στο ίδιο, 89-91.

¹⁶ Στο ίδιο, 95-99.

¹⁷ Στο ίδιο, 133.

Χρυσούπολη. Εκεί, ο Συμεών εγκαταστάθηκε σε ένα ερειπωμένο παρεκκλήσι της Αγίας Μαρίας¹⁸.

Τελικά, ο Πατριάρχης αναγνώρισε το λάθος που είχε διαπράξει, τον αθώωσε, τον απάλλαξε από την εξορία και του έδωσε το δικαίωμα να εγκατασταθεί όπου επιθυμούσε, με την προϋπόθεση να εορτάζει ιδιωτικά τη μνήμη του πνευματικού του πατέρα, Συμεών του Ευλαβούς. Ο Συμεών ο Νέος, όμως, παρέμεινε στην αγία Μαρίνα, όπου ανήγειρε νέο ναό προς τιμήν της και σχημάτισε νέο ποίμνιο. Παρέμεινε εκεί έως το 1037, όπου και εκοιμήθη· ο ίδιος γνώριζε την ημέρα του θανάτου του και την προέβλεψε¹⁹.

Η προσωνυμία «*Νέος Θεολόγος*» του αποδόθηκε λόγω της έμφασης που έδωσε τόσο με τον τρόπο ζωής του αλλά και με τα έργα του στη μυστική αίσθηση της θείας αγάπης και του φωτός· Έννοιες και καταστάσεις πνευματικές για τις οποίες κάνουν λόγο και οι άλλοι δυο Θεολόγοι, ο άγιος Ιωάννης ο ευαγγελιστής και ο άγιος Γρηγόριος ο Θεολόγος. Ο πιο διακεκριμένος από τους μαθητές του, ο Νικήτας Σταθάτος έκανε γνωστά τα έργα του, τα σημαντικότερα των οποίων είναι οι «*Κατηχήσεις*», οι «*Ύμνοι Θείων Ερώτων*» και τα «*Πρακτικά και Θεολογικά Κεφάλαια*».

¹⁸ Στο ίδιο, 157-159, 172-201.

¹⁹ Στο ίδιο, 224, 269-271.

Κεφάλαιο 2: Περιεχόμενο των *Κατηχητικών λόγων*

2.1 Λόγος Α΄ [Κατήχηση ΚΣΤ΄]

Πρόκειται για χρήσιμη διδασκαλία που αφορά σε όσους αρνούνται τα εγκόσμια και ακολουθούν το μοναχικό βίο. Περιγράφει κυρίως τις καθημερινές υποχρεώσεις των μοναχών όπως την προσευχή, τη σύναξη με τους αδελφούς και την συμμετοχή σε όλες τις *Ακολουθίες* τόσο πνευματικώς όσο και σωματικώς, με κύρια επιδίωξη τη φώτιση από το Άγιο Πνεύμα. Ο μοναχός πρέπει να αποφεύγει τη σπατάλη ενέργειας σε ατυχείς συζητήσεις και οφείλει να προσεύχεται και να διαβάσει στο κελί του, να μην επισκέπτεται τα κελιά άλλων μοναχών, παρά μόνο του πνευματικού του. Επαναλαμβάνει πόσο σημαντική είναι η παρακολούθηση με ευλάβεια της λειτουργίας και η κοινωνία των Αχράντων Μυστηρίων, επιμένει στη σωστή συμπεριφορά του μοναχού κατά τη διάρκεια των γευμάτων και τονίζει τη σημασία της πνευματικής έναντι της σωματικής τροφής. Ο μοναχός πρέπει να αισθάνεται συστολή και να νιώθει ευλάβεια απέναντι στους αγίους, νιώθοντας ο ίδιος αμαρτωλός.

2.2 Λόγος Β΄ [Κατήχηση Λ΄]

Σε αυτόν τον κατηχητικό λόγο, ο Συμεών προτρέπει τους μοναχούς να ακολουθήσουν τις συμβουλές του ώστε να γίνουν τέλειοι άνδρες του Χριστού. Συμβουλεύει και πάλι με το τέλος της ακολουθίας να μην καταπιάνονται με ανώφελα έργα, γιατί δε θα καρποφορήσουν μέσα τους τα όσα άκουσαν στη λειτουργία και τους προτρέπει να ασχολούνται μόνον με το έργο τους. Ο μοναχός πρέπει να αναρωτιέται σε τι τον ωφέλησε η έως τώρα κοσμική ζωή του και να παρακινεί διαρκώς τον εαυτό του να αλλάξει τρόπο ζωής, να ξεκινήσει νηστεία, να ταπεινωθεί και να προσεύχεται στον Θεό να τον αξιώσει να παραμείνει πιστός έως το τέλος. Ακόμη, οφείλει το βράδυ στο κελί του να συλλογίζεται, να ευχαριστεί τον Θεό, να θυμάται τις αμαρτίες του, να προσεύχεται, να ψάλλει και να κάνει μετάνοιες έως ότου ο Θεός του στείλει δάκρυα και κατάνυξη. Ο μοναχός πρέπει να αποχωριστεί τα πάθη του και να ζει με μετάνοια και κατάνυξη ώστε, μέσω αυτών, να καθαρθεί η ψυχή του.

2.3 Λόγος Γ΄ [Κατήχηση ΛΑ΄]

Ο λόγος αφορά στον τρόπο με τον οποίο ο κάθε ένας πρέπει να ελέγχει τον εαυτόν του και να συγκρίνει τα έργα του με αυτά του Χριστού. Ο μοναχός οφείλει να αναρωτιέται εάν έχει κάποιο μικρό ή μεγάλο πάθος ή εάν αμέλησε κάποια εντολή του Θεού. Πρέπει να ακούει τις θείες γραφές, όταν αναγιγνώσκονται, να σκέφτεται όσα ακούει και να θρηνεί σαν να αμαρτάνει ο ίδιος, όταν άλλοι παραβαίνουν τις εντολές του Θεού. Οι ελεήμονες, οι πραείς, οι πενθούντες, οι ειρηνοποιοί, οι καθαροί τη καρδιά και όσοι διώχτηκαν για την δικαιοσύνη πρέπει να είναι παράδειγμα για εκείνον. Όποιος μετανοήσει για τα αμαρτήματά του και γίνει ταπεινός αξιώνεται να ονομαστεί υιός του Θεού. Μόνον με το να ερευνά και να εξετάζει ο μοναχός τον εαυτόν του κάθε μέρα και ώρα, να ευχαριστεί τον Θεό και να ακολουθεί τις εντολές Του, σιγά σιγά θα ανέβει την ουρανοδόδρομο κλίμακα και θα φθάσει στην πύλη του ουρανού, όπου τον περιμένει ο Δεσπότης.

2.4 Λόγος Δ΄ [Κατήχηση ΙΔ΄]

Ο λόγος αναφέρεται στη μετάνοια και αποδεικνύει πως όποιος ακολουθεί τις εντολές του Θεού προκόβει στην αρετή και γίνεται τέλειος. Ο μοναχός, όταν καταφέρει να καταφρονήσει και να απαρνηθεί όλα τα αισθητά και κοσμικά, σιγά σιγά ο ίδιος θα νιώσει την κατάνυξη. Με την μετάνοια η ψυχή του καθαρίζει από κάθε επιθυμία και πάθος, γίνεται ο ίδιος ελεύθερος και δέχεται τη χάρη του Αγίου Πνεύματος. Ακολουθώντας τις εντολές του Θεού, αξιώνεται να βλέπει μεγάλα μυστήρια, τα οποία δε δύνανται να τα κατανοήσουν όσοι δεν αγωνίστηκαν για να έλθουν σε αυτήν την καθαρότητα. Τότε, αφού τα βιώνει αυτά θαυμάζει και κρίνει άξιο τον εαυτό του που του εμπιστεύτηκε αυτά τα μυστήρια και δεν τον έκανε μόνο θεατή αλλά και κοινωνό αυτών. Κλείνοντας, ο Συμεών συμβουλεύει τους αδελφούς του να προσπαθούν με έργα και πόνο να φθάσουν στη γνώση του Θεού.

2.5 Λόγος Ε΄ [Κατήχηση Κ΄]

Ο λόγος αναφέρεται στην ασκητική πολιτεία και κυρίως στην επιλογή έμπειρου πνευματικού πατέρα ώστε να διδαχθούν τα περί αρετής και ασκητικής τέχνης, στην

πίστη που πρέπει να έχουν στον πνευματικό τους και στο φως, από το οποίο κάθε ψυχή που φωτίζεται προκόπτει στην αγάπη του Θεού. Αναφέρει πως γράφει αυτόν το λόγο σκεπτόμενος τον Κύριο ο οποίος είναι θεμέλιο για τους αρχάριους, ελπίδα γι' αυτούς που βρίσκονται στη μέση και αγάπη για τους τέλειους. Προτρέπει ο κάθε μοναχός να παρακαλέσει τον Θεό να του υποδείξει σωστό πνευματικό πατέρα και να υποταχθεί σε αυτόν χωρίς δισταγμό και χωρίς εναντίωση. Να γίνει μαθητής και να μην περνά τη ζωή του ατελέσφορα χωρίς να συλλέγει γνώσεις. Συμβουλεύει να τιμά με ευλάβεια και να μάθει όσα πρέπει από τον πνευματικό του πατέρα. Να μη νιώσει κόπωση ή να μην επιδείξει αμέλεια. Εάν ο πνευματικός του τον ανεβάσει στο όρος, να το κάνει με προθυμία, εάν τον προστάξει να τον ακολουθήσει μαζί του στις πόλεις, να το κάνει με θάρρος. Καθώς ακολουθεί τον πνευματικό πατέρα του και πείθεται από τους λόγους του, να προσέχει το δικό του λόγο και να σκέπτεται με ποια αρετή να δοξάσει τον Θεό. Εάν ο πνευματικός πατέρας του του προτείνει να καθήσουν μαζί, να το δεχτεί με ευγνωμοσύνη. Ακόμα, εάν τον δει να θαυματοουργεί, να ευχαριστήσει τον Θεό που του υπέδειξε τέτοιο πνευματικό πατέρα. Όταν έρθει το τέλος της ζωής του, να τον περιποιηθεί και να τον τιμήσει. Κλείνοντας τον λόγο του, αναφέρει με ταπεινότητα πως αυτά που συμβουλεύει είναι αυτά που του έμαθαν. Κάθε μοναχός μπορεί να ακολουθήσει αυτούς που πιστεύει πως είναι καλύτεροι, αλλά να είναι προσεκτικός γιατί είναι σπάνιοι αυτοί που πραγματικά έχουν γνώση.

2.6 Λόγος ΣΤ' [Κατήχηση ΚΑ']

Ο λόγος αυτός είναι αφιερωμένος στον αδελφό Αντώνιο, ο οποίος μετανόησε, εξομολογήθηκε, πέρασε τη ζωή του με τη χάρη του Θεού, έφθασε στην τελειότητα και έφυγε παρθένος στο σώμα και καθαρός στην ψυχή. Περιγράφει τη σχέση τους και ζητά από τους αδελφούς να μιμηθούν την πίστη, τους αγώνες, την εξομολόγηση, τη μετάνοιά του και όταν έρθει το τέλος της ζωής τους να φερθούν ανάλογα. Επιπλέον, του ζητά να παρακαλέσει τον Πανάγαθο να τους δεχθεί όταν θα έρθει η ώρα τους και να αξιωθούν να τον συναντήσουν. Χρειάζονται τη βοήθειά του, ίσως περισσότερο από όσο χρειάστηκε εκείνος τη δική του, και του ζητά να μην τον ξεχάσει αναφέροντας πόσο τον αγάπησε.

2.7 Λόγος Ζ΄ [Κατήχηση ΚΒ΄]

Ο λόγος σχετίζεται με την πίστη και με το πώς εκείνη οδηγεί στη σωτηρία. Διηγείται, μάλιστα, μια ιστορία για έναν εικοσαετή νέο με το όνομα Γεώργιος (είναι ο ίδιος ο Συμεών), κάτοικο της Κωνσταντινούπολης, ο οποίος γνώρισε την πολιτεία των μοναχών μέσα από το βιβλίο του Μάρκου (του Ερημίτη) όπου έκανε λόγο περί πνευματικού νόμου. Εκείνος διάβασε το σύγγραμμα με προσοχή και έζησε με συνεχή μετάνοια, προσευχή και πίστη μέχρι που αξιώθηκε με την εμπειρία του θείου και ανέσπερου φωτός. Αυτή την προσωπική εμπειρία επέλεξε ο Συμεών για να δείξει στους αδελφούς μοναχούς πως, ανάλογα με τη στάση ζωής του, ο καθένας θα λάβει αυτό που του αξίζει από τον Θεό, προτρέποντάς τους συνάμα να τον μιμηθούν. Τους παρακινεί να σπλαγχνιστούν τον εαυτό τους, να αφήσουν τα πρόσκαιρα και να ενωθούν με Αυτόν. Ο καλός χριστιανός, αυτός που ζει εν Χριστώ, θα λάβει τη χάρη του Αγίου Πνεύματος και θα ευεργετηθεί στην παρούσα και τη μέλλουσα ζωή, άλλωστε ο Θεός είναι σπλαγχνικός και ελεεί και ελευθερώνει τον πιστό από την όποια πλάνη. Όπως εκείνος, ο Συμεών, αφιερώθηκε στον Θεό και με υπακοή στον γέροντά του, με σκληρή προσπάθεια και πίστη αξιώθηκε του θείου φωτός, έτσι και οι αδελφοί του, που απαρνήθηκαν τα εγκόσμια, με πίστη μπορούν να έχουν την ίδια εμπειρία.

2.8 Λόγος Η΄ [Κατήχηση ΚΓ΄]

Ο λόγος αναφέρεται στη μετάνοια και στον φόβο Θεού, στον αγώνα της ψυχής και στον φόβο της καρδιάς που έχει αυτός ο οποίος μετανοεί με πνεύμα συντετριμμένο και στο τι λέγει όταν έρχεται μπροστά στον Κύριο. Ο μοναχός, για να αφιερωθεί στον Θεό καλείται να απαρνηθεί τους οικείους, τους συγγενείς, την προηγούμενη ζωή του, κάτι που τον θλίβει και τον πονά, όταν μάλιστα οι δικοί του άνθρωποι τον εγκαταλείβουν. Εκείνος, όμως, στρέφεται στον Θεό και απολογείται για τις δικές του αμαρτίες καθώς και για αυτές των δικών του και ζητά συγχώρεση. Και ο ευσπλαγχνικός Θεός θα τον λυτρώσει από τον πόνο και την οδύνη, διότι δεν αντέχει να βλέπει το δημιούργημά Του να υποφέρει. Όπως οι άνθρωποι πατούν στο λινό τα σταφύλια και τα συνθλίβουν με την πέτρα για να δώσουν το χυμό τους, έτσι και ο νοητός λίθος, στέλνοντας τη Θεία Χάρη, μαλακώνει και συνθλίβει το φρόνημα

της σάρκας και η ταπείνωση στραγγίζει το σώμα από τις ηδονές, γιατρεύει τις πληγές των αμαρτημάτων και κάνει τον άνθρωπο λαμπρό.

Κεφάλαιο 3: Έκδοση των *Κατηχητικών Λόγων*

3.1 Η παρούσα έκδοση

Η παρούσα έκδοση των οκτώ μεταφρασμένων σε απλή διάλεκτο *Κατηχήσεων* του Συμεών του Νέου Θεολόγου βασίζεται στον Κώδικα 8 της Μονής των Αγίων Πάντων της Πάτρας. Εκτός από το κείμενο, το κριτικό υπόμνημα και το υπόμνημα πηγών, παρατίθεται και το κείμενο του Συμεών, το οποίο αντλήσαμε από τον ιστότοπο της Αποστολικής Διακονίας της Ελλάδος²¹.

Στη έκδοσή μας διατηρήσαμε, κατά το δυνατόν, τη στίξη του κειμένου και διορθώσαμε τα λάθη στον τονισμό, χωρίς να τα συμπεριλάβουμε στο υπόμνημά μας.

SIGLA

cod. = codex Agion Panton 8, saeculi XVI

PG = Patrologia Graeca

p.c. = post correctionem

rep. = repetitio

scr. = scripsit

sscr. = superscripsit

< > = προσθήκη από τον εκδότη

| = αλλαγή φύλλου

²¹ Βλ. βιβλιογραφία

3.2 Λόγος Α' (φφ. 337-345)

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος τοῦ Νέου Θεολόγου, πρεσβυτέρου καὶ ἡγουμένου τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Μάμαντος τῆς Ξηροκέρκου, λόγοι τινὲς νεωστὶ μεταγλωττισθέντες ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν εἰς τὴν κοινὴν διάλεκτον.

Κατήχησις περὶ ἀρχῆς βίου πολλὰ ὠφελίμου καὶ σωτηριώδους, ἀρμόζουσα εἰς τοὺς νεωστὶ ἀρνησαμένους τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ ἦλθον εἰς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν. Καὶ διδασκαλία εἰς ἀρχαρίους ὠφελιμωτάτη . Λόγος α'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες ἐκεῖνος ὁποῦ τώρα πρὸ μικροῦ ἀρνήθη τὸν κόσμον καὶ τὰ τοῦ κόσμου καὶ προσέδραμεν εἰς τὴν πολιτείαν τῶν μοναχῶν καὶ εἰς τοὺς ἀσκητικὸς ἀγῶνας, ἂν ἴσως καὶ ἀρνήθη ταῦτα διὰ τὸν Θεὸν καὶ θέλει νὰ μάθῃ ταύτην τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν καὶ ἀγαπᾷ νὰ μὴν ὑπάγῃ μάτην ἢ ἀναχώρησις τοῦ ἀπὸ τὸν κόσμον, χρεωστῆ νὰ κάμῃ μὲ σπουδὴν καὶ προθυμίαν τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς ἀρχῆς. Καὶ διὰ νὰ δώσωμεν προπαίδειαν τῶν στοιχείων τῆς ἐπιστήμης ταύτης τῶν ἐπιστημῶν, ἤγουν τῆς ἐδικῆς μας ἀσκήσεως, εἰς τοὺς νεωστὶ ἐλθόντας ἀπὸ τὸν κόσμον εἰς αὐτὸ τὸ γυμνάσιον ὡσὰν εἰς σχολεῖον τοιαῦτά τινα συμβουλευόμεν ἐκ προοιμίων καὶ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς μετὰ ταῦτα ἐλευσομένους, κατὰ τὴν παράδοσιν ὁποῦ πα_(φ. 337)ρελάβομεν.

Ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ πρὸ μικροῦ ἐξεγυμνώθη τὸν χοῖκὸν ἄνθρωπον καὶ τὸ φρόνημα αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν φαινομένων σημείων καὶ ἐνδύθη τὸν ἐπουράνιον

4-6 tit.: Περί ἀρχῆς βίου λίαν ἐπωφελοῦς καὶ σωτηρίου, ἀρμοζούσης τοῖς ἄρτι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ ἀποτασσομένοις καὶ πρὸς τὸν μοναδικὸν ἀποτρέχουσι βίον. Καὶ διδασκαλίας εἰς ἀρχαρίους λυσιτελεστάτη.

Λόγος Κστ' (328): Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, πᾶς ἄνθρωπος ὁ ἄρτι τῷ κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ πᾶσιν ἀποταξάμενος, ἐπὶ δὲ τὸν βίον τοῦτον καὶ τὸ στάδιον τῶν μοναχῶν ἀποδραμών, εἴ γε διὰ Θεὸν ἀπετάξατο καὶ τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν ταύτην μαθεῖν αἰρεῖται καὶ μὴ εἰς κενὸν βούλεται γενέσθαι τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου αὐτοῦ ἀναχώρησιν, ἐξ αὐτῆς ἀρχῆς μετὰ προθυμίας πάσης καὶ θερμότητος προθέσεως τὰ τῆς ἀρετῆς σπουδαίως ὀφείλει ποιεῖν. Καὶ ἵνα προπαίδειάν τινα τῶν στοιχείων τῆς ἐπιστήμης τῶν ἐπιστημῶν, λέγω δὴ τῆς ἡμετέρας ἀσκήσεως, τοῖς ἄρτι πρὸς ταύτην οἰοεὶ τὴν σχολὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου παραγενομένοις ἔγγραφον παραδώσωμεν, τοιαῦτα ἐκ προοιμίων ὑποτιθέμεθα, ὡς ἐν τύπῳ, αὐτοῖς τε καὶ τοῖς μετ' αὐτοὺς, καθὼς καὶ αὐτοὶ ἀπὸ τῶν πατέρων ἡμῶν παρελάβομεν.

Ἰστέον οὖν ὅτι ὁ ἤδη τὸν χοῖκὸν ἄνθρωπον μετὰ τοῦ φρονήματος (329) καὶ τὸν ἐπουράνιον διὰ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἐνδυσάμενος, μεσονύκτιον ὀφείλει ἀνίστασθαι πρὸ τοῦ ὄρθρου καὶ τετυπωμένην

2, 5, 13 νεωστὶ] νεωστὶ 7 post λόγος α' scr. εὐλόγησον πάτερ cod. 9 ἂν ἴσως] ἀνίσως 19-1 (σ.16)
cf. 1Κορ. 15:48-49

ἄνθρωπον διὰ μέσου τοῦ μοναχικοῦ σχήματος, χρεωστεῖ νὰ σηκώνεται προτιήτερα ἀπὸ τὸν ὄρθρον, τὸ μεσονύκτιον, καὶ νὰ προσεύχεται μίαν διωρισμένην προσευχήν, καὶ τοιουτοτρόπως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ ὄρθρου νὰ πηγαίνει εἰς τὴν σύναξιν μαζί με ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς καὶ νὰ στέκη εἰς ὅλην τὴν ἀκολουθίαν ἀμετακίνητος, νὰ ἀκροάζεται νουνεχῶς καὶ μετὰ προσοχὴν μεγάλην ὅλην τὴν ὑμνωδίαν, ἤγουν τὸν ἐξάψαλμον, τὴν στιχολογίαν, τὰς ἀναγνώσεις χωρὶς ὀκνηρίαν, νὰ μὴν χαυνοῦται κατὰ τὸ σῶμα καὶ νὰ στέκη ἄλλοτε μὲν μετὰ τὸ ἓνα ποδάρι καὶ ἄλλοτε μετὰ τὸ ἄλλον <ἦ> νὰ ἀκουμβίζῃ εἰς τοίχους καὶ κολῶνας, ἀλλὰ χρεωστεῖ νὰ ἔχη τὰ μὲν χέρια δεμένα ἔμπροσθέν του, τοὺς δὲ πόδας ὅπου νὰ πατῶσι καὶ οἱ δύο ἴσια εἰς τὴν γῆν, τὸ κεφάλι του ἀσάλευτον καὶ νὰ μὴν τὸ κινή ἔνθεν κάκειθεν, τὸν νοῦν του ἀμετεώριστον καὶ ἀπλανῆ καὶ τὸ φρόνημά του ἀπερίεργον, καὶ νὰ μὴν πηγαίνει νὰ στέκη μαζί με τοὺς ἀμελεῖς ἐκείνους ὅπου συνομιλοῦσι καὶ κρυφομουρμουρίζουσιν ἀναμεταξύ τους· καὶ νὰ ἔχη τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν ψυχὴν του ἀμετεώριστα καὶ ἀπλανῆ, καὶ νὰ προσέχη, ὅσον δύναται, εἰς μόνην τὴν προσευχὴν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ εἰς τὰ νοήματα τῶν | (φ. 338) ψαλλομένων καὶ ἀναγινωσκομένων λόγων τῆς θείας Γραφῆς, διὰ νὰ μὴν περάσῃ εἰς αὐτὸν κανένας λόγος ματαιῶς, ἀμὴ νὰ τρέφῃται ἡ ψυχὴ του ἀπὸ ὅλα αὐτά, ὥστε νὰ ἔλθῃ εἰς κατάνυξιν καὶ ταπείνωσιν καὶ θεῖον φωτισμὸν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Παρακαλῶ σας ἀδελφοί μου καὶ πατέρες καὶ τέκνα μου, ὅλους ὁμοῦ ὡσὰν ἓνα, καὶ σὰς συμβουλεύω ταῦτα ὡς νόμον τινὰ πρόξενον σωτηρίας, διὰ νὰ σπουδάσῃ καθ' ἓνας ἀπὸ λόγου σας νὰ βάλλῃ τοιαύτην ἀρχὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς ἢ νὰ εἰπῶ

εὐχὴν εὐχεσθαι, καιοῦτω μετὰ ταῦτα εἰς τὴν δοξολογίαν μετὰ πάντων ἐγείρεσθαι καὶ νουνεχῶς καὶ ἐγρηγόρως πᾶσαν αὐτὴν διεξέρχεσθαι, προσέχων τῇ ἀρχῇ τῆς ὑμνωδίας μεγάλως, ἥτοι τῷ ἐξαψάλμῳ, τῇ στιχολογίᾳ, ταῖς ἀναγνώσεσιν, ἀόκνως, μὴ χαυνοῦμενος τὸ σῶμα καὶ πόδα παρά πόδα ἰστάμενος ἢ ἐπακουμβίζων τοίχους καὶ κίουσιν, ἀλλὰ τὰς μὲν χεῖρας ἀσφαλῶς δεδεμένας ἔχειν ὀφείλει, τοὺς πόδας ἐπιστηριζομένους ἴσους τῇ γῆ, τὴν δὲ κεφαλὴν ἀσάλευτον καὶ μὴ πρὸς τὰ ὄδε καὶ ἐκεῖ νεύουσιν· μὴ μετεωριζόμενον τὸν νοῦν, ἀλλὰ μηδὲ περιεργαζόμενον τὸ φρόνημα ἢ συναπαγόμενον τοῖς ἀμελεστέροις, ὁμιλοῦσιν ἀλλήλοις καὶ ψιθυρίζουσιν· ἀμετεώριστον δὲ μᾶλλον ἔχειν τὸ ὄμμα καὶ τὴν ψυχὴν καὶ μόνῃ προσέχειν τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ τῇ ἀναγνώσει καὶ τῇ δυνάμει τῶν ψαλλομένων καὶ ἀναγινωσκομένων λόγων τῆς θείας Γραφῆς, ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν, ἵνα μὴ λόγος ἐν αὐτῷ παρέλθῃ ἀργός, ἀλλ' ἐκ πάντων αὐτῶν παινομένων αὐτοῦ ἡ ψυχὴ, εἰς κατάνυξιν καὶ ταπείνωσιν καὶ φωτισμὸν ἔλθῃ θεῖον τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου.

Παρακαλῶ οὖν ὡς ἓνα πάντας ὑμᾶς, πατέρες μου καὶ ἀδελφοί μου καὶ τέκνα, καὶ ταῦτα ὡς νόμον σωτήριον ὑποτίθημι, ἵνα σπουδάσῃτε ἕκαστος ὑμῶν βαλεῖν τοιαύτην ἀρχὴν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀρετῆς ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ Θεοῦ, δι' οὗ καὶ τοὺς μισθοὺς ἀναλόγως τῶν πόνων ἡμῶν ἐξ αὐτοῦ φιλαγάθως λαμβάνομεν, ὥστε εἰ δυνατόν μὴ παρελθεῖν τινα ἐξ ὑμῶν ἄνευ δακρῦων τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν.

1 σηκώνεται] σκκώνεται 2 διωρισμένην p.c. ex διορισμένην cod. 3 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 6 ὀκνηρίαν] ὀκνηρίαν

καλλίτερα εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ἀπὸ τὸν ὅποιον Θεὸν λαμβάνομεν καὶ τοὺς μισθοὺς φιλανθρώπως κατὰ ἀναλογίαν τῶν κόπων μας, ὥστε ἂν ἴσως καὶ εἶναι δυνατὸν νὰ μὴν περνᾷ τινὰς ἀπὸ λόγου σας τὴν ἀκολουθίαν καὶ τὴν ἀνάγνωσιν χωρὶς δάκρυα. Ὅτι, ὦ ἀδελφέ μου, ἐὰν συνηθίσῃς νὰ κάμνης τοιοῦτοτρόπως εἰς τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, εἰς ὀλίγον καιρὸν θέλεις προκόψῃς καὶ θέλεις αὐξήσῃς καὶ φθάσῃς εἰς ἄνδρα τέλειον εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Ὅτι ὁπόταν βιάζῃσαι διὰ νὰ μὴν περάσῃς τὴν διωρισμένην ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας χωρὶς δάκρυα, θέλει γένει τοιοῦτον καλὸν ἕξις εἰς τοῦ λόγου σου, καὶ θέλει τρέφεται ἡ ψυχὴ σου καὶ μὲ τὴν στιχολογίαν τοῦ ψαλτηρίου καὶ μὲ τὰ ψαλλόμενα τροπάρια, ἀντιλαμβάνουσα εἰς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὰ θεῖα νοήματα τούτων τῶν τροπαρίων, καὶ ὁ νοῦς σου θέλει | (φ. 338^v) ἀναβιβάζεται καὶ ὑψώνεται ἠδέως διὰ μέσου τῶν λόγων καὶ τῶν δακρύων εἰς τὰ νοητά, καὶ τοιοῦτοτρόπως κάμνωντας θέλεις διάγει εἰς τὴν ἐκκλησίαν ὡσὰν εἰς τὸν οὐρανὸν μαζί με τοὺς ἀγγέλους.

Κάμνε δὲ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου νόμον καὶ τοῦτο, ἦγουν νὰ μὴν ἐβγαίνῃς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πριχοῦ νὰ εἰπῇ ὁ ἱερεὺς καὶ τὴν τελευταίαν εὐχὴν, τὸ δι' εὐχῶν, χωρὶς καμίαν μεγάλην ἀνάγκην τοῦ σώματός σου, ἀλλὰ στέκε προσκαρτερῶν εἰς τὸν τόπον σου, ὅτι, λέγει τὸ θεῖον λόγιον, *ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται* καὶ ὄχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ θέλεις λάβῃ καὶ βοήθειαν ἐξ ὕψους πρῶτον μὲν χωρὶς νὰ καταλάβῃς, ἔπειτα δὲ καὶ μὲ κατάληψιν, καὶ μετ' ὀλίγον θέλεις φωτισθῇ παρὰ Θεοῦ Κυρίου Παντοκράτορος. Ὅταν δὲ τελειώσῃ ἡ ὀρθρινὴ ἀκολουθία, εὐθύς ὁποῦ ἐβγῆς ἔξω μὴν ἀρχίσῃς νὰ συντυχαίνῃς μετὰ τὸν ἕνα καὶ μετὰ τὸν ἄλλον καὶ νὰ μετεωρίζῃσαι καὶ νὰ ἀργολογῆς, ἀμὴ διώρισε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου νὰ κάμνης καμίαν σωματικὴν ἐργασίαν

Εἰ γὰρ οὕτω σεαυτὸν ἐθίσῃς, ὦ ἀδελφέ, εἰς τὸ ἔργον τοῦτο ποιεῖν, ἐν ὀλίγῳ προκόψῃς καὶ ἀναδράμῃς εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ. Βιάζόμενος γὰρ ἑαυτὸν ἵνα μὴ ἄνευ δακρύων παρατρέχῃς τὴν τετυπωμένην ἀκολουθίαν τῆς ἐκκλησίας, γίνῃ τοῦ καλοῦ τούτου ἐν ἕξει καί, ἐν αὐτῇ τῇ στιχολογίᾳ καὶ ἐν τοῖς τροπαρίοις οἷς ψάλλεις, τρέφεται σου ἡ ψυχὴ, ἀναδεχομένη τὰ τούτων θεῖα νοήματα πρὸς ἑαυτήν, καὶ ἀναβιβάζεται σου ὁ νοῦς διὰ τῶν λεγομένων πρὸς τὰ νοητά, καὶ δακρύων ἠδέως, οὕτως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ διάγει, ὡς ἐν αὐτῷ τῷ οὐρανῷ μετὰ τῶν ἄνω δυνάμεων.

Θές οὖν καὶ τοῦτο σεαυτῷ νόμον, ἵνα πρό τῆς ἐσχάτης εὐχῆς μὴ ἐξέλθῃς ποτέ τῆς συνάξεως ἄνευ ἀνάγκης μεγάλης ἢ χρείας τοῦ σώματος, ἀλλὰ μένε ὡς εἶπομεν προσκαρτερῶν ἐν τῇ στάσει σου, ἐπειδὴ ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος", κατὰ τὸ γεγραμμένον, "σωθήσεται". οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ πρῶτον μὲν βοήθειαν λήψεται ἀνεπαισθήτως, εἶτα καὶ ἐν αἰσθήσει, καὶ μετ' ὀλίγον ἐν φωτισμῷ ἀπὸ Θεοῦ Παντοκράτορος. Τελεσθείσης δὲ τῆς ὀρθρινῆς δοξολογίας, εὐθύς ἐξερχόμενος μὴ ἄρξῃ λαλεῖν τούτῳ κἀκείνῳ καὶ μετεωρίζεσθαι καὶ ἀργολογεῖν, ἀλλ' ἔστω σοι, μετὰ τὸ εὐξασθαι καταμόνας ἐν τῷ κελλίῳ τὴν τετυπωμένην σου εὐχὴν ἐν δάκρυσιν καὶ πολλῇ προσοχῇ, ἐργασία σωματικὴ τις, καὶ εὐθύς ἀπότηρε πρὸς αὐτήν, εἴτε διακονίαν εἰς τὴν διακονίαν, εἴτε ἐργόχειρον εἰς τὸ ἐργόχειρον, εἴτε ἀνάγνωσις εἰς τὴν ἀνάγνωσιν.

4 συνηθίσῃς] συνηθήσῃς 4, 12 τοιοῦτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 5-6 Εφ. 4:13 8 ἕξις] ἕξι 14 ἐβγαίνῃς] εὐγένῃς 15 ἐκκλησίαν p.c. ex ἐκκλησίαν cod. 17 Ματθ. 24:13 20 ἐβγῆς] εὐγῆς

ὕστερον ἀπὸ τὴν κοινὴν ἀκολουθίαν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐν τῷ κελλίῳ σου διωρισμένην προσευχὴν ὅπου κάμνεις μὲ δάκρυα καὶ μὲ πολλὴν προσοχὴν, ἢ ἐργόχειρον ἢ διακονίαν τινά, ἢ ἀνάγνωσιν. Καὶ ἀφ' οὗ ἔβγης ἀπὸ τὴν ἀκολουθίαν σου καὶ ἀπὸ τὴν προσευχὴν σου τρέχε εἰς αὐτὴν καὶ μὴν θέλεις νὰ κάθησαι τελείως ἀργὸς εἰς τὸ κελλίον σου, διὰ νὰ μὴν σε διδάξῃ | (φ. 339) ἢ ἀργία κάθε κακόν, τὸ ὅποιον δὲν εἶναι πρέπον νὰ τὸ εἰποῦμεν. Ἀλλὰ μῆτε νὰ περιτριγυρίζῃς τὸ μοναστήριον καὶ νὰ περιεργάζεσαι τοὺς ἐργοχειροῦντας καὶ διακονοῦντας, φύλαξον δὲ τὴν σιωπὴν καὶ νὰ λείπῃς ἀπὸ ὅλους, τὸ ὅποιον τοῦτο εἶναι ἀληθινὴ ξενιτεία. Καὶ πρόσεχε ὅσον δύνεσαι εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ εἰς τὸ ἐργόχειρόν σου.

Καὶ μὴν πηγαίνῃς εἰς ἄλλου τινὸς κελλίον ἔξω μόνον εἰς τοῦ πνευματικοῦ σου πατρός, καὶ ὁπότεν σε στείλῃ ὁ προεστὸς ἢ ὁ δικονητὴς τῆς μονῆς εἰς κανένα ἀδελφόν. Ἀλλὰ καὶ τότε πηγαίνοντας σπούδασον καὶ πρόσεχε νὰ μὴν εἰπῆς κανένα λόγον οὔτε νὰ ἀκούσῃς ἔξω ἀπὸ τὴν χρείαν, διὰ τὴν ὁποίαν ἐστάλθης· ἀμὴ ἀφ' οὗ δώσεις τὴν ἀπόκρισιν γύρῃσαι ταχέως ὀπίσω. Εἰ δὲ καὶ περνῶντας ἤθελες ἰδῆ κανένα ἀδελφόν ὅπου νὰ κάθηται ἀργὸς μόνος, ἢ καὶ μὲ ἄλλους ἀδελφούς καὶ νὰ συνομιλῶσι ἔξω ἀπὸ τὸν πρέποντα καιρὸν, κάμνωντας εἰς αὐτοὺς μετάνοιαν πέρνα μὲ σιωπὴν καὶ μὴν ὑπάγῃς νὰ καθίσης μαζί μὲ αὐτούς, ἐνθυμούμενος τὸν λόγον τοῦ ἱεροψάλτου Δαβὶδ ὅπου λέγει *Μακάριος ἀνὴρ, ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν καὶ ἐν ὁδοῦ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστι καὶ ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν οὐκ ἐκάθισεν*. Διότι λοιμὸς εἶναι οἱ τοιοῦτοι κατὰ ἀλήθειαν, ἡγουν φθορεῖς καὶ ψυχοβλαβεῖς, καθὼς καὶ ὁ Παῦλος λέγει· *φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί*· καὶ γὰρ | (φ. 339^α) ὅ,τι πρᾶγμα εἶναι ὁ λοιμὸς, τοῦτο εἶναι καὶ ἡ φθορά. Μὴν καθίσης λοιπόν, ὃ ἀγαπητὲ ἀδελφέ, μαζί μὲ ἐκείνους ὅπου ἀργολογοῦσι, μῆτε νὰ εἰπῆς πρὸς αὐτούς, ἃς ἀκούσω καὶ ἐγὼ τί λέγετε· ἀλλὰ, καθὼς

Ἀργὸς δὲ μὴ θελήσῃς ὅπως καθεσθῆναι ἐν τῷ κελλίῳ σου, ἵνα μὴ ἡ ἀργία διδάξῃ σε πᾶν κακόν, ὃ μὴ θέμις εἰπεῖν. Ἀλλὰ γὰρ μηδέ περιέρχῃ τό μοναστήριον (331) καὶ τοὺς ἐγαζομένους ἢ διακονοῦντας περιεργάζῃ, φύλαξον δὲ τὴν σιωπὴν καὶ τό ἐκ πάντων ἀπέχεσθαι, ὅπερ ἀληθὴς ἐστὶ ξενιτεία. Πρόσεχε σεαυτῷ μόνῳ καὶ τῷ ἐργοχείρῳ σου, οἷον δ' ἂν ἐστὶ.

Καὶ μὴ εισέλθῃς εἰς κελλίον τινὸς ἄνευ τοῦ κατὰ Θεόν σου πατρός, εἰ μὴ ἀποσταλῆς ἢ παρά τοῦ προεστῶτος ἢ διακονητοῦ τῆς μονῆς. Καὶ ἀπελθόντος σου, σπούδασον μὴ εἰπεῖν ἢ ἀκοῦσαι λόγον ἔξω τῆς χρείας σου, δι' ἣν ἐπέμφθης· ἀλλὰ τὴν ἀπόκρισιν ποιήσας, συντόμως ὑπόστρεψον. Εἰ δὲ καὶ διερχόμενος ἴδῃς τινὰ ἀδελφόν μόνον, ἢ καὶ μετὰ ἐτέρων καθήμενον καὶ ὁμιλοῦντα παρά καιρὸν, βαλὼν μετάνοιαν σιωπῆ πάρελθε. Μὴ ἀπελθὼν καθεσθῆς μετ' αὐτῶν, μνησθεῖς τοῦ ψαλμοῦ λέγοντος· "Μακάριος ἀνὴρ ὃς οὐκ ἐπορεύθη ἐν βουλῇ ἀσεβῶν, καὶ ἐν ὁδοῦ ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστι, καὶ ἐπὶ καθέδρα λοιμῶν οὐκ ἐκάθισε". Λοιμοὶ γὰρ εἰσιν οἱ τοιοῦτοι, καθὼς ὁ Παῦλος φησὶ· "Φθείρουσιν ἡθὴ χρηστὰ ὁμιλίαι κακαί"· εἴ τι οὖν ὁ λοιμὸς, τοῦτο καὶ ἡ φθορά. Μὴ τοίνυν συγκαθεσθῆς μετὰ ἀργολογούντων, ἀγαπητὲ, μηδέ εἴπῃς· "Ἀκούσομαι τί λαλεῖτε κἀγώ", ἀλλ' ὡς εἴρηται, βαλὼν μετάνοιαν

3 ἔβγης] εὔγησ 8 ξενιτεία] ξενιτεία 14 ἀπόκρισιν] ἀπόκρησιν 18-19 Ψαλ. 1:1 19 ἐκάθισεν] ἐκάθησεν 21 1Κορ. 15:33

εἵπομεν, κάμνωντας μετόνοιαν πέρνα εἰς τὴν ὑπηρεσίαν σου. Φύλαξαι τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ξενιτείαν· καὶ τὴν μὲν σιωπὴν θέλεις τὴν φυλάξει, λέγωντας μέσα σου οὕτως· «καὶ τί καλὸν ἔχω νὰ εἰπῶ ἐγὼ ὄντας ὅλος βορβορώδης καὶ μωρός, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο ἀλλὰ πρὸς τούτοις καὶ ξένος καὶ ἀνάξιος, καὶ νὰ λαλῶ καὶ νὰ ἀκούω καὶ νὰ συναριθμοῦμαι ὅπως μὲ ἀνθρώπους;» τὴν δὲ ξενιτείαν καὶ τὸ νὰ λείπῃς ἀπὸ ὅλους θέλεις τὸ φυλάξει, συλλογιζόμενος καὶ λέγωντας εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ταῦτα· «ποῖος εἶμαι ὁ οὐτιδανὸς ἐγὼ καὶ ἀχρεῖος, ὁ ἀγενῆς καὶ πτωχὸς καὶ νὰ πηγαίνω εἰς κελλίον τινός; καὶ ποῖος βλέπωντάς με δὲν θέλει μὲ μισήσει ὡσὰν βδέλυγμα; τάχα ὅταν πηγαίνω δὲν θέλει εἰπῆ, τί ἤθελε τοῦτος ὁ μιαρὸς καὶ ἦλθε νὰ μολύνῃ τὸ κελλίον μου;» Καὶ ταῦτα συλλογιζόμενος βάνε ἔμπροσθέν σου τὰς ἀμαρτίας σου καὶ μὴν λέγῃς ταῦτα μὲ μόνον τὰ χεῖλη σου, ἀλλὰ ἐξ ὅλης σου τῆς ψυχῆς καὶ τοιουτοτρόπως κατ' ὀλίγον ὀλίγον θέλεις ἔλθῃ μὲ τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος καὶ εἰς τοῦτο, ἦγουν νὰ νομίζῃς τῇ ἀληθείᾳ τὸν ἑαυτὸν σου τοιοῦτον. Μόνον ἄκουσόν με τὸν ταπεινὸν καὶ βάλε σὺν Θεῷ | (φ. 340) ἀρχὴν εἰς αὐτά, καὶ ἄρχισε νὰ λέγῃς καὶ νὰ κάμνῃς ταῦτα καὶ δὲν θέλει σε ἐγκαταλείπει ὁ Θεός. Ὅτι ὁ Θεὸς σε ἀγαπᾷ κατὰ πολλὰ καὶ θέλει νὰ ἔλθῃς εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας καὶ νὰ σωθῆς.

Ἔτιζι λοιπὸν περνῶντας ἀδελφὲ τὸν καιρὸν τῆς ὑπηρεσίας σου καὶ τελειώνοντας τὴν δουλείαν σου, πῆγαινε πάλιν εἰς τὴν λειτουργίαν, καὶ στάσου καθὼς σε ἐδιωρίσαμεν νὰ κάμνῃς καὶ εἰς τὴν ὀρθρινὴν ἀκολουθίαν, μὴν ἀλησιμονῶντας τελείως τὸ πένθος· στέκου μὲ φόβον καὶ τρόμον ὡσὰν ὅπου βλέπεις τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ ὅπου θυσιάζεται διὰ λόγου σου. Καὶ ἂν ἴσως εἶσαι ἄξιος καὶ ἔλαβες ἄδειαν, πλησίασον μὲ φόβον ὁμοῦ καὶ χαρὰν καὶ κοινώνησον τὰ ἄχραντα μυστήρια.

πάρελθε. Φύλαξον τὴν σιωπὴν καὶ τὴν ξενιτείαν· καὶ τὴν μὲν σιωπὴν ἐν τῷ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν· "Τί γάρ ἔχω καὶ εἰπεῖν ἐγὼ ἀγαθόν, ὅλος βόρβορος ὢν καὶ μωρός, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ ξένος καὶ ἀνάξιος τοῦ λαλεῖν καὶ ἀκούειν ἢ συναριθμεῖσθαι μετὰ ἀνθρώπων;" τὴν δὲ ξενιτείαν καὶ τὸ ἀπέχεσθαι ἀπὸ πάντων ἐν τῷ λογιζεσθαι ταῦτα καὶ λέγειν πρὸς ἑαυτὸν· Τίς εἰμι, φησίν, ἐγὼ ὁ ἀπερριμμένος καὶ εὐτελής, ὁ ἀγενῆς καὶ πτωχός, ἵνα εἰς κελλίον εἰσέλθω τινός; οὐχὶ ὡς βδέλυγμα ὄντα με, ἰδὼν με ἀποστραφήσεται; ἄρα οὐ μὴ εἶπῃ· Τί δὲ ὁ μιαρὸς (332) οὗτος ἦλθε πρὸς με μιᾶναι τὴν κέλλαν μου;" προτιθεῖς πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν σου τὰς ἀμαρτίας σου, καὶ μὴ ἄκροισ χεῖλεσιν, ἀλλ' ἀπὸ ψυχῆς λέγων αὐτά. Εἰ γάρ καὶ μὴ κατ' ἀρχάς λέγειν ταῦτα ἰσχύσεις ἀπὸ ψυχῆς, ἀλλ' ὅμως κατὰ μικρὸν ἐλεύση καὶ εἰς τοῦτο, τῆς χάριτος συνεργούσης σοι. Μόνον ἄκουσόν μου τοῦ ταπεινοῦ, μόνον βάλε εἰς ταῦτα ἀρχὴν, ἀδελφέ, μόνον ἄρξαι ποιεῖν καὶ πράττειν καὶ λέγειν ταῦτα, καὶ οὐκ ἐγκαταλείπει σε ὁ Θεός. Ἀγαπᾷ γάρ σε σφόδρα καὶ θέλει σε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν καὶ σωθῆναι.

Οὕτω τοιγαροῦν τὰς μέχρι τῆς λειτουργίας ὥρας διελθόντων, ἀδελφέ, εἴσελθε πάλιν εἰς τὴν σύναξιν ἐν σπουδῇ καὶ ἐν προθυμίᾳ πολλῇ. Στήθι καθὼς ἐν τῇ ὀρθρινῇ σοι δοξολογία ὑπετυπώσαμεν, τοῦ πένθους μηδὲν λήθην ποιούμενος· στήθι σύντρομος, ὡς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ βλέπων θυόμενον διὰ σέ. Καὶ εἰ εἶ ἄξιος καὶ ἀπελύθης εἰς τοῦτο, πρόσελθε ἐν φόβῳ καὶ χαρᾷ τῶν ἀπορρήτων κοινωνήσεων ἀγαθῶν. Καὶ

Καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν πήγαινε μαζί με ὄλους τοὺς ἀδελφοὺς εἰς τὴν τράπεζαν καὶ, εἰ μὲν ἐδιωρίσθης νὰ ὑπηρετῆς, παραστέκου τοιουτοτρόπως ὡσὰν νὰ ὑπηρετῆς αὐτὸν τὸν Χριστὸν καὶ ὄχι ἀνθρώπους με καθαρὰν διάθεσιν καὶ ἀγάπην, ἔχοντας ὄλους τοὺς ἀδελφοὺς σου ὡς ἀγίους ἤ, καθὼς εἶπομεν, ὡς μέλλοντας νὰ ὑπηρετήσης τὸν Χ(ριστό)ν, τοιουτωτρόπως περιπλεκόμενος τρόπον τινὰ με ὄλους αὐτοὺς ψυχικῶς καὶ δίδοντας εἰς αὐτοὺς ὄλον τὸν ἑαυτὸν σου με τὴν προαίρεσιν διὰ τῆς ἀγάπης, καὶ νὰ εἶσαι βεβαιωμένος πῶς ἀπὸ τὴν ὑπηρεσίαν ὁποῦ κάμνης εἰς αὐτοὺς λαμβάνης | (φ. 340^v) ἁγιασμόν.

Εἰ δὲ καὶ καθίσης καὶ σὺ εἰς τὴν τράπεζαν μαζί με ὄλους, στοχάσου τί πρέπει νὰ κάμνης μὴν ἀπλώσης με ἀυθάδειαν τὸ χέρι σου εἰς τὰ προκείμενα φαγητὰ πριχοῦ νὰ ἀρχίσουν νὰ τρώγουν οἱ πρωτύτεροί σου, καὶ πριχοῦ νὰ εὐλογήσῃ ὁ ἱερεὺς. Ὅταν δὲ ἀρχίσῃς νὰ τρώγῃς μαζί με τοὺς ἀδελφοὺς καὶ πατέρας σου, πρόσεχε μοναχὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καθεζόμενος με συστολὴν μεγάλην καὶ σιωπὴν, καὶ μὴν συντυχαίνης καθόλου μετὰ τινος ἀλλὰ πρόσεχε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, καὶ καθὼς τρέφεσαι σωματικῶς με τὰ φαγητὰ, τοιουτωτρόπως τρέφου καὶ ψυχικῶς με τὰ θεόπνευστα λόγια τῆς θείας Γραφῆς. Ὅτι πρέπει εἰς τοῦ λόγου σου ὡσὰν ὁποῦ εἶσαι διπλοῦς, ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος συγκείμενος, νὰ ἀπολαμβάνης καὶ τὴν τροφήν διττῶς, καὶ καταλλήλως ἐκάστῳ σου μέρει καὶ τὸ μὲν σῶμα ὡσὰν ὁποῦ εἶναι αἰσθητὸν καὶ γήινον νὰ τὸ τρέφῃς με τὰ αἰσθητὰ καὶ γήινα φαγητὰ, τὴν δὲ ψυχὴν ὡσὰν ὁποῦ εἶναι νοερὰ καὶ θεία νὰ τὴν τρέφῃς με τὰ θεῖα καὶ νοητὰ φαγητὰ τῶν λόγων.

Καὶ μετὰ τὴν ἐσχάτην εὐχὴν ἐξελθὼν, εἰσελθε μετὰ πάντων ἐν τῇ τραπέζῃ, μὴ χωριζόμενος τῶν σῶν ἀδελφῶν. Καὶ εἰ μὲν διακονεῖν ἐτάγης, παράστηθι ὡς τῷ Χριστῷ καὶ οὐκ ἀνθρώποις διακονῶν ἐξ εὐκρινούς διαθέσεως καὶ ἀγάπης πᾶσιν ὡς ἀγίοις, μᾶλλον δὲ ὡς αὐτῷ - καθὼς εἶπομεν - διακονήσων τῷ Χριστῷ, ἕκαστον αὐτῶν περιπλεκόμενος οἰοεὶ τῇ ψυχῇ καὶ ὄλον σεαυτὸν τῇ προθέσει διὰ τῆς ἀγάπης ἐμπαρέχων αὐτοῖς, ἐκ τοῦ διακονεῖν αὐτοῖς βεβαιούμενος καρποῦσθαι ἁγιασμόν.

Εἰ δὲ καθεσθῆς ἐν αὐτῇ μετὰ πάντων καὶ σὺ, ὄρα τί σοι ἐν Κυρίῳ ἐντέλλομαι, ὡς ἀγαπητῷ πατρί μου καὶ ἀδελφῷ, μὴ προπετῶς ἐκτείνης τὴν χεῖρά σου (333) ἐπὶ τοῖς παρακειμένοις βρώμασι τῇ τραπέζῃ πρό τοῦ ἐνάρξασθαι τοὺς παλαιότερους ἐσθίειν τῶν ἀδελφῶν σου, πρό τοῦ δοθῆναι τὴν εὐλογίαν ἄνωθεν παρά τοῦ ἱερέως. Καὶ ἀρξάμενος συνεσθίειν τοῖς πατράσι καὶ ἀδελφοῖς σου, πρόσεχε σεαυτῷ καὶ μόνῳ ἐν συστολῇ πάσῃ καὶ σιωπῇ καθεζόμενος, μὴ ὁμιλῶν καθόλου τινὶ ἀλλὰ προσέχων τῇ ἀναγνώσει καὶ τρεφόμενος, ὡσπερ τὸ σῶμα, οὕτω καὶ τὴν ψυχὴν ἐκ τῶν θεοπνεύστων λογίων τοῦ Πνεύματος. Δεῖ γάρ σε διπλοῦν ὄντα, ἐκ ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, διςσῶς καὶ καταλλήλως ἔχειν τὴν τροφήν καὶ τὴν τράπεζαν, καὶ τὸ μὲν σῶμα αἰσθητὸν ἔχοντα καὶ γήινον αἰσθητοῖς καὶ τοῖς ἀπὸ γῆς τρέφειν βρώμασι, τὴν δὲ ψυχὴν νοερὰν καὶ θεῖαν ἐπιφερόμενον νοητοῖς τρέφειν καὶ θεῖοις τῶν λόγων ἐδέσμασι.

1 πήγαινε] πήγγει 7 βεβαιωμένος] βεβαιωμένος 9 καθίσσης] καθήσης 10 κάμνης p.c. ex κάμης cod. 11 ἀρχίσουν] ἀρχήσουν || πρωτύτεροί] προτήτεροι 12 ἀρχίσσης] ἀρχήσης

Μὴν περιεργάζεσαι λοιπὸν τὰς παρακειμένας εἰς τὴν τράπεζαν δικονίας, ποία δηλαδὴ ἔχει περισσώτερον φαγητὸν καὶ ποία ὀλιγώτερον ἀμὴ ἔπαιρνε ἐκεῖνο ὅπου τύχη ἐμπρὸς σου καὶ ὅ,τι λογιῆς καὶ ἂν εἶναι τρώγετο μὲ εὐχαριστίαν, καὶ τοῦτο μὲ ἐγκράτειαν ἀποφεύγοντας | (φ. 341) μὲ κάθε λογιῆς τρόπον τὴν πλησμονὴν καὶ τὸν κόρον, καὶ νόμιζε τὸν ἑαυτὸν σου ἀνάξιον τῆς κοινῆς τῶν ἀδελφῶν σου τραπέζης, καὶ συλλογίζου καὶ λέγε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου τοιαῦτά τινα· «ποῖος εἶμαι ἐγὼ ὁ εὐτελής καὶ ἀνάξιος, ὅτι ἠξιώθηκα ὅλως νὰ κάθωμαι καὶ νὰ τρώγω μαζί μὲ τούτους τοὺς ἁγίους;» καὶ ταῦτα λέγωντας ἔχε μόνον τὸν ἑαυτὸν σου μὲ ὄλην σου τὴν γνώμην ἀμαρτωλόν, καὶ καθὼς τινὰς πτωχὸς ῥακενδύτης, ἤγουν παλαιορασονδυμένοι, ἂν ἴσως καὶ τύχη ἀναμεταξὺ εἰς ἄρχοντας πλουσίους καὶ λαμπροφόρους, ἐντρέπεται καὶ συστέλλεται καὶ δὲν τολμᾷ οὔτε νὰ πλησιάσῃ εἰς κανένα ἀπὸ αὐτούς, τοιαύτην γνώμην ἔχε καὶ σὺ πάντοτε εἰς ὅλους αὐτούς διαλέγωντας πάντοτε τὸν κατώτερον τόπον, καὶ ἐντρεπόμενος νὰ καθίσῃς παραπάνω ἀπὸ κανένα ἀπὸ αὐτούς, ἔχοντας ὅλους ἐκείνους πλουσίους κατὰ τὰς ἀρετάς, καὶ μόνον τὸν ἑαυτὸν σου γυμνὸν καὶ ἀνάξιον νὰ συναναστρέφεσαι καὶ νὰ βλέπῃς ὅλως αὐτούς. Ἄλλ' ὅμως ὅταν θέλῃς νὰ ἀρχίσῃς νὰ τρώγῃς, συλλογίζου πάλιν ταῦτα ἐνθυμούμενος τὰς ἀμαρτίας σου καὶ λέγε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· «Ἄραγε δὲν ἤθελέ με γένη εἰς κρίμα ἢ εἰς κατάκριμα, εἰάν φάγω κανένα ἀπὸ τὰ προκειμένα φαγητά; Ὅτι ἐγὼ ἐκ νεαρᾶς μου ἡλικίας δὲν ὑπήκουσα καμίαν φορὰν τὸν Θεὸν ὅπου ἔκαμε | (φ. 341') ταῦτα, καὶ μᾶς τὰ ἔδωκεν νὰ τὰ τρώγωμεν, καὶ τὰς ἀγίας του ἐντολάς δὲν τὰς ἐφύλαξα καὶ πῶς καὶ ἐγὼ ὁ καταδικασμένος καὶ ἀνάξιος νὰ μεταλάβω τῶν ἀγαθῶν του ὁμοίως μὲ τούτους τοὺς ἁγίους πατέρας; μὲ τί πρόσωπον νὰ φάγω καὶ νὰ πῖω καὶ νὰ συνευφρανθῶ μαζί μὲ τοὺς ἁγίους τούτους, ἐγὼ

Μὴ οὖν περιεργάζου τὰ παρατιθέμενά σοι μέρη ἐν τῇ τραπέζῃ, ποῖον τυχόν μείζον ἢ βραχυτάτον ἐστίν, ἀλλ' οἷον δοθῇ σοι μετ' εὐχαριστίας πάσης δεξιόμενος φάγε, καὶ τοῦτο μετ' ἐγκρατείας, φεύγων ἐν πᾶσιν τὸν κόρον, ἀνάξιον ἑαυτὸν δηλονότι λογιζόμενος τῆς κοινῆς τραπέζης τῶν ἀδελφῶν καὶ τοιαῦτα καθ' ἑαυτὸν ἐνθυμούμενος καὶ λέγων πρὸς ἑαυτὸν· Τίς εἰμι ἐγὼ, ὁ εὐτελής καὶ ἀνάξιος, ὅτι μετὰ τῶν ἁγίων τούτων συγκάθεδρος καὶ συνέστιος γέγονα;" καὶ οὕτω ταῦτα λέγων ἐν ἑαυτῷ, ἔχε μόνον ἀπὸ ψυχῆς σεαυτὸν ἀμαρτωλόν, καὶ καθάπερ πτωχὸς τις καὶ ῥακενδυτῶν, εἰάν μέσον ἀρχόντων καὶ πλουσίων λαμπράς καὶ πολυτελεῖς περιβεβηλημένων στολάς εὐρεθῇ, αἰσχύνεται καὶ συστέλλεται καὶ οὐδέ προσεγγίσει τινὶ αὐτῶν ἢ πλησιάσει τολμᾷ, οὕτω καὶ σὺ διάκεισο πρὸς πάντας αὐτούς, τὸν ἔσχατον τόπον ἀεὶ ἐκλεγόμενος καὶ αἰσχυνόμενος ἐπάνω τινος αὐτῶν (334) τῶν ὄραθῆναι καθημένοιο, ὡς ἐκείνων μὲν πάντων πλουσίων ὄντων ταῖς ἀρεταῖς, σοῦ δὲ πτωχοῦ καὶ γυμνοῦ ὑπάρχοντος καὶ ἀναξίου τοῦ καὶ ὅλως συνεῖναι καὶ βλέπειν αὐτούς. Ἀλλὰ γὰρ μέλλον ἄψασθαι τῆς τροφῆς, αὐθις ταῦτα λογίζου μεμνημένος τὰς ἀμαρτίας σου καὶ λέγε πρὸς ἑαυτὸν· "Ἄρα γε οὐκ εἰς κρίμα μου καὶ κατάκριμα γένηται, εἰ ἄψομαι τῶν προκειμένων τινός; Τὸν γὰρ πεποιηκότα ταῦτα Θεὸν καὶ εἰς βρῶσιν παρασχόντα ἡμῖν, τοῦτον ἐγὼ νηπιόθεν παρήκουσα καὶ τὰς ἀγίας αὐτοῦ ἐντολάς οὐκ ἐφύλαξα· καὶ πῶς τῶν ἀγαθῶν αὐτοῦ, ὡς οἱ πατέρες οὗτοι οἱ ἅγιοι, καὶ γὰρ ἀνάξιος καὶ κατάδικος ὢν μεταλάβω; Ποίω προσώπῳ, ἀπὸ ὅσων ὦν τοῦ Δεσπότη μου, ὁ πονηρὸς δοῦλος ἐγὼ καὶ ἀγνώμων καὶ ἀχάριστος, πρὸ τοῦ μετανοῆσαι με καὶ τὴν συγχώρησιν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ τελείως λαβεῖν, ὡς οἱ μὴ ἀμαρτήσαντες ἢ καὶ ἡμαρτηκότες μὲν, μετανοήσαντες δὲ καὶ τὴν συγχώρησιν ἐκεῖθεν λαβόντες,

2 ἔπαιρνε] ἔπερνε 9 ἂν ἴσως] ἀνίσως 10 ἐντρέπεται] ἐντέπετε

ὅπου εἶμαι μακρὰ ἀπὸ τὸ πρόσωπον τοῦ Δεσπότη μου, ὡσὰν δοῦλος πονηρὸς καὶ ἀχάριστος καὶ ἀγνώμων, πριχοῦ νὰ μετανοήσω καὶ νὰ λάβω τελείαν τὴν συγχώρησιν ἀπὸ τὸν φιλόφρονον Θεόν, καθὼς ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἤμαρτον ἢ ὡσὰν ἐκείνους ὅπου ἤμαρτον, καὶ μετανοήσαντες ἔλαβον ἐκεῖθεν τὴν συγχώρησιν; Οὐδαμῶς! Δὲν θέλω φάγω ὁμοίως μὲ ἐκείνους, ἀλλὰ τόσον μόνον θέλω φάγω καὶ πῖω ὅσον μόνον νὰ ζῶ· καὶ θέλω καταλήξω καὶ λυπήσω καὶ κατακρίνω τοῦ λόγου μου, διὰ νὰ ἐπιβλέψῃ ὁ Θεὸς ἄνωθεν καὶ νὰ ἰδῇ τὴν στενοχωρίαν μου καὶ τὴν ἐκούσιόν μου θλίψιν, καὶ νὰ μὲ ἐλεήσῃ καὶ νὰ συγχωρήσῃ τὰ πολλὰ μου ἁμαρτήματα». Αὐτὰ λοιπὸν ἐνθυμοῦ, τούτων μνημόνευε πάντοτε.

Πρὸς τούτοις διώρισε καὶ τὸ ψωμί σου νὰ τρώγῃς τόσον, ὅσον νὰ μὴν χορταίνῃς, ἀμὴ ὀλιγώτερον πολλὰ καὶ ἀπὸ τὴν ἀναγκαίαν χρείαν καὶ ὅσον δύνασαι νὰ βαστάξῃς ὁμοίως διώρισε καὶ τὸ νερόν, νὰ πίνῃς ἓνα ἢ δύο ποτήρια καὶ ταῦτα μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν | (φ. 342) εἰς καιρὸν διωρισμένον. Ὅποταν τρώγῃς, μηδὲν ὑπακούσης εἰς τὸν λογισμὸν ὅπου σε παρακινᾷ νὰ διαλέξῃς κανένα ἀπὸ τὰ προκείμενα φαγητὰ νὰ φάγῃς, ἀλλὰ φυλάττου ὅσον δύνασαι νὰ μὴν φάγῃς ἐκεῖνο ὅπου σὲ φανῇ καλόν, τρῶγε δὲ μοναχὰ ἐκεῖνα ὅπου εἶναι ἔμπροσθέν σου· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὰ ὅπου εἶναι ἔμπρός σου, ἐὰν τύχῃ ἴσως ἢ πορικόν ἢ ἄλλο τίποτε βρώσιμον καὶ σοῦ ἀρέσει καὶ σὲ εἰπῇ ὁ λογισμὸς σου· «ἐκεῖνο εἶναι καλὸν καὶ ἔπαρέ το καὶ φάγε το», σπούδασον ὅσον δύνασαι νὰ μὴν νικηθῇς οὔτε κἂν νὰ τὸ πιάσῃς. Ὅτι ὁ Ἀδὰμ δὲν ἐδιώχθη δι' ἄλλο τίποτε ἀπὸ τὸν παράδεισον, ἀλλ' ὅτι τοῦ ἐφάνη ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ ὠραῖος καὶ καλὸς εἰς φαγητόν, καὶ ἔφαγεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν καρπὸν· καὶ διὰ τοῦτο ἐδιώχθη ἀπὸ τὸν παράδεισον καὶ κατεδικάσθη εἰς φθορὰν καὶ εἰς θάνατον. Ἐκεῖνοι λοιπὸν ὅπου θέλουσι νὰ ἐπανακάμψωσιν εἰς ἐκεῖνον τὸν παράδεισον, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα εἰς τὴν

ὡς οἱ μὴ ἁμαρτήσαντες ἢ καὶ ἁμαρτηκότες μὲν, μετανοήσαντες δὲ καὶ τὴν συγχώρησιν ἐκεῖθεν λαβόντες, φάγωμαι καὶ αὐτός καὶ πῖωμαι καὶ συνευφρανθήσομαι τοῖς ἁγίοις; Οὐδαμῶς! Ἀλλὰ πρὸς τὴν με μόνον καὶ φάγομαι καὶ πῖομαι καὶ ἐμαυτὸν ἐκτῆξω καὶ λυπήσω καὶ κατακρινῶ, ἵνα ἐπιβλέψας ὁ θεὸς ἄνωθεν καὶ ἰδὼν τὴν στενοχωρίαν καὶ τὴν ἐκούσιόν μου θλίψιν ἐλεήσῃ καὶ συγχωρήσῃ μοι τὰ πολλὰ μου κακά". Ταῦτα τοιγαροῦν ἐνθυμοῦ, τούτων διηνεκῶς μέμνησο!

Πρὸς τούτοις τύπωσον καὶ ψωμόν τοσοῦτον ἐσθίειν, ὅσον τοῦ μή χορτάζεσθαί σε, ἀλλὰ κατὰ πολὺ τῆς χρείας ἔλαττον καὶ ὅσον δύνασαι βαστάσαι· ὡσαύτως καὶ ἐν ἢ δύο πίνειν καυκάλια καὶ ταῦτα ἐν μιᾷ τεταγμένη τῆς ἡμέρας ὥρα. Ἐσθιοντός σου δὲ μή (335) ὑπακούσης τῷ ὑποβάλλοντί σου λογισμῷ ἐκλέξασθαί τι τῶν προκειμένων κακείνου μεταλαβεῖν· ἀλλὰ φύλαξον μὴ φαγεῖν τι ὅπερ καλόν σοι ἐφάνη, μόνον δὲ τὰ ἔμπροσθέν σου κείμενα ἔσθιε· ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῶν ἐὰν τύχῃ τυχόν ὀπώρα ἢ ἕτερα τινὰ τῶν ἐδωδίων εἶναι καὶ ἀρεστόν φανῇ σοι ἐν ἐξ αὐτῶν καὶ εἶπῃ σοι ὁ λογισμὸς· "Καλόν ἐστὶν ἐκεῖνο, λαβὼν φάγε αὐτό", σπούδασον μὴ ἠττηθῆναι μηδὲ ἄψασθαι αὐτοῦ. Δι' οὐδὲν γὰρ ἕτερον τοῦ παραδείσου ὁ Ἀδὰμ ἐξεβλήθη, εἰ μὴ ὅτι ὠραῖος ἐφάνη καὶ καλὸς εἰς βρῶσιν ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ, καὶ ἔφαγεν ἐξ αὐτοῦ· καὶ διὰ τοῦτο ἀπερρίφη καὶ ἐξεβλήθη καὶ θανάτῳ καὶ φθορᾷ κατεδικάσθη. Οἱ οὖν βουλόμενοι εἰς ἐκεῖνον τὸν παράδεισον - μᾶλλον δὲ εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν - ἐπανελθεῖν, τὴν

βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, χρεωστοῦσι νὰ φυλάττουσι τὴν ἐγκράτειαν καὶ μέχρι τούτων, ἤγουν μέχρι πορικῶν καὶ τῶν τοιούτων χωρὶς καμίαν πρόφασιν, καὶ διὰ νὰ μὴν καταντήσωσιν κατ' ὀλίγον ὀλίγον εἰς μεγαλιτέρας βλαβεράς ἐπιθυμίας. Ἄν ἴσως καὶ σὲ παρακινοῦν οἱ ἀδελφοὶ ὅπου κάθονται μαζί σου νὰ φάγῃς ἢ νὰ πῆς περισσότερο, μὴν ἀποκριθῆς ἄλλο τίποτε, ἀλλὰ δένωντας τὰ | (φ. 342^ν) χέρια σου, καὶ ὀλίγον διεγερθεὶς καὶ κλίνοντας τὴν κεφαλὴν σου εἰπέ· «συγχωρήσατέ μου», καὶ ὄχι μόνον εἰς τοῦτο ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλα τὰ ἄλλα τοιουτοτρόπως ἀποκρίνου, καὶ οὔτε σὺ νὰ περιποιηθῆς ἄλλον τινὰ ἀπὸ τὰ περισσεύματά σου, οὔτε ἀπὸ ἄλλον νὰ λάβῃς τίποτε. Ἐὰν δὲν πίνῃς κρασί, μὴν ζητήσης αὐτὸ νὰ τὸ δώσης <σέ> ἄλλον ἀδελφόν, ἔξω μόνον ἐὰν τύχῃ καὶ ἔλθῃ εἰς τοῦ λόγου σου τινὰς ἀδελφὸς ἀπὸ ἄλλην μονὴν διὰ καμίαν χρείαν. Μὴν στέρξης ποτὲ νὰ προγευθῆς μὲ κανένα, μήτε νὰ δειλινήσης, μήτε νὰ δειπνήσης καμίαν φορὰν πάλιν ὕστερον, ὅτι ὅλα τὰ κακὰ ἐκ τούτων γεννῶνται, καὶ αὐτὰ εἶναι τὰ ἔνεδρα καὶ αἱ παγίδες τοῦ διαβόλου, αἱ ὅποια φαίνονται μὲν ὡς καλαί, ὅμως ἔχουσι μέσα των κεκρυμμένον τὸ θανατηφόρον φαρμάκι· τὰς ὁποίας παγίδας θέλει τὰς ἀποφύγει ἐκεῖνος ὅπου πιστεύσει εἰς τοὺς λόγους μου καὶ ἐκεῖνος ὅπου φυλάξει αὐτούς μου τοὺς λόγους, ὅτι θέλει μείνῃ μὲ τὴν δύναμιν καὶ χάριν τοῦ Θεοῦ ἀπλήγωτος καὶ ἀβλαβὴς ἀπὸ αὐτὸν τὸν διάβολον· οἱ δὲ λοιποὶ θέλουν περνοῦν (ὡς οὐκ οἶδασι) πολιτείαν κοσμικὴν μὲ σχῆμα καλογερικόν, οἱ ὅποιοι καὶ καταβυθιζόμενοι καὶ πίπτοντες εἰς τὰ βάραθρα καὶ κρημνοὺς δὲν αἰσθάνονται.

Σὺ οὖν, ὃ περιπόθητέ μοι ἀδελφέ, φύλαξον ταῦτα τόσον πολλὰ, ὥστε ἂν ἴσως καὶ κάμη χρεία καὶ νὰ ἀποθάνῃς δι' αὐτά, ὅτι κατὰ | (φ. 343) ὅτι κατὰ ἄλλον τρόπον δὲν

ἐγκράτειαν δίχα παραβάσεως πάσης καὶ μέχρι τούτων φυλάττειν ὀφείλουσιν, ἵνα μὴ κατὰ μικρὸν καὶ εἰς μείζονας ἐπιθυμίας καὶ βλαβεράς περιπέσωσιν. Ἐὰν προτρέπωνται σε οἱ συγκαθήμενοι ἀδελφοὶ τοῦ φαγεῖν ἢ πιεῖν περισσόν τι, μηδὲν ἕτερον ἀποκριθῆς τι, εἰ μὴ τὰς χεῖράς σου δήσας καὶ μικρὸν τι διεγερθεὶς καὶ κλίνας τὴν κεφαλὴν, πρᾶεῖα λέγε φωνῇ· Συγχώρησον", καὶ ἐπὶ πᾶσιν οὕτω πάντοτε ἀποκρίνου καὶ μήτε προτιμῆσιν τινὰ ἐκ τῶν περισσευμάτων σου, μήτε λάβῃς ἀπὸ τινός τι. Μὴ πίνοντός σου οἶνον, μὴ ἐπιζητήσης ὅπως λαβεῖν αὐτόν, ἀλλὰ μηδὲ ἐτέρῳ τινὶ ἐκ τῶν ἀδελφῶν ἐπιδώσης, εἰ μὴ που ἀπὸ ξένης ἐστὶ καὶ ἦλθε πρὸς σέ διὰ χρείαν τινά. Μὴ καταδέξῃ ποτὲ μετὰ τίνος προγεύσασθαι, μηδὲ ἐν δεύλῃ φαγεῖν ἢ πιεῖν ἢ ἐπιδειπνήσαι ποτὲ· πάντα γὰρ τὰ κακὰ ἐκ τούτων τίκονται, καὶ ταῦτα εἰσι τὰ ἔνεδρα τοῦ διαβόλου καὶ αἱ παγίδες αὐτοῦ, αἵτινες καθορῶνται μὲν ὡς καλαί, (336) κεκρυμμένον δὲ ἔχουσι τὸν ἰὸν τοῦ θανάτου ἐν αὐταῖς, ὡς ὁ πιστεύων ἡμῖν φεύξεται, καὶ ὁ φυλάσσων τοὺς λόγους ἡμῶν, τῇ συνεργείᾳ τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος, ἀτρωτος καὶ ἀβλαβὴς διαμένει ἐξ αὐτῶν, οἱ δὲ γε λοιποὶ κοσμικὸν βίον, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἐν μοναχικῷ τῷ σχήματι προαιροῦνται ζῆν, οἱ καὶ εἰς βάραθρα καὶ εἰς κρημνοὺς καταπίπτοντες οὐκ αἰσθάνονται.

3 [μεγαλιτέρας] | μεγαλλιτέρας || ἂν ἴσως] ἀνίσως 7 [τοιουτοτρόπως] | τοιουτωτρόπως 19 [κρημνοὺς] | κρημνοὺς 20 ἂν ἴσως] ἀνίσως

θέλεις δυνηθῆ νὰ ἀποφύγῃς τὸν δαίμονα τῆς γαστριμαργίας. Ἦξευρε δὲ ὅτι, ὅποταν φυλάττης ταῦτα, ὁ διάβολος μὴν ὑπομένωντας νὰ σε βλέπῃ θέλει κινήσει καταπάνω σου ὄλους τοὺς ραθύμους, καὶ θέλουν σε κατηγορήσει καὶ σὲ περιγελάσει, καὶ θέλουν σε φθονήσει καὶ σὲ περιπαίξει, καὶ πρὸς τούτοις θέλουν προξενήσει εἰς τοῦ λόγου σου θλίψεις ἀναριθμήτους, διὰ νὰ σε χωρίσωσι ἀπὸ τὸν καλὸν σου σκοπὸν καὶ ἀπὸ τὰ σωτηριώδη σου ἔργα· τὰ ὅποια ἐὰν τὰ ὑπομείνης θέλεις εὔρει μεγάλην βοήθειαν καὶ παράκλησιν παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν. Ἀλλὰ καὶ ὅποταν ἄλλοι τινὲς κάθωνται εἰς δεῖπνον καὶ τρώγουσι, καὶ ἐσὺ δὲν τρώγεις ἀλλ' ἢ ὑπηρετεῖς ἢ καὶ κάθησαι ἢ ἄλλο τίποτες κάμνεις, μὴν ἀλησμονήσης νὰ λέγῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ταῦτα· Ἄν ἴσως καὶ ἐγὼ ἤθελα μετανοήσω καὶ συγχωρηθῶ ἀπὸ τὰς ἀμαρτίας μου, βέβαια ἤθελα χαίρω καὶ ἐγὼ καὶ νὰ τρώγω καὶ νὰ συνευφραίνωμαι μὲ τοὺς ἀδελφούς μου. Ὅμως ἐπειδὴ καὶ ἐγὼ ὁ ἄθλιος ἔκαμα τὸν ἑαυτὸν μου ἀνάξιον μὲ τὰ αἰσχροὶ καὶ ἄτοπά μου ἔργα, ὅθεν καὶ κατὰ τὰ ἔργα μου ἀπολαμβάνω»· καὶ ταῦτα λέγωντας κράτει τὴν κοιλίαν σου ὅσον δύνασαι. Πρωτοκαθεδρίαν νὰ μὴν ζητήσης μήτε νὰ ἐπιθυμήσης ποτέ σου, ἀλλὰ μίσησον αὐτὴν ἐξ' ὅλης σου τῆς ψυχῆς, ὡσὰν ὁποῦ εἶναι | (φ. 343) αἷτιος καὶ πρόξενος ὑπερηφανείας. Ὅτι ἡ ταπεινώσις σου θέλει σε ὑψώσει, καὶ τοῦτο ὁποῦ θέλεις νὰ εἶσαι ἔσχατος ἀπὸ ὄλους θέλει σε κάμη πρῶτον· ὅτι εἶναι γεγραμμένον πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται.

Ἄφ' οὗ γοῦν σηκωθῆς μαζί μὲ ὄλους τοὺς ἀδελφούς καὶ ἀποδώσης τὴν εὐχαριστίαν εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἀπολυθῆς ἀπὸ τοῦ ἱερέως, πήγαινε εὐθὺς μὲ σιωπὴν εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ σφάλησον τὴν θύραν σου, καὶ λάβε τὸ βιβλίον. Καὶ ὅποταν διαβάσης ὀλίγον, εἰ μὲν καὶ εἶναι καιρὸς καλοκαιρίου ἀναπαύσου εἰς τὸ ψιάθιον σου

Σὺ οὖν, περιπόθητε ἀδελφέ, ταῦτα φυλάξαι θέλησον, εἰ κἄν δέῃ σε καὶ ἀποθανεῖν· ἄλλως γάρ τὸν τῆς γαστριμαργίας δαίμονα ἐκφυγεῖν οὐκ ἰσχύσεις. Ἴσθι δὲ ὅτι ταῦτα φυλάσσοντός σου, μὴ φέρων ὁ διάβολος ὄραν σε, πάντας τοὺς ραθύμους ἐξεγερεῖ κατὰ σου, καὶ καταλοιδορήσουσί σε καὶ γελάσουσι καὶ φθονήσουσι καὶ ἐμπαίξουσιν καὶ μυρίας θλίψεις σοὶ ἐπενέγκωσιν, ὅπως σε τῆς ἀγαθῆς προθέσεως καὶ τῶν σωτηρίων πράξεων ἀποστήσωσιν· ἅπερ ἐὰν ὑπομείνης, ἀγαπητέ, μεγάλην ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εὐρήσεις βοήθειαν καὶ παράκλησιν. Τοιγαροῦν καὶ ἐτέρων ἐν τῷ δεῖπνῳ καθημένων καὶ ἐσθιόντων, σοῦ δὲ μὴ ἐσθιόντος ἀλλ' εἴτε διακονούντος εἴτε καὶ μὴ, μὴ ἐπιλάθῃ καὶ ταῦτα λέγων πρὸς ἑαυτὸν· "Εἰ ἤμην πάντως μετανοήσας καὶ αὐτός καὶ τὰς ἀμαρτίας μου συγχωρηθεὶς, ἔχαιρον ἂν κἀγὼ καὶ μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου συνήσθιον. Ἐπειδὴ δὲ ἀνάξιον ἑμαυτὸν δᾶ τῶν αἰσχροῶν μου πράξεων, ὁ ἄθλιος, πεποίηκα, ἀπολάβω ἐνταῦθα κατὰ τὰ ἔργα μου"· καὶ ταῦτα λέγων κράτει γαστρός, ὅση σοὶ δύναμις. Πρωτοκαθεδρίαν μήποτε ζητήσεις μήτε ἐπιθυμήσεις, ἀλλὰ μίσησον ταύτην ἀπὸ ψυχῆς ὡς ὑπερηφανίας αἰτίαν καὶ πρόξενον οὖσαν. Ἡ γὰρ ταπεινώσις σου ὑψώσει σε, καὶ τό ἔσχατον εἶναι σε πάντων πρῶτον σε ἀποκαταστήσει, ἐπειδὴ γέγραπται· "Πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται".

(337) Μετὰ γοῦν τό συναναστήναί σε πάσῃ τῇ ἀδελφότητι καὶ ἀποδοῦναι τὴν εὐχαριστίαν Θεῷ καὶ παρὰ τοῦ ἱερέως ἀπολυθῆναι, ἀπόμενε σιωπῶν ἐν τῇ κέλλῃ σου, καὶ κλείσας τὴν θύραν ἐπιλαβοῦ τοῦ βιβλίου. Καὶ ἀναγνοὺς ὀλίγον, εἰ μὲν ἡμέραι τοῦ θέρους εἰσίν, ἀνακλίθητι ἐπὶ τὸ ψιάθιον σου

10 ἂν ἴσως] ἀνίσως 18 Λουκ. 18:14 19 σηκωθῆς] συκωθῆς || ἀποδώσης] ἀποδώσεις

καὶ ἔπαρε ὀλίγον ὕπνον, ὅτι ὁπότεν φυλάττησαι ἀπὸ τὴν πλησμονὴν εἰς τὸν καιρὸν καὶ μεταχειρίζεσαι τράπεζαν λιτὴν, ἤγουν ψωμί καὶ νερὸν καὶ λάχανα ἢ ὄσπρια, θέλει κοιμᾶσαι ὀλίγον καὶ θέλεις ἐξυπνᾶ ὀγλήγορα· εἰ δὲ καὶ εἶναι καιρὸς χειμῶνος, ἀφ' οὗ διαβάσεις ὀλίγον πιάσον τὸ ἐργόχειρόν σου καὶ κάθησαι εἰς αὐτὸ ἕως ὅπου νὰ σημάνῃ ὁ ἔσπερινός.

Καὶ τότε ἐγερθεὶς πήγαινε εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ στέκε μὲ φόβον καὶ προσοχὴν ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεόν, καὶ ψάλε προσευχόμενος καὶ ἐξομολογοῦ εἰς τὸν Θεὸν καὶ μὴν συντύχης τελείως μετὰ τινος. Ὅταν δὲ τελειώσῃ ὁ ἔσπερινός, εἰ μὲν καὶ δύνασαι νὰ ἐγκρατεύεσαι, ὥστε νὰ μὴν φάγῃς μήτε νὰ πῆς τελείως, ἔχοντας ἀπὸ | (φ. 344) φασιν νὰ τρώγῃς μίαν φορὰν τὴν ἡμέραν, θέλεις ἔχει μεγάλην ὠφέλειαν καὶ βοήθειαν, ὁπότεν παρίστασαι εἰς τὴν ἔσπερινὴν ἀκολουθίαν καὶ εἰς τὴν νυκτερινὴν σου προσευχὴν καὶ ἀγρυπνίαν· εἰ δὲ καὶ δὲν δύνασαι, τρῶγε ἕνα μόνον παξιμάδι καὶ πίνε ἕνα ποτήριον νερόν, ἔξω μόνον ὅταν εἶναι ἀσθениσμένον καὶ ἀτονισμένον τὸ στομάχι σου. Καὶ ὅταν ἀποδώσῃς εἰς τὸν Θεὸν τὰς ἔσπερινὰς εὐχὰς μαζὶ μὲ τοὺς λοιπούς, κάμε μετάνοιαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ προεστῶτος ὡσὰν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔπαρε εὐχὴν ἀπὸ ἐκεῖνον σου τὸν προεστῶτα καὶ ἀσπάσου τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ τοιουτοτρόπως μετὰ ταῦτα πήγαινε μὲ σιωπὴν εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ μὴν συντυχαίνης τελείως μὲ κανένα· καὶ ἐμβαίνοντας μέσα εἰς τὸ κελλίον σου σφάλησον τὴν θύραν, καὶ λάβε πρῶτον τὸ βιβλίον, καὶ ὅταν διαβάσῃς ἀπ' αὐτὸ ἕως τρία φύλλα σηκώσου εἰς προσευχὴν, καὶ ψάλε καὶ προσευχήσου ἡσύχως εἰς Θεόν, ὥστε νὰ μὴν σε ἀκούῃ τινάς. Στέκου δὲ ἀνδρείως συνάγωντας τοὺς λογισμοὺς σου, καὶ μὴν τοὺς ἀφήνης νὰ πλανῶνται ἀλλαχόσε, δέσαι τὰ χερίά σου ἔμπροσθέν σου, καὶ

καὶ βραχυτάτου μετάλαβε ὕπνου - ἀπεχόμενος γὰρ τοῦ κόρου καὶ λιτῆ χρώμενος τῇ τραπέζῃ μετὰ ἄρτου καὶ μεμετρημένου ὕδατος καὶ λαχάνων ἢ ὄσπριων, ἤττον ὑπνώσεις καὶ θάπτον ἐξαναστήση -, εἰ δὲ τοῦ χειμῶνος εἰσι, μετὰ τὸ μικρὸν ἀναγνῶναι ἐπιλαβοῦ τοῦ ἐργοχείρου σου καὶ προοσκαρτέρησον ἐν αὐτῷ ἕως οὗ το ξύλον τὴν ὑμνωδίαν σημάνῃ τοῦ λυχνικοῦ.

Εἶτα πάλιν εἰς τὴν σύναξιν εἰσελθὼν, στήθι ἐν φόβῳ καὶ προσοχῇ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, ψάλλον αὐτῷ καὶ ἐξομολογούμενος καὶ μηδενὶ ὁμιλῶν τὸ παράπαν. Καὶ τελεσθέντος τοῦ λυχνικοῦ, εἰ μὲν ἐγκρατεύεσθαι ἰσχύσεις τοῦ μὴ φαγεῖν ἢ πιεῖν τὸ καθόλου, ἅπαξ κεκρικὸς τὴν ἡμέραν ἐσθίειν, εὐρήσεις οὐ τὴν τυχοῦσαν ὠφέλειαν ἐν τῇ παραστάσει τῆς ἔσπερινῆς σου ἀκολουθίας καὶ ἐν τῇ νυκτερινῇ δεήσει καὶ ἀγρυπνίᾳ· εἰ δ' οὖν ἀλλ' ἐνὶ παζαματίῳ ἀρκέσθητι καὶ ἐνὶ ποτηρίῳ ὕδατος ἄνευ ἀσθeneίας καὶ ἀτονίας στομάχου σου. Καὶ μετὰ τὸ συνάμα τοῖς ἀδελφοῖς σου ἀποδοῦναι τὰς ἔσπερινὰς εὐχὰς τῷ Θεῷ, βαλὼν μετάνοιαν εἰς τοὺς πόδας τοῦ προεστῶτος ὡς εἰς αὐτούς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ, καὶ εὐχὴν ἐκεῖθεν λαβὼν καὶ ἀσπασάμενος τὰς ἁγίας μορφὰς τῶν ἁγίων, εἰσελθε σιωπῶν μηδενὶ μηδαμῶς ὁμιλῶν εἰς τὸ κελλίον σου, καὶ κλείσας τὰς θύρας ἐπιλαβοῦ πρῶτον τοῦ βιβλίου, (338) καὶ ἀναγνοὺς ὡσεὶ τρία φύλλα προσεχῶς ἐν αὐτῷ στήθι εἰς προσευχὴν, ἡσύχως ψάλλον καὶ προσευχόμενος τῷ Θεῷ ὡς παρά μηδενός ἀκούόμενος. Στήθι δὲ γενναίως ἐπισυνάγων σου τοὺς

3 ὀγλήγορα] ὀγλύγορα || χειμόνος] χειμῶνος 17 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 6, 17 πήγαινε] πήγευε

τὰ ποδάρια σου κράτει τα ἴσια καὶ μαζί ὡσάν εἰς ἓνα πάτημα, καὶ τὰ μὲν ὀμμάτιά σου σφάλησαι τα διὰ νὰ μὴν βλέπουν ἔνθεν κάκειθεν καὶ νὰ σκορπίζεται ὁ νοῦς σου, ὕψωσον δὲ αὐτόν σου | (φ. 344^v) τὸν νοῦν καὶ ὄλην σου τὴν καρδίαν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἰς τὸν Θεὸν, καὶ ζήτηε ἐκεῖθεν ἀπὸ τὸν Θεὸν βοήθειαν μὲ δάκρυα καὶ ἀναστεναγμούς. Ἄς εἶναι δὲ ἀπὸ τὸν πνευματικὸν σου πατέρα εἰς τοῦ λόγου σου ψαλμοὶ διωρισμένοι, ὅσοι δηλαδὴ εἶναι κατανυκτικοὶ καὶ προξενοῦν δάκρυα καὶ ὅσοι εἶναι τῆς δυνάμεώς σου, ὅτι μὲ τὴν δύναμίν σου καὶ ἀνδρείαν σου πρέπει νὰ μετρήῃς καὶ τὴν ὑμνωδίαν τῶν ψαλμῶν καὶ τὰς γονυκλισίας καὶ τὸν καιρὸν τῆς στάσεως, ὥστε νὰ μὴν σὲ ἐλέγῃ ἢ συνειδήσις σου, καὶ νὰ λέγῃ: «ἀκόμη δύνεσαι νὰ σταθῆς καὶ νὰ δοξολογήσῃς καὶ νὰ ἐξομολογηθῆς εἰς τὸν Θεόν». Πρὸς τούτοις ἄς εἶναι εἰς τοῦ λόγου σου καὶ εὐχαί, αἱ ὅποια νὰ περιέχωσιν ἐξομολόγησιν εἰς Θεὸν τῶν ἀμαρτημάτων σου, καὶ αὐταὶ διωρισμέναι, ἤγουν τόσαι τὸ πορνὸν τόσαι τὸ βράδου. Καὶ ἀφ' οὗ τελειώσῃς τὴν εὐχὴν σου κάμε πάλιν ὀλίγην ἀνάγνωσιν, ἔπειτα κάθισον εἰς τὸ ἐργόχειρόν σου, καὶ νυκτέρευσον ἕως τρίτης ὥρας τῆς νυκτός. Καὶ τοιουτοτρόπως ἔπειτα ἐγερθεὶς διάβασαι τὸν ἄμωμον καὶ ἀναπαύσου, σφραγίζοντας ὅλον σου τὸ σῶμα ἀπάνω εἰς τὸ ψιάθιον σου· ὅταν δὲ κοιμηθῆς ἕως τὸ μεσονύκτιον θέλεις κάμη πλέον ἀκολουθῶς, καθὼς ἄνωθεν ἐδιωρίσαμεν.

Ἄλλ' ὅμως νὰ φανερώνης καὶ τοὺς λογισμούς σου εἰς τὸν πνευματικὸν σου πατέρα, ἄν εἶναι δυνατὸν καθ' ὥραν· εἰ δὲ καὶ τοῦτο εἶναι ἀδύνατον, | (φ. 345) ἀλλ' οὐκ μὴν περάσῃς μίαν ἡμέραν, ἀλλὰ εὐθὺς μετὰ τὸν ὄρθρον ἐξέταζε ὅσα σοι συνέβησαν, καὶ φανέρωνέ τα. Καὶ ἔχε εἰς αὐτόν σου τὸν πνευματικὸν πίστιν βεβαίαν, καὶ ἂν ἴσως ἤθελε τὸν κατηγορῆ καὶ τὸν κατασύρῃ ὅλος ὁ κόσμος, καὶ ἐὰν ἐσὺ ὁ ἴδιος ἤθελες

λογισμούς καὶ μὴ εἶναι ῥέμβεσθαι αὐτοὺς ἀλλαχοῦ, σφίγξον σου τὰς χεῖρας, ἔνωσόν σου τοὺς πόδας ἐπίσης ἀσαλεύτους ἐν βάσει μιᾶ, καὶ τοὺς μὲν ὀφθαλμούς μῦσον τοῦ μὴ πρὸς ἄλλο τι βλέπειν καὶ τὸν νοῦν διασκιδνασθαι, τὸν δὲ νοῦν αὐτόν καὶ ὄλην τὴν καρδίαν ἄρον εἰς οὐρανοὺς καὶ Θεόν, ἐκεῖθεν μετὰ δακρῶν καὶ στεναγμῶν τὸν ἔλεον ἐκκαλούμενος. "Ἐστῶσάν σοι δὲ ψαλμοὶ τεταγμένοι παρὰ τοῦ πνευματικοῦ σου πατρός, ὅσοι ῥήματα μετανοίας καὶ κατανύξεως φέρουσι καὶ ὅσοι τῇ δυνάμει ἐξικανούσι καὶ τῇ προθέσει σου. Δεῖ γάρ σε μετρεῖν τῇ τε ἰσχύϊ καὶ τῇ ἀνδρείᾳ σου τὴν τε τῶν ψαλμῶν ὑμνωδίαν καὶ τὸ πλῆθος τῆς γονυκλισίας καὶ τὸν χρόνον τῆς στάσεως, ἵνα μὴ τὴν συνειδήσιν ἐξῆς εἰς ἔλεγχόν σου λέγουσαν· "Ἐτι ἦν σοι δύναμις τοῦ στήναι καὶ ὑμνήσαι καὶ Θεῷ ἐξομολογήσασθαι". Πρὸς τούτοις ἔστῶσάν σοι καὶ εὐχαὶ καὶ αὐταὶ τεταγμέναι πρωΐας καὶ ἐσπέρας, ἐξομολόγησιν ἔχουσαι πρὸς Θεόν. Καὶ τὴν εὐχὴν συντελέσας ἀνάγνωθι πάλιν μικρόν, εἶτα ἐπιλαβοῦ καὶ τοῦ ἐργοχείρου σου, καὶ ἕως πρώτης φυλακῆς, ἤγουν ἕως τρίτης ὥρας διανυκτέρευσον τῆς νυκτός. Εἴθ' οὕτως ἀναστὰς καὶ ποιήσας τὸν ἄμωμον, ἀνακλίθητι σφραγισάμενος ὅλον σου τὸ σῶμα ἐπὶ τὸ ψιάθιον, μεταλαβὼν δὲ ὕπνου μέχρι τοῦ μεσονυκτίου καθεξῆς ποιήσεις, ὡς ὑπετυπώθη σοι ἄνωθεν.

Ἀλλὰ γάρ καὶ τοὺς λογισμούς τῆς καρδίας σου τῷ πνευματικῷ σου πατρί καθ' ὥραν, εἰ δυνατόν, ἐξαγόρευε· εἰ δὲ μὴ, τέως ἐσπέραν μὴ παρέλθῃς, ἀγαπητέ, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸν ὄρθρον τὰ συμβαίνοντά σοι πάντα, (339) σεαυτὸν ἀνακρίνων, ἐξαγόρευε. Καὶ πίστιν ἀδίδακτον ἔχε πρὸς αὐτόν, κἄν ὁ κόσμος ἅπας αὐτόν λαιδορῆ καὶ διασύρῃ, κἄν αὐτὸς σύ τοῦτον

8 γονυκλισίης] γονυκλήσιες 15 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 21 ἂν ἴσως] ἀνίσως

τὸν ἰδῆ ὅπου νὰ πορνεύῃ μὴν σκανδαλισθῆς, μήτε νὰ ὀλιγοστεύσῃς τὴν πίστιν ὅπου ἔχεις εἰς αὐτὸν πειθόμενος εἰς ἐκεῖνον ὅπου λέγει *μὴ κρίνετε, καὶ οὐ μὴ κριθῆτε*.

Τοιοιτοτρόπως λοιπὸν κάμνωντας ἐσὺ καὶ τοιοιτοτρόπως ἀγωνιζόμενος, δὲν θέλει ἀργοπορήσῃς ὁ Θεὸς νὰ σε ἐπισκεφθῆ ἄνωθεν, ἀλλὰ θέλει σοὶ στείλει βοήθειαν ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου, καὶ θέλει σε ἐπισκιάσει ἡ χάρις τοῦ Παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος. Καὶ κατ' ὀλίγον προκόπτωντας εἰς τὸ ἔργον σου, θέλεις αὐξήσῃς κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, καὶ νὰ ἔλθῃς εἰς ἄνδρα τέλειον, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, φωτιζόμενος παρὰ Θεοῦ καὶ φωτίζων μὲ φῶς γνώσεως, ὡσὰν ἥλιος ὅλους ἐκείνους ὅπου ἤθελαν ἔλθῃ εἰς τοῦ λόγου σου, καὶ δοξάζωντας λόγῳ καὶ ἔργῳ τὸν Θεὸν ὅπου σε ἔδωκε τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ καὶ ζωοποιῶ Πνεύματος, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν

ὀφθαλμοῖς σου θεάσῃ πορνεύοντα, μὴ σκανδαλισθῆς, μηδὲ τὴν πίστιν σου ἐλαττώσῃς τὴν πρὸς αὐτόν, πειθαρχῶν τῷ εἰπόντι· "Μὴ κρίνετε καὶ οὐ μὴ κριθῆτε".

Οὕτω δὲ ποιῶντός σου καθ' ἐκάστην καὶ οὕτως ἀγωνιζομένου σου, οὐ βραδύνει ὁ Θεὸς τοῦ ἐπισκέψασθαί σε ἄνωθεν, ἀλλ' ἐξαποστελεῖ σοὶ βοήθειαν ἐξ ἁγίου αὐτοῦ κατοικητηρίου, καὶ ἡ χάρις τοῦ Παναγίου αὐτοῦ Πνεύματος ἐπισκιάσει σοὶ. Καὶ κατὰ βραχὺ προκόπτων ἐπὶ τὸ ἔργον σου τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν αὐξήσεις καὶ εἰς ἄνδρα τέλειον ἀναδράμῃς, εἰς μέτρον ἡλικίας τοῦ πληρώματος τοῦ Χριστοῦ, φωτιζόμενος καὶ φωτίζων φῶς γνώσεως, δίκην ἡλίου, πάντας τοὺς πλησιάζοντάς σοι καὶ ἐντυγχάνοντας, καὶ δοξάζων Θεόν καὶ βίῳ καὶ λόγῳ, τὸν δόντα σοὶ τὴν δωρεάν τοῦ Ἁγίου αὐτοῦ καὶ ζωοποιῶ Πνεύματος, ᾧ πρέπει δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

2 Ματθ.7:1 3 τοιοιτοτρόπως] τοιοιτωτρόπως 6 ὀλίγον per. cod. 7-8 Εφ. 4:13

3.3 Λόγος Β' (φφ. 345^v-354)

(φ. 345^v) *Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Κατήχησις εἰς νεοκόρους, δηλονότι τοὺς νεωστὶ ἀποταξαμένους. Λόγος β' .*

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἀκούσατέ μου τοὺς λόγους καὶ δεχθῆτε μου τὴν συμβουλὴν ὡσὰν ὁποῦ σᾶς συμβουλεύω τὸ ἀγαθὸν καὶ σπουδάσατε νὰ κάμετε ὅλα ὅσα μέλλω νὰ εἰπῶ, εἰς κοινὴν ἐδικὴν μου καὶ ἐδικὴν σας ὠφέλειαν· ὅτι τοιαύτης λογῆς κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἀρχόμενοι, ἀπὸ τὰ μικρὰ καὶ προκόπτοντες ἀναβαίνομεν εἰς τὰ μεγαλύτερα, καὶ γινόμεθα ἄνδρες ἐν Χριστῶ τέλει.

Ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ λόγου μου εἶναι τοιοῦτος· ἐβγαίνοντες ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν μὴν καταγίνεσθε εἰς μάταια καὶ ἀνωφελῆ ἔργα, διὰ νὰ μὴν ἔλθῃ ὁ διάβολος καὶ εὐρίσκωντάς σας ὁποῦ νὰ καταγίνεσθε εἰς τὰ τοιαῦτα ἀνωφελῆ καὶ ἀρπάζει τὴν μνήμην τῶν λόγων μου τούτων τῆς κατηχήσεως ἀπὸ τὰς καρδίας σας, ὡσὰν μία κορώνει ὁποῦ καταπετομένη ἀρπάζει τὸν κόκκον τοῦ σιταρίου ἀπὸ τὸ χωράφιον πριχοῦ καλυφθῆ εἰς τὴν γῆν, καὶ μείνατε πάλιν κοῦφοι, καὶ εὐκαιροὶ ἀπὸ τὴν σωτηριώδη διδασκαλίαν· ἀλλὰ ἂν ἴσως τινὰς ἀπὸ λόγου σας ἐπροστάχθη νὰ κάμνῃ ἐργόχειρον ἢ διακονίαν τῆς μονῆς, ἄς πηγαίνει εἰς τὸ ἐργόχειρόν του ἢ εἰς τὴν διακονίαν του βλέπωντας κάτω εἰς τὴν γῆν | (φ. 346) ἐργοχειρῶντας δὲ ἢ διακονῶν ἄς λέγῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν του.

tit.: Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς ἐπαινετοῦ βίου, ὅπως δεῖ τὸν μετανοῦντα καθ' ἐκάστην ποιεῖν. Ἐν ᾧ καὶ περὶ δακρύων ἅμα καὶ κατανύξεως.

Ἀδελφοί μου ἀγαπητοί, ἀκούσατέ μου τῶν λόγων τὴν δύναμιν καὶ ὡς εἰς ἀγαθὴν οὕσαν ὑμῖν συμβουλὴν προσδέξασθε ἀσμένως αὐτήν καὶ ποιῆσαι προθυμήθητε εἰς κοινὴν ἐμοῦ τε καὶ ὑμῶν ὠφέλειαν. Οὕτω γὰρ κατὰ βραχὺ διὰ τῶν δοκούντων μικρῶν βαδίζοντες, ἐπὶ τὰ τελεώτερα προκόπτοντες ἀνερχόμεθα καὶ ἄνδρες γινόμεθα τέλει ἐν Χριστῶ.

Ὁ δὲ σκοπὸς τοῦ λόγου ἐστὶ τοιοῦτος· ἐξερχόμενοι τῆς ἐκκλησίας μὴ ἄρξησθε μετεωρίζεσθαι εἰς μάταια καὶ ἀνωφελῆ, ἵνα μὴ ἐλθῶν ὁ διάβολος καὶ ἐν τούτοις ἐνασχολουμένους εὐρίσκων ὑμᾶς, ὡσπερ τις εὐθύς κορώνῃ τὸν κόκκον τοῦ σίτου ἐκ τοῦ πεδίου πρὶν ἢ ὑπὸ τὴν γῆν καλυφθῆναι αἴρουσα πέταται, οὕτω καὶ αὐτὸς ἄρῃ τὴν μνήμην τῶν λόγων τούτων τῆς κατηχήσεως ἐκ τῆς καρδίας ὑμῶν καὶ πάλιν διαμείνητε κοῦφοι καὶ κενοὶ τῆς σωτηρίου διδασκαλίας· ἀλλὰ εἰ μὲν τις ἐξ ὑμῶν ἐργόχειρον ἢ διακονίαν ἐπετρέπη ποιεῖν καὶ ἐργάζεσθαι, ἀπελθέτω κάτω νεύων (386) καὶ προσέχων ἑαυτῶ, ἐργαζόμενος δὲ καὶ διακονῶν λεγέτω ἐν ἑαυτῶ.

8 ἐβγαίνοντες] εὐγένοντες 12 κορώνῃ] κορώνει 13 εὐκαιροὶ] εὐκεροὶ 14 ἂν ἴσως] ἀνίσως

«Ἄλλοίμονον εἰς ἐμένα, πόσας ἡμέρας καὶ χρόνους τῆς ζωῆς μου ἐπέρασα ὁ ἄθλιος, μετεωριζόμενος καὶ γελῶντας· ἄλλοίμονον πῶς ἀχρειώθηκα, ἀκούοντας μέχρι τῆς σήμερον τὰς θείας γραφὰς καὶ μὴ γνωρίσας τὸ καθόλου τὴν ὠφέλειαν αὐτῶν· τί με ὠφέλησεν ἢ παροῦσα ζωὴ; Ἴδου νὰ ὀποῦ ἀπέρασαν τόσοι καὶ τόσοι χρόνοι τῆς ζωῆς μου· τίς ἤξεύρει, λοιπόν, ἐὰν ζήσω ἕως αὔριον; Ἐφαγον χρόνους πολλούς, ἐγέμωσα τὴν κοιλίαν μου ἀπὸ κρέατα, κρασί καὶ πολλὴν ἀδδηφαγίαν· ἐστολίσθηκα μὲ λαμπρὰ φορέματα· ἔπαιξα καὶ ἐγέλασα εἰς βλάβην τῆς ψυχῆς μου· ἀπόκτησα τόσα καὶ τόσα ἄσπρα καὶ τὰ ἐξοδιάσα εἰς ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς χρείας, καὶ ὕστερον πάλιν ἀπόκτησα ἄλλα. Ἐπήγενα συχνὰ εἰς τὰ λουτρά, ἐμεταχειριζόμεν μῦρα εἰς κόρον, ἐκαβαλίκευσα ἄλλογα καὶ μουλάρια, ἀπήλαυσα διάφορα καὶ πολυποίκιλα τραπέζια, τὸν γείτωνά μου ἐφθόνησα, ἐκατηγόρησα, ἐπόρνευσα, ἔκλεψα, ἐψευμάτισα. Ἐσυναναστράφηκα μὲ φίλους καὶ συντρόφους, ἐκάθισα μὲ ἐνδόξους καὶ πλουσίους, καὶ ἄρχοντας, ἀπόκτησα ὄνομα περίφημον εἰς τὸν κόσμον, ἐκοιμήθηκα εἰς στρώματα μαλακά, ἀνέπαυσα αὐτὸ τὸ γήϊνον κορμί, ἐκοιμήθηκα ἄμετρα.

Ποῖον λοιπὸν ἀπ' αὐτὰ μὲ ὠφέλησεν ἕως τώρα; Ἡ ποῖον θέλει | (φ. 346^ν) μὲ ὠφελήσει ὅποτεν ἐβγαίνει ἢ ψυχὴ μου ἐὰν ὁ Θεός, ὁ ἔχων τὴν ἐξουσίαν πάσης πνοῆς, ἤθελε προστάξῃ νὰ ἀποθάνω αὔριον; Κατὰ ἀλήθειαν δὲν θέλει μὲ ὠφελήσει κανένα· τὸ λοιπὸν κἂν τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας τῆς ζωῆς μου ἄς μὴν ταῖς περάσω τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ ἄς κάμω ἀρχὴν ἀπὸ τώρα, καὶ ἀφίνωντας ὅλα ἐκεῖνα τὰ κακά μου ἄς κάμω καὶ ἐγὼ καθὼς οἱ ἅγιοι πατέρες τὰ ἐναντία αὐτῶν τῶν κακῶν. Καὶ ἄς νηστεύσω τόσον πολλὰ αὐτὸς διὰ τὴν προτέραν ἀδδηφαγίαν μου, ἕως ὀποῦ νὰ μὴν δύναμαι οὔτε νὰ

«Ὡ πόσας ἡμέρας παρήλθον καὶ χρόνους τῆς ζωῆς μου μετεωριζόμενος ὁ ἄθλιος καὶ γελῶν! Ὡ πῶς ἐματαιώθην ἀκούων μέχρι τοῦ νῦν τὰς θείας Γραφὰς καὶ μὴ καθόλου γνοῦς τὸ ἐκ τούτων ὠφέλιμον! Τί με ὠφέλησεν ἢ παροῦσα ζωὴ; Ἴδου παρήλθον ἔτι τῆς ζωῆς μου τόσα καὶ τόσα. Τίς οὖν οἶδεν, εἰ ζήσομαι ἕως τῆς αὔριον; Ἐφαγον ἐπὶ ἔτη πολλά, ἐνέπλησά μου τὴν γαστέρα κρεῶν, οἴνου καὶ ἀδηφαγίας πολλῆς. Ἐκαλλωπίστην ἱματίοις, ἔπαιξά τε ὀμοῦ καὶ ἐγέλασα κατ' ἐμοῦ, ἐπερισεύθην ἐν νομίσμασι τόσοις ἢ τόσοις καὶ ἐξοδιάσας αὐτὰ ἐπὶ ματαίοις ἀνάλωσα, μετὰ ταῦτα πάλιν ἐκτησάμην ἕτερα. Λοετροῖς ἐχρησάμην εἰς κόρον καὶ μύροις, ἵππους καὶ ἡμιόνους ἐπιβέβηκα, τραπεζῶν πολλῶν καὶ πολυτελῶν ἀπήλαυσα, τῷ πλησίον ἐφθόνησα, ἐλοιδόρησα, πεπόρνευκα, ἔκλεψα, ἐψευσάμην. Συνήθεσι καὶ φίλοις συναναστράφην περιδόξοις καὶ πλουσίοις καὶ ἄρχουσι συνηυλίστην. Ὄνομα ἐν τῷ βίῳ περιφανές ἐκτησάμην, ἐπὶ ἀπαλῶν στρωμνῶν ἀνεκλίθην, ἀνέπαυσα τὸ σῶμα τοῦτο τὸ γήϊνον, ὕπνον εἰς κόρον ὕπνωσα.

Τί οὖν με τούτων ἀπάντων ὠφέλησε μέχρι τοῦ νῦν ἢ ἐν τῇ ἐξόδῳ τῆς ταλαιπώρου ψυχῆς μου ὠφελήσει με, εἰ αὔριον ὁ ἔχων ἐξουσίαν πάσης πνοῆς ἀπὸ τοῦ κόσμου τούτου κελεύσει ἀρθῆναί με; Ὅντως οὐδέν! Λοιπὸν οὖν μὴ μάτην κἂν τὰς ὑπολοίπους διάξω ἡμέρας τῆς ἐνταῦθα ζωῆς μου, ἀλλὰ βάλλω ἀπὸ τοῦ παρόντος ἀρχὴν καὶ πάντα καταλιπὼν ἐκεῖνα, τὰ ἐναντία τούτοις ὡς οἱ ἅγιοι πατέρες καγὼ διαπράξομαι. Καὶ νηστεύσω μὲν ἐπὶ τοσοῦτον ἀντὶ τῆς προλαβούσης ἀδηφαγίας μου, ἕως οὔ

1, 2 ἄλλοίμονον] ἀλλήμονον 9 ἐπήγαινα] ἐπήγενα 10 ἄλλογα] ἄλλογα 13 ἐκοιμήθηκα] ἐκοιμήθηκα
16 ἐβγαίνει] εὐγένη

συντύχω ἀπὸ τὴν νηστείαν, καὶ ἄς ταλαιπωρήσω τὴν κοιλίαν μου μὲ πείναν καὶ μὲ δίψαν, καὶ βεβαιότατα θέλει καταδαμασθῆ καὶ ἡ ἀκράτητός μου γλῶσσα, ἀλλὰ πρὸς τούτοις μὲ αὐτὴν τὴν πείναν καὶ δίψαν θέλω ἀποκτήσει καὶ κατήφειαν καὶ κιτρινάδα καὶ λύπην, καὶ θέλω παύση μὲ εὐκολίαν ἀπὸ τὸ νὰ μετεωρίζωμαι καὶ νὰ παίζω καὶ νὰ γελῶ. Ἄς φορέσω φορέματα ταπεινά, καὶ τὰ λαμπρὰ ἄς τὰ δώσω εἰς τοὺς πτωχοὺς· ἄς σκορπίσω εἰς αὐτοὺς καὶ ὅσα ἄσπρα ἔχω καὶ ἂν ἴσως θέλω νὰ ἀφιερῶσω τὸν ἑαυτὸν μου εἰς τὸν Θεὸν ὅπου τρέφει τὰ πάντα, τί χρεῖα εἶναι νὰ φροντίζω ἐγὼ πλέον ἀπὸ τώρα δι' αὐτά; Ἄλογα καὶ μουλάρια παντάπασιν ἄς τὰ ἀποβάλω, ἄς ἀρνηθῶ ὅλους μου τοὺς φίλους καὶ συγγενεῖς· ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἀγαπᾷ ἄλλον τινὰ περισί(φ. 347) σότερον ἀπὸ τὸν Χριστόν, καθὼς λέγει αὐτὸς ὁ Χριστὸς, δὲν εἶναι ἄξιος δι' αὐτόν. Εἰς τὸ λουτρὸν δὲν θέλω ὑπάγη πλέον, εἰς στρῶμα μαλακὸν δὲν θέλω κοιμηθῆ, ἀλλὰ θέλω δώσει τοῦ λόγου μου ἀπὸ τώρα εἰς χαμευνίαν καὶ χαμαικοιτίαν, διὰ νὰ κοιμοῦμαι ὀλίγον καὶ μὴ θέλωντας, στενοχωρούμενος ἀπὸ τὴν τραχύτητα τῆς γῆς. Ὅτι τί κακὸν ἤθελα πάθῃ ἂν ἴσως καὶ ἀποθάνω, ἄραγε εἶμαι ἄξιος νὰ ζῶ;

Κάμνωντας δὲ τοιούτης λογῆς καὶ ἐγειρόμενος τὰ μεσάνυκτα, θέλω προσπέση εἰς τὸν Θεὸν, καὶ θέλω κλαύση τὴν ἁμαρτωλὸν μου ψυχὴν, καὶ θέλω εἰπῆ εἰς τὸν Θεὸν μὲ δάκρυα καὶ στεναγμούς· «Δέσποτα Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ βασιλεῦ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἠξεύρω πῶς ἤμαρτον περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄνθρωπον, καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἄλογα ζῶα καὶ ἀπὸ τὰ ἔρπετὰ ἐνώπιον εἰς ἐσένα τὸν φοβερόν καὶ ἀπρόσιτον Θεόν μου, καὶ δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἐλεηθῶ ποτὲ ἀπὸ λόγου σου. Ὅτι διὰ τοῦτο καὶ δὲν ἤθελα τολμήσῃ νὰ προσέλθω καὶ νὰ προσπέσω εἰς τοὺς λόγους σου, ὃ

μηδὲ τὴν γλῶσσαν πρὸς (387) συντυχίαν κινήσαι με δύνασθαι, θλίψω δὲ τὴν γαστέρα ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ, καὶ δαμασθήσεται πάντως ἡ ἀδάμαστος γλῶσσα μου, ἀλλὰ μὴν καὶ εἰς στυγνότητα καὶ ὠχρότητα καὶ λύπην ἅμα τούτοις ἐλεύσομαι καὶ τοῦ γαυριάματος τῶν λογισμῶν ἐλευθερωθήσομαι καὶ τοῦ μετεωρίζεσθαι καὶ παίζειν καὶ γελᾶν σὺν τούτοις εὐκόλως παύσομαι. Περιβαλοῦμαι εὐτελεῖ καὶ τὰ πολῦτιμα δώσω τοῖς πένησι, σκορπίσω σὺν αὐτοῖς καὶ ὅσον χρυσίον κέκτημαι εἰς χεῖρας τῶν δεομένων· τί γάρ μοι καὶ τό μεριμνᾶν περὶ τούτων ἀπὸ τοῦ νῦν, εἰ τῷ τὰ πάντα τρέφοντι ὅλον ἑμαυτὸν ἀναθήσομαι; Ἴππους ἐπιβαίνειν καὶ ἡμιόνους ἀποτάξομαι, τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ συνήθεις ἅπαντας ἀρνήσομαι· ὁ γάρ πλέον τοῦ Θεοῦ πάντως τινὰ ἀγαπῶν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ἐκείνου, ὡς αὐτὸς λέγει, ἄξιος. Λοετροῦ οὐχ ἄψομαι, ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου οὐκ ἀναβήσομαι, ἀλλὰ χαμευνία καὶ ξηροκοιτία ἑμαυτὸν προθύμως ἐκδῶ, ἵνα ὀλίγον ὑπνώσω καὶ μὴ βουλόμενος, ὑπὸ τῆς ξηρασίας στενοχωρούμενος. Τί γάρ, ἐάν καὶ ἀποθάνοιμι, ἄρα δὲ ζῆν εἰμι ἄξιος;

«Οὕτω γάρ ποιῶν, ἐγειρόμενος μεσονύκτιον, προσπέσω καὶ κλαύσω ἐν θλίψει τῆς ἁμαρτησάσης ψυχῆς μου καὶ πρὸς τὸν Θεὸν ἐν στεναγμοῖς καὶ δάκρυσιν εἴποιμι· Δέσποτα, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, οἶδα ὅτι ἤμαρτον ὑπὲρ πᾶσαν φύσιν ἀνθρώπων καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζώων καὶ ἔρπετῶν ἐνώπιόν σου, τοῦ φοβεροῦ καὶ ἀπρόσιτου Θεοῦ μου, καὶ οὐκ εἰμι ἄξιος ἐλέους τυχεῖν ὅπως ποτὲ παρὰ σοῦ. Διὰ γάρ τοῦτο οὐδέ ἐτόλμων προσελθεῖν ἢ προσπεσεῖν σοι,

3 κιτρινάδα] κυτρινάδα 6, 14 ἂν ἴσως] ἀνίσως

φιλόανθρωπε βασιλεῦ , ἂν ἴσως καὶ δὲν ἤθελα ἀκούσῃ τὴν ἀγίαν σου φωνὴν ὅπου λέγει· «οὐ θελήσει θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν· καὶ πάλιν, τὸ, χαρὰ γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι». Ἄλλ' ὅμως πρὸς τούτοις ἐνθυμηθεὶς καὶ τὴν περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ παραβολὴν, τὴν ὁποίαν εἶπες ἐσὺ, ὃ δέσποτα, τινὶ τρόπῳ δηλαδὴ ἐρχόμενος ἐκεῖνος | (φ. 347^ν) καὶ πριχοῦ νὰ πλησιάσῃ εἰς τοῦ λόγου σου, ἐσὺ ὁ εὐσπλαγχνός πατὴρ προσελθὼν ἔπεσες εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἐφίλησες αὐτόν· ταῦτα οὖν ἀκούσας καὶ θαρβρεύσας εἰς τὸ πέλαγος τῆς εὐσπλαγγνίας σου, προσῆλθον μὲ ὀδύνην καὶ λύπην καὶ στεναγμὸν τῆς καρδίας μου, ὄντας τετυφλωμένος καὶ καταπληγῶμένος ἐλεεινῶς, καὶ εὐρισκόμενος διὰ τὰ κακά μου εἰς τὰ βάθη τοῦ ἄδου. Ὅμως ἀπὸ τώρα ὑπόσχομαι Δέσποτα νὰ μὴν σὲ ἀφήσω μέχρι τελευταίας μου ἀναπνοῆς, οὔτε θέλω γυρίσει πλέον εἰς τὰ ὀπίσω, δὲν θέλω γυρίσει πλέον οὔτε νὰ ἰδῶ ἐκεῖνα τὰ μάτια καὶ πονηρά. Σὺ δέ, ὁ Θεός μου, ἐπειδὴ ἤξευρες τὴν ἀσθένειαν καὶ τλαιπωρίαν μου, τὴν μικροψυχίαν μου καὶ τὰς προλήψεις ὅπου μέλλουν νὰ μὲ τυραννοῦν καὶ νὰ με θλίβουν, παρακαλῶ σε βοήθησόν μοι, καὶ μὴν με ἐγκαταλείψῃς, μήτε νὰ ἀφήσῃς ἐμένα ὅπου ἔγινα ἀπὸ τώρα πλέον δοῦλός σου, νὰ μὲ περιγελᾷ καὶ νὰ μὲ περιπαίζῃ εἰς πολὺν καιρὸν ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος».

Ταῦτα λοιπὸν χρεωστῆ νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ στοχάζεται πάντοτε ἐκεῖνος ὁ ἀδελφὸς ὅπου τώρα νεωστὶ ἀρνήθη τὸν κόσμον καὶ ἠθέλησε νὰ μετανοήσῃ, ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ μάθῃ ταύτην τὴν τέχνην τῶν τεχνῶν τῆς ἀσκητικῆς ζωῆς καὶ πολιτείας, καὶ διὰ μέσου τούτων νὰ ἔμπῃ εἰς τὸ στάδιον ταύτης τῆς ἀθλήσεως. Ὅθεν | (φ. 348) καὶ εἰς τοιοῦτον θέλω εἰπεῖ τὸν λόγον μου ἀνίσως καὶ εἶναι τινὰς τοιοῦτος ὅπου νὰ στέκη

φιλόανθρωπε βασιλεῦ, εἰ μὴ ἤκουσα τῆς ἀγίας φωνῆς σου λεγούσης· (388) «Οὐ θελήσει θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν», καὶ πάλιν ὅτι «χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι». Ἀλλὰ γὰρ μνησθεὶς καὶ τῆς περὶ τοῦ ἀσώτου υἱοῦ παραβολῆς ἥπερ εἶρηκας, Δέσποτα, - ὅπως ἐρχομένου αὐτοῦ, πρὸ τοῦ πλησίον σου γενέσθαι αὐτόν, σὺ ὁ εὐσπλαχνός προσελθὼν ἐπέπεσας τῷ τραχήλῳ αὐτοῦ καὶ κατεφίλησας αὐτόν - , θαρρήσας εἰς τὸ πέλαγος τῆς σῆς ἀγαθότητος προσῆλθόν σοι ἐν ὀδύνη καὶ λύπῃ καὶ στεγνωτότητι τῆς καρδίας μου, πεπωρωμένος ὢν καὶ τετραυματισμένος δεινῶς καὶ εἰς πέταυρον ἄδου τῶν ἐμῶν ἀνομιῶν χαλεπῶς κείμενος. Πλὴν ἀπὸ τοῦ νῦν λόγον σοι δίδωμι, Κύριε, ὅτι ἕως κελεύσεις εἶναί με ἐν τῷ βίῳ καὶ τούτῳ τῷ σώματι, οὐκ ἐγκαταλείψω σε, οὐδέ εἰς τὰ ὀπίσω στραφήσομαι, οὐκέτι ἄγομαι τῶν ματαίων καὶ πονηρῶν. Σὺ δέ, ὁ Θεός μου, ἐπιγινώσκεις μου τὴν ἀσθένειαν, τὴν τλαιπωρίαν, τὴν ὀλιγοψυχίαν μου καὶ τὰς μελλούσας με τυραννεῖν καὶ ἐκθλίβειν προλήψεις. Βοήθησόν μοι, προσπίπτω σοι, καὶ μὴ ἐγκαταλίπῃς με, μηδὲ ἐπὶ πολὺ καταγελασθῆναι με ἐάσης καὶ καταπαίζεσθαι ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ, τὸν ἀπὸ τοῦ παρόντος δοῦλον σόν, ἀγαθέ».

Ταῦτα τοίνυν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας διαλογίζεσθαι καὶ βούλεσθαι ὀφείλει ἐν ἑαυτῷ ὁ ἄρτι τὸν κόσμον ἀποφυγὼν καὶ μετανοῆσαι προθυμηθεὶς, ἀδελφοί, ὁ μαθεῖν βουληθεὶς τὴν τέχνην ταύτην τῶν τεχνῶν τῆς ἐναγωνίου ζωῆς καὶ ἀσκήσεως, καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἀθλήσεως αὐτῆς εἰσελθὼν.

1 ἂν ἴσως] ἀνίσως

ἀναμεταξύμας, καὶ ἀγαπᾷ, νὰ ἀκούσῃ τὰ πλέον καὶ κοπιαστικώτερα, καὶ σπουδάζειν ἀρχήσῃ τὴν ἀληθινὴν μετάνοιαν.

«Λοιπὸν, ὦ ἀγαπητέ, κοντὰ εἰς τὰ εἰρημένα νὰ μὴν τρώγῃς ἕως τὸ βράδυ. Ὅταν νυκτώσῃ ἐμβαίνωντας εἰς τὸ κελλίον σου, κάθισον εἰς τὸ κρεβάτι σου καὶ συλλογίσου μὲ τὸν νοῦν σου ὅλα ἐκεῖνα ὅπου εἴπαμεν καὶ ἐν πρώτοις εὐχαρίστησον εἰς τὸν Θεόν, ὅτι ἠξιώθῃς νὰ φθάσῃς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς νυκτός. Ἐπειτα ἐρεύνησον τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ἐνθυμήσου ὅσα ἡμαρτες εἰς τὸν ποιητὴν σου Θεὸν καὶ ὅτι πόσους χρόνους ἐμακροθύμησεν εἰς τοῦ λόγου σου, ἀφίνωντάς σε νὰ ζῆς, καὶ χαρίζοντας ὅλα τὰ ἐνήκοντα εἰς ἀπόλαυσιν τοῦ σώματος, λέγω, δηλαδή, φαγητόν, ποτόν, ἐνδύματα, σκεπάσματα καὶ αὐτὸ τὸ κελλίον νὰ κάθῃσαι, καὶ δὲν σὲ ὠργίσθη, οὔτε σε ἐβδελύχθη διὰ τὰς ἀμαρτίας σου, οὔτε σὲ ἐπαρέδωκεν εἰς τὸν θάνατον καὶ εἰς τοὺς δαίμονας νὰ σὲ ἀφανίσουν. Ταῦτα πάντα λοιπὸν ἐνθυμηθεῖς καλῶς, σηκώσου καὶ ἐτοίμασον τὸ στρῶμα σου εἰς τὸ ὅποιον μέλλεις νὰ κοιμηθῆς, βάνωντας τὸ ψιάθιον σου εἰς τὴν γῆν καὶ λίθον τινὰ εἰς προσκεφάλαιον.

Καὶ ἄκουσον. Καὶ θέλω σὲ διδάξει κατὰ ἀλήθειαν καὶ ἄλλον τρόπον θερμῆς μετάνοίας, ὁ ὁποῖος θέλει γένη αἴτιος εἰς τοῦ λόγου σου ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ δακρῶν | (φ. 348^v) καὶ κατανύξεως, καὶ μάλιστα ἂν ἴσως καὶ εἶσαι κανένας πέτρινος κατὰ τὴν καρδίαν, καὶ ἀργὸς εἰς πένθος, καὶ δυσκολοκατάνυκτος. Ἀμὴ ἄς μὴν φανῇ

Διό καὶ (389) πρὸς τοιοῦτον ποιήσομαι τὴν παραίνεσιν, εἶπου καὶ μέσον ἡμῶν ἔστηκε καὶ τὰ ἐπιπονώτερα παρ' ἡμῶν ἀκοῦσαι διψᾷ καὶ τοῦ ἔργου ἐπέιγεται τῆς ἀληθινῆς μετάνοίας ἀπάρξασθαι.

Πρὸς γοῦν τοῖς εἰρημένοις, ἀγαπητέ, μηδὲ τροφῆς μεταλάβῃς ἕως ἑσπέρας. Ἐσπέρας δὲ εἰσελθὼν ἐν τῷ κελλίῳ, κάθισον ἐπὶ τῆς κλίνης σου καὶ ἅπαντα τὰ εἰρημένα ἐν σεαυτῷ ἀναλογισάμενος εὐχαρίστησον ἐν πρώτοις ὅτι φθάσαι κατηξιώθῃς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας καὶ τὴν ἀρχὴν τῆς νυκτός. Εἶτα κατανόησον σεαυτὸν καὶ ἐνθυμήθητι ὅσα ἡμαρτες τῷ ποιήσαντί σε Θεῷ καὶ πόσα ἔτη ἐμακροθύμησεν ἐπὶ σοί, ἐάσας σε ζῆν καὶ χαρισάμενός σοι ἅπαντα τὰ πρὸς ἀπόλαυσιν τοῦ σώματος, τροφήν λέγω καὶ πόσιν, ἐνδύματα καὶ σκεπάσματα καὶ αὐτὴν τὴν κέλλαν καθίσει, καὶ οὐκ ὠργίσθη, οὐκ ἀπεστράφη σε διὰ τὰς ἀμαρτίας σου, οὐδέ τῷ θανάτῳ ἢ τοῖς δαίμοσιν παραδέδωκε τοῦ ὀλέσαι σε. Τούτων οὖν ἀπάντων ἀναμνημονεύσας καλῶς, ἀνάστα καὶ τὸ ψιάθιον θείεις ἐπὶ γῆς καὶ μικρὸν τινα λίθον εἰς προσκεφάλαιον, προευτρέπισον τὴν κοίτην ἐν ἧ μέλλεις ἀνακλιθῆναι.

Καὶ ἄκουσον! Ὑποτίθητί σοι καὶ ἕτερον τρόπον θερμῆς ὡς ἀληθῶς μετάνοίας, πρόξενόν σοι γενόμενον διὰ τάχους δακρῶν καὶ κατανύξεως, καὶ μάλιστα εἰ λιθώδης τις εἶ τῇ καρδίᾳ καὶ πρὸς πένθος βραδύς καὶ ἀκατάνυκτος.

1 νὰ¹ sscr. cod. 9 ἀνήκοντα]ἐνήκοντα 11 ὠργίσθη]ὀργίσθη 13 σηκώσου] συκώσου

εις τοῦ λόγου σου ἐκεῖνο ὅπου μέλλω νὰ εἰπῶ παράξενον καὶ ἀσυνήθιστον εἰς τοὺς πιστοὺς πριχοῦ νὰ δοκιμάσης. Ὅτι ἐκεῖνος ὅπου φυλάξῃ εἰς τὸν Θεὸν τὸν ἑαυτὸν του μετὰ τὸ βάπτισμα ἀμόλυντον καὶ τηρήσῃ εἰς τὸν ποιητὴν καὶ πλάστην του τὸ κατ' εἰκόνα ἄχραντον, δὲν θέλει χρειασθῆ κανένα ἄλλον τρόπον εἰς ἀνάκλησιν, ὧντας ὄρθιος καὶ καθαρὸς ἐμπρὸς εἰς τὸν Θεόν. Ἀμὴ ἐκεῖνος ὅπου ὕστερον ἀπὸ αὐτὸ τὸ βάπτισμα μολύνει τοῦ λόγου του μὲ ἄτοπα ἔργα καὶ ἀμαρτήματα καὶ τὸ σῶμα του, ὅπου εἶναι οἶκος Θεοῦ, τὸ κάμνη οἶκον καὶ κατοικητήριον τῶν ἡδονῶν καὶ παθῶν καὶ δαιμόνων, ὄχι μόνον ἐκεῖνον τὸν τρόπον ὅπου μέλλω νὰ εἰπῶ εἰς τοῦ λόγου σου χρειάζεται πρὸς μετάνοιαν, ἀλλὰ χρειάζεται καὶ ἄλλους πολλοὺς τρόπους καὶ μηχανὰς μετανόιας διὰ νὰ ἐξιλεώσῃ τὸν Θεὸν καὶ νὰ ἀνακαλέσῃ πρὸς τοῦ λόγου του ἐκεῖνο τὸ θεῖον ἀξίωμα ὅπου ἔχασε διὰ μέσου τῆς ἀμαρτωλῆς του ζωῆς καὶ πολιτείας. Καὶ ἄς σε καταπεῖθῃ εἰς τοῦτο ὁ περὶ μετανόιας λόγος τοῦ ὀσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τῆς Κλίμακος, ὁ ὁποῖος περιέχει πολλοὺς τρόπους τοιούτους.

Ποῖος δὲ εἶναι ὁ τρόπος ὅπου πατρικῶς συμβουλευόντάς σοι θέλω εἰπῆ εἰς τοῦ λόγου σου, ἄκουσον, ἀδελφέ μου. Ἀσκανδαλίστως καὶ συνετῶς ἀφ' οὗ λοιπὸν εὐτρεπίσης, | (φ. 349) ὡς εἶπομεν, τὸ στρῶμα σου, ἤγουν τὸ ψιάθιον εἰς τὸ ὅποιον μέλλεις νὰ κοιμηθῆς, στάσου εἰς προσευχὴν ὡσάν ἕνας κατάδικος· κάμε πρῶτα τρισάγιον, ἔπειτα εἶπε τὸ Πάτερ ἡμῶν, καὶ αὐτὸ λέγωντας ἐνθυμήσου ποταπὸν πατέρα καλεῖς. Ὅταν δὲ ἔλθῃς νὰ εἰπῆς τὸ Κύριε ἐλέησον, καὶ θελήσεις νὰ ἀπλώσῃς τὰ χέρια σου εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, ἀτένισον εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν καὶ στοχάσου αὐτά σου τὰ χέρια, καὶ μαζώνωντας τὸν νοῦν σου εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐνθυμήσου ὅσα κακὰ ἔργα ἔκαμες μὲ αὐτά σου τὰ χέρια καὶ φοβήσου λέγωντας εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· Ἀλλοίμονο εἰς ἐμένα τὸν ἀκάθαρτον καὶ μιαρὸν. Μήπως καὶ βλέπωντάς με ὁ Θεὸς

Ἀλλὰ μὴ παράδοξον καὶ ἀσύνηθες τοῖς πιτοῖς, ὃ μέλλω σοι συμβουλεύσασθαι, ἀβασανίστως καταφανῆ. Ὁ μὲν γὰρ ἑαυτὸν φυλάξας μετὰ τὸ βάπτισμα ἄσπιλον τῷ Θεῷ καὶ τὸ κατ' εἰκόνα διατηρήσας τῷ ποιήσαντι καὶ πλάσαντι ἄχραντον, οὐδενὸς ἐτέρου (390) πρὸς ἀνάκλησιν ἐπιδηθῆ τῶν ἱσταμένων, τυγχάνων ἐν τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ μολύνων ἑαυτὸν μετὰ τοῦτο πράξουσιν ἀτόποις καὶ ἀνομίαις καὶ τὸν ναὸν τοῦ σώματος αὐτοῦ, τὸν οἶκόν φημι τοῦ Θεοῦ, οἶκον ἡδονῶν καὶ παθῶν καὶ δαιμόνων ἀσώτως ἀπεργασάμενος, οὐ μόνον οὐ μέλλω εἰπεῖν σοὶ καὶ συμβουλεύσασθαι τρόπον πρὸς μετάνοιαν χρῆζει, ἀλλὰ καὶ ἐτέρων μεθόδων πολλῶν καὶ ἐπινοῶν μετανόιας εἰς τὸ ἐξιλεώσασθαι τὸν Θεόν καὶ ἀνακαλέσασθαι πρὸς ἑαυτὸν, ὅπερ διὰ τῆς ἐφαιμάρτου ζωῆς ἀπώλεσε, θεῖον ἀξίωμα. Καὶ πειθέτω σοι σε τοιαῦτα πολλὰ περιέχων ὁ «Περὶ μετανόιας» λόγος τῆς Κλίμακος Ἰωάννου, τοῦ θείου πατρὸς.

Τίς δὲ ἐστὶν ὁ τρόπος, ὃν σοὶ πατρικῶς συμβουλεύων ὑποτίθημι, τῆς μετανόιας, ἄκουσον ἀσκανδαλίστως καὶ συνετῶς, ἀδελφέ. Μετὰ γοῦν τὸ προετρεπίσαι, ὡσπερ εἴρηται, τὸ τῆς κοίτης ψιάθιον ἐν ᾧ μέλλεις ἀνακλιθῆναι, στήθι εἰς προσευχὴν ὡς κατάκριτος. Ποίησον ἐν πρώτοις Τρισάγιον, εἶτα εἶπον τὸ Πάτερ ἡμῶν· καὶ τοῦτο λέγων μνήσθητι τίς ὢν ὅποιον καὶ τίνα πατέρα καλεῖς. Ὅτε δὲ εἰπεῖν ἔλθῃς τὸ Κύριε ἐλέησον καὶ ἐκτεῖναι θελήσῃς τὰς χεῖράς σου εἰς τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ, πρὸς αὐτὸν ἐμβλέψας τοῖς αἰσθητοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ προσχῶν αὐταῖς καὶ τῇ διανοίᾳ ἑαυτὸν ἐπισυνάξας, μνήσθητι τῶν φαύλων σου ἔργων, καὶ ὅσα ἡμαρτες δι' αὐτῶν καὶ ὁποῖων ποτέ ἤψω ἔργων ἴσως αἰσχρῶν δι' αὐτῶν, καὶ φοβήθητι λέγων ἐν σεαυτῷ· «Οὐαί μοι τῷ ἀκαθάρτῳ καὶ μιαρῷ! Μήποτε ἰδῶν

ὁποῦ ἀπλώνω ἔτζη ἀναιδῶς τὰ χέρια μου ἔμπροσθέν σου, ἐνθυμηθῆ ὅσα κακὰ ἔπραξα
μὲ αὐτὰ τὰ χέρια, καὶ ρίψη φωτίαν καὶ μὲ κατακαύση. Γυρίζωντας λοιπὸν τὰ χέρια
σου εἰς τὰ ὀπίσω καὶ δένωντάς τα, ὡσάν κατάδικος φερόμενος εἰς θάνατον, καὶ
ἀναστενάξας ἐκ βάθους ψυχῆς εἶπε μὲ ἐλεεινὴν φωνήν· ἐλέησόν με Κύριε τον
ἀμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον τῆς ζωῆς καὶ ἄξιον πάσης κολάσεως καὶ ἄλλα ὅσα σε φωτίσει
ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ νὰ εἰπῆς. Μνημονεύωντας δὲ τὰ πονηρά σου ἔργα κτύπα ὅσον
δύνασαι χωρὶς λύπην τὸν ἑαυτὸν σου λέγωντας, ὦ πονηρέ, πῶς ἔκαμες ἐκεῖνα καὶ
ἐκεῖνα; | (φ. 349^ν) Καὶ πάλιν γυρίζωντας τὰ χέρια σου εἰς τὸ ἔμπροσθεν στάσου καὶ
δεήθητι τοῦ Θεοῦ, ἔπειτα πάλιν ῥάπιζε τὸ πρόσωπόν σου ἔβγανε τὰ μαλλία σου
τραβίζωντάς τα, ὡσάν νὰ εἶναι τινὸς ξένου ἐχθροῦ καὶ ἐπιβούλου σου, καὶ εἶπε διατὶ
ἔκαμες ἐκεῖνα καὶ ἐκεῖνα. Καὶ ἔτζη, ἀφ' οὗ δείρης τοῦ λόγου σου ἀρκετά, τότε πάλιν
δέσε τὰ χέρια σου ἔμπροσθέν σου καὶ στάσου μὲ σχῆμα ταπεινὸν καὶ ἀνάγνωσον δύο
ἢ καὶ τρεῖς ψαλμούς, ἔπειτα κάμε ὅσας μετανοίας δύνασαι, καὶ μετὰ ταῦτα στάσου
πάλιν μὲ προσοχὴν καὶ συλλογίσου εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐκεῖνα ὁποῦ εἵπομεν ἀνωτέρω,
καὶ ἴσως σὲ εὐσπλαγχνισθῆ ὁ Θεὸς καὶ σὲ δώση δάκρυα καὶ κατάνυξιν. Καὶ εἰ μὲν καὶ
γένη τοῦτο, μὴ φύγης ἕως ὁποῦ νὰ παύσουν τὰ δάκρυα. Εἰ δὲ καὶ δὲν σοῦ ἔλθουν
ταῦτα καὶ δὲν θλιβῆς, εἶπε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου· ἡ κατάνυξις καὶ τὰ δάκρυα δίδονται εἰς
τοὺς ἀξίους καὶ εἰς ἐκείνους ὁποῦ εἶναι ἔτοιμοι νὰ τὰ δεχθοῦν· σὺ δὲ πόσους χρόνους
παρεκάλεσας ἢ ἐδούλευσας τὸν Θεόν, ἢ μὲ ποῖα σου ἔργα ἐτοίμασες τὸν ἑαυτὸν σου
διὰ νὰ δεχθῆς τὸν Θεόν; Δὲν εἶναι ἀρκετὸν εἰς τοῦ λόγου σου τοῦτο ὁποῦ σὲ ἀφήνη
καὶ ζῆς; Ταῦτα λέγωντας καὶ εὐχαριστήσας, σφάγισον τὸ πρόσωπόν σου καὶ τὸ

με ὁ Θεὸς τὰς χειράς μου ἀπλοῦντα ἀναιδῶς ἔμπροσθεν αὐτοῦ μνησθῆ μου τῶν ἀνομιῶν, ὧν ἔπραξα
δι' αὐτῶν, καὶ πῦρ ἐκπέμπει κατ' ἐμοῦ καὶ ἐκλείζει με». Στρέψας οὖν αὐτάς εἰς τὰ ὀπίσω (391) καὶ
συνδήσας, ὡς ἐπὶ θάνατον ἀγόμενος, ἐκ βάθους στενάξας ψυχῆς εἶπον ἐλεεινῆ τῆ φωνῆ· «Ἐλέησόν με
τόν ἀμαρτωλὸν καὶ ἀνάξιον τοῦ ζῆν, ἄξιον δὲ πάσης ὄντως κολάσεως» καὶ ἄλλα ὅσα ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις
δώη σοι τοῦ εἰπεῖν. Ἀναμνημονεύων δὲ τῶν ἐφ' ἀμαρτίων σου πράξεων, τύπτε σφοδρῶς καὶ ἀφειδῶς
σεαυτὸν λέγων· «Πῶς τὰ καὶ τὰ, πονηρέ καὶ ἄθλιε, πέπραχας; « καὶ πάλιν στρέψον τὰς χειράς καὶ
ἴστασο δεόμενος τοῦ Θεοῦ. Εἶτα ῥάπιζε πάλιν τὸ πρόσωπόν σου, τίλλε τὰς τρίχας σου, σύρων αὐτάς,
ὡς ξένου τινός καὶ ἐπιβούλου σοι γεγονότος ἐχθροῦ, καὶ εἶπε· «Διατί τὰ καὶ τὰ πεπεοίηκας;» καὶ οὕτω
μαστιζῶν σεαυτὸν ἰκανῶς, δῆσον τότε τὰς χειράς σου ἔμπροσθεν καὶ στηθὶ ἐν ἰλαρῇ τῆ ψυχῆ. Ποιήσας
δὲ ψαλμούς δύο ἢ τρεῖς νουνεχῶς καὶ προσκυνήσεις, ὅσας νοήσεις σεαυτὸν δύνασθαι, στηθὶ πάλιν
σύννου καὶ τὰ προειρημένα ἀναλογίζου ἐν σεαυτῷ, εἶποτε καὶ δώη ὁ Θεὸς ἔλθειν ἐπὶ σὲ δάκρυα καὶ
κατάνυξιν. Καὶ εἰ μὲν τοῦτο γένηται, μὴ ὑποχωρήσης ἕως ἂν παρέλθωσιν· εἰ δ' οὖν, μὴ θλιβῆς, ἀλλ'
εἶπε ταῦτα πρὸς ἑαυτὸν· «Ἡ κατάνυξις καὶ τὰ δάκρυα τῶν ἀξίων καὶ πρὸς ταῦτα ἠὺπρεπισμένων εἰσὶ.
Σὺ δὲ πόσα ἔτη παρεκάλεσας τὸν Θεόν ἢ ἐδούλευσας αὐτῷ; Διὰ ποίων σου ἔργων ἠὺπρέπισας πρὸς
ὑποδοχὴν αὐτῶν σεαυτὸν; Οὐκ ἀρκεῖ σοι ὅτι καὶ ζῆς;». Ταῦτα εἰπὼν καὶ εὐχαριστήσας
κατασφραγισάμενος πρόσωπόν τε καὶ στηθὸς καὶ ὅλον τὸ σῶμά σου τῷ σημείῳ τοῦ τιμίου σταυροῦ,

1 χέρια] χείρια 9 ἔβγανε] εὐγανε || μαλλία] μαλία

στήθος σου και ὄλον σου τὸ κορμὶ με τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ, ἔπειτα πέσε εἰς τὸ ψιθάιον σου και ἔπαρε ὀλίγον ὕπνον.

Και ὁπότεν ἐξυπνήσης μὴν γυρίσης εἰς τὸ ἄλλον πλευρόν, | (φ. 350) ἀλλὰ σηκώσου εὐθύς και προσεύχου κατὰ τὸν τρόπον ὅπου εἶπομεν και μὴν κοιμηθῆς πλέον, ἀμὴ κάμνε ἀνάγνωσιν ἕως ὅπου νὰ σημάνη ἡ ἐκκλησία, και τότε πήγαινε μαζί με ὄλους εἰς τὴν κοινήν ἀκολουθίαν και στάσου εἰς τὴν ἐκκλησίαν με φόβον και τρόμον ὡσάν νὰ στέκης εἰς τὸν οὐρανὸν ὁμοῦ με τοὺς ἀγγέλους, νομίζοντας τὸν ἑαυτὸν σου ἀνάξιον και νὰ στέκης ἐκεῖ με τοὺς ἀδελφούς. Ἰστάμενος δὲ πρόσεχε εἰς τὸν ἑαυτὸν σου νὰ μὴν βλέπης ἐδῶ και ἐκεῖ και νὰ περιεργάζεσαι τοὺς ἀδελφούς, πῶς στέκει καθ' ἑνας ἢ πῶς ψάλλει, ἀλλὰ πρόσεχε μοναχὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν σου και εἰς τὴν ἀκολουθίαν και εἰς τὰς ἀμαρτίας σου. Ἐνθυμοῦ δὲ και τὴν προσευχὴν σου ὅπου κάμνεις εἰς τὸ κελλίον σου, μὴν συντύχης εἰς τὸν καιρὸν τῆς ἀκολουθίας εἰς κανένα λόγον ἀργόν, μὴν εὐγῆς ἀπὸ τὴν ἐκκλησίαν πριχοῦ νὰ τελειώση ἡ ἀκολουθία, και ἂν ἴσως και εἶναι δυνατὸν μὴν καθίσης οὔτε εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, ἀμὴ πήγενε εἰς τόπον κρυπτὸν και στάσου ἀκούων, ὡσάν νὰ λαλῆ εἰς τοῦ λόγου σου διὰ μέσου τοῦ ἀναγνώστου αὐτὸς ὁ Θεὸς τῶν ἀπάντων. Εἰ δὲ και σὲ βάλλουν καμίαν φορὰν νὰ κάμης ἐσὺ ἀνάγνωσιν, τοιαύτην γνώμην νὰ ἔχης ὡσάν νὰ εἶσαι ἀνάξιος νὰ διηγῆσαι εἰς τοὺς ἀδελφούς σου τὰς θεοπνεύστους γραφάς. Και ἀφ' οὗ τελειώσης τὴν θείαν ἀνάγνωσιν και μέλλης νὰ κάμης τὴν συνηθισμένην μετάνοιαν και εἰς τοὺς δύο χορούς, μὴν τὴν κάμης | (φ. 350^α) αὐτὴν με περιφρόνησιν ἢ με ῥαθυμίαν, ἀλλ' ἔχοντας ὄλους ὡσάν υἱοὺς Θεοῦ και ἀγίους, πίπτωντας κάτω και ἐγγίζοντας τὴν κεφαλὴν σου εἰς τὴν γῆν, λέγε μυστικὰ εἰς ὄλους αὐτοὺς μέσα εἰς τὴν καρδίαν σου, *εὐξασθε ἅγιοι*

ἐπὶ τοῦ ψιαθίου σου πεσὼν ἀνακλίθητι.

Ὅτε δὲ ἐξυπνος γένη, μὴ στραφῆς ἐπὶ τὸ ἕτερον μέρος, ἀλλ' εὐθύς ἀναστάς πάλιν εὐξαι τῷ προειρημένῳ τρόπῳ και μηκέτι ὑπνώσης, ἀλλὰ εὐχῆ και (392) ἀναγνώσει καρτέρησον, ἕως οὗ τὸ ξύλον κρούσει, και τότε μετὰ πάντων εἰς τὴν σύναξιν ἄπελθε και στήθι ἐν τῷ ναῷ, ὡς μετὰ ἀγγέλων ἐν τῷ οὐρανῷ, σύντρομος, ἀνάξιον ἑαυτὸν ἠγούμενος και τῆς ἐκεῖσε μετὰ τῶν ἀδελφῶν παραστάσεως. Ἰστάμενος δὲ πρόσεχε σεαυτῷ, τοῦ μὴ βλέπειν ὧδε κάκεισε και περιεργάζεσθαι τοὺς ἀδελφούς, πῶς ἕκαστος ἴσταται ἢ πῶς ψάλλει, ἀλλὰ σεαυτῷ μόνῳ και τῇ ψαλμωδίᾳ και ταῖς ἀμαρτίαις σου πρόσεχε. Μιμνήσκου δὲ και τῆς ἐν τῷ κελλίῳ εὐχῆς, μὴ συντύχης ὅλως ἐν τῇ συνάξει τινὶ λόγον ἀργόν, μὴ ἐξέλθης ἐκεῖθεν πρό τῆς ἐσχάτης εὐχῆς. Εἰ δυνατόν, μηδὲ εἰς ἀνάγνωσιν καθίσης, ἀλλ' ἐν τόπῳ κρυπτῷ ὑποχώρει και ἴστασο ἀκούων, ὡς ἐκείνου αὐτοῦ σοι λαλοῦντος διὰ τοῦ ἀναγνώστου, τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ. Εἰ δὲ και αὐτὸς προτραπῆς εἰς ἀνάγνωσιν, ὡς ἀνάξιος ὢν τοῦ ἐκδηγεῖσθαι διὰ τοῦ στόματός σου τὰς θεοπνεύστους τοῖς ἀδελφοῖς σου Γραφάς, οὕτω διάκεισο, και τελειώσας τὴν θείαν ἀνάγνωσιν και τὴν συνήθη μέλλων εἰς ἀμφοτέρους τοὺς χορούς βαλεῖν μετάνοιαν, μὴ καταφρονητικῶς μηδὲ ῥαθυμῶς, ἀλλ' ὡς υἱοὺς Θεοῦ και ἀγίους ἅπαντας λογιζόμενος, προσπεσὼν και τῷ ἐδάφει προσεγγίσας τὴν κεφαλὴν σου, λέγε μυστικῶς ἐν τῇ καρδίᾳ σου πρὸς πάντας αὐτοὺς· «Εὐξασθε και

4 σηκώσου] συκώσου 5, 14 πήγαινε] πήγενε 13-14 ἂν ἴσως] ἀνίσως 16 σε rep. cod.

τοῦ Θεοῦ καὶ συγχωρήσατέ μοι τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἀναζίῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς. Ἐάν δὲ καὶ σὲ προστάξουν νὰ κανοναρχήσης, μὴν κανοναρχῆς μὲ ἀμέλειαν καὶ χαυνότητα, ἀμὴ στοχαστικὰ καὶ μὲ προσοχὴν μεγάλην ὡσὰν ὁποῦ διάνεμεις τὰ θεῖα λόγια εἰς τοὺς ἀδελφούς σου ἐνώπιον τοῦ βασιλέως τῶν ἀπάντων Χριστοῦ μὲ τὴν φωνὴν σου ὡσὰν μὲ τὸ χέρι σου, καὶ φοβοῦ μήπως ἀπὸ περιφρόνησίν σου ἤθελες ἀφήσῃ κανένα εἰς τὸν ὁποῖον δὲν ἤθελες δώσῃ τὸν ζωοποιὸν ἄρτον, ἤγουν τὸν λόγον (ὡς εἴπομεν) τοῦ Θεοῦ, καὶ θέλεις διωχθῆ ἔξω ὡς καταφρονητής, ὄχι ἀπὸ ταύτην τὴν ἐκκλησίαν ἀλλὰ ἀπὸ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Ἐβγαίνοντας δὲ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, ἐνθυμήσου πῶς ἀπέρασες τὴν χθεσινὴν ἡμέραν, καὶ ἐάν ἔσφαλες τίποτες διόρθωσέ το σήμερον.

Ταῦτα λοιπὸν ἂν ἴσως καὶ τὰ κάμνης πάντοτε καὶ ἀδιαλείπτως, δὲν θέλει ἀργοπορήσῃ ὁ Χριστὸς νὰ σε ἐλεήσῃ· ἐγὼ γίνομαι ἐγγυητὴς τοῦ εὐσπλάγχνου Θεοῦ, ἐγὼ (καὶ ἀνίσως φαίνεται ὁ λόγος τολμηρὸς) συντυχαίνω ἀντὶ τοῦ φιλανθρώπου Χριστοῦ. Καὶ ἂς ἀποθάνω ἐγὼ ἂν ἴσως καὶ σὲ παραβλέψῃ, καὶ ἂς παραδοθῶ ἐγὼ εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως | (φ. 351) ἂν ἴσως καὶ σὲ ἐγκαταλείψῃ. Μόνον μὴ κάμνης ταῦτα μὲ δισταγμὸν καὶ διψυχίαν.

Τί δὲ ἐστὶ δισταγμὸς καὶ τί διψυχία; Πρόσεχε καὶ θέλεις καταλάβῃ. Δισταγμὸς καρδίας εἶναι τὸ νὰ συλλογίζεται καὶ νὰ ἐνθυμῆται τινὰς παντελῶς μέσα εἰς τὸν νοῦν του, ἢ θέλει μὲ ἐλεήσει ὁ Θεὸς ἢ ὄχι; Τὸ δὲ ὄχι, τοῦτο εἶναι σημεῖον ἀπιστίας· Εἰ δὲ καὶ δὲν πιστεύεις πῶς θέλει σε ἐλεήσει περισσότερο ἐκεῖνος παρὰ ὅσον ἐλπίζεις ἐσὺ, διατὶ παρακαλεῖς αὐτόν; Διψυχία δὲ εἶναι τὸ νὰ δειλιᾷ τινὰς νὰ δώσῃ τὸν ἑαυτόν του

συγχωρήσατέ μοι, τῷ ἁμαρτωλῷ καὶ ἀναζίῳ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ἅγιοι τοῦ Θεοῦ». Ἐάν δὲ καὶ κανοναρχῆσαι προσταχθῆς, μὴ ραθύμως μηδὲ ἐκλυομένως τοῦτο ποιῆς, ἀλλὰ νουνεχῶς καὶ νηφόντως ὡς ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ πάντων βασιλέως Χριστοῦ τὰ θεῖα λόγια διὰ τῆς σῆς φωνῆς ὡς διὰ χειρὸς τοῖς ἀδελφοῖς διανεμῶν, καὶ φοβοῦ μὴ τινι καταφρονητικῶς παραλείψῃς (393) δοῦναι τὸν ζωοποιὸν ἄρτον ἦτοι τὸν λόγον, ὡς εἴρηται, τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκβληθῆσῃ ἔξω ὡς καταφρονητής, οὐ λέγω σοι ταύτης ἔξω τῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἐξελθὼν οὖν μετὰ τὴν ἀπόλυσιν, μνήσθητι ὅπως τὴν χθὲς ἡμέραν διητύσας καί, εἰ ἐσφαλῆς ἐν τινι, διόρθωσαι σήμερον.

Ταῦτα τοιγαροῦν εἰ ἐμμείνης ποιῶν, οὐ βραδύνει Κύριος τοῦ ποιῆσαι ἔλεος αὐτοῦ μετὰ σοῦ, ἐγὼ τοῦ εὐσπλάχνου ἐγγυητής, ἐγὼ τοῦ φιλανθρώπου, εἰ καὶ τολμηρὸν εἶπεῖν, ἑμαυτὸν ὑποτίθημι ἀντιφωνητήν! Αποθανοῦμαι ἐγὼ, ἐάν ὑπερίδῃ σε. Ἀντὶ σοῦ τῷ πυρὶ τῷ αἰωνίῳ παραδοθήσομαι, ἐάν ἐγκαταλείψῃ σε. Μόνον μὴ ἐν δισταγμῷ καρδίας, μηδὲ ἐν διψυχίᾳ ταῦτα ποιῆς!

Τί δὲ ἐστὶ τὸ ἐν δισταγμῷ καὶ διψυχίᾳ; Πρόσεχε, ἀγαπητέ! Δισταγμὸς καρδίας ἐστὶ τὸ λογίζεσθαι ἢ ὅλως ἐνθυμεῖσθαι ἐν ἑαυτῷ ὅτι «Ἡ ἐλεήσει με ὁ Θεὸς ἢ οὐ»; Τὸ «οὐ» τοῦτο ἀπιστίας ἐστίν. Εἰ δὲ μὴ πιστεύεις ὅτι ἐλεῆσαι σε θέλει μᾶλλον ἐκεῖνος πλέον ἢ ὅσον προσδοκᾷς σὺ, τί καὶ προσέρχῃ παρακαλῶν αὐτόν; Διψυχία δὲ ἐστὶ τὸ μὴ εἰς θάνατον τελείως ἑαυτόν ἐκδοῦναι ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῶν

8 ἐβγαίνοντας] εὐγένωντας 11, 14, 15 ἂν ἴσως] ἀνίσως 12 ἐγγυητής] ἐγκυητής 13 συντυχαίνω] συντυχένο

ὅλως δι' ὅλου εἰς θάνατον διὰ νὰ κερδίση τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ νὰ φροντίζη καθόλου διὰ τὴν ζωὴν καὶ σύστασιν τοῦ κορμίου του. Τοῦτο μόνον χρεωστεῖ νὰ φυλάττη ἐκεῖνος ὅπου μετανοεῖ ἐξ ὅλης του τῆς καρδίας, νὰ μὴν φονεύσῃ τὸν ἑαυτόν του μὲ κανένα τρόπον καὶ γένη αὐτόχειρ, φέρε εἰπεῖν νὰ ρίψῃ τοῦ λόγου του εἰς κανένα κρημνὸν ἢ νὰ κρεμασθῇ ἢ νὰ κάμη κανένα ἐναντίον. Διὰ δὲ τὰ λοιπά, μὲ ὅσα δηλαδὴ θρέφεται καὶ ζῆ τὸ σῶμα, ἄς μὴν φροντίζη τὸ καθόλου· κατὰ τὸν λόγον τοῦ σωτῆρος ὅπου λέγει· *ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ, καὶ ταῦτα πάντα, ἥγουν τὰ ἀναγκαῖα τοῦ σώματος, προστιθήσεται ὑμῖν*. Ὅτι δύναται ἐκεῖνος ὅπου ἀγωνίζεται καὶ πολιτεύεται καθὼς διατᾶτται τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον, νὰ θρέφεται πάντοτε καὶ νὰ ζῆ μὲ μόνον ψωμί καὶ νερὸν καὶ νὰ εἶναι δυνατώτερος καὶ ὑγιέ|^(φ. 351)στερος ἀπὸ ἐκείνους ὅπου τρώγουσι τὰ πολυποίκιλα φαγητά. Τοῦτο ἠξεύρωντας καὶ ὁ ἀπόστολος Παῦλος ἔλεγε καὶ λέγει πάντοτε· *ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα ἐντούτοις ἀρκεσθησόμεθα, καὶ πάλιν· ἵνα ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἔχοντες, μὴ ὦμεν πεποιθότας ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείραντι τοὺς νεκρούς*.

Ἴδου λοιπὸν, ὦ ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ὅπου ἐφανερώσαμεν εἰς τοῦ λόγου σου τίνι τρόπῳ πρέπει νὰ προσέλθῃς εἰς τὸν Θεὸν καὶ ὁποῖαν μετάνοιαν πρέπει νὰ δείξης εἰς αὐτόν. Μὴ λοιπὸν ἀπιστῆς μέχρις ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς, μήτε ν' ἀλησμονήσῃς τὴν καλὴν συμβουλὴν ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ· ὅτι ἂν ἴσως καὶ ἐγὼ εἶμαι ἀνάξιος, ὅμως ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ ἐφώτισέ με νὰ εἰπῶ ταῦτα διὰ λόγου σου καὶ διὰ τὴν σωτηρίαν σου. Ἄν ἴσως λοιπὸν ἐσὺ μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ καὶ κάμῃς ταῦτα, θέλεις γνωρίσῃς ἄλλα μεγαλλίτερα μυστήρια, διδασκόμενος ταῦτα ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ παναγίου

τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ μεριμνᾷ ὅλως τι εἰς ζωὴν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ. Τοῦτο μόνον, εἴ ἴσθι, ὀφείλει φυλάσασθαι ὁ ἐμπόνως μετανοῶν, ἵνα μὴ ἑαυτόν διὰ τινος μηχανῆς ἀποκτείνῃ καὶ αὐτοφονευτῆς γένηται, οἷον ἢ κρημνῷ ρίψας ἑαυτόν ἢ ἀγχόνῃ χρησάμενος ἢ ἕτερόν τι ἐναντίον διαπραξάμενος. Τῶν δὲ λοιπῶν, δι' ὧν οἶδε τρέφεσθαι τὸ σῶμα καὶ ζῆν, μηδεμίαν φροντίδα προεἶτω κατὰ τὸ λόγιον· «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ (394) καὶ ταῦτα πάντα, τὰ εἰς χρεῖαν δηλονότι τοῦ σώματος ὑμῶν ἐπιτήδεια, προστεθήσεται ὑμῖν». Δύναται γὰρ ὁ ἐναγώνιον ἔχων τὸν βίον καὶ ζῶν κατὰ τὸ Εὐαγγέλιον, μετὰ μόνου ἄρτου καὶ ὕδατος ἀποτρέφεσθαι καθ' ἐκάστην καὶ ζῆν, καὶ μᾶλλον ἐκεῖνος εὐεκτεῖ ἢ οἱ τῶν ἀβροτέρων τραπεζῶν ἀπολαύοντες. Διό τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος εἰδώς ἔλεγε καὶ αἰεὶ λέγει· «Ἐχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα», καὶ πάλιν· «Ἴνα ἐν ἑαυτοῖς τὸ ἀπόκριμα τοῦ θανάτου ἔχοντες, μὴ ὦμεν πεποιθότες ἐφ' ἑαυτοῖς, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ τῷ ἐγείροντι τοὺς νεκρούς».

Ἴδου τοιγαροῦν εἵπομέν σοι, ἀγαπητὲ ἀδελφέ, ὅπως προσελθεῖν σε δεῖ τῷ Θεῷ καὶ ὁποῖαν αὐτῷ ἐπιδείξασθαι τὴν μετάνοιαν. Μὴ οὖν ἀποστῆς ἕως τῆς ἐσχάτης σου ἀναπνοῆς, μηδὲ ἐπιλάθῃς τῆς καλῆς συμβουλῆς ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ· οὐ γὰρ ἔπραξα ταῦτα καὶ ἀπὸ πράξεως ἐμῆς εἶπόν σοι, ἀλλὰ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ διὰ σέ καὶ τὴν σὴν σωτηρίαν δέδωκέ μοι ταῦτα εἰπεῖν. Εἰ οὖν ταῦτα Θεοῦ συνεργούντός σοι ποιήσεις, ἐγχρονίζοντός σου εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς μετаноίας, κατ' ὀλίγον αὐτός σύ νοήσεις

1 κερδίση] κερδήση 4 αὐτόχειρ p.c. ex αὐτὸ χειρότερον cod. 7-9 cf. Ματθ. 6:33 13 1Τιμ. 6:8 14-15cf. 1Κορ. 1:9 19, 21 ἂν ἴσως] ἀνίσως

Πνεύματος, καὶ θέλει δοθῆ εἰς τοῦ λόγου σου διὰ μέσου τῶν τοιούτων ἔργων ὄχι μόνον βρῦσις δακρύων ἀλλὰ καὶ ἀποξένωσις καὶ χωρισμὸς ὄλων τῶν παθῶν. Ὅτι τὸ νὰ ζῆ τινὰς πάντοτε μὲ μετάνοιαν καὶ κατάνυξιν, καὶ νὰ ἐρευνᾷ νὰ μάθῃ ποῖα εἶναι ἐκεῖνα ὅπου προξενοῦν εἰς αὐτὸν τὸ πένθος καὶ τὰ δάκρυα καὶ τὴν κατάνυξιν, καὶ τὸ νὰ κάμνη ταῦτα μὲ σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, ἀλλ' οὔτε τὸ νὰ μὴν προτιμᾷ τινὰς τὸν ἑαυτὸν του εἰς κανένα πρᾶγμα, | (φ. 352) οὔτε νὰ κάμνη παντελῶς τὸ θέλημα τοῦ κορμίου, φέρουν τὸν ἄνθρωπον ταχέως εἰς προκοπὴν καὶ εἰς καθαρότητα καὶ ἀπάθειαν, καὶ τὸν κάμνουν μέτοχον τῆς χάριτος τοῦ παναγίου Πνεύματος· καὶ ὄχι μόνον τοῦτο κάμνουν εἰς αὐτόν, ἀλλὰ τὸν ἀποκαθιστῶσι ὅμοιον μὲ τοὺς μεγάλους πατέρας ἡμῶν Ἀντώνιον, καὶ Σάββαν, καὶ Εὐθύμιον.

Καὶ ταῦτα θέλεις τὰ κατορθώσει, ἐὰν μὲ ἀκούσης καὶ ἀγαπήσης τὴν μετάνοιαν καὶ τὴν κατάνυξιν· εἰ δὲ καὶ δὲν μὲ ἀκούσης καὶ δὲν ἐργάζεσαι ἀδιαλείπτως τὰ εἰρημένα, ἤγουν τὴν μετάνοιαν καὶ κατάνυξιν, μήτε σὺ οὔτε ἄλλος τινὰς ἄς μὴν βλασφημῆ καὶ ἄς μὴν λέγῃ τὸ τοιοῦτον ἀδύνατον· μήτε ἄς λέγῃ ὅτι ἔχω τόσους καὶ τόσους χρόνους ὅπου ἐξομολογοῦμαι, καὶ ὅτι ἐσκόρπισα καὶ ἐμοίρασα εἰς πτωχοὺς τόσον πλοῦτον καὶ τόσον χρυσίον· μήτε ἄς λέγῃ, ἔθρεψα πεινασμένους, ἐπότισα διψασμένους, ἐσκόρπισα ὅλα μου τὰ ὑπάρχοντα, ἐπῆγα εἰς τὸ ὄδεῖνα ὄρος, ἐμβῆκα εἰς ἐκεῖνο τὸ σπήλαιον, ἐπῆγα εἰς τὸν Ἅγιον Τάφον, ἀνέβηκα εἰς τὸ Ὅρος τῶν Ἐλαιῶν, καὶ τώρα ἐμβῆκα εἰς αὐτὸ τὸ μοναστήριον καὶ ἐκουρεύθηκα μοναχὸς ἢ καὶ προκουρευθεὶς κάθημαι εἰς ἓνα κελλίον καὶ κάμνω τόσας εὐχάς, καὶ μ' αὐτὰ θέλω σωθῆ, καὶ ἀρκετὰ εἶναι ταῦτα εἰς τοῦ λόγου μου. Μὴ λοιπόν, ᾧ ἀδελφέ μου, ὅποιος καὶ ἂν εἶσαι ἐσὺ ὅπου λέγεις ταῦτα, μὴν ἀπατᾷς τοῦ λόγου σου, μήτε παρηγόρα τὸν

ἔτι μείζοντα ἄλλα μυστήρια, ὑπὸ τῆς ἄνωθεν χάριτος αὐτὰ διδασκόμενος, καὶ χαρισθήσεται σοι οὐ μόνον δακρύων πηγὴ, ἀλλὰ καὶ πάντων παθῶν διὰ τῶν τοιούτων πράξεων ἀλλοτριώσις. Τό γάρ ζητεῖν αἰεὶ μετάνοιαν καὶ κατάνυξιν, ἐρευνᾶν τε τίνα τὰ βοηθοῦντα καὶ συνεργοῦντα εἰς τὸ πενθεῖν καὶ κλαίειν καὶ κατανύσσεσθαι καὶ μετὰ σπουδῆς αὐτὰ διαπράττεσθαι, ἀλλὰ μὴδὲ προτιμᾷς ἐν μηδενὶ ἑαυτὸν ἢ τὸ τῆς σαρκὸς ὅπως ποιεῖν θέλημα, συντόμως εἰς προκοπὴν φέρει (395) τὸν ἄνθρωπον καὶ εἰς κάθαρσιν καὶ ἀπάθειαν, καὶ Πνεύματος Ἁγίου κοινωνόν αὐτόν ἀπεργάζεται, οὐ μόνον δὲ ἀλλὰ καὶ Ἀντωνίου, Σάββα καὶ Εὐθυμίου, τῶν μεγάλων πατέρων, ἴσον ἀποκαθίστησι.

Καὶ ταῦτα μὲν, ἐὰν ἀκούσης μου καὶ ἀγαπήσης τὴν μετάνοιαν καὶ κατάνυξιν· εἰ δὲ μὴ θελήσης ἀκοῦσαί μου καὶ τὰ εἰρημένα ἔργον ἀδιάλειπτον κτήσασθαι, μήτε σὺ μήτε ἕτερος βλασφημεῖτω καὶ λεγέτω τοῦτο ἀδύνατον, μὴδὲ ὅτι· «Ἐξηγόρευσα, ἔχω τόσους χρόνους ἢ τόσους», μὴδὲ ἀπαριθμεῖτω μοι διάδοσιν καὶ διασκόρπισιν πλοῦτου καὶ χρυσίου, μὴδὲ λεγέτω· «Τόσους ἢ τόσους ἀπὸ τῶν ἐμοὶ ὑπάρχοντων χρυσίων ἐνέδυσσα γυμνοὺς, πεινῶντας ἔθρεψα, διψῶντας ἐπότισα, πάντα μου διεσκόρπισα, ἀφικόμεν ἐἰς τόδε τὸ ὄρος, εἰσῆλθον εἰς τόδε τὸ σπήλαιον, τὸν τοῦ Κυρίου τάφον κατέλαβον, εἰς τὸ ὄρος ἀνῆλθον τῶν Ἐλαιῶν, καὶ νῦν εἰσῆλθον εἰς τόδε τὸ μοναστήριον καὶ ἀπεκάρην ἢ καὶ προαποκαθαρθεὶς κάθημαι ἐν ἐνὶ κελλίῳ, ποιῶν τόσας ἢ τόσας εὐχάς· καὶ μετὰ τούτων σωθήσομαι καὶ ἀρκετόν μοι ἔστι!». Μὴ τοίνυν ἀπάτα σεαυτόν, ἀδελφέ, ὅστις εἶ, μὴδὲ παραμυθοῦ σεαυτόν

3 νὰ³ ger. cod. 18 ἔλαιῶν p.c. ex ἔλεῶν cod.

ἐαυτόν σου μὲ ματαίους συλλογισμοὺς κάμνωντας | (φ. 352^v) τοῦτο ἀνοήτως· Ὅτι ὅλα αὐτὰ εἶναι καλὰ καὶ πολλὰ καλὰ, ὅμως ἤξευρε καλὰ, ὦ ἀγαπητέ, πῶς εἶναι σπόρος. Στοχάσου λοιπὸν, καὶ θέλω φανερῶσαι ταῦτα διὰ παραδείγματος, φέρε εἰπεῖν, ἐστρεμάτισες τὴν γῆν, ἄνοιξες τὸν τόπον, καὶ τὸν δευτερόσκαψες, τὴν ἔσπειρες. Ἄρα ἐκατάλαβες καὶ τὸν σπόρον ὅπου ἐφύτρωσεν ἀπὸ τοὺς λαγόνους τῆς γῆς τῆς καρδίας σου; Τὸν ἐκατάλαβες ὅπου νὰ αὐξήσῃ; Ὅπου νὰ ἔκαμε στάχυν; Ἐκατάλαβες τὰ σιταροχώραφα τῆς ψυχικῆς σου γῆς ὅπου νὰ ἄσπρισαν καὶ νὰ εἶναι ἔτοιμα εἰς θερισμόν; Ἐκοψες στάχνας ἀπ' αὐτά, τὰ ἔτριψες μὲ τὰ χέρια σου διὰ νὰ ἰδῆς τὸν καρπὸν τῶν πόνων σου γυμνόν; Βλέπωντας δὲ τοῦτον, ἄραγε ἔφαγες ἀπ' αὐτόν; Ἐχόρτασες ὥστε νὰ λάβῃς καὶ δύναμιν; Ἄν ἴσως λοιπὸν καὶ εἶδες αὐτὰ σὲ προσκυνῶ, καὶ τοὺς πόδας σου κατασπάζομαι, καὶ φιλῶ τὰ πατήματα τῶν ποδῶν σου ὅτι δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ἀσπασθῶ τὸ πρόσωπόν σου. Καὶ χαῖρε καὶ ἀγάλλου μαζώνωντας μὲ χαρὰν μεγάλην ἐκεῖνα ὅπου ἔσπειρες μὲ κόπον καὶ πόνον πολύν.

Εἰ δὲ καὶ δὲν καταλαμβάνεις αὐτὰ ὅπου σοῦ λέγω καὶ οὔτε ἐκατάλαβες ἂν ἴσως καὶ ἐσπάρθη εἰς τὴν γῆν τῆς καρδίας σου κανένας καλὸς καρπός, τί ὠφελήθης, εἰπέ μοι, μὲ τὸ νὰ ἐτριγύρισας ὅλην τὴν γῆν καὶ νὰ ἔφθασας εἰς αὐτὰ τὰ τελευταῖα μέλη τῆς θαλάσσης; Κατὰ ἀλήθειαν δὲν ὠφελήθης τὸ μηδετίποτε. | (φ. 353) Ὅτι ἂν ἴσως καὶ ἐλεήσω ὅλον τὸν κόσμον ἀπὸ ἐκεῖνα ὅπου δὲν εἶναι ἐδικά μου, ὅμως ἄς εἰποῦμεν ἀπὸ τὰ ἐδικά μου, καὶ νὰ ἀφήσω τὸν ἐαυτόν μου γυμνόν καὶ πτωχόν ὅλως δι' ὅλου ἀπὸ τὰ καλὰ καὶ νὰ ἀποθάνω καὶ νὰ παρασταθῶ εἰς τὸ φοβερόν κριτήριον τοῦ Σωτῆρος τοιουτωτρόπως γυμνός καὶ ὑστερημένος ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ, τί τὸ ὄφελος εἰς τοῦ λόγου μου; Πρέπει νὰ ἔβγωμεν ἀπὸ αὐτὸν τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὸ κορμὶ στολισμένοι

διακένους ἐννοίαις, ἀφρόνως τοῦτο ποιῶν. Ταῦτα γὰρ πάντα καλὰ καὶ λίαν καλὰ, ἀλλὰ σπόρος εἰσίν, εἶ ἴσθι, ἀγαπητέ. Ἴδε οὖν, ὡς ἐν ὑποδείγματι λέγω, τὴν χώραν ἐνώσας καὶ ἐδιβόλησας, ἐτριβόλησας, ἔσπειρας. Ἐγὼς ἄρα τὸν σπόρον προκύψαντα ἐκ τῶν λαγόνων τῆς γῆς; Ἐγὼς αὐξήσαντα; Ἐγὼς στάχνας φθάσαντας; Ἐγὼς λευκά σου τῆς ψυχικῆς γῆς τὰ λήϊα καὶ πρὸς θερισμόν ἔτοιμα; Ἐτίλλας στάχνας ἐξ αὐτῶν, ἔψωχες (396) ταῖς χερσίν, ἵνα γυμνόν ἴδῃς τὸν καρπὸν τῶν πόνων σου; Ἰδὼν δὲ τοῦτον, ἐτράφης ἄρα εἰς κόρον καὶ δύναμιν ἔλαβες; Εἰ οὖν ταῦτα οἶδας, προσκυνῶ σου τοὺς πόδας καὶ κατασπάζομαι καὶ τὰ ἴχνη τούτων καταφιλῶ· οὐ γὰρ εἶμι ἄξιος τὸ πρόσωπόν σου ἀσπάσασθαι. Καὶ χαῖρε καὶ ἀγαλλία, μετὰ χαρᾶς συλλέγων ἃ κόπῳ καὶ πόνῳ πολλῷ ἔσπειρας.

Εἰ δὲ ἀγνοεῖς καὶ αὐτὰ τὰ παρ' ἐμοῦ σοι λεγόμενα καὶ οὐδέ εἰ ἐσπάρη ἐν τῇ γῆ σου τι τῶν κρειττόνων καρπῶν – λέγω δὴ ἐν τῷ χωρίῳ τῆς καρδίας σου – ἔγνωκας, τί ὠφέλησας, εἰπέ μοι, περικυκλεύσας τὰ πέρατα καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς θαλάσσης γενόμενος; Πάντως οὐδέν! Ἄν γὰρ ἐλεήσω τὸν κόσμον ἅπαντα ἐκ τῶν οὐκ ἐμῶν – ὅμως ἔστω ἐμῶν -, ἐμαυτόν δὲ περιῖδω γυμνόν καὶ πένητα καὶ εἰς τὰ ἔσχατα τῆς πενίας γενόμενον καὶ οὕτω μέλλοντα ἐν πενίᾳ τῶν ἀγαθῶν ἀποθανεῖν καὶ τῷ βήματι τοῦ Χριστοῦ παραστήναι τῷ φοβερῷ, τί μοι τὸ ὄφελος; Ἐνδεδυμένους ἡμᾶς δεῖ καὶ ἐστολισμένους τοῦ βίου τούτου καὶ τοῦ σώματος ἐξελεθεῖν, εἴ γε καὶ βουλοίμεθα ἐν τῷ γάμῳ τῷ βασιλικῷ συνανακλιθῆναι τοῖς φίλοις

10, 14-15, 17 ἂν ἴσως] ἀνίσως 20 κριτήριον p.c. ex κρητήριον cod. 21 ὄφελος] ὄφελος 22 ἔβγωμεν] εὐγόμεν

μὲ ἔργα ἀγαθὰ ἀνίσως καὶ θέλωμεν νὰ καθίσωμεν εἰς τὸν γάμον τὸν βασιλικὸν ὁμοῦ μὲ τοὺς φίλους τοῦ βασιλέως. Τί δε εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἐγὼ καὶ ὅλοι ἀπλῶς οἱ χριστιανοὶ χρεωστοῦμεν νὰ ἐνδυθῶμεν διὰ νὰ μὴν εὐρεθῶμεν τότε γυμνοὶ; Εἶναι, ὦ ἀδελφοί μου, ὁ Χριστὸς καὶ Θεός. Ἐὰν δὲ πάλιν περιπατήσω ὅλην τὴν γῆν ὡσὰν ἕνα ὄσπητι καὶ νὰ μὴν ἀφήσω κανένα χωρίον καὶ τόπον, οὔτε πολιτείαν, οὔτε ἐκκλησίαν ὅπου νὰ μὴν ἔμβω νὰ προσευχηθῶ, καὶ νὰ προσκυνήσω καὶ νὰ ἱστορήσω καλῶς καὶ ἀκριβῶς πάντα ὅσα ἤθελα ἰδῆ, χάσω δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, δὲν ἦτον καλλίτερον εἰς τοῦ λόγου μου νὰ μὴν γεννηθῶ, μήτε νὰ πέσω εἰς τὴν γῆν, καὶ νὰ ἀναπνεύσω τοῦτον τὸν ἀέρα, καὶ νὰ ἰδῶ τὸν ἥλιον μὲ τὰ ὀμμάτιά μου; Κατὰ ἀλήθειαν καλλίτερον ἦτον παρὰ πολλά.

Τί νὰ κάμω λοιπὸν νὰ μὴν χάσω αὐτὴν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν; Ἄν ἴσως κάμνωντάς τα ὅλα ἐκεῖνα ὅπου ἀνωτέρω εἶπωμεν, λάβω Πνεῦμα | (φ. 353)¹ ἅγιον· ὅτι αὐτὸ τὸ Πνεῦμα εἶναι ὁ σπόρος τοῦ Χριστοῦ, διὰ μέσου τοῦ ὁποῦ ἀγίου Πνεύματος γινόμεθα ὅλοι ἡμεῖς οἱ πένητες καὶ φθαρτοὶ ἄνθρωποι συγγενεῖς αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος σπόρος ἐὰν πέσῃ εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν, καρποφορεῖ ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἐξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν, καὶ τοῦτο αὐτὸ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον εἶναι ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τὰ δὲ ἄλλα πάντα χωρὶς αὐτὸ δὲν ὠφελοῦν τίποτες. Ἄν ἴσως, ὦ ἀδελφοί μου, ἡμεῖς δὲν ἐλεήσωμεν τοῦ λόγου μας καὶ ἐὰν δὲν εὐρωμεν τὰς ψυχὰς μας διὰ μέσου τῆς μετανοίας καθαρισμένης καὶ γεμάτης φωτός, δὲν θέλουν μᾶς ὠφελῆσαι τὰ ἄλλα ἔργα τὸ μηδετίποτες, καθὼς λέγει καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός· *τί ὠφελῆσει ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;* καὶ πάλιν ἀλλαχοῦ· *ὁ ἀπολέσας τὴν*

τοῦ βασιλέως. Τί δὲ ἐστὶν ὁ ἐγὼ καὶ πάντες ὀφείλομεν ἐπενδύσασθαι, ἵνα μὴ γυμνοὶ τότε εὐρεθῶμεν; Ὁ Χριστός, ἀδελφοί, καὶ Θεός! Ὁ Χριστός, ἀδελφοί, καὶ Θεός! Ἐὰν δὲ πᾶσαν αὐθὶς τὴν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν γῆν περιέλθω ὡς μίαν οἰκίαν καὶ οὐδεμίαν καταλίπω χώραν ἢ πόλιν ἢ ἐκκλησίαν, ἐν ἧ οὐκ εἰσέλθω καὶ προσκυνήσω καὶ εὐξομαι καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς καλῶς ἱστορήσω καὶ ἀκριβῶς, (397) τῆς δὲ βασιλείας ἀποπέσω τῶν οὐρανῶν, οὐκ ἦν μοι κρεῖσσον μὴ γεννηθῆναι μηδὲ πεσεῖν ἐπὶ γῆς, ἢ ἀναπνεῦσαι τοῦτον δὴ τὸν ἀέρα καὶ τὸν ἥλιον ὀφθαλμοῖς κατιδεῖν; Ναὶ ὄντως, κρεῖσσόν μοι κατὰ πολὺ ἦν!

Τί οὖν ποιήσω, ἵνα μὴ ταύτης ἐκπέσω; Ἄν τὰ προειρημένα ἅπαντα διαπραξάμενος, Πνεῦμα Ἅγιον λήψωμαι· τοῦτο γάρ ἐστὶν ὁ σπόρος Χριστοῦ, δι' οὗ συγγενεῖς αὐτοῦ γινόμεθα οἱ πένητες ἡμεῖς καὶ βροτοί, ὅς ἐὰν πέσῃ εἰς τὴν γῆν τὴν καλὴν καρποφορεῖ ἐν τριάκοντα καὶ ἐν ἐξήκοντα καὶ ἐν ἑκατόν, καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, τὰ δ' ἄλλα ἅπαντα τούτου χωρὶς οὐδὲν ὠφελοῦσιν. Ἐὰν γάρ μὴ ἑαυτοῦς εὐρήσωμεν τὰς ψυχὰς ἡμῶν κεκαθαρμένας καὶ πλήρεις φωτός, οὐδὲν ἡμᾶς ὠφελῆσει τῶν ἄλλων ἀπάντων ἡ ἐργασία, καθὼς φησὶν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός· «Τί ὠφελῆσει ἄνθρωπος, ἐὰν τὸν κόσμον ὅλον κερδήσῃ, τὴν δὲ ψυχὴν αὐτοῦ ζημιωθῆ; ἢ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;» καὶ πάλιν· «Ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐρήσει αὐτήν,

1, 11 ἂν ἴσως] ἀνίσως 20-22 Ματθ. 16:26 22 ἀντάλλαγμα] ἀντάλαγμα

ψυχὴν αὐτοῦ ἔνεκεν ἐμοῦ εὐρίσει αὐτήν, ὁ δὲ εὐρών αὐτήν ἀπολέσει αὐτήν. Ἄν ἴσως λοιπὸν ἐγὼ καὶ δὲν ἀπολέσω τὴν ψυχὴν μου κατὰ τὸν πρῶτον τρόπον, ὅπου εἶπον, δίδοντας τὸν ἑαυτὸν μου εἰς θάνατον διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ, καὶ πάλιν νὰ εὐρω αὐτήν ὅπου νὰ ἔζησε τὴν αἰώνιον ζωὴν, τί θέλουν με ὠφελήσει, ὧ φίλοι καὶ ἀδελφοί μου, ὅλα αὐτὰ τὰ ἄλλα; Οὐδὲν κατὰ ἀλήθειαν, οὐδὲν δὲν θέλει μᾶς ὠφελήσει, ὧ ἡγαπημένοι μου δοῦλοι τοῦ Χριστοῦ, οὔτε ἀπὸ τὸ αἰώνιον πῦρ θέλει μᾶς ἐλευθερώσει, ἂν ἴσως καὶ δὲν ἀφήσωμεν ὅλα καὶ ὅλους νὰ | (φ. 354) ἐπισκεφθῶμεν μόνοι τὸν ἑαυτὸν μας.

Πῶς δὲ δύναται τινὰς νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν ἑαυτὸν του; Θέλουμεν τὸ διηγηθῆ εἰς ἄλλην μας κατήχησιν, διὰ νὰ μὴν ἐκτείνεται ὁ λόγος μας καὶ εὐγὴ ἔξω ἀπὸ τὸ μέτρον. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεός, ἡ ἀληθινὴ Σοφία, ὅπου κατεδέχθη νὰ γένης διδάσκαλος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, ἐσὺ δίδαξόν με νὰ εἰπῶ καὶ εἰς τοῦ λόγου μου καὶ τοὺς ὁμοδούλους καὶ ἀδελφούς μου ἐκεῖνα ὅπου συντείνουσιν εἰς σωτηρίαν ψυχῆς. Ὅτι σὺ εἶσαι ὁδηγὸς καὶ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ἐσὺ ὅπου δίδεις λόγον εἰς ἡμᾶς ἀνοίγωντας τὰ στόματα ἡμῶν καὶ ῥῆμα εἰς ἐκείνους ὅπου εὐαγγελίζονται μὲ δύναμιν πολλήν. Καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν νῦν καὶ ἀεὶ καὶ τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

ὁ δὲ εὐρών αὐτήν ἀπολέσει αὐτήν». Εἰ οὖν ἐγὼ μὴ ἀπολέσω τὴν ψυχὴν μου τῷ προτέρῳ τρόπῳ, ὡς εἶρηκα, εἰς θάνατον ἑμαυτὸν ἐκδεδωκώς διὰ τὸν Χριστόν, καὶ πάλιν εὐρω αὐτήν ζήσασαν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον, τι μοι τὸ ὄφελος τῶν λοιπῶν ἀπάντων, ὧ φίλοι καὶ ἀδελφοί; Οὐδὲν ὄντως, οὐδὲν ἡμᾶς οὐ μὴ ὠφελήσει, ἡγαπημένοι δοῦλοι Χριστοῦ, οὐδέ τοῦ αἰωνίου πυρός ἐξελεῖται, εἰ μὴ πάντα καὶ πάντας ἀφέντες ἑαυτοὺς ἡμᾶς μόνους ἐπισκεψώμεθα.

(398) Τί δὲ ἐστὶ τὸ ἑαυτοὺς ἐπισκέψασθαι; Ἐν ἑτέρῳ τούτο, ὧ ἀδελφοί, κατηγήσει ταμειυσόμεθα, τὴν συμμετρίαν τοῦ λόγου πραγματευόμενοι. Αὐτὸς δὲ ὁ Θεός, ἡ ἀληθινὴ Σοφία, ὁ καταξιώσας γενέσθαι διδάσκαλος ἡμῶν τῶν ἁμαρτωλῶν, αὐτὸν δίδαξόν με εἰπεῖν ἑμαυτῷ τε καὶ τοῖς συνδούλοις καὶ ἀδελφοῖς μου τὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς. Σὺ γάρ εἰ ὁ ὁδηγὸς καὶ φωτισμὸς τῶν ψυχῶν ἡμῶν, ὁ διδούς λόγον ἡμῖν ἐν ἀνοίξει τοῦ στόματος καὶ ῥῆμα τοῖς εὐαγγελιζομένοις δυνάμει πολλῇ, καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1 εὐρήσει] εὐρίσει 1, 7 ἂν ἴσως] ἀνίσως 9 ἐπισκεφθῆ] ἐπισεφθῆ 10 ἔβγη] εὐγη

3.4 Λόγος Γ' (φφ. 354-358)

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Πῶς πρέπει κάθε ἕνας νὰ ἐπισκέπτηται καὶ νὰ ἐρευνᾷ κατὰ μόνας ἐπιμελῶς τὸν ἑαυτὸν του. Καὶ πῶς πρέπει νὰ συγκρίνη τὰ ἐδικὰ του ἔργα μὲ τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ. Λόγος γ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες εἰς τὴν προλαβοῦσαν κατήχησιν διὰ νὰ μὴν μακρύνωμεν ἐπὶ πολὺ τὸν λόγον, τὸν ἀφήσαμεν ἑλλιπῆ βιαζόμενοι τότε νὰ εἰποῦμεν, τί δηλοῖ τὸ ἑαυτὸν ἐπισκέψασθαι· τώρα δὲ ἤλθομεν νὰ πληρώσωμεν εἰς τοῦ λόγου σας τὸ χρέος τοῦ λόγου διὰ μέσου τῆς παρουσίας κατηχήσεως, ὡσὰν ὁποῦ εἰς τοῦτο ἐδιωρίσθημεν καὶ ἔχομεν χρέος νὰ δίδωμεν πάντοτε εἰς | (φ. 354^v) τὴν ἀγάπην σας τὸ διωρισμένον μέτρον τοῦ λόγου.

Τί λοιπὸν εἶναι, ὡς προείπομεν, τὸ προσέχειν καὶ ἑαυτὸν ἐπισκέπτεσθαι; Τὸ νὰ προσέχη ἕκαστος εἰς τὸν ἑαυτὸν τοῦ τοῦτο δηλοῖ, ἤγουν τὸ νὰ εἰπεῖ εἰς τὸν ἑαυτὸν του· «μήπως ἄραγε καὶ κρατοῦμαι ἀπὸ κανένα πάθος, ἢ μικρὸν ἢ μεγάλον; Ὅτι καθὼς ἀκούω εἰς τὰς θείας γραφάς, ὅτι καὶ ἐὰν ἔχη τινὰς ἕνα μόνον πάθος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δὲν ἐμβαίνει, καὶ γὰρ γέγραπται, *ἐὰν τις τὸν νόμον ὄλον τηρήσῃ, πταίσις δὲ ἐν ἐνί, γέγονε πάντων ἔνοχος*. Ὁμοίως λοιπὸν καὶ τὸ νὰ ἐπισκεφθῆ τινὰς τὸν ἑαυτὸν του, τοιοῦτόν τι δηλοῖ, ἤγουν τὸ νὰ λέγῃ τινὰς καθ' ἑαυτόν· «μήπως ἀμέλησα καμίαν φορὰν αὐτὴν ἢ ἐκείνην τὴν ἐντολήν, ἢ ἀμελῶ καὶ καταφρονῶ αὐτὴν καὶ δὲν κάμνω ἐκείνην; Ἐπειδὴ καὶ λέγει ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς, *Ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία ἀπὸ τοῦ νόμου*

tit.: Περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἕκαστον ἐπισκέπτεσθαι καὶ τὰ καθ' ἑαυτόν ἐπιμελῶς ἐρευνᾶν. Καὶ πῶς τὰ ἑαυτοῦ ἀντιπαρατιθέναι χρὴ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Χριστοῦ.

Ἀδελφοί καὶ πατέρες, ἐν τῇ προλαβοῦσῃ κατηχήσει, διὰ τὸ μὴ τὸν λόγον μακρύνειν ἐπὶ πολὺ, τὰ κατηγηθέντα τότε ἑλλιπῆ κατελίπομεν, εἰπεῖν ἐπειγόμενοι τί ἐστὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισκέψασθαι· νυνὶ δὲ διὰ τῆς παρουσίας κατηχήσεως ἀποδοῦναι ἤκομεν τὸ χρέος ὑμῖν τοῦ λόγου, ὡς ἐπὶ τοῦτο θεθέντες καὶ αἰεὶ χρεωστοῦντες διδόναι τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν τοῦ λόγου τὸ σιτομέτριον.

Τί οὖν ἐστίν, ὡς τηρικαῦτα προείπομεν, τὸ προσέχειν καὶ ἑαυτὸν ἐπισκέψασθαι; Τὸ προσέχειν ἕκαστον ἑαυτῷ τοῦτό ἐστι, τὸ καθ' ἑαυτόν εἰπεῖν· «Μὴ τί γε ἄρα τὸ οἰονοῦν πάθος κατέχη με; Καὶ γὰρ ὡς ἐν ταῖς θείαις ἀκούω Γραφαῖς, ὅτι ὁ ἔχων ἕνα μόνον πάθος εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν οὐκ εἰσέρχεται, γέγραπται γάρ· «Ἐὰν τις τὸν νόμον ὄλον τηρήσῃ, πταίσις δὲ ἐν ἐνί, γέγονεν πάντων ἔνοχος». Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισκέπτεσθαι τοιοῦτόν ἐστιν, ἐν τῷ λέγειν καθ' ἑαυτόν· (400) «Μήποτε τήνδε ἢ τήνδε τὴν ἐντολήν παρημέλησα, ἢ ἀμελῶ καὶ καταφρονῶ αὐτῆς καὶ ταύτην οὐ διαπράττομαι; λέγει γάρ ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς· «Ἰῶτα ἐν ἡ μία κεραία ἀπὸ τοῦ νόμου τῶν ἐντολῶν μου οὐ μὴ παρέλθῃ, ἕως ἂν πάντα γένηται», καὶ πάλιν· «Ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξας οὕτω

3 post λόγος γ' scr. εὐλόγησον πάτερ cod 5 ἑλλιπῆ] ἑλλειπῆ 14-15 Ιακ. 2:10

τῶν ἐντολῶν μου οὐ μὴ παρέλθῃ, ἕως ἄν πάντα γένηται. Καί πάλιν, ὁ λύσας μίαν τῶν ἐντολῶν τούτων τῶν ἐλαχίστων καὶ διδάξας οὕτως ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

Ἄλλ’ ὅμως πρέπει νὰ προσέξῃ τινὰς καὶ εἰς τὰς θείας Γραφάς, καὶ ὅποταν ἀναγινώσκονται χρεωστεῖ ὁ ἄνθρωπος νὰ στοχάζεται τὸν ἑαυτόν του, καὶ νὰ καταλαμβάνῃ καὶ νὰ γνωρίζῃ τὴν ψυχὴν του ὡσὰν εἰς καθρέπτῃν, εἰς ποῖα ἔργα εὐρίσκεται. Φέρε εἰπεῖν, ὅποταν ἀκούει τὸν Χριστὸν ὅπου λέγει, *Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία* | (φ. 355) *τῶν οὐρανῶν*.

Χρεωστεῖ νὰ ἐξετάζῃ καὶ νὰ δοκιμάζῃ τὸν ἑαυτόν του εἰς κάθε καταφρόνησιν ὅπου ἤθελεν ἔλθῃ εἰς αὐτόν, ἤγουν ὕβριν, ἀθυμίαν, ἢ ἐξουδένωσιν, καὶ τοιοῦτοτρόπως νὰ στοχάζεται ἄν ἴσως ἄρα καὶ εὐρίσκεται εἰς τοῦ λόγου του αὐτῆ ἢ ἀρετῆ τῆς ταπεινώσεως ἢ δὲν εὐρίσκεται ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἔχει τὴν ταπεινώσιν ὑπομένει πάντα τὰ λυπηρὰ μετὰ χαρᾶς, μηδόλως πληττόμενος κατὰ τὴν καρδίαν μὲ κανένα ἀπ’ αὐτά. Εἰ δὲ καὶ κεντηθῇ ὀλίγον, ὅμως δὲν ταραττεται τελείως, καὶ διὰ τὸ ὀλίγον ἐκεῖνο κέντημα τῆς καρδίας του, ὅτι δηλαδὴ ἐλυπήθη ὅλως καὶ δὲν ἐδέχθη μᾶλλον μετὰ χαρᾶς τὰ ἀκολουθήσαντα εἰς αὐτόν, κτυπᾷ καὶ ἐξευτελίζει τὸν ἑαυτόν του, καὶ ἐμβαίνωντας μέσα εἰς τὸ κελλίον του καὶ στοχαζόμενος τὸν ἑαυτόν του λυπεῖται καὶ κλαίει καὶ οὕτω προσπίπτει εἰς τὸν Θεὸν καὶ ἐξομολογεῖται εἰς αὐτόν, ὡσὰν νὰ ἔχασε ὅλην του τὴν ζωὴν.

Ἔπειτα πάλιν ὅποταν ἀκούῃ αὐτόν ὅπου λέγει, *Μακάριοι οἱ πενθοῦντες* (καὶ στοχάσου παρακαλῶ πῶς δὲν εἶπεν οἱ πενθήσαντες, ἀλλ’ οἱ πενθοῦντες, ἤγουν οἱ ἀεὶ

ποιεῖν τοὺς ἀνθρώπους, ἐλάχιστος κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν».

Ἀλλὰ γὰρ προσέχειν δεῖ καὶ ταῖς θείαις Γραφαῖς, κάκεινων ἀναγινωσκομένων βλέπειν ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος ἑαυτόν, κατανοεῖν τε καὶ καταμανθάνειν ὡς ἐν ἐσόπτρῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἐν ποίοις ἐστίν. Οἷόν τι λέγω; Ἀκούει λέγοντος τοῦ Κυρίου· «Μετανοεῖτε, ἤγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Μνησθῆναι οὖν ὀφείλει ὅπως διέρχεται τὰς ἡμέρας αὐτοῦ. Καὶ ἐάν καλῶς μετανοῇ, ἐπαυξήσῃ καὶ ἐπιτείνῃ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ· εἰ δὲ ἀμελῶς, διορθώσῃται.

Πάλιν ἀκούει λέγοντος· «Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστὶν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν». Ὅφειλε τοίνυν ἐξετάζειν καὶ δοκιμάζειν αἰεὶ ἑαυτόν εἰς πᾶν συνάντημα εὐτελές, ὕβρεώς φημι, ἀτιμίας καὶ ἐξουδένωσεως, καὶ οὕτω βλέπειν εἰς ἑαυτόν, εἰ ἄρα καὶ ἔστιν ἡ ἀρετὴ αὐτῆ ἐν αὐτῷ τῆς ταπεινώσεως ἢ οὐ· ὁ γὰρ ταύτην κεκτημένος φέρει πάντα ἀλύπως καὶ ἀβαρῶς, μὴ κεντούμενος ἐν τινὶ τῶν γινομένων τὴν καρδίαν αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ μικρὸν κεντηθῇ, ἀλλ’ οὐ τελείως ταρασσεται· ὑπὲρ δὲ τοῦ κεντήματος μᾶλλον ἐκεῖνου τῆς καρδίας αὐτοῦ, ὅτι ὅλως μικρὸν ἐλυπήθη καὶ οὐχὶ μετὰ χαρᾶς μᾶλλον τὰ συμβάντα ἐδέξατο, μαστίζει ἑαυτόν καὶ εὐτελίζει, (401) λυπεῖται καὶ κλαίει, εἰσερχόμενος ἐν τῷ ταμείῳ τῆς ψυχῆς ἢ τῆς κέλλης αὐτοῦ, καὶ οὕτω προσπίπτων τῷ Θεῷ ἐξομολογεῖται αὐτῷ, ὡς πᾶσαν ἀπολέσας τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν.

19-3 Ματθ. 5:18-19 7-8 Ματθ. 3:1 10 ἀθυμίαν] ἀθυμίαν 11 ἄν ἴσως] ἀνίσως 20 Ματθ. 5:4

πενθοῦντες) χρεωστεῖ νὰ στοχάζηται, ἂν ἴσως καὶ πενθῇ καθ' ἡμέραν, ὅτι ἐὰν γένη ταπεινὸς διὰ μέσου τῆς μετανοίας, φανερὸν εἶναι ὅτι δὲν θέλει περάση εἰς αὐτὸν καμία ἡμέρα ἢ νύκτα χωρὶς δάκρυα καὶ πένθος καὶ κατάνυξιν.

Καὶ πάλιν, *Μακάριοι οἱ πραεῖς*. Ποῖος δὲ πενθῶν καθ' ἡμέραν ἤθελε μείνη ὀργίλος, | (φ. 355^v) καὶ δὲν ἤθελε γένη πραύς; Ὅτι καθὼς ἡ φλόγα τοῦ πυρὸς σβέννυται μὲ τὸ νερόν, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ θυμὸς σβέννυται μὲ τὸ πένθος καὶ μὲ τὰ δάκρυα, καὶ τόσον πολλά, ὥστε ἂν ἴσως καὶ κάμη τινὰς πολὺν καιρὸν εἰς αὐτό, νὰ μεταβάλλεται καὶ νὰ γίνεται ὁ θυμὸς εἰς αὐτὸν παντελῶς ἀνίκητος. Διὰ τοῦτο χρεωστεῖ τινὰς νὰ στοχάζηται καὶ εἰς τοῦτο τὸν ἑαυτὸν του, ἂν ἴσως καὶ τῇ ἀληθείᾳ εἶναι πρᾶος, ὅτι ὁ τοιοῦτος δὲν ὑπομένει νὰ ἰδῇ παράβασιν ἐντολῆς Θεοῦ εἰς οὐδένα ἄνθρωπον, ἀλλὰ θρηνεῖ πάντοτε δι' ἐκείνους ὅπου παραβαίνουσιν ὡσὰν νὰ ἀμαρτάνη αὐτὸς ὁ ἴδιος. Ἐπειτα, τοιουτοτρόπως, πεινᾷ καὶ διψᾷ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ, ὅτι εἶναι δυνατὸν νὰ εὔρη τινὰς ἄνθρωπον ὅπου νὰ μεταχειρίζεται τὴν δικαιοσύνην, καὶ νὰ μὴν πεινᾷ καὶ νὰ μὴν διψᾷ αὐτήν· ἐπειδὴ καὶ δικαιοσύνη εἶναι ὁ Θεός, καθὼς ἀκούει αὐτὸν ὅπου ὀνομάζεται ἥλιος δικαιοσύνης. Τὸ λοιπὸν ἐκεῖνος ὅπου πεινᾷ καὶ διψᾷ αὐτόν, ἤτοι ποθεῖ καὶ τὸν ἀγαπᾷ, νομίζει ὡσὰν σκύβαλα ὅλον τὸν κόσμον καὶ τὰ ἐγκόσμια, τὰς δὲ τιμὰς τῶν ἀρχόντων τὰς νομίζει ὡσὰν αἰσχύνην ἢ δὲν βάλλει εἰς τὸν νοῦν τοῦ τελείως τὰς ἀνθρωπίνας τιμάς.

Καὶ πάλιν, *Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες*. Ποῖοι λοιπὸν εἶναι οἱ ἐλεήμονες; Ἐκεῖνοι ὅπου δίδουσιν ἄσπρα εἰς πτωχοὺς καὶ τρέφουσι πένητας; Οὐδαμῶς. Ἀμὴ ποῖοι εἶναι;

Εἶτα πάλιν ἀκούει· «Μακάριοι οἱ πενθοῦντες». Καὶ σκόπει πῶς οὐ λέγει οἱ πενήσαντες, ἀλλ' οἱ αἰεὶ πενθοῦντες· σκοπεῖν οὖν καὶ ἐνταῦθα ὀφείλομεν, εἰ καθ' ἡμέραν πενθοῦμεν. Ἐὰν γὰρ ταπεινοὶ ἀπὸ τῆς μετανοίας γενώμεθα, εὐδὴλον ὅτι οὐ μὴ παρέλθῃ ἡμῖν ἡμέρα ἢ μία νύξ ἄνευ δακρύων καὶ πένθους καὶ κατανύξεως.

Καὶ πάλιν· «Μακάριοι οἱ πραεῖς». Τίς δὲ καθ' ἐκάστην πενθῶν ὀργίλος ζῶν διαμείνη καὶ μὴ πραύς γένηται; Ὡσπερ γὰρ φλόξ πυρὸς ὑπὸ ὕδατος, οὕτως ὑπὸ τοῦ πένθους καὶ τῶν δακρύων ὁ θυμὸς τῆς ψυχῆς σβέννυται· καὶ τοσοῦτον ὡς χρονίσαντά τινα ἐν τούτῳ, εἰς ἀκινήσιαν μετατεθῆναι καὶ ἐλθεῖν τὸ θυμικόν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Διὸ βλέπειν ὀφείλει τις καὶ ἐν τούτῳ ἑαυτόν, εἰ πρᾶος ὄντως ἐστίν - ὁ γὰρ τοιοῦτος ἐν οὐδενὶ ἀνέχεται παράβασιν ἰδεῖν τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος ἀμαρτάνων ὑπὲρ τῶν ἀμαρτανόντων ἀδιαλείπτως θρηνεῖ -· εἴθ' οὕτως, εἰ τὴν δικαιοσύνην πεινᾷ καὶ διψᾷ τοῦ Θεοῦ· ἔστι γὰρ καὶ δικαιοσύνην τινὰ μετιόντα εὔρειν, μὴ πεινῶντα μηδὲ διψῶντα αὐτήν· δικαιοσύνη γὰρ ὁ Θεός ἐστιν, ὡσπερ ἥλιον αὐτόν δικαιοσύνης ἀκούεις καλούμενον. Ὁ γοῦν πεινῶν αὐτόν καὶ διψῶν, τὸν κόσμον ὅλον καὶ τὰ ἐν κόσμῳ ἠγεῖται σκύβαλα, τιμάς δὲ ἀρχόντων ὡς αἰσχύνην ταῦτα λογίζεται ἢ οὐδόλως τῶν ἀνθρωπίνων τιμῶν ἐπαισθάνεται.

(402) Καὶ αὐθις· «Μακάριοι οἱ ἐλεήμονες». Ἴρα τίνες εἰσὶν οἱ ἐλεήμονες; Οἱ τὰ χρήματα διδόντες καὶ διατρέφοντες πένητας; οὐ! Ἀλλὰ τίνες;

1,7,9 ἂν ἴσως] ἀνίσως 4 Ματθ. 5:56,12 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 14 πεινᾷ] πινᾷ 19 Ματθ.5:7

Ἐκεῖνοι ὅπου ἔγιναν πτωχοὶ διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ ὅπου ἐπτώχευσε | (φ. 356) διὰ λόγου μας καὶ δὲν ἔχουσι τίποτες νὰ δώσουσι, καὶ ἐνθυμοῦνται πάντοτε ἐκείνους ὅπου εἶναι νοερῶς κατὰ ψυχὴν πτωχοὶ καὶ χῆρες καὶ ὄρφανοὶ καὶ ἀσθενεῖς· καὶ πολλάκις βλέποντας αὐτούς, τοὺς εὐσπλαχνίζονται καὶ κλαίουσι θερμῶς δι' αὐτούς, ὅτι λογιῆς, δηλονότι, ἦτον ὁ Ἰωβ ὅπου λέγει· *ἐγὼ δὲ ἔκλαυσα ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ*, οἱ ὅποιοι καὶ ὅταν ἔχωσι τίποτες ἐλεοῦσι τούτους μὲ ἰλαρότητα καὶ τοὺς ἐνθυμίζουσιν ἐκεῖνα ὅπου συμφέρουσιν εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς ψυχῆς τους πειθόμενοι εἰς ἐκεῖνον ὅπου εἶπεν· *ἀδόλως τε ἔμαθον, ἀφθόνως τε μεταδίδωμι*. Αὐτοὶ εἶναι ἐκεῖνοι ὅπου μακαρίζονται ἀπὸ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οἱ κατὰ ἀλήθειαν ἐλεήμονες· διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ τὴν τοιαύτην ἐλεημοσύνην ἀναβαίνοντες ὡσὰν ἀπὸ καμίαν σκάλαν φθάνουσιν εἰς τελείαν καθαρότητα τῆς ψυχῆς.

Διὰ τοῦτο καὶ ἀπὸ ταύτην τὴν καθαρότητα ἐμακάρισεν ὁ Θεὸς τοὺς καθαρούς κατὰ τὴν καρδίαν, λέγωντας τοιουτοτρόπως· *Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδία ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται*, ἡξεύρωντας ὡς Θεὸς καὶ νομοθέτης ἡμῶν, ὅτι ἂν ἴσως καὶ δὲν ἔλθῃ ἡ ψυχὴ μας εἰς τοιαύτην κατάστασιν, οὔτε πενθεῖ ἀεὶ, οὔτε γίνεται τελείως πραεῖα, οὔτε τὸν Θεὸν διψᾷ, μήτε ἀπὸ τὰ πάθη καθαρίζεται, οὔτε ὡσὰν καθρέπτῃς καθαρὸς γίνεται. Εἰ δὲ καὶ δὲν γένωσι ταῦτα, οὔτε θέλει ἰδῆ καμίαν φορὰν εἰς τοῦ λόγου τῆς τὸν Θεὸν καθαρῶς· ἀμὴ ἐκείνη ὅπου γένη τοιαύτη βλέπει τὸν Θεὸν | (φ. 356) βεβαιότατα καὶ φιλιώνεται μὲ αὐτόν, καὶ γίνεται ἀναμεταξὺ εἰς τὸν ποιητὴν ἡμῶν καὶ εἰς τὴν ψυχὴν ὅπου ἦτον πρότερον μισημένη καὶ ἐχθρεμένη εἰς αὐτόν, καὶ τότε πλέον μακαρίζεται ἀπὸ τὸν Θεὸν ὡσὰν εἰρηνοποιός· *Μακάριοι γάρ, λέγει, οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται*, ἡγουν ἐκεῖνοι ὅπου ἐφιλιώθησαν γνωστῶς μὲ τὸν

Οἱ πτωχεύσαντες διὰ τὸν πτωχεύσαντα δι' ἡμᾶς καὶ μηδὲν ἔχοντες δοῦναι, τῶν δὲ πτωχῶν καὶ χηρῶν καὶ ὀρφανῶν καὶ τῶν ἐν ἀσθενείᾳ νοερῶς ἀεὶ μεμνημένοι, πολλάκις δὲ καὶ ὀρῶντες καὶ συμπαθοῦντες τούτοις καὶ ὑπὲρ αὐτῶν θερμῶς κλαίοντες, οἷος ἦν ὁ Ἰωβ λέγων· Ἐγὼ δὲ ἔκλαυσα ἐπὶ παντὶ ἀδυνάτῳ», οἵτινες καὶ ὅταν ἔχωσιν ἐλεοῦσι τούτους ἐν ἰλαρότητι καὶ τὰ πρὸς σωτηρίαν ψυχῆς πάντας ἀφθόνως ὑπομιμήσκοντες, τῷ εἰρηκῶτι πειθόμενοι· «*Ἀδόλως τε ἔμαθον ἀφθόνως τε μεταδίδωμι*». Οὗτοί εἰσιν οἱ ὑπὸ Κυρίου μακαριζόμενοι, οἱ ἀληθεῖς ἐλεήμονες· διὸ καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης ἐλεημοσύνης, ὡς διὰ βαθμίδος τινός, εἰς τὴν τῆς ψυχῆς τελείαν ἀνιόντες φθάνουσιν καθαρότητα.

Ἐνθεν τοι καὶ ἀπὸ ταύτης ὁ Θεὸς τοὺς καθαρούς ἐμακάρισε τὴν καρδίαν, οὕτως εἰπὼν· «*Μακάριοι οἱ καθαροὶ τῆ καρδία, ὅτι αὐτοὶ τὸν Θεὸν ὄψονται*», εἰδὼς ὡς ἄτε Θεὸς καὶ νομοθέτης ἡμῶν, ὅτι εἰ μὴ εἰς τοιαύτην ἔλθῃ διάθεσιν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, οὔτε ἀενάως πενθεῖ, οὔτε πραεῖα τελείως γίνεται, οὔτε διψᾷ τὸν Θεόν, οὔτε τῶν παθῶν καθαίρεται, οὔτε ὡς ἔσοπτρον καθαρὸν γίνεται. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα γένηται, οὐδέ καθαρῶς τὸ πρόσωπον ἐν ἑαυτῇ ποτε τοῦ Δεσπότης θεάσεται· ἡ δὲ γενομένη τοιαύτη ὄρᾳ τὸν Θεὸν ἐκ παντός καὶ καταλάσσει αὐτῷ, καὶ γίνεται εἰρήνη ἀναμεταξὺ τοῦ Ποιητοῦ ἡμῶν καὶ Θεοῦ καὶ τῆς πρώην ἐχθρᾶς οὔσης αὐτῷ ψυχῆς, καὶ τηρικαῦτα (403) ὡς εἰρηνοποιός παρά τοῦ Θεοῦ μακαρίζεται· «*Μακάριοι γάρ, φησὶν, οἱ εἰρηνοποιοί, ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ Θεοῦ κληθήσονται*», οἱ τῷ ἐλθόντι δοῦναι

5 Ἰωβ 30:25 8 Σοφ. Σολομ. 7:13 13 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως || Ματθ. 5:8 14 ἂν ἴσως] ἀνίσως 21-22 Ματθ. 5:9

Χριστόν, ἐκεῖνον ὅπου ἦλθε νὰ δώσῃ εἰρήνην εἰς τοὺς ἐγγύς καὶ εἰς τοὺς μακρὰν ὄντας, εἰς τὸν Χριστόν ὅπου ἦλθε νὰ φιλιώσῃ ἡμᾶς μὲ τὸν Πατέρα, ὅπου εἴμεστον ἐχθροὶ καὶ νὰ ἐνώσῃ εἰς ἓν τὰ κεχωρισμένα, τουτέστι νὰ μεταδώσῃ εἰς ἡμᾶς Πνεῦμα Ἅγιον καὶ νὰ λάβῃ αὐτὸς τὴν ἐδικὴν μας σάρκα. Τὸ λοιπὸν ἐκεῖνοι ὅπου ἰδοῦσιν αὐτόν, φανερὸν εἶναι ὅτι ἐφιλιώθησαν καὶ μὲ αὐτόν μὲ τὸ νὰ ἀπήλαυσαν τὴν ζητουμένην εἰρήνην καὶ νὰ ἔγιναν υἱοὶ Θεοῦ. Ὅταν δὲ δικαίῳναι ὁ Θεὸς ποῖος εἶναι ἐκεῖνος ὅπου καταδικάζει; Εἰ δὲ καὶ σὺ δὲν ἀγαπᾷς τὸν ἀδελφόν σου τὸν ὁποῖον βλέπεις, πῶς δύνασαι νὰ ἀγαπήσῃς τὸν Θεόν, τὸν ὁποῖον δὲν εἶδες; Εἰ δὲ καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀγαπῶμεν αὐτόν ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα δὲν θέλωμεν, φανερὸν εἶναι πῶς οὔτε ἐφιλιώθημεν ἀκόμη μὲ αὐτόν. Εἰ μὴ, ὦ ἀδελφοί μου, ἄς σπουδάσωμεν ἐξ ὅλης μας τῆς ψυχῆς νὰ ἰδῶμεν καὶ νὰ φιλιωθῶμεν, καὶ νὰ ἀγαπήσωμεν αὐτόν καθὼς αὐτὸς ἐπρόσταξε.

Ἔπειτα πάλιν ὁπότεν ἀκούσῃ αὐτόν ὅπου λέγει, | (φ. 357) *Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, στοχάζεται καὶ ἐξετάζει τοῦ λόγου του, ἂν ἴσως καὶ ἐδιώχθῃ διὰ ἐντολὴν Θεοῦ, ἐπειδὴ καὶ ὅλοι ὅσοι θέλωσι νὰ ζῶσι κατὰ Χριστόν, θέλουσι διωχθῆναι, καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστολος. Ὅθεν καὶ ἀκολούθως λέγει Μακάριοι ἐστὲ ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξουσιν καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Διὰ ποίαν αἰτίαν λοιπὸν ἔβαλεν ὕστερον τοὺς διωγμένους καὶ ὀνειδιζόμενους, καὶ προστάζει μὲ ἐξουσίαν λέγωντας εἰς αὐτοὺς τό, *χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε*; Ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ὅπου δείξῃ μετάνοιαν ἀξίαν τῶν ἀμαρτημάτων του καὶ γένη ἀπ' ἐδῶ ταπεινός, (διὰ νὰ εἰπῶ πάλιν εἰς τοῦ λόγου σου ἐκ δευτέρου τὰ αὐτὰ) ἀξιῶνεται καὶ νὰ*

εἰρήνην τοῖς ἐγγύς καὶ τοῖς μακρὰν ἑαυτοὺς γνωστῶς καταλλάξαντες, τῷ καταλλάξαι ἡμᾶς ἐχθρούς ὄντας τῷ ἰδίῳ Πατρὶ καὶ ἐνώσαι ἐλθόντι τὰ διεστῶτα εἰς ἓν, τουτέστι μεταδοῦναι ἡμῖν Πνεύματος Ἁγίου καὶ λαβεῖν αὐτόν σάρκα τὴν ἡμετέραν. Οἱ τοίνυν ἰδόντες αὐτόν, εὐδὴλον ὅτι καὶ αὐτῷ ἀληθῶς κατηλλάγησαν, τὴν ζητουμένην εἰρήνην ἀποτελέσαντες καὶ υἱοὶ Θεοῦ γεγονότες. «Θεὸς δὲ ὁ δικαίων, τίς ὁ κατακρίνων; Εἰ δὲ τὸν ἀδελφόν σου σὺ, οὐκ ἀγαπᾷς, τὸν Θεόν, ὃν οὐχ ἐώρακας, πῶς δύνασαι ἀγαπᾶν; Εἰ δὲ ἀγαπᾷς αὐτόν οὐ δυνάμεθα ἢ μᾶλλον εἰπεῖν οὐ βουλόμεθα, δῆλον ὅτι οὐδέ κατηλλάγημεν αὐτῷ. Ἀλλὰ σπουδάσωμεν ἰδεῖν καὶ καταλλαγήναι καὶ ἀγαπήσαι αὐτόν, ἀδελφοί, ὡς αὐτὸς ἐνετείλατο, ἐξ ὅλης ψυχῆς.

Εἶτα πάλιν ἀκούει λέγοντος: «Μακάριοι οἱ δεδιωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης», καὶ καταστοχάζεται ἐρευνῶν ἑαυτόν, εἰ ἕνεκεν ἐντολῆς ἐδιώχθῃ Θεοῦ, ἐπειδὴ «πάντες ὅσοι ἐν Χριστῷ θέλουσι ζῆν διωχθήσονται», καθὼς φησιν ὁ ἀπόστολος. Διὸ καὶ ἐπιφέρων φησί: «Μακάριοι ἐστὲ, ὅταν ὀνειδίσωσιν ὑμᾶς καὶ διώξωσι καὶ εἴπωσι πᾶν πονηρὸν ῥῆμα καθ' ὑμῶν ψευδόμενοι ἕνεκεν ἐμοῦ. Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς». Τίνος οὖν ἕνεκεν ἔσχατον τέθηκε τούτος δεδιωγμένους καὶ ὀνειδιζόμενους, καὶ προστάσει μετ' ἐξουσίας ἐπιφωνῶν αὐτοῖς τό «Χαίrete καὶ ἀγαλλιᾶσθε»; (404) Ἐπειδὴ ὁ μετάνοιαν ἀξίαν τῶν ἑαυτοῦ πλημμελημάτων ἐπιδειξάμενος καὶ ταπεινός ἐντεῦθεν γενόμενος - ἵνα σοὶ πάλιν δευτέρων τὰ αὐτὰ εἴποιμι -, καὶ πενθεῖν καθ' ἐκάστην ἀξιοῦται

13-14 Ματθ. 5:10 14 ἂν ἴσως] ἀνίσως 15-16 2 Τιμ. 3:12 17-18 Ματθ. 5:11 20 Ματθ. 5:12

πενθῆ καθ' ἐκάστην καὶ πρῶος γίνεται καὶ πεινᾶ καὶ διψᾶ ἐξ' ὅλης του τῆς ψυχῆς τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ γίνεται ἐλεήμων καὶ συμπαθής, ὡσὰν ὁποῦ οικειοποιεῖται εἰς τοῦ λόγου του τὰ πάθη καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἀσθενείας ὄλων, καὶ κλαίων καὶ καθαριζόμενος βλέπει τὸν Θεὸν καὶ φιλιώνεται μετ' αὐτὸν καὶ γίνεται κατὰ τὴν ἀλήθειαν εἰρηνοποιὸς καὶ ἀξιώνεται νὰ ὀνομασθῆ υἱὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ τοιοῦτος καὶ ὅποταν διώκεται, καὶ ὅποταν τύπεται καὶ ὀνειδίζεται, καὶ ὅποταν ὑβρίζεται καὶ λοιδορεῖται, καὶ ὅποταν ἀκούη κάθε πονηρὸν λόγον ὁποῦ νὰ λέγηται εἰς αὐτόν, δύναται νὰ | (φ. 357*) ὑπομένη μετὰ χαρᾶς καὶ ἀφράστου ἀγαλλιᾶσεως, καὶ αὐτὸ ἤξεύρωντας ὁ Δεσπότης καὶ Θεὸς ἡμῶν, εἶπεν ἀποφασιστικῶς, *Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε*. Ἀμὴ ἐκεῖνος ὁποῦ δὲν γένη τοιοῦτος, καὶ ὁποῦ δὲν ἀποκτήσῃ μέσα του πλουσίως τὴν ἐνυπόστατον χαράν, πῶς ἄρα ἤθελε δυνηθῆ νὰ ὑπομείνῃ ὅλα αὐτὰ χωρὶς μνησικακίαν; Οὐδαμῶς, δὲν θέλει δυνηθῆ.

Διὰ τοῦτο, λοιπὸν, πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, εἰς μὴν παύσωμεν νὰ ἐρευνῶμεν καὶ νὰ ἐξετάζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας μὲ κάθε λογῆς ἐπιμέλεια καθ' ἡμέραν καὶ κάθε ὥραν ἂν ἴσως καὶ εἶναι δυνατόν, ἀμὴ περνῶντας ὅλας, ὡς εἶπομεν, τὰς ἐντολάς καὶ ἐξετάζοντας καὶ στοχαζόμενοι τὸν ἑαυτὸν μας εἰς κάθε μίαν ἰδίως, ἃς ἰδοῦμεν. Καὶ εἰ μὲν εὐρεθῶμεν ὁποῦ νὰ τελειώσαμεν αὐτήν, ἃς εὐχαριστήσωμεν τὸν Δεσπότην ἡμῶν Θεὸν καὶ ἃς φυλάζωμεν ταύτην καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀσφαλῶς· εἰ δὲ καὶ δὲν ἐνθυμήθημεν ταύτην ἀκόμη, οὔτε τὴν ἐκάμαμεν, ἃς τρέξωμεν, παρακαλῶ, ἕως ὁποῦ νὰ τὴν πιάσωμεν καὶ νὰ τὴν ἀποκτήσωμεν, διὰ νὰ μὴν ὀνομασθῶμεν ἐλάχιστοι εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καταφρονοῦντες αὐτήν Ὅτι τοιουτοτρόπως ἀναβαίνοντας

καὶ πρῶος γίνεται καὶ τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης ἀπὸ ψυχῆς πεινᾶ καὶ διψᾶ καὶ ἐλεήμων ἀποτελεῖται καὶ συμπαθής, ὡς τὰ πάθη πάντων καὶ τὰς θλίψεις καὶ τὰς ἀσθενείας ἑαυτῶ οικειούμενος, κλαίων τε καὶ κηλαιόμενος βλέπει τὸν Θεὸν καὶ αὐτῶ καταλλάσσεται καὶ γίνεται τῶ ὄντι εἰρηνοποιὸς καὶ υἱὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ κληθῆναι καταξιούται. Ὁ γοῦν τοιοῦτος δύναται καὶ διωκόμενος καὶ τυπόμενος καὶ ὀνειδιζόμενος, λοιδορούμενός τε καὶ ὑβριζόμενος καὶ πᾶν πονηρὸν ῥῆμα κατ' αὐτοῦ λεγόμενον ἀκούων, ὑπομένειν μετὰ χαρᾶς καὶ ἀφράστου ἀγαλλιᾶσεως, καὶ τοῦτο εἰδὼς ὁ Δεσπότης Θεὸς μετὰ ἀποφάσεως εἶρηκε· «Χαίρετε καὶ ἀγαλλιᾶσθε». Ὁ δὲ μὴ τοιοῦτος γεγονώς μηδέ τὴν ἐνυπόστατον χαράν ἐντός αὐτοῦ πλουσίως κτησάμενος, πῶς ἀμνησικακῶς ἄρα ταῦτα πάντα ὑπενεγκεῖν δυνησεται; Οὐδαμῶς!

Διὸ οὖν, πατέρες καὶ ἀδελφοί μου, πάση σπουδῇ ἑαυτοὺς ἡμᾶς καθ' ἡμέραν καὶ καθ' ὥραν, εἰ οἷόν τε, ἀνακρίνειν καὶ διερευνᾶσθαι μηδέποτε παυσόμεθα, ἀλλὰ πάσας, ὡς εἶπομεν, τὰς ἐντολάς διερχόμενοι καὶ ἐν μιᾷ ἐκάστη αὐτῶν ἑαυτοὺς ἡμᾶς ἐξετάζοντας καὶ κατασκοποῦντες ὀρῶμεν. καὶ εἰ μὲν εὐρεθῶμεν αὐτήν ἐκπληρώσαντες, εὐχαριστήσωμεν τῶ Δεσπότη Θεῶ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀσφαλῶς ταύτην φυλάζωμεν· εἰ δὲ μήπω ταύτης ἐμνήσθημεν ἢ αὐτήν πεποιήκαμεν, δράμωμεν, παρακαλῶ, ἕως ταύτης δραξόμεθα καὶ γενώμεθα αὐτῆς ἐγκρατεῖς, ἵνα μὴ (405) καταφρονήσαντες αὐτῆς, ἐλάχιστοι κληθῶμεν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

9-10 Ματθ. 5:12 15 ἂν ἴσως] ἀνίσως 21 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως

κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἀπὸ μίαν μίαν ἐντολήν ὡσάν σκαλία, ἤξεύρω καλὰ πὼς θέλομεν φθάσῃ εἰς αὐτὴν τὴν πύλιν τοῦ οὐρανοῦ, εἰς τὴν ὁποίαν ἵσταται, ὡς εἶπομεν, ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς καὶ κύπτωντας λέγει εἰς ὅλους | (φ. 358) ἡμᾶς: *Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς* καὶ φθάνοντες ἐκεῖ καὶ βλέποντες αὐτὸν ὡς δυνατόν ἀνθρώποις καὶ λαβόντες ἀπὸ ἐκεῖνον τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἡ ὁποία εἶναι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, θέλομεν τὴν ἔχη πάντοτε μέσα μας, καθὼς αὐτὸς ὁ Δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς λέγει: καὶ τοιουτοτρόπως θέλομεν περάσει καὶ πολιτευθῆ ἀπάνω εἰς τὴν γῆν ὡσάν ἄγγελοι, μᾶλλον δὲ ὡσάν ἅγιοι υἱοὶ τοῦ Θεοῦ, καὶ μιμηταὶ κατὰ πάντα τοῦ ἰδίου ἡμῶν Πατρὸς καὶ Θεοῦ· οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν τῆς γλυκυτάτης θεᾶς ἐπαπολαῦσαι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Οὕτω γάρ μίαν μίαν κατὰ μικρόν ὡς βαθμίδα κλίμακος ἀνερχόμενοι, εὖ οἶδα, φθάσομεν εἰς αὐτὴν τὴν πόλιν τοῦ οὐρανοῦ, ἐν ἧ, ὡς προειρήκαμεν ἄνωθεν, ἵσταται διακύπτων ὁ Δεσπότης ἡμῶν λέγων πᾶσιν ἡμῖν· «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς», κάκειῖσε γενόμενοι καὶ αὐτὸν ὡς δυνατόν ἀνθρώπῳ ἰδόντες καὶ τὴν βασιλείαν παρ' ἐκεῖνου λαβόντες τῶν οὐρανῶν, ἥτις ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον, ἐντός ἡμῶν ταύτην αἰεὶ ἔξομεν, ὡς αὐτὸς ὁ Δεσπότης διαρρήδην βοᾷ, καὶ οὕτω διάξομεν ὡς ἄγγελοι ἐπὶ τῆς γῆς, μᾶλλον δὲ ὡς υἱοὶ Θεοῦ ἅγιοι καὶ ἐν πᾶσι μιμηταὶ τοῦ ἰδίου Πατρὸς καὶ Θεοῦ· οὗ γένοιτο πάντας ἡμᾶς τῆς γλυκυτάτης θεᾶς ἀναπολαῦσαι νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

3.5 Λόγος Δ' (φφ. 358 -363)

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, Περὶ μετανοίας καὶ περὶ ἀρχῆς μοναδικῆς πολιτείας. Καὶ ὅτι ὅποταν τινὰς εὐτάκτως ἐργάζεται τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ προκόπτει εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τέλειος γίνεται. Λόγος δ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ἐκεῖνος ὅπου καταφρονήσει ὅλα τὰ αἰσθητὰ καὶ φαινόμενα πράγματα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν, διὰ νὰ ἡμπορέσῃ νὰ δείξῃ ἀληθινὴν μετάνοιαν κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ ὅποταν ἀρχήσῃ αὐτὸ τὸ ἔργον, δὲν νομίζει πῶς δύναται νὰ τὸ μάθῃ μόνος του, ἀμὴ πηγαίνει εἰς ἄνθρωπον τεχνίτην καὶ ἔμπειρον, καὶ ὑποτάσσεται εἰς αὐτὸν μὲ πολὺν φόβον καὶ τρόμον καὶ μὲ μεγάλην προσοχήν, καὶ τοιοῦτοτρόπως μανθάνει ἀπ' αὐτὸν τὴν | (φ. 358^v) πνευματικὴν πολιτείαν τῶν ἐναρέτων ἔργων καὶ ἔτι διδάσκεται τί πρέπει νὰ κάμῃ εὐρισκόμενος εἰς μετάνοιαν· φόβον δὲ λέγω καὶ τρόμον ἐκεῖνον ὅπου ἔχει ὁ ὑποτασσόμενος διὰ νὰ μὴ χάσῃ τοιοῦτον μέγαν καλὸν καὶ καταδικασθῇ εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ τῆς κολάσεως ὡσάν ἕνας ὀκνηρὸς καὶ κακὸς ἐργάτης τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ. Διότι ἀνίσως καὶ νομίζῃ τοὺς λόγους ἐκείνους θεῖους καὶ ὡσάν νὰ εὐγένουν ἐκ στόματος Θεοῦ ὥστε νὰ προξενοῦν ζωὴν εἰς αὐτὸν ὅποταν τοὺς φυλάττει ἢ θάνατον ὅποταν τοὺς παραβαίνει, τοὺς φυλάττει μὲ ἀκρίβειαν χωρὶς νὰ ἀμφιβάλλῃ, ὄντας κρεμασμένος ἀπὸ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ· προκόπτει κατὰ Θεὸν ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέραν, καὶ περιπατῶντας μὲ εὐταξίαν αὐξάνει εἰς τὴν πνευματικὴν πολιτείαν, καὶ γίνεται μὲ τὴν δύναμιν καὶ βοήθειαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἄνδρας τέλειος. Ἀλλὰ ἀπὸ ποίας ἐντολάς ὄντας κρεμάμενος προκόπτει;

Ἄκουσον στοχαστικὰ αὐτὸν τὸν Χριστὸν ὅπου τοὺς λέγει διὰ μέσου ἐκείνου ὅπου ὑπόσχεται εἰς τοῦ λόγου μας: *Ἀμὴν γὰρ λέγω ὑμῖν ὅτι χάρα γίνεται ἐν οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι,*

1-3 tit.: Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς βίου μοναδικοῦ. Καὶ πῶς τις ὁδῷ καὶ τάξει προβαίνων εἰς ἀρετὴν ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασία εἰς τελειότητα ἔρχεται.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, ὁ πάντων καταφρονήσας τῶν ὁρωμένων καὶ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς ψυχῆς, ἵνα γνησίαν μετάνοιαν δυνηθῇ ἐπιδείξασθαι κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου καὶ τοῦ ἔργου τούτου ἐνάρξῃται, οὐκ ἀφ' ἑαυτοῦ τοῦτο μαθεῖν οἶεται, ἀλλὰ τεχνίτη καὶ ἐμπείρῳ ἀνδρὶ προσελθὼν, μετὰ φόβου καὶ τρόμου πολλοῦ καὶ μετὰ προσοχῆς συντόνου τούτῳ ὑποταγείς, μανθάνει ἐξ αὐτοῦ καὶ διδάσκεται τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν τῶν ἐναρέτων πράξεων, καὶ τίνα μετανοῶν χρῆ ποιεῖν· φόβου δὲ λέγω καὶ τρόμου τοῦ μὴ ἀποτυχεῖν αὐτὸν τοῦ τοιοῦτου καλοῦ, καὶ ὡς ἀδόκιμόν τινα ἐργάτην τῶν ἐντολῶν καταδικασθῆναι τῷ αἰωνίῳ πυρὶ. Ὡς γὰρ ἐκ στόματος Θεοῦ τοὺς ἐκείνου λόγους ἐξερχομένους λογιζόμενος καὶ ὡς αἰτίου ὄντας ζωῆς καὶ θανάτου ἐν τῷ φυλάσσεσθαι ἢ παρορᾶσθαι αὐτούς, ἀκριβῶς φυλάσσει αὐτούς· καὶ οὕτως – ἵνα μὴ πολλὰ λέγων μηκύνω τὸν λόγον - ἐναρξάμενος (217) πίστει τε ἀδιστάκτῳ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκρεμάμενος, προκόπτει κατὰ Θεὸν ὅσημέραι, καὶ ὁδῷ προβαίνων αὐξάνει τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, καὶ γίνεται ἀνὴρ τέλειος ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ.

6 ἀρχίση] ἀρχήση 7 πηγαίνει] πηγένει 9 τοιοῦτοτρόπως] τοιοῦτωτρόπως 13 ἂν ἴσως] ἀνίσως 14 καὶ sscr. cod. || ἐβγαίνουν] εὐγένουν 18-19 cf. Εφ. 4:13 22 Λουκ. 15:7

καὶ πάλιν· *Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω*, ἡγουν τὸν ἐρχόμενον διὰ μέσου τῆς ὁδοῦ τῆς μετάνοιας, καὶ αὐθις· *Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με, καὶ πινέτω*, καί· *Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ὄψεται θάνατον εἰς τὸν αἰῶνα*, καὶ ἀλλαχοῦ· *ἐγγίσατέ μοι, καὶ ἐγγιῶ ὑμῖν*, καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος· | (φ.359) *Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς*, καὶ πάλιν· *Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· καὶ ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ μου διὰ τοῦ πνεύματος ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ’ αὐτῷ ποιήσομεν*, καὶ πάλιν εἰς ἄλλο μέρος λέγει· *εἰ ὑμεῖς πονηροὶ ἄνθρωποι ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει πνεῦμα ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν*. Εἰς ταύτας λοιπὸν καὶ εἰς τὰς τοιαύτας ὑποσχέσεις τοῦ Χριστοῦ ἐλπίζοντες, καθὼς εἶπομεν, μὲ πίστιν βεβαίαν τελειώνει ὅλας τὰς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ ἀόκνως μὲ κίνησιν ἀκράτητον καὶ μὲ προθυμίαν μεγάλην. Πρώτη δὲ ἐντολὴ αὐτῆ εἶναι *Μετανοεῖτε ἡγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν*, καὶ πάλιν· *Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρησεται, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει, καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται*. Βουλόμενος δὲ ὁ Χριστὸς νὰ μᾶς διδάξῃ, πῶς καὶ μὲ ποίους λόγους καὶ ἔργα ἡμποροῦμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς τοῦτο, εἶπε· *ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος γενέσθω πάντων ἔσχατος, κ(αι) πάντων δοῦλος, καὶ πάντων διάκονος· ὁ γὰρ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, καὶ ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται*.

Ποίων οὖν ἐπαγγελιῶν αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ; Ἄκουε συνετῶς οἷα ἡμῖν ἐπαγγέλλεται· “Ἀμὴν λέγω ὑμῖν ὅτι χαρὰ γίνεται ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ ἐνὶ ἁμαρτωλῶ μετανοοῦντι”, καὶ πάλιν· “Τὸν ἐρχόμενον πρὸς με – διὰ τῆς τοιαύτης δηλονότι ὁδοῦ - οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω”, καὶ αὐθις· “Ὁ διψῶν ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πινέτω”, καί· “Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ οὐ μὴ ὄψεται θάνατον εἰς τὸν αἰῶνα”, καὶ ἀλλαχοῦ· “Ἐγγίσατέ μοι καὶ ἐγγιῶ ὑμῖν”, καί· “Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς”, καὶ ἐτέρωθι· “Ὁ ἔχων τὰς ἐντολάς μου καὶ τηρῶν αὐτάς, ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγαπῶν με· καὶ ὁ ἀγαπῶν με ἀγαπηθήσεται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου, καὶ ἐγὼ καὶ ὁ Πατὴρ διὰ τοῦ Πνεύματος ἐλευσόμεθα καὶ μονὴν παρ’ αὐτῷ ποιήσομεν”, καί· “Εἰ ὑμεῖς, φησί, πονηροὶ ἄνθρωποι ὄντες, οἴδατε δόματα ἀγαθὰ διδόναι τοῖς τέκνοις ὑμῶν, οὐ πολλῶ μᾶλλον ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος δώσει Πνεῦμα Ἅγιον τοῖς αἰτοῦσιν αὐτόν;”. Ἐν ταύταις οὖν ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις τοῦ Θεοῦ πίστει ἀδιστακτῶ ἐλπίζων, ὡς ἔφαμεν, πολλῇ προθυμίᾳ καὶ ἀκατασχέτῳ ὀρμῇ πάσας τὰς αὐτοῦ ἐντολάς ἀόκνως ἐπιτέλει. Πρώτη δὲ ἐντολὴ αὕτη ἐστὶ· “Μετανοεῖτε, ἡγγικε γὰρ ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν”, καὶ αὐθις· (218) *Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν, ζητεῖτε καὶ εὕρησεται, κρούετε καὶ ἀνοιγήσεται ὑμῖν· πᾶς γὰρ ὁ αἰτῶν λαμβάνει καὶ ὁ ζητῶν εὕρισκει καὶ τῷ κρούοντι ἀνοιγήσεται*”. Διδάξει δὲ ἡμᾶς ἐπὶ τούτοις βουλόμενος ὁ Θεός, ὅπως δεῖ αἰτεῖσθαι καὶ διὰ ποίων ῥημάτων καὶ ἔργων, ἔφη· “Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, γενέσθω πάντων ἔσχατος καὶ πάντων δοῦλος καὶ πάντων διάκονος· Ὁ γὰρ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται”.

1 Ἰω. 6:36 2 Ἰω. 7:37 2-3 Ἰω. 11:26 3-4 cf. Ἰακ. 4:8 4-5 Ματθ. 12:28 4 κοπιῶντες] κοπῶντες 5-6 Ἰω. 14:21 7-8 Ἰω. 14:23 8-10 Λουκ. 11:13 13 Ματθ. 4:17 14-15 Ματθ. 7:7-8 17-18 cf Μαρκ. 10:44-45 18-19 Ματθ. 23:12

Ἔοια λοιπὸν αὐτὰ καὶ τὰ ὅμοια τούτοις ἐκεῖνος ὁποῦ τὰ φυλάττει πάντοτε εἰς τὴν καρδίαν του καὶ ἀσχολεῖται εἰς αὐτὰ ἡμέρα καὶ | (φ. 359^ο) νύκτα, συλλογιζόμενος αὐτὰ μὲ τὸν νοῦν καὶ μὲ τὰς αἰσθήσεις καὶ κάμνωντάς τα μὲ σπουδὴν καὶ ἐπιμέλειαν, ἀλησμονεῖ κατ' ὀλίγον ὀλίγον τὸν κόσμον καὶ τὰ κοσμικὰ πράγματα, τὰ ἄσπρα, τοὺς συγγενεῖς καὶ ἐδικούς του, καὶ σμίγεται κατὰ ἀναλογίαν μὲ τὰ πνευματικά. Καὶ τοιοῦτοτρόπως προκόπτωντας κάθε ἡμέραν, καταλαμβάνει πῶς φεύγουσι κατ' ὀλίγον ὀλίγον οἱ λογισμοὶ τῶν προλήψεων, ἔπειτα καὶ αὐταὶ αἱ προλήψεις ὀλιγοστεύουσι, καὶ μαλασσομένη ἡ καρδία ἔρχεται εἰς ταπεινώσιν καὶ καταλαμβάνει πάλιν πῶς αὐτὴ ἡ καρδία του γεννᾷ λογισμοὺς ταπεινοφροσύνης. Καὶ τοιοῦτοτρόπως μετὰ βίας, καὶ διὰ μέσου ὄλων αὐτῶν καὶ μὲ θλίψεις πολλὰς ἔρχεται εἰς κατάνυξιν καὶ εἰς δάκρυα, ἔρχεται γοῦν διὰ μέσου πολλῶν θλίψεων, καὶ πλέον ταπεινωμένη περισσότερον κατανύγεται. Ὅτι ἡ μὲν ταπεινώσις γεννᾷ τὸ πένθος, τὸ δὲ πένθος θρέφει τὴν μητέρα του ἡγουν τὴν ταπεινώσιν καὶ τὴν κάμνει νὰ αὐξάνη. Αὕτη δὲ ἡ ἐργασία ἡγουν τὸ πένθος, ὅποταν γίνεται διὰ μέσου τῆς τελειώσεως τῶν ἐντολῶν, πλύνει (ὡ τοῦ θαύματος) καὶ καθαρίζει κάθε λέραν ἀπὸ τὴν ψυχὴν, ἀποδιώκει κάθε πάθος καὶ κάθε κακὴν ἐπιθυμίαν σωματικὴν καὶ κοσμικὴν. Καὶ τοιοῦτοτρόπως πλέον γίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐλεύθερος εἰς τὴν ψυχὴν ἀπὸ κάθε γήϊνον ἐπιθυμίαν καὶ δὲν θέλει ἐλευθερωθῆ μόνον ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς τοῦ κορμίου, ἀλλὰ καθὼς τινὰς | (φ. 360) ἤθελε ἐκδυθῆ τὰ φορέματά του καὶ μείνη γυμνὸς τελείως. Τοιοῦτοτρόπως ἐκδύεται πρῶτον μὲν καὶ ἀρχῆς τὴν ἀναισθησίαν, τὴν ὁποίαν τὴν ὀνομάζει ὁ θεῖος Παῦλος σκέπασμα, ἡ ὁποία ἀναισθησία δὲν εὐρίσκεται μόνον εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀπίστων Ἑβραίων, ἀλλὰ καὶ τώρα κάθε ἄνθρωπος ὁποῦ δὲν κάμνει τὰς ἐντολὰς τοῦ Εὐαγγελίου μὲ ὄλην

Ταῦτα πάντα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ὁ ἀδιαλείπτως ἐν διανοίᾳ κρατῶν καὶ ἐν αὐτοῖς νυκτός καὶ ἡμέρας ἐνασχολούμενος, νοερῶς τε καὶ αἰσθητῶς ταῦτα λογιζόμενος καὶ σπουδῆ ἐργαζόμενος, χωρίζεται τῆς μνήμης κατ' ὀλίγον τοῦ κόσμου, τῶν πραγμάτων τοῦ βίου, τῶν χρημάτων, τῶν συγγενῶν καὶ ἰδίων, καὶ τοῖς πνευματικοῖς ἀναλόγως συγγίνεται. Οὕτω δὲ καθ' ἡμέραν προκόπτων, ἐπαισθάνεται πῶς κατὰ μικρὸν ὑποχωροῦσιν οἱ λογισμοὶ τῶν προλήψεων, εἶτα πῶς καὶ αἱ προλήψεις αὐταὶ μειοῦνται, καὶ μαλασσομένη ἡ καρδία πρὸς ταπεινώσιν ἔρχεται· πῶς τε πάλιν αὕτη λογισμοὺς ταπεινοφροσύνην ἐμποιῶντας ἀπογεννᾷ. Οὕτω δὲ τούτων ἐπαισθανόμενος, μόλις διὰ πάντων πρὸς κατάνυξιν καὶ δάκρυα ἔρχεται. Ἐρχεται δ' οὖν ὁμοῦς διὰ πολλῶν θλίψεων, καὶ πλέον ταπεινωμένη περισσότερον κατανύσσεται. Ἡ μὲν γάρ ταπεινώσις τὸ πένθος ἀπογεννᾷ, τὸ δὲ πένθος ἐκτρέφει τὴν γεννήσασαν καὶ αὐξάνειν ποιεῖ. Αὕτη δὲ ἡ ἐργασία δά τῆς ἐκπληρώσεως ἐπιτελουμένη τῶν ἐντολῶν ἐκπλύνει μὲν - ὡ τοῦ θαύματος! - πάντα ῥύπον ἀπὸ τῆς ψυχῆς, ἀπελαύνει δὲ πᾶν πάθος καὶ πᾶσαν ἐπιθυμίαν κακὴν - σωματικὴν τε λέγω καὶ βιωτικὴν. (219) Καὶ οὕτω γίνεται ἐλεύθερος τῆ ψυχῆ ἀπὸ πάσης γηϊνῆς ἐπιθυμίας ὁ ἄνθρωπος· οὐ μόνον δεσμῶν σωματικῶν, ἀλλὰ γάρ ὡς ὅταν ἰμάτιόν τις ἀποδύσῃται καὶ γυμνὸς ὅλος γένηται. Καὶ εἰκότως· ἀποδύεται γάρ ἡ ψυχὴ πρῶτον μὲν τὴν ἀναισθησίαν, ἣν ὁ θεῖος ἀπόστολος κάλυμμα λέγει, ἥτις ἐν ταῖς τῶν ἀπίστων Ἰουδαίων κεῖται καρδίαις, οὐ μὴν ἀλλὰ γάρ καὶ

6, 9, 16, 19 τοιοῦτοτρόπως] τοιοῦτοτρόπως 10 ἔρχεται et -ται- sscr. cod. 11 ταπεινωμένη] ταπεινωμένη 15 λέραν] λαίραν 16 πλέον] πλέων

τὴν δύναμιν καὶ μὲ προθυμίαν μεγάλην, τὸ τοιοῦτον σκέπασμα ἔχει (ἦγουν τὴν ἀναισθησίαν) εἰς τὸ νοερὸν μέρος τῆς ψυχῆς του καὶ δὲν δύναται νὰ γνωρίσῃ τὸν Υἱὸν καὶ Λόγον τοῦ Θεοῦ, τουτέστι τὸν Χριστόν· Ἐπειτα καθὼς ἐκεῖνος ὁποῦ ἐκδυθῆ σωματικῶς βλέπει τὰς πληγὰς ὁποῦ ἔχει εἰς τὸ κορμί του, τοιουτοτρόπως καὶ αὐτὸς βλέπει καθαρῶς τὰ πάθη τῆς ψυχῆς του, ἦγουν φιλοδοξίαν, φιλαργυρίαν, μνησικακίαν, μισαδελφίαν, φθόνον, ἔριν, ζῆλον, οἷσιν καὶ ἀκολούθως ὅλα τὰ ἄλλα. Καὶ λοιπὸν βάνωντας ἀπάνω εἰς αὐτὰ τὰ πάθη τῆς ψυχῆς, τὰς μὲν ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ ὡσὰν ἰατρικὰ βότανα, τοὺς δὲ πειρασμοὺς ὡσὰν καυτῆρας, κ(αι) ταπεινούμενος καὶ πενθῶν καὶ ζητῶν τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ μὲ μεγάλην προθυμίαν καὶ ἀγάπην, βλέπει φανερὰ τὴν χάριν τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὁποῦ ἔρχεται εἰς τοῦ λόγου του καὶ ὁποῦ εὐγάζει καὶ ἀφανίζει ἓνα πρὸς ἓνα ἀπὸ αὐτὸν τὰ πάθη· Ὅτι ὁ ἐρχομὸς τοῦ Παναγίου Πνεύματος δὲν ἐλευθερώνει αὐτὴν τὴν ψυχὴν μερικῶς, ἀλλὰ τελείως καὶ καθαρῶς· ὅτι ὕστερον ἀφ' οὗ διώξει ἀπὸ τὴν ψυχὴν τὰ εἰρημμένα πάθη, | (φ. 360^ο) ἀποδιώκει καὶ κάθε ἀκηδίαν καὶ κάθε ἀμέλειαν καὶ κάθε ῥαθυμίαν καὶ κάθε ἄγνοιαν καὶ κάθε ἀλησμονησίαν καὶ ἔτι κάθε γαστριμαργίαν καὶ κακὴν ἐπιθυμίαν.

Καὶ τοιουτοτρόπως ἀνανεώνει καὶ ἀνακαιουργῶναι τὸν ἄνθρωπον καὶ κατὰ ψυχὴν καὶ κατὰ τὸ σῶμα, ὥστε ὁποῦ νὰ νομίζῃ ὁ τοιοῦτος πῶς νὰ μὴν φορῆ πλέον σῶμα φθαρτὸν καὶ βαρὺ, ἀλλὰ πνευματικὸν καὶ αὔλον καὶ εἰς ἀρπαγὴν ἀρμοδιώτατον. Καὶ ὄχι μόνον τοῦτο κάμνει εἰς αὐτὸν ὁ ἐρχομὸς τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ἀλλ' οὔτε ἄδειαν δὲν δίδει εἰς τὸν τοιοῦτον νὰ βλέπῃ κανένα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ καὶ γήϊνα καὶ κοσμικά, ἀμὴ τὸν κάμνει νὰ βλέπῃ ταῦτα ὡσὰν νὰ μὴν τὰ βλέπῃ. Ὅτι ὁπότεν ὁ νοῦς ἐνωθῆ μὲ τὰ νοερά καὶ θεῖα, ἐβγαίνει παντελῶς ἀπὸ τὰ

νῦν πᾶς ὁ τὰς ἐντολὰς τῆς νέας χάριτος μὴ πάσῃ δυνάμει καὶ ζεούση καρδίᾳ ποιῶν, τὸ τοιοῦτον κάλυμμα ἔχει ἐπικείμενον τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ καὶ εἰς τὸ ὕψος τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ἀνενεχθῆναι οὐ δύναται. Εἶτα ὡσπερ ὁ ἀποδυσάμενος σωματικῶς τὰ ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ τραύματα καθορᾶ, οὕτω δὴ καὶ οὗτος τὰ ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ προσόντα πάθη τηρικαῦτα βλέπει τρανῶς, οἷον φιλοδοξίαν, φιλαργυρίαν, μνησικακίαν, μισαδελφίαν, φθόνον, ζῆλον, ἔριν, οἷσιν καὶ τὰ λοιπὰ καθεξῆς. Τὰς γοῦν ἐντολὰς ὡς φάρμακα, τοὺς δὲ πειρασμοὺς ὡς καυτῆρας ἐν τούτοις ἐπιτιθεῖς, καὶ ταπεινούμενος καὶ πενθῶν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν θερμῶς ἐκζητῶν, ὁρᾶ ἐναργῶς τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος παραγενομένην καὶ ἐν καθ' ἓν τούτων ἐξανασπῶσαν καὶ ἐξαφανίζουσαν, ἕως οὗ τέλειον πάντων τούτων ἐλευθέραν τὴν αὐτοῦ ψυχὴν ἀπεργάσεται. Οὐδέ γάρ ἐκ μέρους αὐτὴν ἢ τοῦ Παρακλήτου ἐπιδημία τῆς ἐλευθερίας ἀξιοῖ, ἀλλὰ τελείως καὶ καθαρῶς, μετὰ γάρ τῶν εἰρημένων παθῶν καὶ πᾶσαν ἀκηδίαν, πᾶσαν ἀμέλειαν, πᾶσαν ῥαθυμίαν καὶ ἄγνοιαν λήθην τε καὶ γαστριμαργίαν καὶ πᾶσαν φιληδονίαν ἀποδιώκει, καὶ οὕτως ἀνανεοῖ καὶ ἀνακαινίζει τὸν ἄνθρωπον ψυχικῶς τε ὁμοῦ καὶ σωματικῶς, ὡς δοκεῖν τὸν τοιοῦτον οὐ σῶμα (220) φθαρτὸν καὶ βαρὺ περικεῖσθαι, ἀλλὰ πνευματικὸν τε καὶ αὔλον καὶ ἤδη πρὸς ἀρπαγὴν ἐπιτήδειον. Οὐ τοῦτο δὲ μόνον ἐργάζεται ἐν αὐτῷ ἢ τοῦ Πνεύματος χάρις, ἀλλ' οὐδέ ὁρᾶν τι τῶν αἰσθητῶν συγχωρεῖ τῷ τοιούτῳ, ποιεῖ δὲ μᾶλλον αὐτὸν ἐν τῷ ὁρᾶν ὡς μὴ ὁρῶντα τῇ αἰσθήσει διατελεῖν. Ὅποτεν γάρ ὁ νοῦς

4, 16 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 14 ἀκηδίαν] ἀκηδείαν 22 ἐβγαίνει] εὐγένει

αίσθητά καὶ φαινόμενα, καὶ με ὅλον ὅπου νομίζει νὰ τὰ βλέπη. Τοιουτοτρόπως λοιπὸν εἰς αὐτὰ εὐρισκόμενος κατὰ τὸν ἀπόστολον ὅπου λέγει· *Ἡμῶν τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει*, (μὴ βλέποντας δηλονότι τὰ φαινόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ φαινόμενα) ὁ νοῦς καταλάμπεται, φωτίζεται καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν αὐξάνει κατὰ τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, ἀφανίζοντας μὲν τὰ ἔργα τοῦ νηπιώδους καὶ μωροῦ φρονήματος, καὶ προκόπτων εἰς τὴν τελειότητα τῶν ἀνδρῶν. Ὅθεν καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας του (ἤγουν κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀρετῆς του) ἀλλοιοῦται καὶ κατὰ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, καὶ γίνεται ἀνδρειότερος καὶ ἰσχυρότερος εἰς τὸ νὰ τελειῶνῃ | (φ. 361) τὰς ἐντολὰς τοῦ Χριστοῦ.

Ταύτας λοιπὸν τὰς ἐντολὰς καθ' ἐκάστην ἐργαζόμενος καὶ τελειώνει, καθαρίζεται, λαμπρύνεται, φωτίζεται καὶ ἀξιώνεται νὰ βλέπη μεγάλα μυστήρια, τῶν ὁποίων μυστηρίων τὸ βάθος δὲν δύναται νὰ τὸ κατανοήσῃ τινὰς ἀπὸ ἐκείνους ὅπου δὲν ἠγωνίσθησαν νὰ ἔλθουν εἰς τοιαύτην καθαρότητα. Μυστήρια δὲ λέγω ἐκεῖνα ὅπου φαίνονται μὲν εἰς ὅλους, ὅμως δὲν τὰ καταλαμβάνουσιν ὅλοι· ὅτι καὶ ὁ νοῦς φωτιζόμενος παρὰ τοῦ Παναγίου Πνεύματος, τοῦ ἀνακαινίζοντος τὰ πάντα, ἀποκτᾷ ὀφθαλμοὺς καινοὺς, αὐτῖα καινά, καὶ πλέον δὲν βλέπει ἀπλῶς ὡσάν ἄνθρωπος, ἤγουν τὰ αἰσθητὰ αἰσθητῶς, ἀμὴ ὡσάν ὅπου ἔγινε ὑπὲρ ἄνθρωπον βλέπει τὰ αἰσθητὰ πνευματικῶς, καὶ ὡσάν εἰκόνας τῶν ἀοράτων· καὶ τὰς μορφὰς αὐτῶν τῶν αἰσθητῶν τὰς βλέπει ὡς ἀμόρφους καὶ ἀσχηματίστους. Καὶ δὲν ἀκούει ἀπλῶς κάθε φωνὴν ἢ φωνὰς ἀνθρώπων, ἀλλὰ μόνον τὸν ζωντανὸν Λόγον δέχεται ἢ ψυχὴ διὰ μέσου τῆς ἀκοῆς, ὅποταν ἤθελε τύχη νὰ ἔβγῃ διὰ μέσου φωνῆς ἀνθρωπίνης, ὡσάν ὅπου εἶναι γνωστὸς καὶ προσφιλὴς εἰς αὐτήν. Τοῦτον λοιπὸν τὸν λόγον τὸν δίδει ἄδειαν καὶ

τοῖς νοητοῖς συναφθῆ, ἔξω τῶν αἰσθητῶν ὅλος γίνεται, εἰ καὶ δοκεῖ τὰ αἰσθητὰ καθορᾶν.

Οὕτως οὖν ἐν τούτοις ἐνδιατρίβων κατὰ τὸν λέγοντα ἅγιον· “Ἡμῶν δὲ τὸ πολίτευμα ἐν οὐρανοῖς ὑπάρχει, μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ βλεπόμενα ἀλλὰ τὰ μὴ βλεπόμενα”, καταλάμπεται, φωτίζεται καὶ καθ' ἐκάστην αὐξάνει τὴν πνευματικὴν ἡλικίαν, καταργῶν μὲν τὰ τοῦ νηπιώδους φρονήματος, προκόπτων δὲ ἐπὶ τὴν ἀνδρικήν τελειότητα. Διὸ καὶ κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἡλικίας ἀλλοιοῦται τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ ἐνεργείας, καὶ πρὸς τὰς πράξεις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἀνδρειότερος καὶ κραταιότερος γίνεται. Ταύτας οὖν ὁσημέραι πληρῶν, κατὰ ἀναλογίαν τῆς ἐργασίας αὐτῶν ἔτι καθαίρεται αὐθις, λαμπρύνεται, φωτίζεται καὶ μυστηρίων μεγάλων ἀποκαλύψεις καταξιούται ὁρᾶν, ὧν οὐδεὶς ποτε εἶδε τὸ βάθος, οὔτε μὴν ὅλως ἰδεῖν δύναται, τῶν μὴ εἰς τοιαύτην καθαρότητα ἀνενεχθῆναι ἀγωνισαμένων. Μυστήρια δὲ λέγω τὰ παρὰ πάντων ὁρώμενα μὲν μὴ καταλαμβανόμενα δε· καινοὺς γὰρ παρὰ τοῦ καινοποιοῦ Πνεύματος κτᾶται ὀφθαλμοὺς, ὧν δὲ ὡσαύτως καινά, καὶ τοῦ λοιποῦ οὐχ ὡς ἄνθρωπος βλέπει τὰ αἰσθητὰ αἰσθητῶς, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ ἄνθρωπον γεγονώς, τὰ αἰσθητὰ πνευματικῶς καθορᾷ καὶ ὡς εἰκόνας τῶν ἀοράτων, (221) καὶ τὰς ἐν τούτοις μορφὰς ὡς ἀμόρφους καὶ ἀνειδέους. Ἀκούει δὲ οὐχ, ὡς ἂν τις εἴπη, ἀνθρώπου φωνῆς ἢ φωνῶν, ἀλλὰ μόνου τοῦ ζῶντος Λόγου, ὅταν διὰ τῆς τοῦ ἀνθρώπου φωνῆς προέλθῃ.

1 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 2-3 Φιλ. 3:20 21 ἔβγῃ] εὐγῃ

ἐμβαίνει μέσα εἰς αὐτήν, καὶ ὅταν ἔμβη τὸν ἀσπάζεται μετὰ χαρᾶς, καθὼς εἶπεν ὁ Χριστός· *Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, ἀλλοτρίου δὲ οὐ μὴ ἀκούονται.* Τοὺς δὲ λοιποὺς λόγους ὅλους τῶν ἀνθρώπων τοὺς ἀκούει | (φ. 361^v) μὲν πλὴν δὲν τοὺς δέχεται, ἀλλ' οὔτε τοὺς ἀφήνει τελείως νὰ ἔμπουν μέσα, ἀμὴ τοὺς διώκει συγγαινόμενος αὐτοὺς ὡσὰν ὀποῦ εἶναι μάταιοι καὶ ἀνωφελεῖς· μερικαῖς φοραῖς δὲ δὲν καταλαμβάνει οὔτε τὸν ἐρχομὸν οὔτε τὸν κτύπον αὐτῶν τῶν ματαίων λόγων, ἀμὴ εὐρίσκειται εἰς αὐτοὺς ὡσὰν κωφός, ἤγουν δὲν τοὺς ἀκούει καὶ μὲ ὄλον ὀποῦ τοὺς ἀκούει.

Καὶ λοιπὸν ὀπόταν γένη αὐτὸς τοιοῦτος, εὐθύς κατοικεῖ ὁ Θεὸς εἰς αὐτὸν καὶ γίνονται εἰς αὐτὸν ὅσα θέλει, μᾶλλον δὲ καὶ περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα ὀποῦ θέλει. Διότι ὄντας ὁ Θεὸς κάθε ἀγαθόν, καὶ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ὀποῖαν ἤθελε κατοικήσῃ τὴν γεμίζει ἀπὸ κάθε ἀγαθὸν κατὰ τὴν δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀχώρητος καὶ ἀκράτητος εἰς κάθε κτιστὴν φύσιν. Ἀγαθὰ δὲ λέγω ἐκεῖνα, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, ἐκεῖνου δηλαδὴ τοῦ ἀνθρώπου, ὀποῦ δὲν ἔγινε τοιοῦτος, καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω. Καὶ λοιπὸν ὁ Θεὸς ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον εἰς τὸν ὀποῖον ἤθελε κατοικήσῃ, τὸν διδάσκει διὰ τε τὰ ἐνεστῶτα καὶ διὰ τὰ μέλλοντα, ὄχι μὲ λόγον ἀλλὰ μὲ ἔργον καὶ μὲ δοκιμὴν καὶ πραγματικῶς. Ὅτι ξεσκεπάζει ὁ Θεὸς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς ψυχῆς τοῦ τοιοῦτου καὶ δείχνει εἰς αὐτὸν ὅσα αὐτὸς ὁ Θεὸς θέλει καὶ ὅσα συμφέρουσιν εἰς αὐτόν· τὰ δὲ λοιπὰ τὸν καταπέθει νὰ μὴν τὰ ἐρευνᾷ, μήτε νὰ τὰ γυρεύῃ, μήτε νὰ τὰ | (φ. 362) πολυπραγμονῇ, ἐπειδὴ καὶ οὔτε ἐκεῖνα ὀποῦ ἀνακαλύπτει καὶ δείχνει εἰς αὐτὸν ὁ Θεὸς δὲν δύναται νὰ τὰ βλέπῃ ξεδιάντροπα· ἀμὴ παρακύπτωντας τρόπον τινὰ εἰς τὸ βάθος

Τοῦτον γάρ καὶ μόνον, ὡς γνώριμον καὶ προσφιλῆ πέλοντα, διὰ τῆς ἀκοῆς εἰσδέχεται ἡ ψυχὴ καὶ τὴν εἰσοδὸν τούτῳ παραχωρεῖ, καὶ ἀσμένως ἐνδοθεν γενόμενον κατασπάζεται, καθὼς ἔφη ὁ Κύριος· “Τὰ πρόβατα τὰ ἐμὰ τῆς φωνῆς μου ἀκούει, ἀλλοτρίων δὲ οὐκ ἀκούονται”. Τοὺς δὲ γε λοιποὺς τῶν ἀνθρώπων ἅπαντας λόγους ἀκούει μὲν οὐ προσδέχεται δε· ἀλλ' οὐδέ ἐνδοθεν εἰσελθεῖν τούτους ὄλως ἔῃ, κενούς δὲ ἀποστρεφόμενος αὐτοὺς ἀποπέμπεται· ἔστιν ὅτε οὐδέ τῆς παρουσίας ἡ τῶν κρουσμάτων αὐτῶν ἐπαισθάνεται, ἀλλ' ὡσεὶ κωφός οὐκ ἀκούων - καίτοι γε ἀκούων αὐτῶν -, οὔτῳ πρὸς τούτους διάκειται.

Τοιγαροῦν καὶ τοιοῦτου γενομένου αὐτοῦ, εὐθύς οἰκεῖ ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ καὶ γίνεται αὐτῷ πάντα ὅσα ἂν θέλῃ, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ἃ θέλει. Πᾶν γάρ ἀγαθόν ὄν ὁ Θεός, τὴν ἐν ἡ οἰκίῃ ψυχὴν παντός ἐμπλησιν ἀγαθοῦ κατὰ τὸ ἐγγωροῦν τῇ φύσει ἡμῶν, ἐπειδὴ πάση κτιστῇ φύσει ἀχώρητός ἐστιν ὁ Θεὸς καὶ ἄστεκτος. Ἀγαθὰ δὲ ἐκεῖνα λέγω, ἃ ὀφθαλμὸς οὐκ εἶδε καὶ οὐκ ἤκουσε καὶ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη, τοῦ μὴ γενομένου δηλονότι τοιοῦτου. Τοιγαροῦν καὶ διδάσκει τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον ὁ οἰκήσας ἐν αὐτῷ Θεὸς περὶ τῶν μελλόντων καὶ ἐνεστώτων, οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ καὶ πείρᾳ καὶ πράγματι. Ἀποκαλύπτων γάρ τοὺς νοερούς αὐτοῦ ὀφθαλμοὺς, δείκνυσιν αὐτῷ ὅσα βούλεται ὁ Θεὸς καὶ ὅσα συμφέρει αὐτῷ, τὰ δ' ἄλλα πείθει μὴ ἐρευνᾶν μηδὲ ζητεῖν μηδὲ πολυπραγμονεῖν, (222) ἐπειδὴ οὐδέ ἄπερ Θεὸς αὐτῷ ἐκκαλύπτει καὶ ὑποδείκνυσιν, ἀναιδῶς ποτε δύναται καθορᾶν· ἀλλὰ

2 cf Ιω. 10:27 5 συγγαινόμενος] συγγαινομένη 13-14 1Κορ. 2:9

τοῦ πλούτου τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, εὐθύς σκοτίζεται καὶ θαυμάζει στοχαζόμενος τὸν ἑαυτόν του, ποῖος εἶναι καὶ ποταπὰ μυστήρια ἠξιώθη νὰ ἰδῆ. Ὅτι ἀποβλέπωντας εἰς τὸ ὕψος καὶ τὸ μέγεθος τοῦ Θεοῦ, θαυμάζει καὶ κρίνει ἀνάξιον τὸν ἑαυτόν του νὰ βλέπῃ τὰ τοιαῦτα ὑπερθαύμαστα μυστήρια, καὶ διὰ τοῦτο δὲν θέλει οὔτε νὰ ἰδῆ αὐτὰ νὰ τὰ μάθῃ καλῶς, ἀμὴ φωνάζει μὲ φόβον πολὺν καὶ τρόμον καὶ λέγει, «Τίς εἰμί ἐγὼ καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου; Ὅτι τοιαῦτα μυστήρια μὲ ἐμπιστεύθης καὶ μὲ ἔδειξες καὶ μὲ ἔκαμες ἀνελπίστως ὄχι μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ κοινωνὸν καὶ μέτοχον τῶν τοιούτων σου μεγάλων ἀγαθῶν;».

Ὁ τοιοῦτος λοιπὸν ἄνθρωπος ὡσὰν ὁποῦ ἔγινε ἀνωτέρος ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν, ὅτι ἐπειδὴ καὶ ἀπόκτησε εἰς τὸν ἑαυτόν του τὸν Δεσπότην τῶν ἀγγέλων, ἤτοι τὸν Θεόν, δὲν ὑπομένει νὰ ἐξετάξῃ περὶ οὐσίας καὶ φύσεως ἀγγέλων, οἱ ὅποιοι ὑπηρετοῦσι αὐτὸν τὸν Θεόν, ὅτι ἠξεύρει πῶς δὲν εἶναι τοῦτο ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεὸν νὰ πολυπραγμονῆ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνα ὁποῦ εἶναι ὑπὲρ τὴν ἀνθρωπίνην κατάληψιν, ὅτι ἂν ἴσως καὶ τὰς θείας Γραφὰς ἐπροστάχθημεν νὰ μὴν τὰς πολυπραγμονοῦμεν, πολλὰ περισσότερον δὲν πρέπει εἰς τοῦ λόγου μου | (φ. 362^ν) νὰ περιεργαζώμεθα ὑπὲρ τὰ γεγραμμένα. Ὁ τοιοῦτος λοιπὸν βλέπει τὸν Θεόν, ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὴν ἀνθρώπινον φύσιν καὶ ὅσον φαίνεται εὐλογον καὶ εἰς αὐτὸν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος καὶ ἀγωνίζεται νὰ βλέπῃ αὐτὸν τὸν Θεὸν διὰ μέσου ὅλων τῶν πραγμάτων καὶ μετὰ θάνατον παρακαλεῖ νὰ τὸν βλέπῃ πάντοτε, ἀρκούμενος δηλαδὴ εἰς μόνην τὴν θέαν ἐκεῖνου, μηδένα ἄλλο χρειάζομενος, διὰ τοῦτο δὲν στέργει νὰ ἀφήσῃ τὸν Θεὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον γεμίζει φῶς καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔχει τὴν ἀπόλαυσιν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ

παρακύπτων εἰς τὸ βάθος τοῦ πλούτου καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, εὐθύς ἰλιγγιᾷ καὶ καταπλήττεται, ἐνοῶν ἑαυτόν καὶ τίς ὦν τίνων θεατὴς γενέσθαι ἠξίωται. Εἰς γὰρ τὸ μέγεθος τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Θεοῦ ἀποβλέπων καὶ ἐξιστάμενος, ἀνάξιόν τε τῆς τῶν τοιούτων ἀγαθῶν θέας ἑαυτόν ἀπὸ ψυχῆς λογιζόμενος, οὐδὲ ἀποβλέψαι τρανῶς πρὸς αὐτὰ οὐδέ καταμαθεῖν ταῦτα βούλεται, ἀλλὰ τρόμῳ καὶ φόβῳ καὶ αἰδοῖ συνεχόμενος, “Τίς εἰμι ἐγὼ, Κύριε, καὶ τίς ὁ οἶκος τοῦ πατρός μου” βοᾷ, “ὅτι τοιαῦτα μυστήρια τῷ ἀναξίῳ ἐθάρρησας, καὶ τοιούτων με ἀγαθῶν σου οὐ μόνον θεατὴν, ἀλλὰ καὶ μέτοχον καὶ κοινωνὸν παραδόξως πεποίηκας;”.

Ὁ τοιοῦτος τοίνυν ὑπὲρ τὴν κτίσιν ἅπασαν γεγονώς, οὐ βούλεται ἐπιστρέψαι καὶ πολυπραγμονεῖν τὰ τῆς κτίσεως. Κτησάμενος γὰρ τὸν τῶν ἀγγέλων Δεσπότην, περὶ οὐσίας καὶ φύσεως τῶν λειτουργούντων ἀγγέλων αὐτῷ ἐρευνᾶν οὐκ ἀνέχεται, ἐπειδὴ γινώσκων ἐστὶν ὡς οὐκ ἀρεστὸν ὑπάρχει τοῦτο Θεῷ, τὸ πολυπραγμονεῖν ἄνθρωπον τὰ ὑπὲρ ἄνθρωπον· εἰ γὰρ τὰς θείας Γραφὰς μὴ πολυπραγμονεῖν ἐκελεύσθημεν, πολλῶ μᾶλλον ὑπὲρ τὰ γεγραμμένα μὴ δεῖν ἡμᾶς ὅλως περιεργάζεσθαι. Ὁ τοιοῦτος βλέπει τὸν Θεόν, ὅσον ἀνθρώπῳ ἰδεῖν δυνατὸν καὶ ὅσον δοκεῖ αὐτῷ τῷ Θεῷ, ὅς καὶ διαπαντός καθορᾶν σπουδάζει αὐτόν καὶ μετὰ τέλος εὐχεται αἰεὶ βλέπειν αὐτόν, ἀρκούμενος δηλαδὴ καὶ μόνη τῇ ἐκεῖνου θεᾷ μηδενός ἑτέρου δεόμενος, ὅθεν οὐδέ ἐπιθυμεῖ τὸν Δεσπότην καταλιπεῖν καὶ Θεόν, ὑφ’ οὗ πληροῦται φωτός καὶ (223) παρ’ οὗ τῆς ἀκηράτου ζωῆς τὴν ἀπόλαυσιν ἔχει, καὶ ἐναπιδεῖν πρὸς τοὺς συνδούλους αὐτοῦ.

13-14 ἂν ἴσως] ἀνίσως

νὰ βλέπη εἰς τοὺς ὁμοδούλους του. Ὁ τοιοῦτος βλεπόμενος, (ἤτοι ἐλλαμπόμενος) ἄνωθεν παρὰ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς βλέπωντας τὴν μεγάλην καὶ ὑπερβάλλουσαν δόξαν τοῦ Θεοῦ, δὲν θέλει νὰ γνωρίζεται καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ποταπὸς εἶναι καὶ εἰς ποταπὴν δόξαν εὐρίσκεται· ὅτι κάθε ἀγία ψυχὴ εἶναι ἐλευθέρα ἀπὸ κάθε κενοδοξίαν, ἐπειδὴ καὶ στολισμένη οὕσα μὲ τὸ λαμπρότατον καὶ βασιλικὸν φόρεμα τοῦ παναγίου Πνεύματος καὶ γεμάτη δόξης Θεοῦ, ὅχι μόνον δὲν λογαριάζει διὰ τὸ μηδετίποτε τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ὅταν προσφέρηται εἰς αὐτὴν αὐτὴ ἢ ἀνθρώπινος δόξα δὲν γυρίζει τελειῶς νὰ τὴν ἰδῆ. Ὅτι βλεπομένη αὐτὴ ἢ ψυχὴ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ αὐτὴ πάλιν βλέπουσα αὐτὸν τὸν Θεὸν, δὲν θέλει ἐπιθυμήσει ποτὲ νὰ γυρίσῃ νὰ ἰδῆ εἰς ἄλλο τίποτε, ἀλλ' οὔτε ἄλλος νὰ ἰδῆ αὐτὴν τὴν ψυχὴν.

Διὰ τοῦτο | (φ. 363) παρακαλῶ σας, ἀδελφοί μου, νὰ μὴν θέλωμεν νὰ μανθάνωμεν μὲ μόνους λόγους τὰ ἀνεκλάλητα ἐκεῖνα ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ, τὸ ὅποιον εἶναι ἀδύνατον καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου τὰ διδάσκουσι καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου τὰ ἀκούουσι. Ὅτι οὔτε ἐκεῖνοι ὅπου διδάσκουσι διὰ νοητὰ καὶ θεῖα πράγματα δύνανται νὰ δώσουν φανεράς τὰς ἀποκρίσεις καὶ μὲ παραδείγματα καὶ νὰ παραστήσουν τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν πραγματικῶς, μῆτε ἐκεῖνοι ὅπου διδάσκονται περὶ τῶν τοιούτων δύνανται νὰ μάθωσι ἀπὸ τοὺς διδάσκοντας τὴν ἀλήθειαν τῶν λεγομένων, ἀμὴ ἄς

Ὁ τοιοῦτος βλεπόμενος ἤτοι ἄνωθεν ἐλλαμπόμενος ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ αὐτὸς τὴν ὑπερβάλλουσαν δόξαν αὐτοῦ καθορῶν, θεαθῆναι παρ' ἐτέρων οἷος ὑπάρχει καὶ ἐν οἷα δόξη ἐστὶν οὐδὲ ἐννοῆσαι ποτε δύναται· πᾶσα γὰρ ἀγία ψυχὴ ἀπηλλαγμένη πάσης φιλοδοξίας ἐστίν, ἐπεὶ ἐστολισμένη οὕσα τὸν χιτῶνα τὸν φωτεινότατον τοῦ Πνεύματος καὶ βασιλικὸν καὶ τῆς ὑπερβαλλούσης δόξης τοῦ Θεοῦ ἐμπεπλησμένη ὑπάρχουσα, οὐ μόνον ἀλογεῖ τῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης, ἀλλ' οὐδέ ὅλως καὶ προσφερομένην αὐτῷ παρ' ἐκείνων πρὸς αὐτὴν ἐπιστρέφεται. Ὑπὸ γὰρ τοῦ Θεοῦ βλεπομένη καὶ αὐτὴ καθορῶσα πάλιν αὐτόν, ἰδεῖν πρὸς ἄλλον τινὰ τῶν ἀνθρώπων ἢ ὑπὸ τινος ἄλλου θεαθῆναι οὐδαμῶς ἐπιθυμήσει ποτέ.

Διὸ παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, μὴ λόγοις μόνοις τὰ ἀνέκφραστα μανθάνειν ἐθέλωμεν, ὅπερ ἀμήχανον καὶ τοῖς διδάσκουσι περὶ τοιούτων καὶ τοῖς ἀκροωμένοις αὐτοῖς ἐπίσης ἐστίν. Οὔτε γὰρ οἱ διδάσκοντες περὶ νοητῶν καὶ θεῶν πραγμάτων δύνανται ἀκριβῶς ἐναργεῖς ἐκ παραδειγμάτων δοῦναι τὰς ἀποδείξεις καὶ αὐτὴν τὴν τούτων πραγματικῶς παραστήσαι ἀλήθειαν, οὔτε οἱ διδασκόμενοι ἐκ τοῦ λόγου μόνου μαθεῖν τὴν τῶν λεγομένων ἐνέργειαν, ἀλλὰ πράξει καὶ κόπῳ καὶ πόνοις ταῦτα καταλαβεῖν καὶ ἐν τῇ τῶν τούτων θεωρίᾳ γενέσθαι σπεύσωμεν, ὡς ἂν καὶ τοὺς περὶ τῶν τοιούτων λόγους ἐκείθεν μυσταγωγηθῶμεν καὶ δοξασθῆ ὁ Θεός οὕτως ἔχουσιν ἐν ἡμῖν καὶ ἡμεῖς διὰ τῆς τῶν τοιούτων γνώσεως δοξάσωμεν αὐτόν καὶ αὐτὸς δοξάσῃ ἡμᾶς ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ᾧ πρέπει πᾶσα δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

14 ἐκείνους p.c. ex ἐκείνοι cod.

σπουδάσωμεν νὰ καταλάβωμεν αὐτὰ καὶ νὰ ἔλθωμεν εἰς τὴν θεωρίαν τούτων μὲ ἔργα καὶ κόπους καὶ πόνους, διὰ νὰ διδαχθῶμεν ἀπὸ ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ τοὺς λόγους ὅπου διαλαμβάνουσι διὰ τὰ τοιαῦτα ἀγαθὰ καὶ νὰ δοξασθῇ ὁ Θεὸς εἰς τοῦ λόγου μας ὅποταν εὐρισκόμεθα τοιουτοτρόπως , ὡς εἶπομεν, καὶ νὰ δοξάσῃ ἡμᾶς ὁ Θεὸς ἐν αὐτῷ Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὃ πρέπει πᾶσα δόξα τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ ἀνάρχῳ αὐτοῦ πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ζωοποιῷ αὐτοῦ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

1 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως

3.6 Λόγος Ε' (φφ. 363^v -368^v)

(φ. 363^v) *Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Περὶ ἀποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς θελήματος, πρὸς τοὺς ζητήσαντας νὰ γράψῃ εἰς αὐτοὺς, πῶς χρεωστεῖ τινὰς νὰ περάσῃ τὴν ἀσκητικὴν πολιτείαν. Καὶ ὅτι καλὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ εὕρῃ τινὰς εἰς τοῦτο ἔμπειρον ὁδηγόν, ἥγουν πνευματικὸν πατέρα, διὰ νὰ μάθῃ τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀσκητικὴν τέχνην ὡσὰν ὁποῦ εἶναι μία ἐργασία δυσκολοκατόρθωτος. Καὶ περὶ πίστεως τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἔχῃ τινὰς εἰς τὸν πνευματικὸν τοῦ πατέρα, καὶ περὶ θεωρίας φωτός, ἀπὸ τὸ ὁποῖον πᾶσα ψυχὴ φωτιζομένη προκόπτει εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ. Λόγος ε'.*

Ἀγαπητοί μου καὶ περιπόθητοι ἀδελφοί, πολλαῖς φοραῖς ἐζητήσατε νὰ ἀκούσητε λόγον ἀπὸ τὴν ἐμὴν μετριότητα, καὶ μὲ τὸ νὰ ἐφεύγατε ὀγλήγορα, πρεπόντως δὲν ἠθέλησα καὶ ἐγὼ νὰ λαλήσω εἰς τοῦ λόγου σας τὰ πρέποντα καὶ ἀναγκαῖα ὡσὰν πάρεργα. Διὰ τοῦτο, καθὼς ἐζητήσατε, τώρα πρεπόντως καὶ ἐπροθυμήθημεν νὰ γράψωμεν πρὸς τὴν ἀγάπην σας ὄχι νουθεσίας, ὅτι ἐσμὲν ἀνάξιοι, ἀλλὰ συμβουλὰς καὶ ἀναμνήσεις, ὡσὰν ὁποῦ ἔχομεν μεγάλην ἀγάπην εἰς τοῦ λόγου σας καὶ πρὸς τούτους θέλομεν γράψαι ὅσα ὠφελοῦσι καὶ συνεργοῦσι τὴν ψυχὴν εἰς τὴν φυγὴν τοῦ κόσμου καὶ τὸν χωρισμὸν τῶν παθῶν καὶ εἰς τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ καὶ εἰς τελείαν ἀπάθειαν.

Τὸ λοιπὸν καὶ δὲν μοῦ ἐφάνη δίκαιον | (φ. 364) κάμω τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου μου ἄλλοθεν ποθὲν εἰς ἄνθρωπον ὁποῦ διψᾷ καὶ ἐπιθυμεῖ τὴν ψυχικὴν του σωτηρίαν, εἰ

1-7 tit.: Περὶ ἀποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς θελήματος, πρὸς τοὺς αἰτήσαντας γράψαι αὐτοῖς πῶς ὀφείλει τις τὸν ἀσκητικὸν διανύσαι βίον. Καὶ ὅτι καλὸν ἐπὶ τούτῳ καὶ ἐπωφελές ἐμπείρῳ χρῆσασθαι ὀδηγῷ ἥγουν πνευματικῷ πατρὶ εἰς τὸ ἀμαθεῖν τὰ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς ἀσκητικῆς τέχνης τὴν δυσκατόρθωτον ἐργασίαν. Καὶ περὶ πίστεως τῆς εἰς τοὺς πνευματικὸς πατέρας καὶ θεωρίας φωτός, ὑφ' οὗ πᾶσα φωτιζομένη ψυχὴ προκόπτει εἰς ἀγάπην Θεοῦ.

Ἀγαπητοί μου καὶ περιπόθητοι ἀδελφοί, πολλακίς ἠθέλησατε λόγον ὠφελείας ἀκοῦσαι παρά τῆς ἡμῶν μετριότητος, καὶ διὰ τὸ συντόμως ὑποχωρεῖν ὑμᾶς, λαλήσω ὑμῖν ἀπὸ στόματος τὰ δέοντα, ὡς πάρεργα, συμφερόντως οὐκ ἠβουλήθημεν. Διὰ τοῦτο καθάπερ ἠττήσασθε γράψαι νῦν τῇ ἀγάπῃ ὑμῶν, εἰκότως προεθυμήθημεν· οὐ τὰ πρὸς νουθεσίαν (καὶ γὰρ ἀνάξιοι), ἀλλὰ τὰ πρὸς συμβουλήν καὶ ὑπόμνησιν, ὡς ἀγαπῶντες λίαν ὑμᾶς, καὶ ὅσα γινώσκομεν ὠφελοῦντα καὶ συνεργοῦντα ψυχὴν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ κόσμου φυγὴν καὶ τὴν τῶν παθῶν ἀλλοτριώσιν καὶ Θεοῦ ἀγάπην καὶ τελείαν ἀπάθειαν.

Τοιγαροῦν καὶ οὐδαμῶθεν ποθὲν ἄλλοθεν δίκαιον (274) ἠγησάμην τὴν ἀρχὴν πρὸς ἄνθρωπον διψῶντα τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν ποιήσασθαι, εἰ μὴ ἐξ αὐτῆς τῆς ἀενάου πηγῆς, τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καὶ Θεοῦ

9 ὀγλήγορα] ὀγλόγορα

μη ἀπ' αὐτήν τὴν ἀέναον πηγὴν, τὸν Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, διὰ τὸν ὁποῖον εἶναι ὁ παρὼν μου λόγος καὶ κάθε ἄλλο ἐπιχείρημα ὅπου γίνεται με ἐλπίδα ἀγαθὴν. Ὅτι αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς ἀρχαρίους γίνεται θεμέλιον ἀρραγέστατον καὶ εἰς τοὺς μέσους ἐλπίς ἀκαταίσχυντος καὶ εἰς τοὺς τελείους ἀγάπη ἀχόρταστος καὶ ζωὴ ἀτελεύτητος, τοῦ ὁποῖου ἀκούομε καθ' ἑκάστην τὴν ἀγίαν φωνὴν ὅπου λέγει ὅστις οὐ καταλείπει πατέρα, καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ καὶ ἄρη τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος. Τὸ λοιπὸν ἐδιδάχθηκα ἀπὸ τὴν Γραφὴν καὶ με πείραν ἔμαθον ὅτι ὁ Σταυρὸς νὰ μὴν ἐτέθη ὕστερον δι' ἄλλο τίποτες παρὰ μόνον διὰ τὴν ὑπομονὴν τῶν θλίψεων καὶ τῶν πειρασμῶν, καὶ τελευταῖον δι' αὐτὸν τὸν ἐκούσιον θάνατον, καθὼς καὶ εἰς τοὺς τότε καιροὺς ὅπου ἐπικρατοῦσαν αἱ αἰρέσεις, πολλοὶ με τὸ μαρτύριον ἐπροτίμησαν τὰς πολυποικίλους βασάνους, τώρα ὅμως με τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ὅπου εἶναι τελεία καὶ βαθεῖα εἰρήνη ἐπληροφορήθημεν νὰ μὴν εἶναι ἄλλο τίποτες ὁ Σταυρὸς καὶ ὁ θάνατος, παρὰ ἡ παντελὴς νέκρωσις τοῦ ἰδίου θελήματος ὅτι ἐκεῖνος ὅπου κἂν ὀπωσοῦν κάμνει τὸ θέλημά του δὲν θέλει δυνηθῆ καμῖαν φορὰν νὰ φυλάξῃ τὸ πρόσταγμα τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ.

Διὰ νὰ κάμω λοιπὸν τὸν λόγον | (φ. 364*) πρὸς τὴν ἀγάπην σας, ὡς πρὸς ἓνα οὕτως φημί Ἀδελφέ, ἐκτενῶς τὸν Θεὸν παρακάλεσον διὰ νὰ σοὶ δείξῃ ἄνθρωπον ὅπου νὰ δύναται νὰ σὲ κυβερνήσῃ καλῶς, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ χρεωστεῖς νὰ ὑποταχθῆς ὡσὰν εἰς αὐτὸν τὸν Θεὸν καὶ νὰ κάμνης ἀδιστάκτως ἐκεῖνα ὅπου σε προστάζει, καὶ ἂν ἴσως ἠθελεσαν φαίνεσθαι εἰς τοῦ λόγου σου ἐναντία καὶ βλαβερὰ. Καὶ εἰ μὲν ἡ καρδιά

ἡμῶν, δι' ὃν ἡμῖν ὁ λόγος καὶ ἅπαν ἐγχείρημα, καὶ πρὸς ὃν πᾶσα σπουδὴ μετ' ἐλπίδος χρηστῆς καὶ ἅπαν ἐνθύμιον. Οὗτος γάρ καὶ ἀρχομένοις θεμέλιος ἀρραγέστατος καὶ μεσάζουσις ἐλπίς ἀκαταίσχυντος καὶ τελειούσις ἀγάπη ἀκόρεστος καὶ ζωὴ ἀτελεύτητος. Τούτου ἐγὼ τῆς ἀγίας φωνῆς ἤκουσα πρὸς ἅπαντας λεγούσης κοινῶς: “Ὅστις οὐ καταλείπει πατέρα καὶ μητέρα καὶ ἀδελφούς καὶ πάντα τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶ καὶ ἄρη τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθήσει μοι, οὐκ ἔστι μου ἄξιος”. Δι' οὐδὲν οὖν ἕτερον τὸν σταυρὸν ἐσχάτως τεθεῖναι καὶ παρὰ τῆς Γραφῆς ἐδιδάχθη καὶ δι' αὐτῆς τῆς πείρας μεμάθηκα, εἰ μὴ διὰ τὴν τῶν θλίψεων καὶ πειρασμῶν ὑπομονὴν καὶ τελευταῖον διὰ τὸν θάνατον αὐτὸν τὸν ἐκούσιον, ὃνπερ καὶ τοῖς τότε καιροῖς, ἐπικρατουσῶν τῶν αἰρέσεων, πολλοὶ διὰ τοῦ μαρτυρίου καὶ τῶν ποικίλων βασάνων προεῖλοντο, νυνὶ δὲ Χριστοῦ χάριτι ἐν καιρῷ βαθείας καὶ τελείας εἰρήνης οὐδὲν ἕτερον ἐπληροφορήθημεν εἶναι σταυρὸν καὶ θάνατον, εἰ μὴ τὴν παντελῆ τοῦ ἰδίου θελήματος νέκρωσιν. Ὁ γάρ τὸ ἴδιον κἂν ὀπωσοῦν ἐκπληρῶν θέλημα, τὸ τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ πρόσταγμα φυλάξαι οὐ δυνησεται πώποτε.

Ἴνα οὖν ὡς πρὸς ἓνα τὸν λόγον ποιήσωμαι, ταῦτά φημι πρὸς ὑμᾶς· Ἀδελφέ, ἐκτενῶς τὸν Θεὸν παρακάλεσον, ὅπως δείξῃ σοὶ ἄνθρωπον, τὸν καλῶς ποιμᾶναι σε δυνάμενον, ᾧ καὶ ὀφείλεις ὡς αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑπακοῦσαι (275) καὶ τὰ παρ' αὐτοῦ σοὶ λεγόμενα ἀδιστάκτως ἐπιτελέσαι, εἰ καὶ ἐναντία σοὶ καὶ ἐπιβλαβῆ κατὰ τὸ δοκοῦν σοὶ τὰ προσταττόμενα φαίνονται. Καὶ εἰ μὲν εἰς ὃν ἦδη ἔσχες πατέρα

1 ἀέναον] ἀένναον 2 ὁ sscr. cod 4 ἀρραγέστατον] ἀρρηγάστατον 5 ἀκούομε] ἀκούομαι 5-7 cf. Ματθ. 10:37 8 με sscr. cod

σου δὲν πληροφορεῖται εἰς ἐκεῖνον ὅπου ἔκαμες πνευματικὸν πατέρα, κάμνε ἐκεῖνα ὅπου σοι λέγω καὶ θέλεις σωθῆ· ὅτι καλλίτερον εἶναι νὰ γένης μαθητῆς μαθητοῦ καὶ νὰ μὴν περνᾷς τὴν ζωὴν σου ἰδιορρυθμῶς, καὶ νὰ συνάγῃς ἀνωφελεῖς καρποὺς τοῦ θελήματός σου. Εἰ δὲ καὶ σὲ στείλλει τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον εἰς ἄλλον, μὴ ἀμφιβάλῃς παντελῶς· ὅτι ἀκούομεν καὶ τὸν Παῦλον ὅπου ἐφύτευσεν καὶ τὸν Ἀπολλῶ ὅπου ἐπότισεν καὶ τὸν Χριστὸν ὅπου αὐξάνει. Ποίησον λαοιπὸν καὶ ἐσύ, ἀδελφέ, καθὼς εἶπομεν, καὶ πήγαινε εἰς ἄνθρωπον, τὸν ὅποιον ἤθελε δείξῃ εἰς τοῦ λόγου σου μυστικῶς ὁ Θεὸς ἀμέσως ἢ φανερά διὰ τινος δούλου του. Καὶ τοιουτοτρόπως τίμησον καὶ εὐλαβήσου αὐτὸν καὶ μάθε ἀπ' αὐτὸν τὰ πρέποντα καὶ ὠφέλημα, ὡσὰν νὰ βλέπῃς καὶ νὰ λαλῆς μετ' αὐτὸν τὸν Χριστόν. Ὅτι ἐὰν ἀκούσης ἀπ' αὐτὸν τὸ· *ἔξελθε ἀπὸ τὴν γῆν τοῦ θελήματός σου καὶ ἀπὸ τὴν συγγένειαν τοῦ φρονήματός σου*, μὴ διακριθῆς, μήτε νὰ ἐκτραπῆς νικώμενος ἀπὸ κενοδοξίαν. Ἐὰν ἤθελε σὲ εἰπῆ· *δεῦρο εἰς γῆν ὑπακοῆς, ἣν ἄν σοι*, | (φ. 365) *δείξω*, τρέξε ἀδελφέ μου μετ' ὅλην σου τὴν δύναμιν, μὴ δώσης ὕπνον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς σου μήτε νὰ κλίνῃς γόνυ χαννούμενος ἀπὸ ῥαθυμίαν ἢ ἀπὸ ἀμέλειαν. Ὅτι ἴσως ἐκεῖ θέλει φανῆ εἰς τοῦ λόγου σου ὁ Θεός, ὅπου μέλλει νὰ σὲ κάμῃ πατέρα πολλῶν πνευματικῶν τέκνων καὶ νὰ σὲ χαρίσῃ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, τὴν ὁποίαν τὴν κληρονομοῦσι μόνον οἱ δίκαιοι. Ἐὰν σὲ ἀνεβάσῃ εἰς τὸ ὄρος, προθύμως ἀνάβηθι· ὅτι καλὰ ἠξεύρω, πῶς θέλεις ἰδῆ τὸν Χριστὸν ὅπου νὰ μεταμορφωθῆ καὶ νὰ λάμψῃ ὑπὲρ τὸν ἥλιον μετ' ὅλην τῆς Θεότητος καὶ ἴσως πέσης κάτω μὴν ὑπομένωντας νὰ βλέπῃς ἐκεῖνα ὅπου δὲν ἴδες καμίαν φορὰν, καὶ θέλεις ἀκούσῃ πατρικὴν φωνὴν ἄνωθεν, καὶ θέλεις ἰδῆ νεφέλην ὅπου νὰ ἐπισκιάζῃ αὐτὸν

πνευματικὸν περισσοτέρως πληροφορεῖται παρά τῆς χάριτος ἢ καρδίας σου, ποίει ἅ σοι λέγει καὶ σφῶζε· κρεῖσσον γάρ μαθητὴν μαθητοῦ ὀνομάζεσθαι καὶ μὴ ἰδιορρυθμῶς βιοῦν καὶ τρυγᾶν ἀνωφελεῖς καρποὺς τοῦ ἰδίου θελήματος. Εἰ δὲ πρὸς ἄλλον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐκπέμψῃ σε, μὴ διστάσῃς τὸ σύνολον· ἀκούομεν γάρ καὶ Παῦλον φυτεύσαντα καὶ Ἀπολλῶ ἀρδεύσαντα καὶ Χριστὸν αὐξάνοντα. Ποίησον οὖν, ἀδελφέ, καὶ σύ καθὼς εἶπομεν, καὶ ἄπελθε πρὸς ἄνθρωπον, ὃν ὁ Θεός ἢ μυστικῶς δι' ἑαυτοῦ ἢ φανερῶς διὰ δούλου αὐτοῦ ὑποδείξει σοι. Καὶ ὡς αὐτὸν τὸν Χριστόν καὶ ὄρων καὶ λαλῶν, οὕτω σεβάσθητι αὐτόν καὶ οὕτω διδάχθητι παρ' αὐτοῦ τὰ συμφέροντα. Ἐὰν γάρ ἀκούσης παρ' αὐτοῦ· “Ἐξελθε ἐκ τῆς γῆς τοῦ θελήματός σου καὶ ἐκ τῆς συγγενείας τοῦ φρονήματός σου”, μὴ διακριθῆς μηδὲ ἐρυθριάσῃς ὑπὸ κενοδοξίας ἠττώμενος. Ἐὰν εἶπῃ σοι· “Δεῦρο εἰς γῆν ὑπακοῆς, ἣν ἄν σοι δείξω”, δράμε, ἀδελφέ μου, ὅση σοι δύναμις, μὴ δώσης ὕπνον σοῖς ὀφθαλμοῖς μηδὲ κάμψῃς γόνυ, ὀκνηρία ἢ ῥαθυμία ἐκλυόμενος. Ἴσως γάρ ἐκεῖ ὀφθήσεται σοι ὁ Θεός, ὁ πατέρα πολλῶν πνευματικῶν τέκνων ἀναδειξάσῃ σε μέλλον καὶ τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας δωρήσασθαι, ἣν κληρονομοῦσι μόνοι οἱ δίκαιοι. (276) Ἐὰν εἰς τὸ ὄρος ἀνάγῃ σε, προθύμως ἀνελθε· καὶ γάρ θεάσῃ, εὖ οἶδα, Χριστόν μεταμορφούμενον καὶ πλειόνως ὑπὲρ τὸν ἥλιον λάμποντα τῷ φωτὶ τῆς Θεότητος, καὶ καταπέσης ἴσως μὴ φέρων ὄραν ἢ οὐδέποτε θεάσασαι, καὶ φωνῆς ἀκούσης πατρῶας ἄνωθεν, καὶ νεφέλην ἴδης σκιάζουσαν, καὶ προφήτας παρισταμένους καὶ βεβαιούντας ζώντων καὶ νεκρῶν αὐτὸν Θεὸν ὑπάρχειν καὶ Κύριον.

3 ἰδιορρυθμῶς] ἰδιορhythμῶς 7 πήγαινε] πήγαινε 8 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 10 μετ' ἄν σοι. cod.

τὸν Χριστόν, καὶ προφήτας ὅπου νὰ παρίστανται καὶ νὰ βεβαιώνουσιν αὐτὸν πῶς εἶναι Θεὸς καὶ Κύριος ζώντων ὁμοῦ καὶ νεκρῶν.

Ἐὰν σὲ προστάξῃ νὰ ἀκολουθῆς, περιτριγύριζε τὰς πόλεις μαζί του μὲ θάρρος, ὅτι θέλεις ὠφελῆθῃ κατὰ πολλὰ, ἐὰν ἀποβλέπῃς μοναχὰ εἰς αὐτὸν. Ἐὰν δὲ ἴδῃς αὐτὸν ὅπου νὰ τρώγῃ μὲ πόρνους καὶ τελῶνας καὶ ἀμαρτωλούς, νὰ μὴν συλλογισθῆς κανένα ἐμπαθὲς καὶ ἀνθρώπινον, ἀλλὰ νόμιζέ τα ὅλα ἀπαθῆ καὶ ἅγια, καὶ ἔχε εἰς τὸν νοῦν σου τὸ, *ἐγενόμην τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ἵνα τοὺς πάντας κερδήσω*, βλέπωντας αὐτὸν ὅπου νὰ συγκαταβαίῃ εἰς τὰ ἀνθρώπινα πάθη. Ἀλλὰ καὶ ὁπότεν βλέπῃς μὲ τὰ ὀμμάτιά σου, | (φ. 365^ο) μὴν πιστεύσῃς εἰς αὐτὰ καθόλου, ὅτι πλανῶνται καὶ αὐτὰ καθὼς ἐμπράκτως ἐκατάλαβα. Ἀκολουθῶντας αὐτὸν καὶ πειθόμενος εἰς τοὺς λόγους του, μὴν ἀποβλέπῃς εἰς τοὺς συντρόφους σου μήτε νὰ εἰπῆς διὰ κανένα, *Κύριε οὗτος δὲ τί;* ἀλλὰ πρόσεχε πάντοτε εἰς τοῦ λόγου σου καὶ ἔχε ἔμπροσθέν σου τὸν θάνατον καὶ στοχάσου φρονίμως μὲ ποίαν ἀρετὴν νὰ δοξάσῃς τὸν Θεόν. Μὴν ὑπερηφανευθῆς διὰ τὸν διδάσκαλόν σου, τιμώμενος ἀπὸ κανένα μεγαλλίτερον, μήτε ὁπότεν ἔχῃς πολλοὺς ὑποτακτικούς διὰ τὸ ὄνομα ἐκείνου, χαῖρε δὲ μᾶλλον ἂν ἴσως καὶ γραφῇ τὸ ὄνομά σου εἰς τὸν οὐρανὸν τῆς ταπεινώσεως. Ἐὰν βλέπῃς τοὺς δαίμονας ὅπου νὰ τρέμουσι καὶ τὴν σκιάν σου, μὴν ἐπιγράψῃς τοῦτο κατόρθωμα ἐδικόν σου, ἀλλὰ νόμιζε πῶς νὰ σοῦ ἐδόθη τοῦτο διὰ πρεσβειῶν τοῦ πατρὸς σου, καὶ τότε θέλουν σὲ φοβηθῆ οἱ δαίμονες περισσότερον.

Ἄν ἴσως καὶ σὲ εἰπῆ νὰ καθίσῃς εἰς τράπεζαν, εἰ μὲν καὶ σὲ εἰπῆ νὰ καθίσῃς κοντά του, δέξου τοῦτο μὲ εὐγνωμοσύνην καὶ φύλαξον τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν εἰς αὐτὸν μὲ σιωπὴν, καὶ μὴν πιάσῃς κανένα ἀπὸ τὰ προκείμενα φαγητὰ χωρὶς τὴν εὐχὴν

Ἐὰν ἀκολουθεῖν προτρέπηται, περιέρχου τὰς πόλεις μετ' αὐτοῦ θαρσαλέως· καὶ γὰρ ὠφελήθησεν τὰ μέγιστα, ἐὰν εἰς αὐτὸν ἀποβλέπῃς καὶ μόνον. Ἐὰν ἴδῃς μετὰ πορνῶν καὶ τελωνῶν καὶ ἀμαρτωλῶν συνεσθίοντα, μηδὲν λογίσῃ ἐμπαθὲς καὶ ἀνθρώπινον, ἀλλ' ἀπαθῆ πάντα καὶ ἅγια καὶ τὸ “Ἐγενόμην τοῖς πᾶσι τὰ πάντα, ἵνα τοὺς πάντας κερδήσω” κατὰ νοῦν λογίζου, βλέπων αὐτὸν τοῖς ἀνθρωπίνους συγκαταβαίνοντα πάθεισιν. Ἀλλὰ μηδὲ τοῖς ὀφθαλμοῖς βλέπων, τούτοις πιστεύσῃς τὸ σύνολον· πλανῶνται γὰρ καὶ οὗτοι, ὡς ἔργῳ μεμάθηκα. Ἀκολουθῶν αὐτῷ καὶ τοῖς παρ' αὐτοῦ λεγομένοις πειθαρχῶν, μὴ ἀποβλέπῃς πρὸς τοὺς συνόντας σοι μηδὲ εἴπῃς περὶ τινός· “Κύριε, οὗτος δὲ τί;” ἀλλὰ πάντοτε σεαυτῷ πρόσεχε καὶ πρὸ ὀφθαλμῶν ἔχε τὸν θάνατον καὶ σκόπει λελογισμένως ἐν ποίῳ ἀρετῇ δοξάσεις τὸν Θεόν. Μὴ ἐπαρθῆς διὰ τὸν σὸν διδάσκαλον παρά μείζωνος τιμώμενος, (277) μηδὲ διὰ τὸ ἐκείνου ὄνομα πολλοὺς ἔχων ὑπακούοντάς σου, χαῖρε δὲ μᾶλλον ἐὰν τὸ ὄνομά σου γραφῇ ἐν τῷ οὐρανῷ τῆς ταπεινώσεως. Ἐὰν βλέπῃς καὶ τὴν σκιάν σου τοὺς δαίμονας τρέμοντας, μὴ σεαυτῷ ἀλλὰ τῇ τοῦ πατρὸς σου πρεσβείᾳ τὸ ὅλον ἐπίγραψον, καὶ πλειόνως σε φοβηθήσονται. –

Ἐὰν ἐπὶ τραπέζης καθεσθῆναι προτρέπη σοι, εἰ μὲν πλησίον, εὐγνωμόνως ἀπόδεξαι, καὶ σέβας καὶ τιμὴν μετὰ σιωπῆς πρὸς αὐτὸν φύλαξον, καὶ μὴ ἄνη τῶν προκειμένων τινός ἄνευ τῆς ἐκείνου εὐχῆς·

2 ζώντων] ζώτων 7 1Κορ. 9:22 11 Ιω. 21:21 15, 20 ἂν ἴσως] ἂν ἴσως 20 καθίσῃς] καθήσῃς

ἐκεῖνου· ἀλλὰ μήτε νὰ τολμήσης νὰ δώσης τίποτες ἢ νὰ προτιμήσης ἄλλον χωρὶς τὴν γνώμην καὶ τὴν προσταγὴν ἐκεῖνου. Εἰ δὲ καὶ σὲ προστάξει νὰ καθίσῃς παρακάτω ἀπὸ ὄλους, μὴν εἰπῆς ὅτι ἐγὼ θέλω νὰ καθίσω ἐκ δεξιῶν σου ἢ ἐξ ἀριστερῶν σου, ἠξεύρωντας ὅτι τοῦτο ἄλλοις ἠτοιμάσται ἀκούοντας δὲ τό, ὁ θέλων εἶναι πρῶτος ἔστω πάντων ἔσχατος, δέξου τὸ κάτω μέρος ὡσάν ὁποῦ εἶναι πρόξενον τοῦ ἄνω μέρους, καὶ ἀγάπησον τὸν διδάσκαλον ὡσάν ὁποῦ προξενεῖ σοφῶς εἰς τοῦ λόγου σου τὰ μεγαλύτερα μὲ τὰ εὐτελεῖ· Ἀλλὰ μὴ ἀπὸ αὐθάδειάν σου ἐμβάψῃς τὴν χεῖρα σου πρῶτος μετ' αὐτοῦ εἰς τὸ τρυβλίον ποῖος δὲ ἐτόλμησε νὰ κάμῃ τοῦτο; Τὸ ἠξεύρεις, καλῶτατα. Ἄν ἴσως θελήσῃ νὰ πλύνῃ τοὺς πόδας σου, ἐντράπου αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ διδάσκαλον καὶ ἐμπόδισον τὸ ἐπιχείρημα. Εἰ δὲ καὶ ἀκούσης τό, οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ ἐὰν μὴ νίψω τοὺς πόδας σου, δῶσε προθύμως καὶ ὅλον σου τὸ σῶμα εἰς καθαρισμόν, διὰ νὰ μάθῃς ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ γίνονται εἰς τοῦ λόγου σου τὸ πολὺ ὕψος τῆς θεοποιου ταπεινώσεως· καὶ ἐὰν ἔχῃς συνείδησιν θέλεις ὠφελῆθῃ τότε περισσότερο, παρὰ ὅποταν ἐσὺ πλύνῃς τοὺς πόδας τοῦ πατρός σου. Ἐὰν εἰπῇ, εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ἢ σκανδαλίζει με, μὴν κρύψῃς τὸν δόλον, ἀμὴ ἂν ἴσως καὶ καταλαμβάνῃς τοῦτο εἰς τοῦ λόγου σου, ἐξομολογήσου· εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχεις εἰδησιν, πίπτωντας κατὰ πρόσωπον εἰς τοὺς πόδας του, ἐρώτησον μετὰ δακρῶν, καὶ εἰπέ· *Μή τι ἐγὼ εἶμι Κύριε;* Ὅτι ἀμαρτάνομεν πολλὰ ἐξ ἀγνοίας. Δὲν συμφέρει δὲ εἰς τοῦ λόγου σου νὰ πέσης εἰς τὸ στήθος τοῦ πατρός σου, ὅτι ἂν ἴσως καὶ ὁ Ἰωάννης ἐξ ἀγάπης (φ. 366) πολλῆς ἐπαρρησιάσθῃ εἰς τὸν Χριστὸν ὡσάν εἰς ἄνθρωπον, ἀλλὰ ἐπροστάχθῃ καὶ αὐτὸς μαζί μὲ ὄλους, ὅταν κάμῃ ὅλα νὰ ὀνομάζῃ τὸν ἑαυτὸν του ἀχρεῖον δοῦλον.

ἀλλὰ μηδὲ ἐτέρω δώσης ἢ προτιμήσασθαι τινα τολμήσης ἄνευ γνώμης ἐκεῖνου καὶ προστάξεως. Εἰ δὲ ἐσχάτως πάντως καλέσει σε, μὴ εἴπῃς· “Ἐκ δεξιῶν ἢ ἀριστερῶν καθεσθήσομαι”, εἰδὼς ὅτι τοῦτο ἄλλοις ἠτοιμάσται καὶ ἀκηκοώς ὅτι “Ὁ θέλων εἶναι πρῶτος πάντων, ἔστω ἔσχατος”, καὶ τό κάτω μέρος ὡς τοῦ ἄνω ἀπόδεξαι πρόξενον, καὶ ἀγάπησον τὸν διδάσκαλον ὡς καλῶς σοι διὰ τῶν εὐτελεῶν πραγματευόμενον τά μείζονα. Ἀλλὰ μὴ ἐξ αὐθαδείας μετ' αὐτοῦ πρῶτος ἐμβάψῃς τὴν χεῖρα ἐν τῷ τριβλίῳ· τίος γάρ οὐκ ἀγνοεῖς τοῦτο τό τόλμημα. Ἐὰν θελήσῃς νίψαι τοὺς πόδας σου, αἰδέσθητι αὐτὸν ὡς Κύριον καὶ διδάσκαλον καὶ ἀναβαλοῦ τό ἐγχείρημα. Ἐὰν δὲ ἀκούσης· “Οὐκ ἔχεις μέρος μετ' ἐμοῦ, ἐὰν μὴ τοὺς πόδας σου νίψω”, προθύμως καὶ ὅλον τό σῶμά σου παράσχου εἰς κάθαρσιν, ἵνα μάθῃς ἐκ τῶν εἰς σέ γενομένων (278) τό πολὺ ὕψος τῆς θεοποιου ταπεινώσεως, καὶ πλεῖον μάλλον τῆνικαῦτα ὠφελῆθῃς, ἐὰν, ἔχῃς συνείδησιν, ἢ ὅτε σύ τοὺς πόδας τοῦ πατρός σου νίψαις. Ἐὰν εἴπῃ ἀναπεσών· “Εἷς ἐξ ὑμῶν παραδώσει με ἢ σκανδαλίζει με”, μὴ κρύψῃς τὸν δόλον, ἀλλ' εἰ συγγινώσκεις, ἐξομολόγησαι· εἰ δὲ μὴ, ἐπὶ τοὺς αὐτοῦ πόδας ἐπὶ πρόσωπον πεσών, μετὰ δακρῶν ἐρώτησον· “Μή τι ἐγὼ εἶμι, Δέσποτα;”. Καὶ γάρ πταίομεν πλεῖστα καὶ κατὰ ἀγνοίαν. Ἐπὶ τό στήθος δὲ πεσεῖν τοῦ πατρός σου οὐ συμφέρει σοι· εἰ γάρ καὶ Ἰωάννης ἐξ ἀγάπης πολλῆς πρὸς τὸν Χριστὸν ὡς πρὸς ἄνθρωπον ἐπαρρησιάσατο, ἀλλὰ μετὰ πάντων καὶ αὐτός, ὅτε πάντα ποιήσειεν, ἀχρεῖον δοῦλον ἑαυτὸν ἀποκαλεῖν προσετέτακτο.

3-5 cf Ματθ. 20:21-27 μεγαλύτερα] μεγαλλίτερα 8 τρυβλίον] τριβλίον 9, 15, 19 ἂν ἴσως] ἀνίσως
10-11 Ιω. 13:8 13 συνείδησιν] συνήδεισιν 14-15 Ματθ. 26:20

Ἐὰν ἰδῆς τὸν διδάσκαλόν σου ὅπου νὰ θαυματουργῆ καὶ νὰ δοξάζεται, πίστευσον καὶ εὐφράνθητι καὶ εὐχαρίστησον τὸν Θεὸν ὅτι ἡῦρες τοιοῦτον διδάσκαλον· μὴν σκανδαλισθῆς δὲ βλέπωντάς τον ὅπου νὰ ἀτιμάζεται ἴσως καὶ νὰ ῥαπίζεται καὶ νὰ σύρεται ἀπ’ ἐκείνους ὅπου τὸν φθοноῦσι, ἀμὴ λάβε τὴν μάχαιραν ὡσὰν ἄλλος πρόθυμος Πέτρος καὶ ἀπλώνωντας τὸ χέρι σου, μὴν κόπτης μοναχὰ τὸ αὐτὶ ἐκείνου ὅπου ἐπιχειρίζεται νὰ λέγη βλάσφημα ἐναντίον τοῦ πατρός σου ἢ νὰ πιάσῃ αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὴν γλῶσσαν του ἔκκοψον. Εἰ δὲ καὶ ἐπιτιμηθῆς καθὼς ὁ Πέτρος, ὅμως βεβαιότατα θέλεις τιμηθῆ καὶ ἐπαινεθῆ περισσότερο διὰ τὴν πολλήν σου πρὸς αὐτὸν ἀγάπην καὶ πίστιν. Εἰ δὲ καὶ φοβηθῆς ὡς ἄνθρωπος καὶ εἰπῆς· *οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον*, ἀλλὰ κλαῦσον πάλιν ὕστερον πικρῶς διὰ τοῦτο καὶ μὴν ἀπελπισθῆς, καὶ εἶμαι βέβαιος πῶς ἐκεῖνος πρῶτος θέλει σε τραβήξει εἰς τοῦ λόγου του. Καὶ ἐὰν ἤθελες ἰδῆ αὐτόν ὅπου νὰ σταυρωθῆ ὡσὰν κακοποιὸς καὶ ὅπου νὰ πάσχη ἀπὸ κακοποιὸς ἄνθρώπους, ἂν ἴσως καὶ εἶναι δυνατόν ἀπόθανε καὶ σὺ μαζί με αὐτόν· εἰ δὲ καὶ δὲν ἀποθάνῃ, μὴν γίνεσαι τὸ ἓνα με τοὺς κακοὺς ὡσὰν κακὸς καὶ προδότης, μήτε συγκοινωνεῖς με αὐτοὺς εἰς αἷμα ἄθῳον, ἀμὴ | (φ. 367) ἀφήνωντας τὸν ποιμένα καὶ διδάσκαλον ὀλίγον τίποτες ὡσὰν δειλὸς καὶ μικρόψυχος, φύλαξον τὴν εἰς αὐτόν πίστιν. Ἐὰν ἀφεθῆ ἀπὸ τὰ δεσμά, πάλιν πηγαινε εἰς αὐτόν καὶ τίματον περισσότερο ὡσὰν μάρτυρα· εἰ δὲ καὶ ἀποθάνῃ εἰς τοὺς πειρασμοὺς καὶ εἰς τὸ μαρτύριον ἐβγαίνωντας παρρησία ζήτησον τὸ σῶμα του καὶ τίμησον αὐτὸ περισσότερο παρὰ ὅποταν ἦτον ζωντανόν, καὶ ἀλείφοντάς το με μῦρα ἐντίμως αὐτὸ ἐνταφίασον, ὅτι ἂν ἴσως καὶ δὲν ἀναστηθῆ μὴ τριήμερος, ὅμως ἐν τῇ ἐσχάτῃ ἡμέρᾳ θέλει ἀναστηθῆ μαζί με ὅλους. Πίστευε δὲ ὅτι παρίσταται εἰς τὸν Θεὸν μετὰ

Ἐὰν ἰδῆς τὸν ὀδηγοῦντά σε θαυματουργοῦντα καὶ δοξαζόμενον, πίστευσον καὶ εὐφράνθητι καὶ τῷ Θεῷ εὐχαρίστησον ὅτι τοιοῦτου διδασκάλου τετύχηκας, μὴ σκανδαλισθῆς δὲ παρὰ τῶν φθοноούντων ὀρῶν ἀτιμαζόμενον αὐτόν, ἴσως καὶ ῥαπίζόμενον καὶ συρόμενον, ἀλλ’ ὡς θερμὸς Πέτρος λάβε τὴν μάχαιραν καὶ τὴν χεῖρα ἐκτείνας, μὴ τὸ ὅτιον μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα καὶ τὴν γλῶσσαν ἀπόκοψον τοῦ ἐπιχειροῦντος λέγειν κατὰ τοῦ σοῦ πατρός ἢ αὐτοῦ ἄπτεσθαι. Εἰ δὲ καὶ ἐπιτιμηθῆς ὡς ἐκεῖνος, πάντως καὶ μειζόνως ἐπαινεθῆσει τῆς πολλῆς ἀγάπης καὶ πίστεως ἕνεκα. Εἰ δὲ καὶ ἐπιτιμηθῆς ὡς ἐκεῖνος, πάντως καὶ μειζόνως ἐπαινεθῆσει τῆς πολλῆς ἀγάπης καὶ πίστεως ἕνεκα. Εἰ δὲ καὶ ὡς ἄνθρωπος πτοηθεῖς εἶπῃς· “Οὐκ οἶδα τὸν ἄνθρωπον”, ἀλλὰ κλαῦσον πάλιν μετὰ ταῦτα πικρῶς (279) ὑπὲρ τούτου καὶ μὴ τῇ ἀπογνώσει καταποθῆς· καὶ ἐπεισμαι ὅτι ἐκεῖνος πρῶτός σε πρὸς ἑαυτὸν ἐφελκύσεται. Κἂν σταυρούμενον ἰδῆς αὐτόν ὡς κακούργον καὶ παρὰ κακούργων ἀνθρώπων πάσχοντα, εἰ δυνατόν συναποθάνον· εἰ δὲ μή, μὴ προστεθῆς τοῖς κακοῖς ὡς κακὸς καὶ προδότης, μηδὲ κοινωνήσῃς μετ’ αὐτῶν ἀθῳοῦ αἵματος, ἀλλ’ ὡς δειλὸς καὶ μικρόψυχος βραχὺ τι τὸν ποιμένα καταλιπὼν, τὴν εἰς αὐτόν πίστιν φύλαξον. Ἐὰν ἀφεθῆ τῶν δεσμῶν, πάλιν πρόσσελθε καὶ ὡς μάρτυρα πλεῖον σεβάσθητι· εἰ δὲ συναποθάνῃ τοῖς πειρασμοῖς, τὸ σῶμα αὐτοῦ παρρησιαζόμενος ζήτησον καὶ τίμησον περισσότερο μᾶλλον ἢ ὅτε ἐμψυχωμένῳ παρίστασο, καὶ μύροις ἀλείψας πολυτελῶς ἐνταφίασον. Εἰ γάρ καὶ μὴ τριήμερος, ἀλλ’ ἔσχατος μετὰ πάντων ἐξαναστήσεται. Πίστευε δὲ ὅτι μετὰ παρρησίας παρίσταται τῷ

9-10 Μαρκ. 14:71 11 τραβήξει] τραβίξει 13 ἂν ἴσως] ἀνίσως 17 πηγαινε] πήγενε 19, 21 ἐβγαίνωντας] εὐγένωντας

παρρησίας και ἂν ἴσως ἐσὺ ἔθαψες εἰς τὸν τάφον τὸ σῶμα του και ἐπικαλοῦ χωρὶς ἀμφιβολίαν τὴν πρεσβείαν του· και θέλει σὲ βοηθήσει ἐδῶ και θέλει σὲ φυλάξει ἀπὸ ὅλα τὰ ἐναντία, και ὁπότεν ἀποθάνης θέλει σὲ δεχθῆ και θέλει ἐτοιμάσει εἰς τοῦ λόγου σου μονὴν αἰώνιον.

Ἐὰν ὕστερον ἀπὸ ὅλα τὰ εἰρημένα ἤθελέ σε καλέση κατὰ μόνον και σὲ εἰπῆ νὰ ἡσυχάσης, λέγωντάς σοι· *Κάθου ἐδῶ και μὴν ἐβγαίνης καθόλου ἔξω ἕως ὅπου νὰ ἐνδύθῃς δύναμιν ἐξ' ὕψους*, ἐπάκουσον μὲ ἐλπίδα βεβαίαν και χαρὰν μεγάλην· ἀψευδέστατος, ἀδελφέ μου, και ἀληθινὸς εἶναι ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος. Ὅτι θέλει ἔλθῃ και εἰς τοῦ λόγου σου ἡ ὁμοία δύναμις τοῦ Παναγίου Πνεύματος, ὄχι φαινομένη και αἰσθητῶς ἐν εἶδει πυρός, οὔτε μὲ πολὺν ἤχον και βιαίαν πνοὴν (ταῦτα γὰρ ἐγένοντο τότε εἰς τοὺς ἀποστόλους διὰ | (φ. 367^v) τοὺς ἀπίστους), εἰ μὴ θέλει φανῆ εἰς τοῦ λόγου σου νοερῶς ἐν εἶδει πυρὸς νοητοῦ μετὰ πάσης γαλήνης και θυμηδίας, τὸ ὁποῖον φῶς εἶναι προοίμιον τοῦ αἰωνίου και πρώτου φωτὸς και ἀπαύγασμα και ἔλλαμψις τῆς αἰωνίου μακαριότητος. Τὸ λοιπὸν τοῦτο τὸ φῶς ὁπότεν φανῆ ἀφανίζεται κάθε ἐμπαθῆς λογισμὸς, ἀποδιώκεται κάθε ψυχικὸν πάθος και κάθε σωματικὴ ἀσθένεια θεραπεύεται. Τότε καθαρίζονται οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας, και βλέπουσιν ἐκεῖνο ὅπου εἶναι γεγραμμένον εἰς τοὺς μακαρισμοὺς. Τότε βλέπουσα ἡ ψυχὴ ὡσὰν εἰς καθρέπτην και τὰ παραμικρὰ της σφάλματα, ἔρχεται εἰς μεγάλην ταπεινώσει, και κατανοοῦσα τὸ μέγεθος τῆς δόξης γεμίζει ἀπὸ κάθε χαρὰν και εὐφροσύνην, και ἐκπληττομένη εἰς τὸ ἀνέλπιστον θαῦμα ἐβγάξει βρῦσεις δακρῶν. Και τοιουτοτρόπως ἀλλοιώνεται ὅλος ὁ ἄνθρωπος και γνωρίζει Θεὸν και γνωρίζεται

Θεῶ κἂν τῷ τάφῳ το σῶμα τούτου κατέθηκας και ἀδιστάκτως ἐπικαλοῦ τὴν πρεσβείαν αὐτοῦ· και βοηθήσει σοι ἐνταῦθα και ἐκ πάντων φυλάξει σε τῶν ἐναντίων, και ὑποδέξεται σε ἐν τῷ ἐκδημεῖν σε ἀπὸ τοῦ σώματος και μόνην αἰώνιαν ἐτοιμάσει σοι.

Ἐὰν μετὰ τὰ προειρημένα ἅπαντα κατ' ἰδίαν καλέσας σε, ἡσυχάσαι προτρέψῃται και εἴπῃ· “Καθέξου ὧδε ἀπρόitos ἕως οὗ ἐνδύσῃ δύναμιν ἐξ ὕψους”, μετ' ἐλπίδος βεβαίας και χαρᾶς ἀπληρώτου ἐπάκουσον. (280) Ἀψευδῆς, ἀδελφέ μου, και ἀληθινὸς ὑπάρχει ὁ τοιοῦτος διδάσκαλος. Ἐπελεύσεται γὰρ ἡ ἴση τοῦ Παναγίου Πνεύματος ἐπὶ σὲ και νῦν δύναμις, οὐκ ἐν εἶδει πυρὸς αἰσθητῶς φαινομένη οὐδέ μετὰ ἤχου πολλοῦ και πνοῆς βιαίας – ταῦτα γὰρ διὰ τοὺς ἀπίστους τότε γεγόνασιν -, ἀλλ' ἐν εἶδει φωτὸς νοητοῦ μετὰ πάσης γαλήνης και θυμηδίας νοερῶς σοι ὀφθήσεται, ὅπερ προοίμιόν ἐστι τοῦ αἰωνίου και πρώτου φωτὸς και ἀπαύγασμα και λαμπηδὼν ὑπάρχει τῆς αἰδίου μακαριότητος. Τούτου τοίνυν φανεῖντος πᾶς ἐμπαθῆς λογισμὸς ἀφανίζεται και πᾶν πάθος ψυχικὸν ἀπελαύνεται, πᾶσα νόσος σωματικὴν τὴν ἴασιν δέχεται. Τότε οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς καρδίας καθαίρονται, και ὀρώσιν ὅπερ ἐν τοῖς μακαρισμοῖς γέγραπται. Τότε ὡς ἐν ἐσόπτρῳ βλέπουσα ἡ ψυχὴ και τὰ μικρὰ ἐαυτῆς σφάλματα εἰς ἄβυσσον καταφέρεται ταπεινώσεως, και τῆς δόξης κατανοοῦσα τὸ μέγεθος πάσης χαρᾶς και εὐφροσύνης ἐμπίπεται, και τὸ παρ' ἐλπίδα τοῦ θαύματος ἐκπληττομένη πηγὰς δακρῶν ἀφήσῃ. Και οὕτως ὅλως ἀλλοιοῦται ὁ ἄνθρωπος και γινώσκει Θεὸν και ὑπ' αὐτοῦ γινώσκειται πρῶτον.

1 ἂν ἴσως] ἀνίσως 6 ἐβγαίνης] εὐγένης 10, 12 εἶδει] εἶδη 10 πολὺν] πολλὴν 15 μακαρισμοὺς et -κα- sscr. cod. 18 ἐβγάξει] εὐγάξει 19 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως || ἀλλοιώνεται ἀλλιώνεται

ἀπ' αὐτὸν πρῶτον. Ὅτι αὐτὴ μόνη ἡ δύναμις τοῦ Παναγίου Πνεύματος κάμνει τὸν ἄνθρωπον νὰ καταφρονῇ πάντα καὶ οὐράνια καὶ ἐπίγεια, ἐνεστῶτα καὶ μέλλοντα, λυπηρὰ καὶ χαρμόσυνα, τὸν ὁποῖον τὸν κάμνει καὶ φίλον Θεοῦ καὶ Υἱὸν Ὑψίστου καὶ ὅλον Θεὸν κατὰ τὸ δυνατόν ἄνθρωποις.

Ταῦτα λοιπὸν ἔγραψα εἰς τὴν ἀγάπην σου, ὅπως ἐκεῖνα ὅπου ἤθελες νὰ ἀκούσης μίαν φορὰν ἀπὸ τὴν ἐμὴν ἀθλιότητα, ταῦτα νὰ ἔχης ἐγγράφως καὶ νὰ τὰ ἀναγινώσκῃς ὁπότεν θέλῃς. Ἄν ἴσως δὲ | (φ. 368) καὶ πιστεύῃς ὅτι νὰ παραγγέλῃ ταῦτα εἰς τοῦ λόγου σου τὸ Πανάγιον Πνεῦμα διὰ μέσου ἐμοῦ, οικονομικῶς καὶ συμφερόντως θέλουν γένη ὅλα εἰς τοῦ λόγου σου ἀκολούθως ὅσα εἶπομεν καὶ ὅσα ἀφήσαμεν, ὅτι εἶναι πολλὰ τὰ ὁποῖα θέλει σε τὰ διδάξει ἀμέσως αὐτὸς ὁ Χριστός.

Εἰ δὲ καὶ σὲ φανοῦν ἄπιστα καὶ οὐκ ἄρεστά, συγχώρησόν μοι ὅτι ἐκεῖνα ὅπου ἔμαθον σὲ συμβουλεύω, σὺ δὲ ἀκολούθησον εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἤξεύρεις πῶς εἶναι καλλίτεροι ὅμως στοχάσου ἀδελφέ μου μήπως ἀκολουθήσῃς χωρὶς τὸ θέλημά σου καὶ εἰς χειρότερους. Ὅτι εἶναι κατὰ ἀλήθειαν σπάνιοι, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς παρόντας καιροὺς, ἐκεῖνοι ὅπου ἐπίστανται νὰ κυβερνῶσι καλῶς καὶ νὰ ἰατρεύουσι ψυχὰς λογικὰς. Ὅτι νηστεῖαν καὶ ἀγρυπνίαν καὶ σχῆμα μόνον εὐλαβείας πολλοὶ ἴσως καὶ νὰ ἐπεχειρίσθησαν, τὰ ἐσχημάτισαν ἢ καὶ τῇ ἀληθείᾳ τὰ ἀπόκτησαν, καὶ τὸ νὰ ἀποστηθίζωσι καὶ νὰ τὰ διδάσκουσιν μὲ λόγον μόνον εἰς τοὺς ἄλλους πολλοὶ τὸ

Αὕτη γὰρ μόνη πάντων ἐπιγείων καὶ οὐρανίων, ἐνεστῶτων τε ὁμοῦ καὶ μελλόντων, θλιβερῶν τε καὶ χαροποιῶν, ποιεῖ καταφρονεῖν τὸν ἄνθρωπον, ὃν καὶ φίλον ἅμα Θεῷ καὶ υἱὸν Ὑψίστου καὶ Θεόν, ὅσον ἐφικτόν ἄνθρωποις, αὐτὸν ἀπεργάζεται. Αὕτη γὰρ μόνη πάντων ἐπιγείων καὶ οὐρανίων, ἐνεστῶτων τε ὁμοῦ καὶ μελλόντων, θλιβερῶν τε καὶ χαροποιῶν ποιεῖ καταφρονεῖν τὸν ἄνθρωπον, ὃν καὶ φίλον ἅμα Θεῷ καὶ υἱὸν Ὑψίστου καὶ Θεόν, ὅσον ἐφικτόν ἄνθρωποις, αὐτὸν ἀπεργάζεται.

Ταῦτα τοιγαροῦν ἔγραψα τῇ ἀγάπῃ σου, ἵνα ἅπερ ἠξίους πρὸς ἅπαξ παρά τῆς ἐμῆς ἀθλιότητος, ταῦτα ἔχων ἐγγράφως ἀναγινώσκεις ὅτε θελήσῃς. (281) Ἐάν δέ καὶ πιστεύσῃς οικονομικῶς σοὶ καὶ συμφερόντως ταῦτα δι' ἡμῶν τὸ Πανάγιον Πνεῦμα ἐντέλλεσθαι, πάντα κατὰ ἀκολουθίαν γενήσονται καθὼς περ ἔφημεν, καὶ ὅσα ἡμεῖς παρελίπομεν, καὶ γὰρ πολλὰ εἰσιν, αὐτὸς σε δι' ἑαυτοῦ διδάξειεν ὁ Χριστός.

Εἰ δὲ ἄπιστα καὶ οὐκ ἄρεστά σοι φανήσονται, σύγγνωθί μοι ἅπερ μεμάθηκα συμβουλεύοντι, καὶ σὺ ἀκολούθει πᾶσιν οἷς ἐπίστασαι κρείττοσι· βλέπε δέ, ἀδελφέ μου, μήπως ἀβουλήτως ἀκολουθήσῃς καὶ χειροσι. Σπάνιοι γὰρ ὡς ἀληθῶς καὶ μάλιστα ἄτρι οἱ καλῶς ποιμαίνειν καὶ ἰατρεύειν ψυχὰς λογικὰς ἐπιστάμενοι. Νηστεῖαν γὰρ καὶ ἀγρυπνίαν καὶ σχῆμα εὐλαβείας πολλοὶ ἴσως προσεποιήσαντο ἢ καὶ ἔργω ἐκτήσαντο, καὶ τὸ πολλά ἀποστηθίζειν καὶ διὰ λόγων διδάσκειν οἱ πλείονες εὐχερῶς ἔχουσιν, εἰς

7 ἂν ἴσως] ἀνίσως

κάμνουσι με εύκολίαν, ἀμή πολλά ὀλίγοι εὐρίσκονται νὰ κόψωσι τὰ πάθη με κλαυθμόν καὶ νὰ ἀποκτήσωσι τὰς περιεκτικὰς ἀρετάς. Περιεκτικὰς δὲ ἀρετάς ὀνομάζομεν τὴν ταπείνωσιν, τὴν φονεύτριαν τῶν παθῶν καὶ πρόξενον τῆς οὐρανίου ἀγγελικῆς ἀπαθείας, καὶ τὴν ἀγάπην ἐκείνην ὅπου δὲν παύει ποτὲ οὔτε πίπτει, ἀλλὰ πάντοτε αὐξάνει προσθέτουσα πόθον ἀπάνω εἰς τὸν πόθον καὶ ἔρωτα εἰς τὸν ἔρωτα, ἀπὸ τὴν | (φ. 368^v) ὁποῖαν ἀποκτᾶται ἡ τελεία διάκρισις, ὅπου ὁδηγεῖ καλῶς καὶ σοφῶς ἐκείνους ὅπου ἀκολουθοῦσιν εἰς αὐτὴν καὶ διαπερᾶ ἀπταίστως τὴν νοητὴν θάλασσαν· ἢ ὁποῖα παρακαλῶ νὰ δοθῆ παρὰ Θεοῦ καὶ εἰς τοῦ λόγου σου καὶ μάλιστα τώρα, διὰ νὰ διακρίνης καλῶς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ τοιουτοτρόπως νὰ κάμης καὶ νὰ ἐπιμεληθῆς ὥστε νὰ εὔρης τὸν Χριστὸν, ὅπου νὰ σὲ βοηθῆ καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ χαρίζῃ εἰς τοῦ λόγου σου πλουσίαν τὴν ἀπόλαυσιν τῆς ἐλλάμψεως αὐτοῦ· καὶ μήτε νὰ ἀκολουθήσης εἰς τὸν λύκον ὡσὰν εἰς ποιμένα, μήτε νὰ ἔμπης εἰς ποιμνὴν ἀσθηνημένην, μήτε νὰ εὔρεθῆς μόνος κατ' ἰδίαν, ἢ διὰ νὰ μὴν γένης θηριάλωτος ἀπὸ τὸν νοητὸν καὶ ψυχοφθόρον λύκον ἢ νὰ μὴν ἀρρώστησης ἀρρώστιαν ἀπάνω εἰς τὴν ἀρρώστιαν καὶ ἀποθάνης ψυχικῶς ἢ κρημιζόμενος θέλεις κερδήσει τὸ οὐαί Ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἐγχειρίσῃ τὸν ἑαυτὸν του εἰς ἀγαθὸν διδάσκαλον δὲν θέλει φροντίσει διὰ κανένα ἀπ' αὐτὰ, ἀμή θέλει περάσει τὴν ζωὴν του ἀμέριμνα καὶ θέλει σωθῆ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

δέ τό καλυθμῷ ἐκκόψαι τὰ πάθη καὶ τὰς περιεκτικὰς ἀρετάς ἀναφαιρέτους κτήσασθαι πάνυ ὀλίγοι εὐρίσκονται. Περιεκτικὰς δὲ ἀρετάς λέγομεν ταπείνωσιν, τὴν τῶν παθῶν ἀναιρέτην καὶ πρόξενον τῆς οὐρανίου καὶ ἀγγελικῆς ἀπαθείας, καὶ ἀγάπην, τὴν μηδέποτε ἰσταμένην μήτε πίπτουσαν, ἀλλὰ διαπαντός προστιθεμένην τοῖς ἔμπροσθεν, πόθῳ πόθον προσλαμβάνομένην καὶ ἔρωτι ἔρωτα, ἐξ ἧς ἡ τελεία χορηγεῖται διάκρισις, ἢ καὶ ἑαυτὴν καὶ τοὺς αὐτῆ ἐπομένους καλῶς ὁδηγοῦσα καὶ ἀπροσκόπτως τὴν νοητὴν διαβιβάζουσα θάλασσαν· ἦν καὶ σοί εὐχομαι παρὰ Θεοῦ δωρηθῆναι καὶ νῦν μάλιστα, ὅπως θεαρέστως τὰ κατὰ σέ διακρίνης καὶ οὕτω ποιήσης καὶ σπουδάσης (282) ὥστε Χριστὸν εὔρεῖν καὶ ἐν τῷ νῦν συνεργοῦντά σοι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι πλουσίως τῆς παρ' αὐτοῦ ἐλλάμψεως τὴν ἀπόλαυσίν σοι δωρούμενον, καὶ μήτε ὡς ποιμένι ἀκολουθήσης τῷ λύκῳ, μήτε νοσοῦση ὑπεισέλθης ποιμνὴν, μήτε μόνος εὔρεθῆς κατ' ἰδίαν, ἵνα μή ἢ θηριάλωτος ὑπὸ τοῦ ψυχοφθόρου λύκου ὀφθῆς γενόμενος, ἢ νόσον ἐπὶ νόσῳ νοσήσας ψυχικῶς τελευτήσης, ἢ μόνος τό οὐαί καταπεσὼν κερδανῆς. Ὁ γάρ ἀγαθῷ ἑαυτὸν ἐκδούς διδασκάλῳ οὐδενός τούτων φροντιεῖ, ἀλλ' ἀμερίμνος βιώσας σωθήσεται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

6 διάκρισις] διάκρησις 9 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 13 ἀσθηνημένη] ἀσθηνημένη 15 κρημιζόμενος] κρυμιζόμενος

3.7 Λόγος ΣΤ' (φφ. 369-372^v)

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Περὶ μνήμης θανάτου. Καὶ ποταπὸν ἀγαθὸν τέλος ἔδωκεν ὁ τρισόλβιος ἀδελφός του Ἀντώνιος. Καὶ περὶ τὸ τέλος, ἐπιτάφιος πρὸς αὐτόν. Λόγος στ' .

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, παρακαλῶ τὸν ἐλέησαντά με Θεὸν νὰ οἰκονομήσῃ καλῶς τὴν σωτηρίαν σας καὶ νὰ κάμῃ τὰς ψυχὰς σας ἀξίας τῆς οὐρανοῦ βασιλείας, ἐκεῖ ὅπου προλαβόντες οἱ ἀδελφοὶ ἡμῶν καὶ γονεῖς μας προσμένουσιν, ἐκεῖ ὅπου ἀπῆλθεν ὁ τρισόλβιος καὶ μακάριος ἡμῶν ἀδελφός Ἀντώνιος, μὲ τὸ νὰ ἐπολιτεύθῃ ἐδῶ καλῶς καὶ ὁσίως, καὶ νὰ ἐμετανόησεν ἐξ ὅλης του τῆς ψυχῆς, καὶ νὰ ἐξομολογήθῃ ἐμπόνως ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὀλίγοι τὰ ἔχουσι δι' ἁμαρτήματα. Ὅτι ὄντας καθαρὸς καὶ τὴν καρδίαν του ἔχοντας καθαρὰν ἀπὸ λογισμοὺς ἐμπαθεῖς, ὁ ἅγιος ἐκεῖνος καὶ τὰ παραμικρὰ ἁμαρτήματα τὰ εἶχε καὶ τὰ ἐξομολογεῖτο, καθὼς μοῦ φαίνεται, ὡσὰν μεγάλα, ἐπειδὴ καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἐπέρασε τὴν ζωὴν του παρθένος κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχὴν καθαρῶτατος. Ὅτι ἀφ' οὗ ἐμβῆκε εἰς τὴν πόρταν τοῦ μοναστηρίου καὶ ἐνώθη μὲ τὸν Χριστόν, δὲν ἐμόλυνε οὔτε τὴν σάρκα του οὔτε τὴν ψυχὴν του, οὔτε μὲ συνδυασμὸν τοῦ νοῦς, οὔτε μὲ συγκατάθεσιν, οὔτε μὲ ἔργον, καθὼς μετὰ εἶπε μόνος ὁπότεν ἐκαθόμην κοντὰ εἰς τὸ κρεβάτι του καὶ ἔκλαιον· λέγωντάς μοι· *Τί κλαίεις ἀδελφέ; Τὴν | (φ. 369^v) πρὸς Θεὸν πίστιν μου δὲν τὴν ἀρνήθην, ἀλλὰ ἐφύλαξα αὐτὴν ἔχοντας τὴν ἐλπίδα μου εἰς ἐκεῖνον καὶ ἀφ' οὗ ἦλθον εἰς τὸ ἅγιον τοῦτο μοναστήριον (δὲν τὰ λέγω καυχώμενος, ἀμὴ ἔχοντας τὸ θάρρος μου εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν εὐχὴν τοῦ ὁσίου καὶ πνευματικοῦ πατρὸς ἡμῶν) σαρκικὴν ἁμαρτίαν δὲν ἔκαμα. Ὅμως τρώγωντας καὶ πίνωντας ἐπέρασα τὴν ζωὴν μου μὲ*

1-3 tit.: Περὶ μνήμης θανάτου. Καὶ οἷον ἀγαθὸν τέλος δέδωκεν ὁ τρισόλβιος αὐτοῦ ἀδελφός Ἀντώνιος. Καὶ πρὸς τῷ τέλει, ἐπιτάφιος πρὸς αὐτόν.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, εὐχομαι τῷ ἐλεήσαντί με Θεῷ τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων οἰκονομηθῆναι καὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν διευθετηθῆναι πρὸς τὸν ἐκεῖθε βίον καλῶς, ὅπου προλαβόντες ἡμᾶς ἀδελφοὶ καὶ γονεῖς ἀναμένουσιν, ὅπου ὁ τρισόλβιος καὶ μακάριος ἡμῶν ἀδελφός ὁ κύριος μετῆλθεν Ἀντώνιος, καλῶς καὶ ὁσίως ἐνταῦθα πολετευσάμενος, μετανοήσας γνησίως, ἐξαγορευσας ἐμπόνως ἅπερ ὀλίγοι τῶν μοναχῶν λογίζονται ἁμαρτήματα. Καθαρός γάρ τυγχάνων καὶ τὴν καρδίαν καθαρὰν κεκτημένος ἀπὸ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν, τὰ μικρὰ - ὡς δοκῶ καὶ παντελῶς - ἁμαρτήματα ὁ ἅγιος ἐκεῖνος ὡς ἁμαρτίας μεγάλας καὶ εἶχε καὶ ἐξηγόρευεν, ἐπεὶ Θεοῦ χάριτι σκεπόμενος παρθένος διήλθε τὸν βίον, τῷ σωματι καὶ τὴν καρδίαν ἀγνός. Ἀφ' γὰρ τὸν τῆς μονῆς εἰσηλθε πυλῶνα καὶ τῷ Χριστῷ συνετάξατο, τὸν χιτῶνα τῆς σαρκὸς αὐτοῦ ἢ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ οὐκ ἐμόλυνεν οὐ συνδυασμῷ ἐννοιῶν, οὐ συγκατάθεσει λογισμῶν, (284) οὐ πράξει τινί, ὡσπερ μοι, πλησίον τῆς κλίνης αὐτοῦ καθεζομένῳ καὶ κλαίοντι, οὕτως ἐξεῖπε· «Τί κλαίεις, φησίν, ἀδελφέ; Τῆς πρὸς Θεὸν πίστεως οὐ γέγονας ἔξαρνος, ἀλλὰ ταύτην ὡς ἐκεῖνον, ἐλπίζω, ἐφύλαξα. Καὶ ἀφ' οὗ ἐν τῇ ἀγία παραγενόμενῃ ταύτῃ μονῇ - οὐ καυχώμενος λέγω, ἀλλ' εἰς τὸν Θεὸν θαρρῶν καὶ εἰς τὴν τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν εὐχὴν - σαρκικὴν ἁμαρτίαν οὐκ ἔπραξα. Ἐσθίων δὲ καὶ πίνων, ἐν ἀμελείᾳ διετέλεσα τὰς ἡμέρας μου.

ἀμέλειαν, πλὴν ἔχω τὸ θαρρὸς μου εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ τὰ πάντα γινώσκοντος Θεοῦ, καὶ καθὼς ἐκεῖνος προστάζει θέλει κάμει εἰς ἔμμένα τὸν ταπεινόν.

Κατὰ τί λοιπὸν εἶναι μεγαλύτεροι οἱ τελευταῖοι λόγοι καὶ τὰ ἀποφθέγματα τῶν μεγάλων πατέρων ἀπὸ τοὺς λόγους τούτους τοῦ ἀδελφοῦ μου; Ἐπειδὴ καὶ τὴν μὲν καθαρότητα καὶ παρθενίαν του τὴν ἐφάνερωσεν εἰς τοῦ λόγου μας παρρησία καὶ πάλιν ἐφύλαξεν εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν ταπεινώσιν ἀμετάπτωτον, κάμνωντας μὲ τοῦτο τὸν λόγον ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτερα τὴν προσταγὴν τοῦ Χριστοῦ ὅπου λέγει· *Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἀχρεῖοι δοῦλοι ἐσμέν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν.*

Μετὰ ταῦτα δὲ συνομιλήσας μὲ τὸν ἅγιον ἡμῶν πατέρα κατὰ μόνας καὶ κλαίωντας ὁμοίως εἶπεν εἰς αὐτὸν τοιαῦτα τὰ ὅποια ἐξέστησαν καὶ αὐτὸν τὸν ἅγιόν μας πατέρα καὶ ἔμμένα καὶ ὄλους ἐκείνους ὅπου τὰ ἤκουσαν ὕστερον ἀπὸ τὸν θάνατόν του. Ὅτι οὐδὲ κανένας ἀπὸ λόγου μας ἤλπιζεν νὰ κρύπτεται εἰς ἐκεῖνον τοιοῦτος θαυμαστὸς θησαυρὸς καθαρότητος | (φ. 370) καὶ παρθενίας.

Ἄλλ' ὅμως μετὰ ταῦτα ἐνδυθεὶς καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἀγγελικὸν μέγα σχῆμα μὲ προθυμίαν μεγάλην, μὲ δάκρυα πολλά, μὲ πίστιν ἀρραγῆ, μὲ τελείαν ἐπίγνωσιν, καὶ οὕτως μετὰ ἑπτὰ ἡμέρας ἀπῆλθε πρὸς Κύριον μὲ χαρὰν ἀνεκλάλητον, αὐτὸς ὁ νεοφώτιστος καὶ νέος στρατιώτης τοῦ ἐπουρανίου στρατηγοῦ ὅπου ἦλθεν ὕστερος ἀπὸ ὄλους ἡμᾶς εἰς τὴν μοναδικὴν πολιτεία καὶ ἄφησε πρῶτος ἀπ' ὄλους τὴν

Πλὴν εἰς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ τὰ πάντα εἰδότος Θεοῦ ἐμαυτὸν ἀνατίθημι, καὶ ὡς ποιήσει μετὰ τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως».

Τί τοίνυν τῶν μεγάλων πατέρων τὰ τελευταῖα ῥήματα καὶ ἀποφθέγματα τοῦ ἡμετέρου πλείω τυγχάνουσι ἀδελφοῦ; Τὴν γὰρ ἀγνείαν αὐτοῦ καὶ παρθενίαν μετὰ παρρησίας ἡμῖν ἐγνώρισε καὶ τὸ τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ πάλιν ἄπτωτον τῆ ἑαυτοῦ ψυχῆ περιποιήσατο, φυλάττων κἀντούτω τὴν Δεσποτικὴν φωνὴν ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ἐντολήν, τὴν λέγουσαν· «Ὅταν πάντα ποιήσητε, τότε λέγετε ὅτι· Ἀχρεῖοι δοῦλοί ἐσμεν, ὃ ὀφείλομεν ποιῆσαι πεποιήκαμεν».

Μετὰ δὲ ταῦτα τῷ ἀγίῳ ἡμῶν ὑφηγήσατο αὐτῷ, ἅπερ καὶ αὐτὸν τὸν ἅγιον πατέρα καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξέστησαν, οὐ μόνον δὲ ἀλλά καὶ ἅπαντας τοὺς ἀκηκοότας μετὰ τὴν τελευταίαν ἐκείνου ταῦτα ἐξέπληξαν. Οὐδεὶς γὰρ ἐξ ἡμῶν παρ' ἐκείνῳ τοιοῦτον θησαυρὸν ἀγνείας καὶ παρθενίας ἠλπιζεν ἀποκρύπτεσθαι.

Ἀλλά γὰρ εἴθ' οὕτω καὶ τὸ ἅγιον καὶ ἀγγελικὸν μέγα σχῆμα ἐπενδυσάμενος, ἐν προθυμίᾳ μεγάλῃ, ἐν πολλαῖς δακρύων ἐκχύσεσιν, ἐν ἀρραγεῖ πίστει καὶ ἐπιγνώσει τελείᾳ, οὕτω τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ ὁ νεοφώτιστος οὗτος καὶ στρατιώτης νεόλεκτος, (285)) ὁ ἔσχατος ἐν τῷ παρόντι βίῳ ὑπὲρ ἡμᾶς

ματαιότητα τοῦ κόσμου· ἀπῆλθε λοιπὸν ἀφήνωντας εἰς ἡμᾶς τοὺς ταλαιπώρους πένθος ἀκατάπαυστον Ὅτι ὅταν ἐνθυμηθῶ ἐκεῖνα ὅπου ἐσεῖς ἠξεύρετε, ὅσα δηλαδὴ ἐποιοῦν καὶ ἔλεγον εἰς αὐτὸν ἐγὼ ὁ μάταιος ἐπιμελούμενος τάχα τὴν ψυχικὴν του σωτηρίαν, ἐξίσταμαι παντελῶς καὶ κατὰ τὸν νοῦν καὶ κατὰ τὴν διάνοιαν, καὶ ἡ καρδία μου φλογίζεται, πῶς ἐλάνθασα τοῦ λόγου μου, πῶς ἠχρειώθην παιδεύωντας ἄνθρωπον ἀπὸ τὸν ὅποιον ἔπρεπε μᾶλλον νὰ παιδεύωμαι· ὅτι ἔχοντας ἐγὼ τὰς ἀρετὰς ἐκείνου δι’ ἀμαρτήματα ἐλπούμην πολλὰ καὶ ἐταραττόμην διὰ τὴν ψυχικὴν σωτηρίαν τοῦ ἠγαπημένου μου ἀδελφοῦ· ὅτι ἔτσι πρέπει νὰ μὴν ψεύδωμαι. Ἐν Χριστῷ καυχῶμαι· χαίρω ἄλλοτε κατὰ πολλά, ὅταν ἐνθυμηθῶ ὅτι τοιοῦτοτρόπως ἐπροέπεμψα τὸν ἀδελφὸν καὶ ὅτι ἠξιώθηκα νὰ τὸν ἰδῶ ὅπου ἀπῆλθε πρὸς Κύριον μετὰ τὰ ἔργα καὶ πράξεις ἐστολισμένος. Ἡξεύρει δὲ ὁ Θεὸς ὅπου ἐξετάζει τὰς ἐννοίας καὶ τοὺς διαλογισμοὺς τῶν ἀνθρώπων, | (φ. 370^ο) ὅτι πολλὴν σπουδὴν καὶ μεγάλην φροντίδα ἐξ ἀρχῆς, καὶ πολλὰ δάκρυα ἔχουσα δι’ αὐτὸν· καὶ ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς δὲν ἐπαρέβλεψε τὴν δέησιν ἐμοῦ τοῦ ταλαιπώρου, ἀλλὰ ἀνέβη οὗτος εἰς οὐρανὸν μετὰ τὴν ἀγάπην τὴν πρὸς ἀλλήλους καὶ μετὰ ταπεινώσιν καὶ πίστιν εἰς τοῦ λόγου μας, ἀφήνωντας τὸ σῶμα μόνον εἰς τὰς ἀθλίας μου χεῖρας.

Κλαίοντας δὲ ἐγὼ καὶ λέγων πρὸς αὐτόν· *Μὴν μᾶς ἀλησμονήσης, ἀδελφέ, ὅτι τώρα πλέον φεύγεις καὶ μᾶς ἀφήνεις*. Ἀπεκρίθη τοιοῦτοτρόπως μετὰ ἡμερότητα· *Οὐχί, ἐλπίζω εἰς Θεόν*. Καὶ αὐτὸν τὸν λόγον ἔβγαλεν ὀλοῦστερον ἀπὸ τὰ καθαρότατα αὐτοῦ χεῖλη. Ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐγὼ ζητήσας παρ’ αὐτοῦ καὶ εἰπὼν δύο φοραῖς· *Μὴν με*

εἰσελθὼν καὶ πρῶτος τὴν ματαιότητα τοῦ κόσμου καταλιπὼν, πρὸς τὸν ἑαυτοῦ Δεσπότην ἀνεκκλήτῳ χαρᾷ ἐξεδήμησε, πένθος ἄπαυστον καταλιπὼν τοῖς ταλαιπώροις ἡμῖν. Ὅταν γὰρ ἐνθυμηθῶ, ἅπερ καὶ ὑμεῖς οἴδατε ὅτι ἐποιοῦν καὶ ἔλεγον πρὸς αὐτόν, τὰ πρὸς σωτηρίαν αὐτοῦ ψυχικὴν σπουδάζων ἐγὼ ὁ μάταιος, ὅπως ἐξίσταμαι καὶ νοῦν καὶ διάνοιαν καὶ τὴν καρδίαν μου φλογίζομαι, πῶς ἔλαθον ἐμαυτόν, πῶς ἐματαιώθην παιδεύων ἄνδρα, παρ’ οὗ μᾶλλον ἐγὼ παιδεύεσθαι ὄφειλον· τὰς γὰρ ἀρετὰς ἐκείνου ἐλαττώματα κρίνων ἐγὼ σφόδρα ἤλγουν καὶ περὶ τῆς ψυχικῆς σωτηρίας τοῦ πεποθημένου μου ἀδελφοῦ ἐσφάδαζον – οὕτω γὰρ πρέπον ἐστὶ μὴ ψεύσεσθαι· Ἐν Χριστῷ καυχῶμαι, χαρᾷ δὲ ἄλλοτε ἀνεκκλήτῳ συνέχομαι, ὅτι οὕτω τοῦ τῆδε βίου τὸν ἐμὸν προέπεμψα ἀδελφόν καὶ ἐν τοιούτοις ἔργοις καὶ πράξεσι κατηξιώθην ἰδεῖν αὐτόν πρὸς Χριστόν ἐκδημήσαντα. Οἶδε γὰρ ὁ τῶν ἐννοιῶν ἡμῶν καὶ τῶν λογισμῶν ἐξεταστής Θεός, ὅτι περὶ τούτου πολλὴ σπουδὴ ἐξ ἀρχῆς καὶ μέριμνά μοι ἐγένετο, καὶ πολλὰς δακρῦν ἀφήκα πηγὰς τούτουγε ἕνεκα. Καὶ ὁ Θεὸς ὁ φιλόανθρωπος οὐ παρεῖδέ μου τοῦ ταλαιπώρου τὴν δέησιν, ἀλλ’ ἐν ἀγάπῃ, τῇ εἰς ἀλλήλους, καὶ ταπεινώσει καὶ πίστει, τῇ πρὸς ἡμᾶς, οὕτως ἀπέπη πρὸς οὐρανόν, τὸ σῶμα μόνον καταλιπὼν ἐν ταῖς ἐμαῖς ἀθλίαις χερσί.

Θρηνοῦντός μου γὰρ καὶ «Μὴ ἐπιλάθη» λέγοντος «ἡμῶν, ἀδελφέ. Ἦδη γὰρ ἐκλείπεις καὶ καταλιμπάνεις ἡμᾶς», οὕτως ἰσχυρῶς προσεφθέγγετο· (286) «Οὐχί, εἰς τὸν Θεόν ἐλπίζω». Καὶ τοῦτο τὸ ῥῆμα ὑστατον τοῖς καθαρωτάτοις αὐτοῦ χεῖλεσιν ἐξεπέων, πρὸς Θεόν ἐξεδήμησεν, οὐχ ἅπαξ τοῦτο εἰπὼν, ἀλλὰ καὶ δίς.

9, 18 τοιοῦτοτρόπως] τοιοῦτοτρόπως 11 ἠξεύρει] ἠξεύρω 19 ἔβγαλεν] εὔγαλεν

ἀλησμονήσης ἀδελφὲ περιπόθητε, καὶ αὐτὸς ὑπεσχέθη ἐκ δευτέρου νὰ μὴν μᾶς ἀλησμονήσῃ. Καὶ τοιοῦτοτρόπως ἀπλώσας τὰ ποδάρια του καὶ σταυρώσας ἐντίμως τὰς χεῖρας του ἐκοιμήθη ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα τὸν γλυκύτετον ὕπνον μὲ κίνημα καὶ κατάστημα τῆς ψυχῆς ἀτάραχον. Ἐκοιμήθη δὲ ὕπνον ἀρμόδιον εἰς τοὺς δικαίους, μὴ δείχνοντας προσπάθειαν εἰς κανένα ἀπὸ τὰ παρόντα· ὅτι οὔτε συγγενεῖς ἐνθυμήθη, οὔτε φίλον ὠνόμασε κανένα εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, οὔτε ἐπαρήγγειλεν διὰ κανένα πρᾶγμα φθαρτόν, ἀμὴ λογιάσας καὶ συγκαθεῖς ὅλα τὰ παρόντα ὡσὰν κόπρον ἢ βόρβορον, τοιοῦτοτρόπως μετέβη εἰς τὰ νοητὰ βασιλεία γυμνὸς ἀπὸ κάθε προσ(φ. 371)πάθειαν καὶ σχέσιν τῶν φαινομένων, γενόμενος κατὰ ἀληθείαν ἄξιος κατοικιστῆς καὶ κληρονόμος ἐκείνης τῆς οὐρανίου βασιλείας. Καὶ πρεπόντως, ὅτι ἂν ἴσως αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐπαρήγγειλεν εἰς ἡμᾶς νὰ ἐνδύωμεν τοὺς γυμνοὺς ἀδελφούς μας, πολλὰ περισσότερον θέλει γένη αὐτὸς ὁ Θεὸς φόρεμα καὶ σκέπασμα εἰς τὸν γλυκύτετόν μου ἀδελφόν, ὁ ὁποῖος ἐξεγυμνώθη καὶ ἄφησε διὰ τὴν ἀγάπην ἐκείνου ὅλον τὸν κόσμον, καὶ ἐπῆγεν εἰς αὐτὸν γυμνός.

Ἄλλ' ὅμως ὅλοι ἡμεῖς ἐξετάζοντες τὴν πολιτείαν τοῦ ἀδελφοῦ μου, ἄς μιμηθῶμεν παρακαλῶ τὴν πίστιν του, τοὺς ἀγῶνας του, τὴν ἐξομολόγησίν του, τὴν μετάνοιάν του, ὅπως καὶ ἡμεῖς ὅποταν φθάσωμεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μας νὰ χωρισθῶμεν ἀφόβως καὶ ἀταράχως ἀπὸ τὸ σῶμα καθὼς καὶ ἐκεῖνος, καὶ νὰ ἀπέλθωμεν πρὸς τὸν Θεὸν μὲ ἐλπίδας χρηστάς, καὶ νὰ κατοικήσωμεν ὁμοῦ μὲ αὐτὸν εἰς τὰς αἰωνίους μονὰς, ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἡ κατοικία πάντων τῶν εὐφραινομένων, καὶ ἐκεῖ ὅπου διατρίβει ὁ χορὸς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν.

Πρότερον ἐμοῦ δηλονότι τό «Μὴ ἐπιλάθη ἡμῶν» αἰτησαμένου «ἀδελφὲ περιπόθητε», αὐτὸς ἐκ δευτέρου μὴ ἐπιλαθέσθαι ἡμῶν προεπηγγείλατο. Καὶ τοὺς πόδας ἐξάρσας καὶ τὰς χεῖρας τυπώσας σταυροειδῶς ἐν ἀταράχῃ τῆς ψυχῆς καταστήματι καὶ κινήματι, οὕτω τὸν γλυκύτετον ὕπνον ἐν εἰρήνῃ βαθεῖα ἐκοιμήθη καὶ ὕπνωσεν ὕπνον τὸν δικαίους πρέποντα, πρὸς οὐδέν τῶν παρόντων προσπάθειαν ἐνδειξάμενος. Οὔτε γὰρ συγγενῶν ἐμνήσθη, οὔτε φίλον ὠνόμασεν ἐν τούτῳ τῷ βίῳ τινά, οὐδὲ περί φθαρτοῦ πράγματος διετάξατο, ἀλλ' ὡς κόπρον ἢ βόρβορον τὰ τῆδε πάντα μισήσας καὶ βδελυξάμενος, οὕτω γυμνὸς πάσης ἐπιθυμίας τῶν ὀρωμένων καὶ σχέσεως, πρὸς τὰ νοητὰ μετέβη βασιλεία, ἄξιος ὡς ἀληθῶς οἰκίτηρ καὶ κληρονόμος ἐκείνων γενόμενος. Καὶ εἰκότως· εἰ γὰρ ἡμῖν ὁ Θεὸς ἐνετείλατο, γεγυμνωμένοι οὖσιν, ἐνδύειν τοὺς ἀδελφούς, πόσῳ μᾶλλον ἐκεῖνος ἰμάτιον καὶ σκέπη τῷ γλυκυτάτῳ μοι γενήσεται ἀδελφῷ, τῷ δι' ἐκεῖνον μὲν τὸν κόσμον πάντα καὶ τὰ τοῦ κόσμου ἀποδυσάμενῳ καὶ γυμνῷ πρὸς αὐτὸν ἐκδημήσαντι;

Ἀλλὰ τὸν βίον τοῦ ἀδελφοῦ πάντες ἡμεῖς ἀναθεωρήσαντες, μιμησώμεθα, παρακαλῶ, τὴν αὐτοῦ πίστιν, τοὺς ἀγῶνας αὐτοῦ, τὴν ἐξομολόγησιν, τὴν μετάνοιαν, ἵνα καὶ ἡμεῖς πρὸς τὴν ἐκ τοῦ σώματος ἐξοδὸν ἐρχόμενοι, ἀφόβως καὶ ἀταράχως ὡς ἐκεῖνος, τοῦ μὲν σώματος ἐκδημήσωμεν, πρὸς δὲ τὸν Θεὸν ἀπελθόντες, ἐν αὐτῷ μετ' ἐλπίδων χρηστῶν ἐνδημήσωμεν καὶ καταπαύσωμεν εἰς αἰωνίους σκηνάς, (287) ἔνθα πάντων εὐφραινομένων ἡ κατοικία καὶ ὁ χορὸς τῶν μακαρίων καὶ ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἐναυλίζεται.

2, 8 τοιοῦτοτρόπως] τοιοῦτωτρόπως 10 ἂν ἴσως] ἀνίσως

Ἄλλ' ὧ φίλτατε καὶ Θεῷ φιλούμενε, τριπόθητέ μου ἀδελφέ, ἐνθυμήσου τὴν ὑπόσχεσιν καὶ μὴν ἀλησμονήσης τὰ τελευταῖα καὶ γλυκύτετα πρὸς ἡμᾶς σου λόγια, νὰ πρεσβεύης δηλαδὴ δι' ἡμᾶς τοὺς ἀδελφούς σου καὶ διὰ ὅλον σου τὸ γένος. Ὅτι ἡξεύρεις εἰς ποταπὰ κακὰ εὐρισκόμεθα ἐπειδὴ καὶ ἦλθες εἰς καλὰ καὶ ἀγαθὰ καὶ πολλὰ· ὅτι ἐκεῖνος ὁποῦ ἐλευθερωθῆ ἀπὸ τὸ σκοτός ἡξεύρει ἀκριβῶς τὴν ταλαιπωρία^(φ. 371)ν ἐκείνων ὁποῦ εὐρίσκονται εἰς αὐτό. Δεήθητι οὖν, παρακαλοῦμέν σε, καὶ τώρα τὸν Θεὸν διὰ ὅλην τὴν ἐν Χριστῷ ἡμῶν ἀδελφότητα, ἐσὺ ὁποῦ δὲν παρήκουσες λόγον τινὸς ποτέ, καὶ τὴν ἀναγκαίαν σου τροφήν ἔδωκες εἰς τοὺς δεομένους. Δεήθητι διὰ τοὺς ἀδελφούς σου ὁποῦ κρέμανται ἀπὸ τὴν ἀγάπην σου καὶ δὲν δύνανται νὰ βαστῶσι τὸν χωρισμὸν σου καὶ νὰ κρατῶσι τὰ δάκρυα, διὰ νὰ ἐξιλέωσης τὸν πανάγαθον Θεὸν νὰ μᾶς δεχθῆ μαζί με τοῦ λόγου σου καὶ νὰ μᾶς κάμη συγκατοίκους σου. Προετοίμασον εἰς τοῦ λόγου μας, ἀδελφέ περιπόθητε, τόπον ἀναπαύσεως, ὁ ὁποῖος ἐτοιμάζεται μετὰ τὰ καλὰ ἔργα ὁποῦ κάμνει τινὰς ἐδῶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, διὰ νὰ συνδιάγωμεν καὶ νὰ συνεφραινώμεθα σὺν σοὶ καὶ μετὰ σοῦ καθὼς καὶ εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀξιωθέντες καὶ ἡμεῖς νὰ κατοικήσωμεν καὶ νὰ βλέπωμεν τὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν ζωὴν. Καὶ καθὼς ἡμεῖς, εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν ἐλθόντας προτίτερα εἰς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν, σὲ ἐτοιμάσαμεν μονὴν καὶ κατοικίαν, ἔτζι τώρα καὶ ἐσὺ προπορευθεὶς εἰς τὴν ἀνεκλάλητον καὶ θεῖαν καὶ ἄῤῥυλον πολιτείαν, δέξου καὶ ἡμᾶς μετὰ χαρᾶς, μᾶλλον δὲ βοήθησόν μας καὶ συνόδουσε μας καὶ κοπίασον μαζί με τοὺς ἀδελφούς σου ὡς ἀδελφός καὶ ἐλευθέρωσόν μας ἀπὸ ἐκεῖνα ὁποῦ μᾶς ἐμποδίζουν νὰ ἔλθωμεν αὐτοῦ ὁποῦ εἶσαι καὶ ἐσύ, ἐνθυμούμενος ὅτι καὶ ἡμεῖς σὲ ἐβοηθήσαμεν καὶ ἐκοπιάσαμε |^(φ. 372) μαζί με τοῦ λόγου σου εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν. Ὅτι ἡμεῖς μᾶλλον

Ἄλλ' ὧ φίλτατε καὶ Θεῷ φιλούμενε, τριπόθητε ἀδελφέ, μέμνησο τῆς ὑποσχέσεως καὶ μὴ ἐπιλάθῃ τῶν τελευταίων καὶ ἡδίστων ἐμοὶ ῥημάτων σου, πρεσβεύων ὑπὲρ ἡμῶν τῶν ἀδελφῶν σου καὶ παντός τοῦ γένους σου. Οἶδας γάρ ἐν οἷσις ἐσμέν κακοῖς, αὐτός ἐν καλοῖς γενόμενος καὶ πολλοῖς ἀγαθοῖς· ὁ γάρ τοῦ σκοτόυ ἀπαλλαγείς ἀκριβῶς γινώσκει τῶν ἐν αὐτῷ κρατουμένων τὴν ἀθλιότητα. Ἰκέτευσον οὖν, ἀξιούμεν, καὶ νῦν τὸν Θεὸν ὑπὲρ πάσης σου τῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφότητος, ὁ μηδέποτε τινος ἐξαιτουμένου σε παρακούσας, μηδέ τῆς σῆς ἀναγκαίας τροφῆς τοὺς δεομένους ἀποστερήσας. Δεήθητι ὑπὲρ ἀδελφῶν τῶν τῷ σῷ πόθῳ ἐκκρεμαμένων καὶ τὸν χωρισμὸν στέγειν ἀδυνατούντων καὶ τό πένθος ἐπισχεῖν μὴ καρτερούντων, ὅπως καὶ ἡμᾶς μετὰ σοῦ ἔξεις ὑποδεξάμενος, καὶ σὺν σοὶ σκηνώσαι τὸν ὑπεράγαθον Θεὸν ἐξιλέωσαι καὶ τόπον ἡμῖν προετοίμασον ἀναπαύσεως διὰ τῆς ἐντεῦθεν εὐπραξίας ἐξειργασμένου, ἵνα σὺν σοὶ καὶ μετὰ σοῦ, ὡς καὶ ἐν τῷ παρόντι βίῳ, καὶ αὐτόθι συνδιάγωμεν καὶ συνεφραινώμεθα, καταξιούμενοι οἰκεῖν καὶ βλέπειν τὴν ἄλυπον καὶ μακαρίαν ζωὴν. Καὶ καθάπερ ἡμεῖς, ἀπὸ τοῦ κόσμου σοῦ προσδραμόντος εἰς τὴν μοναχικὴν πολιτείαν, μονὴν καὶ οἰκίαν προηυτρεπίσαμεν, οὕτω νῦν καὶ σὺ εἰς τὴν ἄρρητον καὶ θεῖαν καὶ ἄῤῥυλον διαγωγὴν προοδεύσας, ἀδελφός, καὶ τῶν ἐπιχειρούντων παρεμποδίζειν καὶ κωλύειν ἡμῶν τὴν πρὸς σὲ ἀφίξιν ἐλευθέρωσον, (288) μεμνημένος ὅτι καὶ ἡμεῖς τῇ σῇ ἐβοηθήσαμεν καὶ συνεκοπιάσαμεν ἐν τῷδε τῷ βίῳ ἀδελφότητι.

11 συγκατοίκους] συγκατοίκους 22 ἐκοπιάσαμε] ἐκοπιάσασαι

χρειαζόμεθα τὴν βοήθειάν σου τώρα, παρὰ ὅπου ἐχρειαζούσουν ἐσὺ τὴν ἐδικὴν μας τότε, ὅποταν ἠθέλησες νὰ ἐλευθερωθῆς ἀπὸ τὰς παγίδας τοῦ κόσμου .

Ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐδικὰ μας βάρη, ὧ γλυκυτατέ μοι ἀδελφέ, εἶναι πολλά, τὰ ὅποια βαρύνουσι τὴν ταπεινὴν μας ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα, ἀπὸ τὰ ὅποια τὸ πλέον χειρότερον εἶναι ἡ μόνωσις καὶ ἡ μεγάλη φροντίδα τῶν ἀδελφῶν, εἰς τὴν ὁποίαν ἤξεύρεις με πῶς εἶμαι ζηλωτὴς προθυμώτατος. Ὅτι τώρα ἐγνώρισες βεβαιότατα τὴν γνώμην καὶ διάθεσιν ὅπου εἶχον εἰς τοῦ λόγου, καὶ ὅτι δὲν σὲ ἔλεγχα, οὔτε σὲ ἐνουθέτουں καμίαν φορὰν μισῶντας καὶ βδελυσσόμενός σε, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ σὲ ἀγαποῦσα πολλά καὶ νὰ ἐκαιώμουν ἀπὸ τὸν πόθον σου. Ἐξεύρω δὲ πῶς βλέπεις τώρα ἀκριβῶς ἐβγαίνωντας ἀπὸ τὸ σκότος καὶ ἀπὸ τὴν ὁμίχλην τοῦ σώματος τούτου, καὶ θεωρεῖς τὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην μου γυμνὴν, ὅτι γενόμενος θεοειδής, θεοπρεπῶς βλέπεις καὶ ὅλα τὰ ἐδικὰ μας. Μὴ φανῆς λοιπὸν ψεύστης εἰς τὰς συμφωνίας ὅπου ἔκαμες μὲ τοῦ λόγου μας, μήτε νὰ ἀλησμονήσης ἐμένα τὸν ἀδελφόν σου ὅπου σὲ ἠγάπησα κατὰ πολλά - καὶ ἐὰν εἶναι τολμηρὸν νὰ εἰπῶ - καὶ τὴν ψυχὴν μου ἔβαλα διὰ λόγου σου. Ἀλλὰ βοήθησόν μοι μὲ τὰς εὐπροσδέκτους σου προσευχὰς, διὰ νὰ ἀξιωθῶμεν νὰ ἔλθωμεν εἰς τοῦ λόγου σου καὶ νὰ κατοικήσωμεν ἀντάμα | (φ. 372^v) ἔχοντας τὴν κατοικίαν εἰς αὐτὸν τὸν Κύριον καὶ Θεὸν καὶ Σωτῆρα ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, εὐρισκόμενοι εἰς αὐτὸ τὸ ἄφραστον φῶς καὶ εἰς τὴν δόξαν καὶ λαμπρότητα τὴν ὀρωμένην καὶ προσκυνουμένην ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ, καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Πολὰ γάρ τὰ ἡμέτερα ἄχθη, γλυκύτατε ἀδελφέ, ἃ τὴν ταπεινὴν ἡμῶν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα βαρύνουσιν, ὧν τὸ πάντων δεινότερον ἡ μόνωσις καὶ ἡ πολλὴ τῶν μεθ' ἡμῶν ἀδελφῶν μέριμνα, περὶ ἣν με καὶ γινώσκεις ζηλωτὴν μανικώτατον. Ἐγnows γάρ πάντως ἄρτι τὰ τῆς ἐμῆς πρὸς σὲ διαθέσεως, καὶ ὡς οὐ μισῶν σὲ ποτε ἢ βδελυσσόμενος ἐπέπληττον καὶ παντὶ τρόπῳ ταῖς νουθεσίαις ἡσφαλιζόμεν, ἀλλὰ σφόδρα φιλῶν σε καὶ τῷ περὶ σὲ πόθῳ ἀνευδότης φλεγόμενος. Βλέπεις γάρ ἄρτι, οἶδα καλῶς, ὑπεξελθὼν τὸν γνόφον καὶ τὴν ὁμίχλην τούτου τοῦ σώματος, καὶ γυμνὴν ὄρας τὴν ἐμὴν ψυχὴν καὶ τὴν γνώμην αὐτῆς, καθὼς σὺ ὑπάρχεις ἄρτι γυμνός τοῦ σώματος. Θεοειδής γάρ γενόμενος, θεοειδέστερον βλέπεις καὶ πάντα τὰ καθ' ἡμᾶς. Μὴ οὖν ψεύστης τῶν συνθηκῶν φανήση τῶν πρὸς ἡμᾶς, μηδέ ἐπιλάθῃ ἀδελφοῦ τοῦ ὑπερβαλλόντως σε ἀγαπήσαντος καί, εἰ μὴ τολμηρὸν εἰπεῖν, καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ὑπὲρ σοῦ τεθεικότος. Ἀλλὰ δός χεῖρα βοηθείας διὰ τῶν εὐπροσδέκτων σου προσευχῶν, ἵνα καταντῆσαι ἀξιωθῶμεν πρὸς σε καὶ συνοικήσαι σοι ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ καὶ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ, τὴν κατοικίαν ποιούμενοι ἐν αὐτῷ, συναναστρεφόμενοι τῷ ἀφράστῳ φωτὶ ἐν τῇ ἀκηράτῳ ζωῇ, ἐν τῇ ἀνεκκλαλήτῳ χαρᾷ, ἐν τῇ ἀνεκδιηγήτῳ δόξῃ τε καὶ λαμπρότητι, τῇ ἐν Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ Ἁγίῳ Πνεύματι ὀρωμένη καὶ προσκυνουμένη εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

10 ἐβγαίνωντας] εὐγένωντας

3.8 Λόγος Ζ' (φφ. 372^v -380^v)

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Νέου Θεολόγου, Περὶ πίστεως. Καὶ διδασκαλία διὰ ἐκείνους ὅπου λέγουσι πῶς δὲν εἶναι δυνατὸν ἀναμεταξὺ εἰς τοὺς κοσμικοὺς νὰ φθάσῃ τινὰς εἰς τελειότητα τῶν ἀρετῶν. Καὶ διήγησις ἐκ προσιμίων ὠφέλιμος. Λόγος ζ'.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, καλὸν πρᾶγμα εἶναι νὰ κηρύττωμεν εἰς ὅλους τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ φανερώνομεν εἰς τοὺς πλησίον μας τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ ἄφατον ἀγαθότητά του ὅπου ἔγινεν εἰς τοῦ λόγου μας. Ἐγὼ οὖν, καθὼς βλέπετε, δὲν ἐνήστευσα, δὲν ἀγρύπνησα, δὲν ἐκοιμήθην εἰς τὴν γῆν, ὅμως ἐταπεινώθηκα καὶ μὲ ἔσωσε συντόμως ὁ Κύριος, καθὼς λέγει ὁ θεῖος Δαβίδ. Καὶ πολλὰ συντομώτερον εἶναι νὰ εἰπῶ· Μόνον ἐπίστευσα καὶ προσελάβετό με ὁ Κύριος. Ὅτι εἶναι πολλὰ ἐκεῖνα ὅπου μᾶς ἐμποδίζουσιν εἰς τὸ νὰ ἀποκτήσωμεν ταπεινώσιν, ἀλλὰ τὸ νὰ εὔρη τινὰς πίστιν δὲν εἶναι ἐμπόδιον. Ὅτι ἂν ἴσως θελήσωμεν ἐξ ὅλης μας τῆς ψυχῆς, εὐθὺς καὶ ἡ πίστις ἐνεργεῖ, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ εἶναι χάρισμα τοῦ Θεοῦ καὶ φυσικὸν προτέρημα, ἂν καλὰ καὶ | (φ. 373) ὑποτάσσεται καὶ αὐτὴ εἰς τὸ αὐτεξούσιον τῆς προαιρέσεώς μας, καὶ γὰρ καὶ Σκύθαι καὶ βάρβαροι πιστεύουσιν εἰς τοὺς λόγους <ὁ> ἑνας τοῦ ἄλλου. Ἀμὴ διὰ νὰ δεῖξω εἰς τοῦ λόγου σας ἐμπράκτως τὴν ἐνέργειαν τῆς ἐνδιαθέτου πίστεως, ἀκούσατε καὶ θέλω σᾶς διηγηθῆ διήγησίν τινα εἰς βεβαίωσιν τῶν εἰρημένων, τὴν ὁποίαν τὴν ἤκουσα ἀπὸ στόμα ἀληθινόν.

1-3 tit.: Παρὶ πίστεως. Καὶ διδασκαλία περὶ τῶν λεγόντων μὴ εἶναι δυνατὸν ἐν μέσφ τῶν βιωτικῶν τὸ τέλειον φθάσαι τῶν ἀρετῶν. Καὶ διήγησις ἐκ προσιμίων ἐπωφελής.

Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, καλὸν ἡμᾶς ἀνακηρύττειν εἰς πάντας τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ καὶ γνωρίζειν τοῖς πλησίον ἡμῶν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτοῦ εὐσπλαγχνίαν καὶ ἄφατον ἀγαθότητα. «Ἐγὼ οὖν, ὡς ὄρατε, οὐκ ἐνήστευσα, οὐκ ἠγρύπνησα, οὐκ ἐχαμεύνησα, ἐταπεινώθην δὲ καὶ ἔσωσέ με συντόμως ὁ Κύριος», φησὶν ὁ θεῖος Δαβίδ. Πολλῶν δὲ συντομώτερον εἰπεῖν· «Μόνον ἐπίστευσα καὶ προσελάβετό με ὁ Κύριος». Πολλὰ γάρ τά ἐμποδίζοντα ἡμᾶς πρὸς τὸ ταπεινώσιν κτήσασθαι, πίστιν δὲ εὐρεῖν οὐδὲν τὸ κωλῶν ἐστίν. Εἰ γάρ ἀπὸ ψυχῆς θελήσωμεν, καὶ ἡ πίστις εὐθέως ἐνήργησε, δῶρον γάρ ἐστὶ τοῦ Θεοῦ αὐτὴ καὶ φυσικὸν πλεονέκτημα, εἰ καὶ τῶν αὐτεξουσίῳ τῆς ἡμῶν προαιρέσεως καὶ αὐτὴ ὑπόκειται, καὶ γάρ καὶ Σκύθαι καὶ βάρβαροι ἀλλήλων τοῖς λόγοις πιστεύουσιν. Ἀλλ' ἵνα πραγματικῶς δεῖξω ὑμῖν τῆς ἐνδιαθέτου πίστεως (290) ἐνέργειαν, ἀκούσατε καὶ διήγησιν ὑμῖν διηγήσομαι πρὸς βεβαίωσιν τῶν εἰρημένων, ἣν ἐξ ἀληθινοῦ ἀκήκοα στόματος.

Γεωργιὸς τις τοῦνομα, νέος τὴν ἡλικίαν ὑπάρχων καὶ αὐτὸς ὡσεὶ ἐτῶν εἴκοσιν, οἰκῶν ἐν

12 ἂν ἴσως] ἀνίσως

Κάποιος ἄνθρωπος τώρα εἰς τοὺς ἐδικoὺς μας καιροὺς, Γεώργιος ὀνομαζόμενος, ὄντας νέος κατὰ τὴν ἡλικίαν ἕως χρόνων εἴκοσι, κατοικῶν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν, - εὐμορφος κατὰ τὸ εἶδος καὶ φανταστικός κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὸ ἦθος καὶ τὸ περιπάτημα, ὥστε ἐκ τούτων νὰ εἶχον εἰς αὐτὸν καὶ πολλὰς ὑποψίας κακῆς, ἐκεῖνοι ὅπου βλέπουσι μόνον τὴν ἔξω μορφήν καὶ ὅπου κρίνουσι κακῶς τὰ ξένα πράγματα - ὁ ὁποῖος ἔγινε γνώριμος μὲ ἓνα μοναχὸν ὅπου ἐκατοῖκει εἰς ἓνα μοναστήριον τῆς πόλεως εἰς τὸν ὁποῖον φανερόντων τὸν λογισμόν του, ἔλαβε μικρὰν ἐντολήν ἀπ' αὐτὸν διὰ μόνην ἐνθύμησιν. Ἐζήτησε δὲ ὁ νέος καὶ βιβλίον ἀπ' αὐτὸν ὅπου νὰ περιέχη διηγήσεις τῆς τῶν μοναχῶν πολιτείας καὶ τῆς πρακτικῆς αὐτῶν ἀσκήσεως, καὶ τὸν ἔδωκεν ὁ γέρον τὸ σύγγραμμα τοῦ μοναχοῦ Μάρκου, ὅπου διδάσκει περὶ νόμου πνευματικοῦ. Αὐτὴν λοιπὸν τὴν βίβλον δεξάμενος ὁ νέος ὡσὰν νὰ ἐστάλη ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ ὡσὰν νὰ ἠλπιζε πῶς θέλει λάβῃ ἀπ' αὐτὴν μεγάλον καρπὸν. | (φ. 373^ν) Ἔτζι μὲ μεγάλον πόθον καὶ προσοχήν τὴν ἀνέγνωσεν ὅλην καὶ ὠφελήθη μὲν ἀπὸ ὅλην, τρία δὲ μόνον κεφάλαια ἔβαλε εἰς τὴν καρδίαν του· καὶ τὸ μὲν ἓνα λέγει ἔτζι αὐταῖς λέξεσιν· *Ζητῶν θεραπείαν, ἐπιμέλῃσαι τῆς συνειδήσεως καὶ ὅσα λέγει ποιήσον, καὶ εὐρήσεις ὠφέλειαν*· τὸ δὲ ἄλλο· *Ὁ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ πνεύματος ἐπιζητῶν, ὁμοίος ἐστὶ δούλῳ ἀργυρωνεῖτω, ὃς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι σὺν ταῖς ὠναῖς καὶ ἐλευθερίαν αὐτῷ γραφῆναι ἐπιζητεῖ*· τὸ δὲ τρίτον· *Τυφλός ἐστι κράζων καὶ λέγων Ἰὲ Δαβὶδ ἐλέησόν με, ὁ προσευχόμενος σωματικῶς καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικὴν ὁ ποτε δὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν Κύριον, οὐκ ἔτι υἱὸν Δαβὶδ, ἀλλ' υἱὸν Θεοῦ ὁμολογήσας, προσεκύνῃσεν αὐτόν.*

Κωνσταντινουπόλει ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, - ὡραῖος τῷ εἶδει καὶ φαντασιῶδες τό τε σχῆμα καὶ τὸ ἦθος καὶ τὸ βάδισμα κεκτημένος, ὡς ἐκ τούτων καὶ ὑπολήψεις πονηρὰς ἔχειν τινὰς εἰς αὐτόν, τοὺς τὸ ἔξωθεν μόνον βλέποντας περικάλυμμα καὶ κακῶς κρίνοντας τὰ ἀλλότρια -, ἀγίῳ τινὶ μοναχῷ, ἐν ἐνὶ τῶν τῆς πόλεως μοναστηρίων διάγοντι, γνώριμος κατεστάθη. Καὶ τὰ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ πρὸς αὐτόν ἀναθέμενος, ἐντολήν μικρὰν εἰς μόνην ὑπόμνησιν ἔλαβε παρ' αὐτοῦ. Ἐζήτησε καὶ βιβλίον ὁ νέος λαβεῖν ἐξ αὐτοῦ, τὰ τῆς πολιτείας τῶν μοναχῶν καὶ τὰ τῆς πρακτικῆς αὐτῶν ἀσκήσεως διηγήματα περιέχουσαν, καὶ δίδωσιν αὐτῷ ὁ γέρον τὴν συγγραφὴν τοῦ μοναχοῦ Μάρκου, τὴν περὶ πνευματικοῦ νόμου διδάσκουσαν. Ταύτην δὲ ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ σταλεῖσαν ὁ νέος δεξάμενος καὶ ὡς μέγα τι ἐξ αὐτῆς ἐλπίζων καρπώσασθαι, οὕτω μετὰ πόθου καὶ προσοχῆς διήλθε πᾶσαν αὐτήν. Καὶ ἐκ πάντων ὠφεληθεὶς, τρία μόνον κεφάλαια, ἴν' εἶπω, ἐν τῇ αὐτοῦ καρδίᾳ ἐνέπηξε. Καὶ τὸ μὲν ἐν ὑπάρχον τό οὕτως αὐταῖς ἐγκείμενον λέξεσι· «Ζητῶν θεραπείαν, ἐπιμέλῃσαι τῆς συνειδήσεως καὶ ὅσα λέγει ποιήσον καὶ εὐρήσεις ὠφέλειαν». Τὸ δὲ ἕτερον· «Ὁ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν τὰς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπιζητῶν, ὁμοίος ἐστὶ δούλῳ ἀργυρωνεῖτω, ὃς ἅμα τῷ ἀγορασθῆναι σὺν ταῖς ὠναῖς καὶ ἐλευθερίαν αὐτῷ γραφῆναι ἐπιζητεῖ». Τὸ δὲ τρίτον· «Τυφλός ἐστι κράζων καὶ λέγων Ἰὲ Δαβὶδ, ἐλέησόν με», (291) ὁ προσευχόμενος σωματικῶς καὶ μήπω ἔχων γνῶσιν πνευματικὴν· ὁ ποτε δὲ τυφλὸς ἀναβλέψας καὶ ἰδὼν τὸν Κύριον, οὐκέτι υἱὸν Δαβὶδ, ἀλλ' Υἱὸν Θεοῦ ὁμολογήσας, προσεκύνῃσεν αὐτῷ.

Ταῦτα τοίνυν ὁ νέος ἐκεῖνος ἐθαύμασε καὶ θαυμάσας ἐπίστευσεν ὅτι τῇ ἐπιμελείᾳ τῆς συνειδήσεως

6 ἐκατοῖκει] ἐκατοῖκα 17 ἀργυρωνεῖτω] ἀργυρωνεῖτω

Ταῦτα λοιπὸν ἀναγνώσας ὁ νέος ἐκεῖνος ἐθαύμασε, καὶ θαυμάσας ἐπίστευσεν ὅτι μὲ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς συνειδήσεως θέλει εὖρη ὠφέλειαν, καὶ μὲ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν τοῦ Κυρίου θέλει γνωρίσει τὴν ἐνέργειαν τοῦ Παναγίου Πνεύματος, καὶ μὲ τὴν χάριν τοῦ πνεύματος θέλει ἀναβλέψῃ νοερῶς καὶ νὰ ἰδῇ τὸν Κύριον. Πληγωθεὶς λοιπὸν ἀπὸ τὴν ἀγάπην καὶ ἐπιθυμίαν αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ, ἐζήτει μὲ ἐλπίδα τὸ πρῶτον κάλλος καὶ μ' ὅλον ὁποῦ δὲν ἐφαίνετον εἰς αὐτὸν καὶ δὲν ἔκαμεν ἄλλο τίποτε (καθὼς μὲ ὄρκον μὲ ἐβεβαίωσεν), ἔξω μόνον ἔκαμεν κάθε ἡμέραν τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐντολὴν ὁποῦ τὸν ἔδωκεν ὁ γέρον | (φ. 374) καὶ ἔτζι ἔπεφτεν εἰς τὸ κρεβάτι του. Ἀλλὰ ἡ συνειδήσις του λέγουσα εἰς αὐτόν: *Κάμνε ἀκόμι καὶ ἄλλες μετάνοιες, καὶ πρόσθεσε καὶ ἄλλους ψαλμούς, καὶ λέγε περισσότεραις φοραῖς τὸ Κύριε ἐλέησον, ὅτι δύνασαι, καὶ ὑπήκουεν εἰς αὐτὴν προθύμως καὶ ἔκαμεν ἀδιστακτῶς ὅλα τοιουτοτρόπως, ὡσὰν νὰ ἤθελε τὰ ἀκούσῃ ἀπὸ αὐτὸν τὸν Θεόν. Καὶ ἀπὸ τότε δὲν ἐκοιμήθη καμίαν φορὰν ὁποῦ νὰ τὸν ἐλέγῃ ἢ συνειδήσις του καὶ νὰ τὸν λέγῃ: *Τοῦτο δὲν τὸ ἔκαμεν.* Εἰς αὐτὴν λοιπὸν τὴν συνειδήσιν του ἀκολουθῶν ἀδιαλείπτως καὶ ἐκείνη προσθέτουσα καθ' ἡμέραν, εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἐμεγάλυνεν κατὰ πολλὰ ἢ ἐσπερινή του ἀκολουθία. Ὅτι τὴν ἡμέραν εὐρίσκετο εἰς ἑνὸς πατρικίου παλάτιον ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἔβγαине καθ' ἡμέραν καὶ ἐφρόντιζε τὰ χρειαζόμενα εἰς τὸ παλάτιον, ὥστε ἐκ ταύτης τῆς αἰτίας νὰ μὴν ἤξευρε τινὰς ἐκεῖνα ὁποῦ αὐτὸς ἔκαμεν τὸ βράδυ. Ὅθεν καὶ δάκρυα ἔβγαζε κάθε βράδυ ἀπὸ τοὺς ὀφθαλμούς του καὶ ἔκαμεν συχνότερον τὰς γονυκλισίας πίπτων ἐπὶ τὴν γῆν κατὰ πρόσωπον, καὶ ὁπότεν ἔστεκεν εἰς προσευχὴν εἶχε τὰ ποδάρια του κολλημένα <τὸ> ἓνα μὲ τὸ ἄλλο καὶ ἀμετακίνητα. Ἀνεγίνωσκε δὲ καὶ εὐχὰς εἰς τὴν*

εὐρήσει ὠφέλειαν καὶ τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασία τὴν ἐνέργειαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ τῇ χάριτι τούτου νοερῶς ἀναβλέψει καὶ ἴδῃ τὸν Κύριον. Τῇ οὖν ἀγάπῃ τούτου καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ τρωθεὶς, τὸ πρῶτον κάλλος δι' ἐλπίδος ἐζήτει καὶ μὴ φαινόμενον. Οὐδὲν δὲ ἕτερον ἔπραξεν, ὡς μεθ' ὄρκων μὲ ἐβεβαίωσεν, εἰ μὴ τὴν δοθεῖσαν αὐτῷ μικρὰν ἐντολὴν παρὰ τοῦ ἁγίου ἐκείνου γέροντος ἐκάστη ἐσπέρα ἐποίει καὶ οὕτως ἐπὶ τῆς κλίνης ἐκάθευδε. Τῆς συνειδήσεως οὖν λεγούσης αὐτῷ: «Ποίησον πάντως καὶ ἐτέρας μετάνοιαις καὶ ἄλλους ψαλμούς πρόσθε, καὶ πλεῖον λέγειν τὸ ' Κύριε, ἐλέησον', δύνασαι γάρ», ταύτη προθύμως ὑπήκουε καὶ ἀδιστακτῶς, ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ λεγόμενα, οὕτως ἅπαντα ἔπραττε. Καὶ οὐδέποτε ἔκτοτε ἐκοιμήθη ἐλεγχούσης αὐτόν τῆς συνειδήσεως καὶ λεγούσης: «Τί τοῦτο οὐκ ἐποίησας;» Ταύτη τοιγαροῦν ἐξακολουθῶν ἀπαρλείπτως κακείνης τὸ λέγειν προστιθείσης ὁσημέραι, εἰς ὀλίγας ἡμέρας πολλὴ προσετέθη ἢ τῆς ἐσπέρας ἀκολουθία. Τὴν γάρ ἡμέραν οἴκου προΐστατο τῶν πατρικίων τινός καὶ ἐν τῷ παλατίῳ καθ' ἐκάστην προήρχετο, φροντίζων τῶν τῷ βίῳ ἀρμοζόντων, ὡς ἐκ τούτου μηδενὶ ἀνθρώπῳ γινώσκεσθαι τὰ πραττόμενα. Διὸ καὶ δάκρυα καθ' ἐσπέραν ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ κατήρχοντο καὶ συχνότερον ἐπὶ (292) τὴν γῆν καὶ ἐπὶ πρόσωπον γονυκλισίας ἐποίει, κεκολλημένους ἔχων ἀλλήλοις καὶ ἀμετακινήτους τοὺς πόδας ἐν παραστάσει, εὐχαί τε παρ' αὐτοῦ πρὸς τὴν Θεοτόκον ἀνεγίνωσκοντο ἐμπόνως καὶ μετὰ στεναγμῶν καὶ δακρύων καὶ, ὡς παρόντος τοῦ Κυρίου σωματικῶς, οὕτω τοῖς ἀχράντοις ποσίν αὐτοῦ προσέπιπτεν καὶ ὡς τυφλὸς ἐλεηθῆναι καὶ

8 ἔπεφτεν] ἔπευτεν 9 ἄλλες μετάνοιες] ἄλλαις μετάνοιαις 11 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως
15 ἐσπερινή] ἐσπερινήν 16 ἔβγαине] εὐγνε 18 βράδυ] βράδι || ἔβγαζε] εὐγαζε 19 γονυκλισίας]
γονυκλησίας

Θεοτόκον με πόνον καρδίας και με αναστεναγμούς και δάκρυα και, ώσαν να ἦτον παρὼν ὁ Χριστός, ἔτζι προσέπιπτεν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ και ὡς τυφλὸς ἐζήτει να ἐλεηθῆ και να ἀναβλέψη ψυχικῶς. | (φ. 374*) Ἐπειδὴ δὲ και καθ' ἐσπέραν ἐπρόσθετε εἰς τὴν προσευχὴν του, διήρκει ἕως τὸ μεσονύκτιον προσευχόμενος, μὴ χαννούμενος παντελῶς ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς, μήτε ἀμελῶν, ἀλλ' οὔτε κανένα μέλος τοῦ σώματος κινῶν, οὔτε τοὺς ὀφθαλμοὺς στρέφων τελείως, ἀλλ' ἐστέκετο τοιουτοτρόπως ἀμετακίνητος, ὡσαν κανένας στῦλος ἢ ὡσαν ἀσώματος.

Ἰστάμενος λοιπὸν μίαν φοράν και λέγων τό· Ὁ Θεὸς ἰλάσθητί μοι με τὸν νοῦν μᾶλλον παρὰ με τὸ στόμα, ἐφάνη εἰς αὐτὸν ἄνωθεν ἕξαφνα ἔλλαμψις θεία πλουσιωτάτη, ὡστε να ἐγέμωσε ὅλον τὸν τόπον. Τούτου δὲ γενομένου ἀλησμόνησεν ὁ νέος ἐκεῖνος πῶς ἦτον τὸ ὀσπήτιον και ὑποκάτω εἰς σκέπασμα. Ὅτι ἔβλεπε πανταχόθεν φῶς και οὔτε πῶς ἐστέκετο εἰς τὴν γῆν ἐκαταλάμβανεν. Οὔτε ἐφοβεῖτο να μὴν πέση, οὔτε διὰ κόσμον ἐφρόντιζε, οὔτε ἤρχοντο εἰς τὸν λογισμόν του τότε τοιαῦτα πράγματα ὅπου ἔρχονται εἰς ἐκείνους ὅπου φοροῦν σῶμα, ἀμὴ συνευρισκόμενος ὅλος με φῶς ἄῦλον και αὐτὸς (καθὼς τοῦ ἐφαίνετο) φῶς γενόμενος και ἀλησμόνησας ὅλον τὸν κόσμον, ἐγέμωσε δακρύων και χαρᾶς ἀνεκφράστου και ἀγαλλιᾶσεως. Ἐπειτα ὁ νοῦς του ἀνέβη εἰς τὸν οὐρανὸν και εἶδε ἄλλο φῶς λαμπρότερον ἀπὸ ἐκεῖνο ὅπου ἦτον κοντά του. Και τοῦ ἐφάνη παραδόξως, πῶς να ἐστέκετο κοντά εἰς ἐκεῖνο τὸ φῶς ὁ προρρηθεὶς ἐκεῖνος και ἰσάγγελος γέρων, ἐκεῖνος | (φ.375) δηλαδὴ ὅπου ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν μικρὰν ἐκείνην ἐντολὴν και τὸ βιβλίον τοῦ μοναχοῦ Μάρκου. Καθὼς λοιπὸν ἐγὼ ἤκουσα ταῦτα, ἐστοχάσθηκα πῶς να

ψυχικῶς ἀναβλέπειν ἠτεῖτο. Ὡς δὲ καθ' ἐσπέραν ἢ εὐχὴ προσετίθετο, διήρκει μέχρι μεσονυκτίου, μηδὲ ὅπως ἐν τῷ καιρῷ τῆς προσευχῆς χαννούμενου ἢ ῥαθυμοῦντος αὐτοῦ ἢ τινος μέλους τῶν τοῦ σώματος αὐτοῦ κινουμένου τό σύνολον μέχρι και περιστροφῆς ὀφθαλμοῦ ἢ ἀναβλέψεως, ἀλλ' οὔτως ἴστατο ἀκίνητος, ὡς στήλι τις ἢ ὡσπερ τις ἀσώματος.

Ἰσταμένου οὖν αὐτοῦ ἐν μιᾷ και τό «Ὁ Θεός, ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» λαλοῦντος τῷ νοῖ μᾶλλον ἢ τῷ στόματι, ἔλλαμψις θεία πλουσιῶς αἴφνης ἐπέφανεν ἄνωθεν και πάντα τὸν τόπον ἐπλήρωσε. Τούτου δὲ γεγονότος ἠγνόησεν ὁ νεανίας και ἐπελάθετο εἰ ἐν οἴκῳ ἦν ἢ ὅτι ὑπὸ στέγην ὑπῆρχε. Φῶς γὰρ μόνον ἔβλεπε πάντοθεν και οὐδὲ εἰ ἐπὶ γῆς ἐπάτει ἐγίνωσκεν. Οὐδὲ φόβος ἦν ἐν αὐτῷ τοῦ μὴ πεσεῖν, οὐδὲ κόσμου φροντίς, οὐδὲ τι τῶν, οἷα τοῖς ἀνθρώποις και σῶμα φοροῦσι προσβάλλουσι, τῷ λογισμῷ τότε προσέβαλλον, ἀλλ' ὅπως φωτὶ ἄῦλῳ συνών και τῷ δοκεῖν αὐτὸς φῶς γενόμενος και παντός κόσμου ἐπιλαθόμενος, δακρύων και χαρᾶς ἀνεκφράστου και ἀγαλλιᾶσεως ἔμπλεως ἐγένετο. Εἶτα εἰς οὐρανὸν ἀνῆλθεν ὁ νοῦς αὐτοῦ και ἄλλο φῶς ἐθεάσατο ὑπὲρ τό πλησιάζον τρανότερον. Ἐφάνη αὐτῷ παραδόξως, πλησίον τοῦ φωτός ἐκείνου ἰστάμενος, ὁ ῥηθεὶς ἅγιος ἐκεῖνος και ἰσάγγελος γέρων, ὁ τὴν ἐντολὴν αὐτῷ και τὴν βίβλον προχειρισάμενος.

(293) Ὡς οὖν ἐγὼ ταῦτα ἤκουσα, ἐλογισάμην και τοῦ ἀγίου τούτου τὴν πρεσβειᾶν πολὰ συνηργήσασαν αὐτῷ και τοῦ Θεοῦ πάλιν δεῖξαι τῷ νέῳ οἰκονομήσαντος τό οἶον ὕψος ἀρετῆς ὁ ἅγιος οὗτος ἐκέκτητο.

7 τοιουτοτρόπως] τοιουτωτρόπως 12 ἐφοβεῖτο] ἐφοβῆτο 19 προρρηθεὶς] προρηθεὶς

ἐσυνήργησεν ἡ πρεσβεία τοῦ γέροντος εἰς αὐτὸν κατὰ πολλὰ τοῦ Θεοῦ θελήσαντος νὰ δείξῃ εἰς τὸν νέον εἰς ποταπὸν ὕψος ἀρετῆς εὐρίσκετο ὁ γέρων ἐκεῖνος.

Ἀφ' οὗ δὲ παρήλθεν ἐκείνη ἡ θεωρία καὶ ἦλθεν ὁ νέος εἰς τὸν ἑαυτὸν του, ἦτον ὄλος (καθὼς αὐτὸς ἔλεγε) μεστὸς χαρᾶς καὶ ἐκπλήξεως καὶ ἔκλαιεν ἐκ καρδίας καὶ δάκρυα ἔτρεχον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του γλυκύτατα. Τελευταῖον ἀναπαύθη εἰς τὸ κρεβάτι του καὶ εὐθὺς ἐκείνην τὴν ὥραν ἐλάλησεν ὁ πετεινός, φανερόντων τὸ μεσονύκτιον. Καὶ εἰς ὀλίγην ὥραν ἐσήμαναν αἱ ἐκκλησίαι τὸν ὄρθρον, καὶ αὐτὸς ἐσηκώθη νὰ ψάλλῃ κατὰ τὴν συνήθειαν καὶ δὲν ἐκοιμήθη τελείως, οὔτε εἰς τὸν νοῦν τοῦ ἔβαλε τὸν ὕπνον.

Ταῦτα ἔγιναν καθὼς ὁ Θεὸς ἐγίνωσκεν, ὁ ὁποῖος καὶ ποιήσας αὐτὰ <ἐν> οἷς οἶδε κρίμασιν, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ὁ νέος δὲν ἔκαμεν ἄλλο περισσότερο, ἔξω μόνον ἐκεῖνα ὅπου ἠκούσατε, ὅμως μὲ πίστιν ὄρθην καὶ ἐλπίδα ἀναμφίβολον. Ἄς μὴν εἰπῇ λοιπὸν τινὰς νὰ τὰ ἔκαμεν ἐκεῖνος ταῦτα πρὸς δοκιμὴν· ὅτι οὔτε εἰς τὸν λογισμὸν του δὲν ἦλθε τὸ τοιοῦτον, ὅτι ἐκεῖνος ὅπου δοκιμάζει καὶ ἐκπειράζει δὲν ἔχει πίστιν, ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ νέος ἀποβαίνοντας κάθε ἄλλην ἐμπαθῆ καὶ φιλήδονον ἔννοιαν, | (φ. 375^v) τόσον πολλά, ὡς ἔλεγε, ἐφρόντιζεν ἐκεῖνα ὅπου τὸν ἔλεγεν ἡ συνείδησίς του, ὥστε νὰ μὴν αἰσθάνετο κανένα ἀπὸ τὰ αἰσθητὰ πράγματα, ἀλλ' οὔτε τὸ φαγητὸν καὶ ποτιὸν δὲν τοῦ ἐφαίνετο νόστιμον οὔτε ἔτρωγε συχνά.

Ἦκούσατε, ἀδελφοί μου, πόσα δύναται νὰ κάμῃ ἡ εἰς Θεὸν πίστις ὅπταν βεβαιώνεται μὲ τὰ ἔργα; Καταλάβετε, πῶς οὔτε ἡ νεότης εἶναι ἀπόβλητος οὔτε τὸ γῆρας ὠφέλιμον ὅπταν δὲν εἶναι γνῶσις καὶ φόβος Θεοῦ; Ἐμάθετε, πῶς οὔτε τὸ μέσον τῆς πόλεως δὲν μᾶς ἐμποδίζει εἰς τὸ νὰ κάμωμεν τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἂν

Παρελθούσης δὲ τῆς θεωρίας ταύτης καὶ εἰς ἑαυτὸν πάλιν, ὡς ἔλεγεν, ὁ νεανίας γενόμενος, χαρᾶ καὶ ἐκπλήξει συνείχετο καὶ ἀπὸ καρδίας ἐδάκρυε καὶ τοῖς δάκρυσιν ἡ γλυκύτης συνείπετο. Τέλος, ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνέπεσε καὶ αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὁ ἀλέκτωρ ἐφώνησε καὶ τῆς νυκτός τὸ μέσον εἶναι ἐδήλωσε. Καὶ μετ' ὀλίγον αἱ ἐκκλησίαι τὸν ὄρθρον ἐσήμανον, καὶ αὐτὸς ἐξανέστη ψάλλει κατὰ τὸ σῆμα, μηδὲ ἔννοιαν ὕπνου κατ' ἐκείνην τὴν νύκτα λαβόμενος.

Ταῦτα ἐγένοντο ὡς ὁ Θεὸς οἶδεν, ὁ καὶ ποιήσας αὐτὰ ἐν οἷς ἐπίσταται κρίμασι, μηδὲν πλέον τοῦ νέου ἐκεῖνου ἐργασαμένου, εἰ μὴ ἄπερ ἠκούσατε, μετ' ὄρθης πίστεως καὶ ἀδιστακτοῦ ἐλπίδος. Μὴ οὖν εἶπη τις πρὸς δοκιμὴν ταῦτα ἐκεῖνον ἐργάσασθαι· οὐδὲ γὰρ μέχρι λογισμοῦ τοῦτο ἡ εἶπεν ἢ ἐνενόησεν - ὁ γὰρ δοκιμάζων καὶ ἐκπειράζων πίστιν οὐ κέκτηται -, ἀλλὰ πᾶσαν ἄλλην ὁ νεανίας ἐκεῖνος ἐμπαθῆ καὶ φιλήδονον ἀπορριψάμενος ἔννοιαν, οὕτως, ὡς ὠμνε, τὰ παρά τῆς ἰδίας λεγόμενα ἐφρόντιζε συνειδήσεως, ὡς ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῦ βίου αἰσθητοῖς πράγμασιν ἀναισθητῶς διακεῖσθαι καὶ μηδὲ αὐτὸν τὴν βρῶσιν καὶ πόσιν ἐνηδόνως ἢ συχνότερως προσίεσθαι.

Ἦκούσατε, ἀδελφοί μου, ὅσα ἡ πίστις ἢ εἰς Θεὸν δύναται, τοῖς ἔργοις βεβαιουμένη; Ἔγνωτε, ὡς οὔτε νεότης ἀπόβλητος οὔτε γῆρας ὠφέλιμον μὴ οὔσης συνέσεως καὶ φόβου Θεοῦ; Ἐμάθετε ὅτι οὔτε μέση πόλις (294) ἐμποδίζει ἡμᾶς εἰς τὸ κατεργάζεσθαι τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ, ἐάν σπουδαῖοι ὦμεν καὶ διεγερμένοι, οὔτε ἡσυχία ὠφελεῖ ἢ ἀναχώρησις κόσμου, ἐάν ραθυμῶμεν καὶ ἀμελῶμεν;

8 ἐσηκώθη] ἐσυκώθη 9 ἔβαλε] ἔβαλλε 15 ἔννοιαν] ἔνοιαν 22-1 (σ. 78) ἂν ἴσως] ἀνίσως

ἴσως καὶ εἴμαστε σπουδαῖοι καὶ ἔξυπνοι; Οὔτε ἡ ἡσυχία καὶ ἡ ἀναχώρησις τοῦ κόσμου μᾶς ὠφελῆ, ἂν ἴσως καὶ ραθυμῶμεν καὶ ἀμελῶμεν; Ὅλοι ἀκούομεν τὸν Δαβὶδ καὶ θαυμάζομεν καὶ λέγομεν ὅτι ἓνας εἶναι ὁ Δαβὶδ καὶ ἄλλος δὲν ἔγινε, καὶ νὰ ἐδῶ καὶ ἀπὸ τὸν Δαβὶδ περισσότερον. Ὅτι ἐκεῖνος ἔλαβε τὴν μαρτυρίαν καὶ ἀπὸ τὸν Θεόν, καὶ προφήτης ἐχρίσθη καὶ βασιλεὺς, καὶ Πνεῦμα Ἅγιον ἔλαβεν καὶ πολλὰς ἀποδείξεις εἶχεν ἀπὸ τὸν Θεόν· ὅποταν δὲ ἤμαρτε καὶ ἔχασε τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, καὶ τὸ προφητικὸν ὑστερήθη χάρισμα, καὶ ἀποξενώθη ἀπὸ τὴν συνηθισμένην ὁμιλίαν τοῦ Θεοῦ, τί θαυμαστὸν εἶναι ἂν ἴσως καὶ ἐζήτησε, ταῦτα ἐνθυμηθεῖς, τὴν χάριν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξέπεσεν; Ὅμως οὗτος δὲν ἔβαλεν εἰς τὸν νοῦν του ποτὲ κανένα τοιοῦτον, ἀλλὰ ἦτον δοσμένος εἰς μόνον τὰ | (φ. 376) κοσμικὰ καὶ ἐστοχάζετο μοναχὰ ταῦτα τὰ πρόσκαιρα, καὶ διάνοιαν εἶχε τοιαύτην ὅπου δὲν ἐφαντάσθη ποτὲ κανένα ὑψηλότερον ἀπὸ τὰ γῆινα, ὡ τῶν κριμάτων σου Κύριε, μόνον δὲ ἤκουσε περὶ τούτου καὶ εὐθὺς ἐπίστευσεν καὶ τόσον πολλὰ ἐπίστευσεν, ὥστε νὰ ἔδειξε καὶ ἔργα ἀρμόζοντα εἰς τὴν πίστιν, διὰ μέσου τῶν ὁποίων ἡ διάνοιά του ὑψοθεῖσα ἔφθασεν εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἔσυρε τὴν μητέρα τοῦ Χριστοῦ εἰς συμπάθειαν, καὶ μὲ τὴν πρεσβείαν αὐτῆς ἐξιλέωσε τὸν Θεόν καὶ ἔφερε τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος ἕως εἰς τοῦ λόγου του, ἡ ὁποία τοσοῦτον ἴσχυσε εἰς αὐτὸν ὥστε νὰ ἔφθασεν ἕως τοὺς οὐρανοὺς καὶ νὰ ἠξιώθη νὰ ἰδῆ φῶς, τὸ ὁποῖον ὅλοι τὸ ἐπιθυμοῦσι καὶ ὀλίγοι τὸ ἀξιῶνται.

Αὐτὸς ὁ νέος, ὅπου μῆτε πολλοὺς χρόνους ἐπίστευσε, μῆτε ποτὲ ἐχαμαιοκοίτησεν, μῆτε τρίχινον ἐφόρεσε, μῆτε τὰ μαλλία του ἐκούρευσε, μῆτε τὸν κόσμον ἔφυγε σωματικῶς, πνευματικῶς δὲ μόνον ὀλίγον ἀγρύπνησε καὶ ἐφάνη ἀνώτερος ἀπὸ

Πάντως ἀκούομεν τὸν Δαβὶδ ἅπαντες καὶ θαυμάζομεν καὶ λέγομεν ὅτι εἷς Δαβὶδ καὶ ἄλλος οὐ γέγονε, καὶ ἰδοὺ ἐνταῦθα καὶ τοῦ Δαβὶδ περισσότερον. Ἐκεῖνος γὰρ παρὰ Θεοῦ τὴν μαρτυρίαν εἴληφε καὶ προφήτης ἐχρίσθη καὶ βασιλεὺς καὶ Πνεύματος Ἁγίου γέγονε μέτοχος καὶ πολλὰς εἶχε τὰς περὶ Θεοῦ ἀποδείξεις· ἀμαρτήσας οὖν καὶ στερηθεῖς τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος καὶ τὴν προφητείαν ἀφαιρεθεῖς καὶ τῆς συνήθους ὁμιλίας τοῦ Θεοῦ ἀλλοτριωθεῖς, εἰ ταῦτα πάλιν ἐζήτησε, μνησθεῖς τῆς χάριτος ἧς ἐξέπεσε, τί θαυμαστὸν; Οὗτος δὲ μηδὲν τοιοῦτον ἐν νῷ λαβόμενός ποτε, ἀλλὰ μόνον προσκείμενος τοῖς τοῦ κόσμου καὶ μόνον βλέπων τὰ πρόσκαιρα καὶ διάνοιαν ἔχων μηδὲν φαντασθεῖσαν τῶν γῆινων ποτὲ ὑψηλότερον, - ὡ τῶν κριμάτων σου, Κύριε - μόνον ἤκουσε περὶ τούτων καὶ εὐθέως ἐπίστευσε· καὶ τοσοῦτον, ὥστε καὶ ἔργα τῆ πίστεως ἀρμόζοντα ἐπιδείξασθαι, δι' ὧν ἡ ἐκείνου πτερωθεῖσα διάνοια εἰς οὐρανοὺς ἔφθασε καὶ τὴν Μητέρα Χριστοῦ εἰς συμπάθειαν εἴκλυσε καὶ τῆ ταύτης πρεσβείᾳ τὸ Θεῖον ἐξιλέωσατο καὶ τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος ἕως οὐρανοῦ φθάσαι ἐνίσχυσε καὶ φῶς θεάσασθαι κατηξίωσεν, οὗ πάντες ἐφίενται καὶ ὀλίγοι λίαν ἐπιτυγχάνουσιν.

Οὗτος ὁ νέος, ὁ μῆτε χρόνους νηστεύσας πολλοῖς, μῆτε ποτὲ χαμευνήσας, μὴ ἐνδυσάμενος τρίχινον, μὴ κόμην ἀποκεράμενος, μὴ κόσμον ἐκστάς τῷ σώματι, πνεύματι δὲ ἀγρυπνήσας μόνον ὀλίγα, ὑπὲρ τὸν Λῶτ ἐφάνη, (295) τὸν ἐν Σοδόμοις θρυλούμενον. Μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἐν σώματι ἄγγελος, κρατητός καὶ ἀκράτητος, βλεπόμενος ἀλλ' οὐ κατεχόμενος, ἄνθρωπος τὸ φαινόμενον καὶ ἄσαρκος τὸν νοούμενον, τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ὀρώμενος καὶ μόνος μόνῳ Θεῷ τῷ πάντα γινώσκοντι ὦν.

2, 8 ἂν ἴσως] ἀνίσως 20 μαλλία] μαλία

τὸν Λῶτ, ἐκεῖνον τὸν ἐν Σοδόμοις θρυλλούμενον. Μᾶλλον δὲ εἰπεῖν ἐφάνη ἄγγελος ἐν σώματι, κρατητὸς καὶ ἀκράτητος, βλεπόμενος καὶ ὄχι βασταζόμενος, ἄνθρωπος κατὰ τὸ φαινόμενον καὶ ἄσαρκος κατὰ τὸ νοούμενον, τοῖς πᾶσι τὰ πάντα φαινόμενος καὶ εὐρισκόμενος μόνος εἰς μόνον τὸν Θεὸν ὅπου γινώσκει τὰ πάντα. Ὅθεν καὶ μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου ἐδέχθη τὸ γλυκύτερον τοῦτο φῶς τοῦ νοητοῦ φωστῆρος, Χριστοῦ¹ (φ. 376⁶) καὶ πρέποντως ὅτι ἡ ἀγάπη τοῦ ζητουμένου τὸν ἔβγαλεν καὶ ἀπὸ τὸν κόσμον καὶ ἀπὸ ὅλα τὰ πράγματα, καὶ τὸν ἔκαμνεν ὅλον Πνεῦμα καὶ φῶς· καὶ μάλιστα ὅπου ἐκατοίκει εἰς μέσον πόλεως καὶ ἐφρόντιζε διὰ ὀσπήτι καὶ διὰ δούλους καὶ διὰ ἐλευθέρους καὶ ὅπου ἔπραττε καὶ ἔκαμνεν ὅλα ὅσα ἀρμόζουν εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν.

Ἀρκετὰ εἶναι αὐτὰ εἰς ἔπαινον τοῦ νέου καὶ εἰς τὸ νὰ παρακινήσουν καὶ ἐσᾶς εἰς ἀγάπην καὶ μίμησιν αὐτοῦ ἢ θέλετε νὰ εἰπῶ ἀκόμι καὶ ἄλλα μεγαλύτερα, τὰ ὅποια ἴσως οὔτε ἡ ἀκοή σας δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ τὰ δεχθῆ; Ὅμως τι ἄλλον μεγαλύτερον ἢ τελειότερον εἶναι ἀπ' αὐτά; Βέβαια οὐδὲ κανένα, καθὼς εἶπεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος: *Ἀρχὴ σοφίας, φόβος Κυρίου. Ὅτι ἐκεῖ ὅπου εἶναι φόβος εἶναι καὶ ἐντολῶν τήρησις. Καὶ ἐκεῖ ὅπου εἶναι τήρησις ἐντολῶν, ἐκεῖ εἶναι καὶ σαρκὸς κάθαρσις τοῦ νέφους ἐκείνου ὅπου ἴσταται ἐμπρὸς εἰς τὴν σάρκα καὶ δὲν τὴν ἀφήνῃ νὰ βλέπῃ καθαρῶς τὴν θείαν ἀκτίνα. Ἐκεῖ δὲ ὅπου εἶναι κάθαρσις, εἶναι καὶ ἔλλαμψις. Ἐλλαμψις δὲ εἶναι πλήρωσις πόθου εἰς ἐκείνους ὅπου ἐπιθυμοῦσι τὰ μέγιστα ἢ τὸ μέγιστον ἢ τὸ ἀνώτερον τοῦ μεγίστου. Ὡστε λέγοντας ταῦτα, ἐφανέρωσεν πῶς ὁ φωτισμὸς τοῦ πνεύματος νὰ εἶναι τέλος ἀτελὲς κάθε ἀρετῆς, εἰς τὸν ὅποιον ἐκεῖνος ὅπου φθάσῃ ἔφθασε μὲν καὶ τὸ τέλος ἀπάντων τῶν αἰσθητῶν ἤνυρε δὲ ἀρχὴν τῆς γνώσεως τῶν πνευματικῶν.*

Διό καὶ τῇ τοῦ αἰσθητοῦ ἡλίου δύσει τοῦ νοητοῦ φωστῆρος τὸ γλυκὺ τοῦτον διαδέχεται φῶς, προβεβαιοῦν καὶ πιστούμενον τὸ μέλλον αὐτόν ἀδιάλειπτον διαδέξασθαι φῶς. Καὶ εἰκότως· ἡ γὰρ ἀγάπη τοῦ ζητουμένου ἐξέστησεν αὐτόν καὶ κόσμου καὶ φύσεως καὶ πραγμάτων ἀπάντων, καὶ ὅλον αὐτοῦ τοῦ Πνεύματος καὶ φῶς ἀπειργάσατο· καὶ ταῦτα μέσον πόλεως οἰκοῦντα καὶ οἴκου προνοούμενον δούλων τε καὶ ἐλευθέρων φροντίζοντα καὶ πάντα ποιοῦντα καὶ πράσσοντα ὅσα τῷ βίῳ ἀρμόζουσιν.

Ἀλλὰ ἀρκοῦσι ταῦτα καὶ τῷ νέῳ εἰς ἔπαινον καὶ ὑμᾶς κινήσαι εἰς πόθον καὶ μίμησιν αὐτοῦ, ἢ ἔτι βούλεσθε· καὶ ἄλλα εἰπεῖν με μείζονα, ἃ οὐδέ ἡ ἀκοή ὑμῶν ἴσως δυνηθῆ παραδέξασθαι; Ὅμως τί τοῦτου μείζον εὐρήσεται ἢ τί τελειότερον; Πάντως οὐδὲν ἐστὶ μεγαλύτερον ἄλλο, καθὼς ὁ Θεολόγος ἔφη Γρηγόριος: «Ἀρχή, φησί, σοφίας φόβος Κυρίου. Οὐ γὰρ φόβος, ἐντολῶν τήρησις. Οὐ δὲ ἐντολῶν τήρησις, σαρκὸς κάθαρσις, τοῦ ἐπιπροσθοῦντος τῇ ψυχῇ νέφους καὶ μὴ ἐῶντος καθαρῶς ἰδεῖν τὴν θείαν ἀκτίνα. Οὐ δὲ κάθαρσις, ἔλλαμψις. Ἐλλαμψις δὲ πόθου πλήρωσις τοῖς τῶν μεγίστων ἢ τοῦ μεγίστου ἢ ὑπὲρ τὸ μέγα ἐφιεμένοις». Ὡστε ταῦτα εἰπὼν, τέλος ἀτελὲς εἶναι πάσης ἀρετῆς τὸν φωτισμὸν ἐδήλωσε τὸν τοῦ Πνεύματος, εἰς ὃν ὁ γενόμενος τέλος μὲν καὶ πέρασ τῶν αἰσθητῶν ἀπάντων κατεῖληφε, ἀρχὴν δὲ τῆς τῶν πνευματικῶν εὐρε γνώσεως.

Ταῦτα ἀδελφοί μου, Θεοῦ τὰ θαυμάσια. Διὰ τοῦτο κρυπτομένους φανεροῖ τούς ἀγίους αὐτοῦ ὁ Θεός, ἵνα οἱ μὲν ζηλῶσι τούτους, οἱ δὲ ἀναπολόγητοι γένωνται.

6 ἔβγαλεν] εὐγαλεν 11 θέλετε et -te- sscr. cod. || μεγαλύτερα] μεγαλλίτερα 12 μεγαλύτερον] μεγαλλίτερον 14-19 PG 36, 344

Ταῦτα ἀδελφοί μου, εἶναι Θεοῦ θαυμάσια. | (φ. 377) Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς φανερώνει τοὺς κρυπτοὺς δούλους του, ὅπως ἄλλοι μὲν ἦτοι οἱ φιλάρετοι νὰ μμοῦνται τούτους, καὶ ἄλλοι ἦτοι οἱ κακότροποι νὰ μένωσιν ἀναπολόγητοι. Καὶ ἐκεῖνοι ὅπου θέλουν νὰ εἶναι μέσα εἰς πλῆθος ἀνθρώπων, ἀξίως πολιτευόμενοι νὰ σώζωνται καθὼς καὶ ἐκεῖνοι ὅπου εἶναι εἰς κοινόβια καὶ ὄρη καὶ σπήλαια, καὶ νὰ ἀξιοῦνται μεγάλων ἀγαθῶν διὰ μόνην τους τὴν πίστιν, καὶ ὅτι ἐκεῖνοι ὅπου δὲν ἀξιοῦνται τῶν τοιούτων ἀπὸ ῥαθυμίαν τους νὰ μὴν δύνανται νὰ ἔχουν καμίαν ἀπολογία ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Ὅτι εἶναι ἀψευδής, ἀδελφοί μου, ἐκεῖνος ὅπου ἐπηγγείλατο νὰ σώζῃ μετὰ μόνην τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν. Σπλαχνισθῆτε λοιπὸν τὸν ἑαυτὸν σας καὶ ἡμᾶς ὅπου σᾶς ἀγαπῶμεν καὶ κλαίωμεν καὶ χύνωμεν πολλαῖς φοραῖς δάκρυα διὰ λόγου σας, ὅτι τοιούτους σᾶς προστάζει ὁ συμπαθὴς καὶ ἐλεήμων Θεὸς νὰ εἴσθε· πιστεύοντες δὲ ἐξ ὅλης ψυχῆς εἰς τὸν Κύριον, ἀφήσατε τὴν γῆν καὶ ὅλα τὰ πρόσκαιρα καὶ προσέλθετε εἰς αὐτὸν καὶ ἐνωθῆτε μετ' αὐτόν, ὅτι ὀλίγος καιρὸς ἀκόμι καὶ θέλει παρέλθῃ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ, καὶ χωρὶς τὸν Θεὸν δὲν εὐρίσκεται οὔτε στάσις, οὔτε τέλος, οὔτε κατάληψις τῆς τῶν ἀμαρτωλῶν πτώσεως. Ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀχώρητος καὶ ἀκατανόητος· εἰπέ λοιπὸν, ἐὰν δύνασαι, ποῖος τόπος θέλει εἶσθαι ἐκείνων ὅπου πίπτουν ἀπὸ τὴν βασιλείαν του;

Ἐμένα μοῦ ἔρχεται νὰ κλαίω καὶ πονῶ τὴν καρδίαν καὶ τήκομαι | (φ. 377^v) διὰ λόγου σας, ὅποταν στοχασθῶ ὅτι τοιοῦτον μεγαλόδωρον καὶ φιλόανθρωπον Δεσπότην ἔχοντες ὥστε διὰ μόνην τὴν εἰς αὐτὸν πίστιν νὰ χαρίζῃ εἰς τοῦ λόγου μας τοιαῦτα μεγάλα καὶ θαυμαστά, τὰ ὅποια ὑπερβαίνουν καὶ νοῦν καὶ ἀκοὴν καὶ διάνοιαν καὶ οὔτε ἀνέβησαν ποτὲ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου, ἡμεῖς προτιμῶμεν ὡσὰν ἄλογα ζῶα

Καὶ οἱ θέλοντες ἐν μέσῳ θορύβων εἶναι, ἐν κοινοβίοις τε καὶ ὄρεσι καὶ σπηλαίοις ἀξίως πολιτευόμενοι, σώζονται καὶ μεγάλων παρὰ τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ μόνης τῆς εἰς αὐτόν πίστεως ἀξιοῦνται καλῶν, ὡς ἂν οἱ διὰ ῥαθυμίαν ἀποτυγχάνοντες μηδὲν ἔχωσι λέγειν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. Ἀψευδὴς γάρ ἐστιν, ἀδελφοί μου, ὁ ἐπαγγειλάμενος σφῆναι ἐκ μόνης τῆς εἰς αὐτόν πίστεως. Ἐλεήσατε οὖν ἑαυτοὺς καὶ ἡμᾶς τοὺς ὑμᾶς ἀγαπῶντας καὶ πολλακίς ὑπὲρ ὑμῶν θρηνοῦντας καὶ δάκρυα χέοντας – τοιούτους γάρ ἡμᾶς ὁ συμπαθὴς καὶ ἐλεήμων Θεὸς παρακελεύεται –, καὶ πιστεύσαντες ὀλοφύχως ἐπὶ τὸν Κύριον, ἄφετε γῆν καὶ πάντα ὅσα παρέρχονται, καὶ προσέλθετε πρὸς αὐτόν καὶ κολλήθητε αὐτῷ, ὅτι μικρὸν ἔτι καὶ ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσεται, καὶ ἐκτὸς ἐκείνου οὐκ ἔστι στάσις, οὔτε πέρας, οὔτε κατάληψις τῆς τῶν ἀμαρτωλῶν πτώσεως. Ἀχώρητος γάρ ὁ Θεός ὑπάρχει καὶ ἀκατάληπτος· ποῖος οὖν ἔσται τόπος, εἰπέ, εἰ δύνασαι, τῶν ἐκπιπτόντων τῆς βασιλείας αὐτοῦ;

Ἐμοί θρηνεῖν ἐπέρχεται καὶ τὴν καρδίαν μου δαπανῶμαι καὶ δι' ἡμᾶς τήκομαι, ὅταν ἐννοήσω ὅτι τοιοῦτον Δεσπότην ἔχοντες μεγαλόδωρον καὶ φιλόανθρωπον ὡς διὰ μόνην τὴν πρὸς αὐτόν πίστιν τοιαῦτα ἡμῖν χαριζόμενον ἅ καὶ νοῦν ὑπερβαίνει καὶ ἀκοὴν καὶ διάνοιαν καὶ οὐδὲ ἐπὶ καρδίαν ποτὲ ἀνέβη ἀνθρώπου, ἡμεῖς ὡσπερ ἄλογα ζῶα προτιμῶμεν γῆν μόνην (297) καὶ τὰ ἀπὸ γῆς ἡμῖν δια πολλὴν ἐσπλαγγιαν ἀναδιδόμενα εἰς αὐτάρκη χρειαν τοῦ σώματος, ἵνα ἐκ τούτων συμμέτρως τρεφόμενοι,

μόνην τὴν γῆν καὶ τὰ γῆινα, τὰ ὅποια φυτρώνουσιν ἐξ αὐτῆς εἰς τοῦ λόγου μας διὰ πολλὴν εὐσπλαγχίαν τοῦ Θεοῦ εἰς ἀρκετὴν χρεῖαν τοῦ σώματος, ὅπως τρεφόμενοι ἀπ' αὐτὰ μετρίως καὶ ἡ ψυχὴ μας νὰ ἀναφέρεται πρὸς τὰ ἄνω ἀνεμποδίστως, τρεφομένη δηλονότι καὶ αὐτὴ μὲ τὴν νοερὰν τροφὴν τῆς χάριτος τοῦ Παναγίου Πνεύματος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς καθάρσεως καὶ ἀναπαύσεως αὐτῆς.

Ὅτι τοῦτό ἐστιν ὁ ἄνθρωπος καὶ διὰ τοῦτο ἐκτίσθημεν καὶ ἐπαρήχθημεν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι, ὅπως διὰ τὴν εὐχαριστίαν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ἀγάπην μικρὰν εὐεργεσίαν λαμβάνοντες εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν καὶ ἐκεῖ εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ ἀπολαύσωμεν τὰ μεγαλύτερα καὶ τὰ αἰώνια. Ὅμως ἀλλοίμονον, ὅτι μὴν ἔχοντας καμίαν φροντίδα διὰ τὰ μέλλοντα φαινόμεθα ἀχάριστοι καὶ διὰ τὰ παρόντα καὶ γενόμεθα ὅμοιοι μὲ τοὺς δαίμονας, ἢ νὰ εἰπῶ καλλίτεροι καὶ χειρότεροι. Διὰ τοῦτο χρειαζόμεθα καὶ περισσοτέραν κόλασιν ἀπὸ τοὺς δαίμονας, ὅσον καὶ περισσότερον εὐεργετήθημεν, ἐπειδὴ καὶ ὁ Θεὸς ἔγινε δι' ἡμᾶς ἄν(θρωπος ὅμοιος μὲ τοῦ λόγου μας, πλὴν | (φ. 378) τῆς ἀμαρτίας, διὰ νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὴν πλάνην καὶ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν. Ὅμως, τί πρέπει νὰ εἰπῶ; Ὀνομάζεται ὁ Χριστὸς εἰς κάθε τόπον, εἰς πόλεις καὶ χώρας, εἰς κοινόβια καὶ ὄρη; Ζήτησον, ἐὰν σὲ φαίνεται εὐλογον, καὶ ἐξέτασον ἀκριβῶς ἂν ἴσως φυλάττουν καὶ τὰς ἐντολάς του· καὶ μετὰ βίας θέλεις εὖρη κατὰ ἀλήθειαν ἕνα ἀναμεταξὺ εἰς χιλιάδας καὶ μυριάδας, ὅπου νὰ εἶναι χριστιανὸς κ(αὶ) ἔργῳ καὶ λόγῳ. Οὐχί, δὲν εἶπεν ὁ Χριστὸς: *Ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ κάκεῖνος ποιήσει;* Ποῖος λοιπὸν ἀπὸ λόγου μας τολμᾷ νὰ εἰπῇ ὅτι: *Ἐγὼ κάμνω ἔργα Χριστοῦ καὶ πιστεύω ὀρθῶς εἰς Χριστόν;* Δὲν στοχάζεσθε, ἀδελφοί μου, πῶς θέλομεν

καὶ ἡ ψυχὴ ἡμῶν ἀνεμποδίστως τὴν πρὸς τὰ ἄνω ποιητὰ πορείαν, τρεφομένη καὶ αὐτὴ δηλονότι τὴν νοερὰν τροφὴν, τὴν ἐκ Πνεύματος, κατὰ τὸ μέτρον τῆς καθάρσεως καὶ τῆς ἀναβάσεως.

Τοῦτο γάρ ἄνθρωπος καὶ εἰς τοῦτο ἐκτίσθημεν καὶ διὰ τοῦτο παρήχθημεν, ἵνα ἐνταῦθα μικρὰ εὐεργετηθέντες, διὰ τῆς εὐχαριστίας καὶ τῆς πρὸς Θεὸν εὐνοίας ἐκεῖσε τὰ μείζονα καὶ αἰωνίζοντα ἀπολαύσωμεν. Ἄλλ' οἴμοι, ὅτι περὶ τῶν μελλόντων μηδὲν φροντίζοντες ἀχαριστοῦμεν καὶ περὶ τῶν ἐν χερσίν αὐτῶν καὶ ἴσοι δαιμόνων γινόμεθα ἢ καὶ χειρότεροι, εἰ δεῖ τὴν ἀλήθειαν εἰπεῖν. Καὶ διὰ τοῦτο πλείονος καὶ τῆς τιμωρίας δεόμεθα, ὅσῳ καὶ πλεῖον εὐεργετήθημεν καὶ γνωρίζομεν Θεὸν δι' ἡμᾶς γενόμενον ὡς ἡμεῖς, ἀμαρτίας μόνης ἐκτός, ἵνα τῆς πλάνης ἡμᾶς ἀπαλλάξῃ καὶ τῆς ἀμαρτίας ἐλευθερώσῃ. Ἀλλὰ τί δεῖ με εἰπεῖν; Πᾶσι τούτοις λόγῳ μόνῳ πιστεύομεν ἀληθῶς, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνούμεθα. Οὐχί πανταχοῦ Χριστὸς ὀνομάζεται, ἐν πόλεσιν, ἐν κόμαις, ἐν κοινοβίοις καὶ ὄρεσι; Ζήτησον, εἰ δοκεῖ, καὶ ἐρεῦνησον ἀκριβῶς, εἰ τηροῦσι τὰς ἐντολάς αὐτοῦ· καὶ μόλις εὐρήσης ἐν χιλιάσιν, ὡς ἀληθῶς, καὶ μυριάσιν ἕνα, τὸν ἔργῳ καὶ λόγῳ χριστιανὸν ὄντα. Οὐχί διὰ τοῦ ἀγίου Εὐαγγελίου εἶρηκεν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεός: «Ὁ πιστεύσας εἰς ἐμὲ, τὰ ἔργα ἃ ἐγὼ ποιῶ, κάκεῖνος ποιήσει καὶ μείζονα τούτων ποιήσει»; Ποῖος οὖν ἐξ ἡμῶν τολμᾷ εἰπεῖν: «Ἐργα Χριστοῦ ἐγὼ ποιῶ καὶ πιστεύω ὀρθῶς εἰς Χριστόν;». Οὐχ ὁρᾶτε, ἀδελφοί, πῶς ἄπιστοι ἔχομεν εὐρεθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως (298) καὶ χεῖρονα τῶν μηδὲ εἰδόντων τὸν Κύριον ὑποστησόμεθα κόλασιν; Ἀνάγκη γάρ ἢ ὡς

9 μεγαλύτερα] μεγαλλίτερα || ἀλλοίμονον] ἀλήμονον 17 ἂν ἴσως] ἀνίσως 19-21 cf. Ιω. 14:12
20 ποιήσει] ποιήση

εύρεθῆ ἄπιστοι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καὶ θέλομεν κολασθῆ περισσότερο ἀπὸ ἐκείνους ὅπου δὲν ἠξεύρουσι τὸν Χριστόν, ἤγουν τοὺς ἀπίστους; Ὅτι ἀνάγκη εἶναι ἢ ἡμᾶς νὰ κολασθῶμεν ὡσὰν ἄπιστοι ἢ ὁ Χριστὸς νὰ φανῆ ψεύστης, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀδύνατον ἀδελφοί μου, ἀδύνατον.

Ταῦτα δὲ ἔγραψα ὄχι ἐμποδίζοντας τὴν ἀναχώρησιν τοῦ κόσμου καὶ παρακινώντας τοὺς μοναχοὺς νὰ διάγουσι μέσα εἰς πολιτείας, ἀμὴ θέλωντας νὰ πληροφορήσω ὅλους ἐκείνους ὅπου ἤθελαν ἀναγνώσῃ τὴν παροῦσαν διήγησιν ὅτι ἐκεῖνος ὅπου θέλει νὰ κάμῃ τὸ ἀγαθὸν ἔλαβε δύναμιν ἀπὸ τὸν Θεὸν νὰ τὸ κάμῃ εἰς κάθε τόπον. Καὶ κατὰ ἄλλον τρόπον αὕτη ἡ ὑπόθεσις παρακινεῖ περισσότερο τοὺς ἀνθρώπους εἰς ἀναχώρησιν ὅτι ἂν ἴσως ἐκεῖνος μέσα | (φ. 378^v) εἰς τὸν κόσμον εὐρισκόμενος καὶ μὴ συλλογισθεὶς ποτὲ οὔτε ἀποταγὴν, οὔτε ἀκτημοσύνην, οὔτε ὑπακοήν, τόσον πολλὰ ἠλεήθη μὲ τὸ νὰ ἐπίστευσεν ἐξ ὅλης ψυχῆς καὶ νὰ ἐπικαλέσθῃ τὸν Θεόν; Πόσα ἀγαθὰ πρέπει νὰ ἐλπίζουν πῶς μέλλουν νὰ ἀπολαύσουν ἐκεῖνοι ὅπου ἀφήνουν ὅλον τὸν κόσμον καὶ ὅλους ὁμοῦ τοὺς ἀνθρώπους καὶ ὅπου δίδουσι καὶ αὐτὴν τοὺς τὴν ψυχὴν εἰς θάνατον διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ Θεοῦ, καθὼς αὐτὸς ὁ Θεὸς ἐπρόσταξε; Ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνος ὅπου ἀρχήσῃ νὰ κάμῃ τὰ καλὰ μὲ πίστιν ἀναμφίβολον καὶ μὲ προθυμίαν μεγάλην καὶ νὰ αἰσθάνεται τὴν ὠφέλειαν ὅπου γίνεται ἀπ' αὐτά, αὐτὸς θέλει γνωρίσει ἀπὸ λόγου του, πῶς εἶναι μέγαν ἐμπόδιον ἢ φροντίδα τοῦ κόσμου καὶ ἢ ἐν αὐτῷ διατριβὴ εἰς ἐκείνους ὅπου θέλουσι νὰ πολιτεύωνται κατὰ Θεόν. Ὅτι ἡ ὑπόθεσις ὅπου εἵπομεν διὰ τὸν νέον ἐκεῖνον εἶναι θαυμαστὴ καὶ παράδοξος καὶ οὔτε ἀκούσαμεν νὰ ἔγινε τοῦτο εἰς ἄλλον τινά. Εἰ δὲ καὶ ἔγινεν εἰς μερικοὺς ἢ θέλει γένῃ, ἂν ἴσως καὶ δὲν φύγωσιν οἱ τοιοῦτοι ἀπὸ τὸν κόσμον

ἀπίστους κατακριθῆναι ἡμᾶς ἢ Χριστόν ψεύστην ἀποδειχθῆναι, ὅπερ ἀδύνατον, ἀδελφοί μου, ἀδύνατον.

Ταῦτα δὲ ἔγραψα οὐχὶ κωλύων τὴν ἀναχώρησιν, τὴν δὲ ἐν μέσῳ μᾶλλον τοῦ βίου διαγωγὴν προτροπέμενος, ἀλλὰ πάντας πληροφορῶν τοὺς ἐντυγχάνοντας τῷδε τῷ διηγήματι ὅτι ὁ θέλων ποιεῖν τὸ ἀγαθὸν ἐν παντί τόπῳ ἐκ Θεοῦ τὸ δύνασθαι ἔλαβεν. Ἄλλως δὲ καὶ μᾶλλον ἢ ὑπόθεσις αὕτη προτροπικὴ ὑπάρχει πρὸς ἀναχώρησιν. Εἰ γὰρ ἐκεῖνος, ὁ ἐν μέσῳ τῷ βίῳ στρεφόμενος καὶ μηδὲν περὶ ἀποταγῆς ἢ ἀκτημοσύνης ἢ ὑπακοῆς ποτε λογισάμενος, οὕτως ἠλεήθη, πιστεύσας ἀπὸ ψυχῆς καὶ τὸν Θεὸν ἐπικαλεσάμενος, πόσων ἀγαθῶν ἐλπίζειν μᾶλλον τεύξεσθαι χρή τούς ἅπαντα τὰ τοῦ βίου καὶ πάντας ἅμα καταλιμπάνοντας καὶ αὐτάς αὐτῶν τὰς ἰδίας ψυχὰς ἐκδιδόντας διὰ τὸν Θεόν εἰς θάνατον, καθὼς αὐτὸς ὁ θεὸς ἐνετείλατο; Καὶ γὰρ ὁ ἀρξάμενος τὰ καλὰ πράσσειν ἀδιστακτῶ πίστει καὶ ὀλοφύχῳ προθέσει καὶ τὴν ἐξ αὐτῶν ἐγγινομένην ὠφέλειαν ἐπαισθάνεσθαι, αὐτὸς ἀφ' ἑαυτοῦ γνώσεται ὅτι μέγα ἐμπόδιον τοῖς κατὰ Θεόν ζῆν ἐλομένοις ἢ φροντίς τοῦ κόσμου καὶ ἢ ἐν αὐτῷ διαγωγῇ. Ἡ γὰρ ῥηθεῖσα περὶ τοῦ νέου τούτου ὑπόθεσις θαυμαστὴ τέ ἐστι καὶ παράδοξος καὶ οὐδέ εἰ ἐν ἄλλῳ τινὶ τοιοῦτόν τι γεγένηται ἠκούσαμεν. Εἰ δὲ καὶ γέγονεν ἐν τισιν ἢ γενήσεται, εἰ μὴ ἐκ τοῦ κόσμου συντόμως ὑποχωρήσουσιν, ἐκπεσεῖν τοῦ τοιοῦτου καλοῦ γινωσκέτωσαν, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἐξ ἐκείνου τοῦ νέου μεμάθηκα ἀκριβῶς.

10, 22 ἂν ἴσως] ἀνίσως

ὅσον δύνονται ὀγληγορότερον, ἄς ἠξεύρουσι πῶς θέλουν τὸ χάσι τὸ τοιοῦτον καλόν, ἐπειδὴ καὶ τοῦτο ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον νέον τὸ ἔμαθον ἀκριβῶς.

Ὅτι τὸν ἡῦρα ὕστερον ὀποῦ ἔγινε μοναχός, καὶ ὀποῦ εἶχε τρεῖς ἢ τέσσαρας χρόνους εἰς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν καὶ ὀποῦ ἦτον τριάκοντα δύο χρόνων κατὰ τὴν ἡλικίαν. Ἀκριβῶς γὰρ αὐτὸν ἐγίνωσκον, ὡσὰν ὀποῦ εἶμαστον | (φ. 379) φίλοι καὶ συνανετράφημεν μαζί, ὅθεν καὶ πρὸς τούτοις ἐδιηγήθη μοι καὶ ταῦτα, λέγων· Ἔτζι ὕστερον ἀπὸ ἐκείνην τὴν θαυμαστὴν μεταβολὴν καὶ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον βοήθειαν ὀποῦ ἔγινεν εἰς τοῦ λόγου μου, δὲν ἐπέρασαν πολλαῖς ἡμέραις καὶ μὲ ἐσυνέβησαν πολλοὶ πειρασμοὶ τοῦ κόσμου, ἀπὸ τοὺς ὀποίους πειρασμοὺς ἐμποδιζόμενοι εἰς τὰς κατὰ Θεὸν κρυπτάς μου ἐργασίας, καὶ κατ' ὀλίγον ὀλίγον ὕστερούμεν τοῦ καλοῦ, καὶ ἀγάπουν νὰ φύγω ἀπὸ ὄλον τὸν κόσμον καὶ νὰ ζητῶ κατὰ μόνας τὸν Χριστὸν ὀποῦ ἐφάνη εἰς τοῦ λόγου μου· ὅτι καὶ διὰ τοῦτο πιστεύω, ἀδελφέ, ἠθέλησεν ὄλωσ νὰ φανῆ εἰς τοῦ λόγου μου, διὰ νὰ σύρη εἰς τοῦ λόγου του ἐμένα τὸν ἀνάξιον καὶ νὰ μὲ χωρίσῃ ἀπ' ὄλον τὸν κόσμον. Ἐπειδὴ δὲ καὶ δὲν ἐδυνήθηκα νὰ τὸ κάμω τοῦτο τότε εὐθὺς, κατ' ὀλίγον ὀλίγον ἀλησημονήσας ὄλα ἐκεῖνα ὀποῦ εἶχα σὲ εἶπῃ πρότερον, ἦλθα εἰς τελείαν σκότωσιν, ὡστε νὰ μὴν ἐνθυμούμεν κανένα οὔτε μικρὸν οὔτε μεγάλον μέχρι ὕψηλῆς ἐννοίας ἀπὸ ἐκεῖνα ὀποῦ σὲ προεῖπα. Ἐπεσα δὲ μᾶλλον εἰς περισσότερα κακὰ παρὰ πρότερον καὶ τοιαύτης λογῆς εὐρισκόμεν, ὡσὰν νὰ μὴν ἐκατάλαβα οὔτε νὰ ἤκουσα καμίαν φορὰν τοὺς λόγους τοῦ Χριστοῦ ἀλλὰ κ(αὶ) τὸν ἅγιον ἐκεῖνον ὀποῦ με ἠλέησε τότε, κ(αὶ) μὲ ἔδωκε τὴν μικρὰν ἐντολὴν ἐκείνην κ(αὶ) τὸ ῥηθὲν βιβλίον, τὸν ἔβλεπα ὡσὰν ἕνα ἀπὸ τοὺς παρατυχόντας ἀν(θρώπ)ους κ(αὶ) οὔτε ἐσυλλογιζόμεν τελείως περὶ τῶν φανέντων μοι

(299) Μοναχῶ γάρ γεγονότι ὕστερον ἐνέτυχον, τρίτον ἔτος ἢ καὶ τέταρτον ἐν τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ διατελοῦντι καὶ τὸν τριακοστὸν δεῦτερον τῆς ἡλικίας τοῦ σώματος αὐτοῦ χρόνον ἄγοντι. Ἀκριβῶς γάρ αὐτὸν ἐγίνωσκον, ὡς φίλον ὄντα καὶ συνανάτροφον, διὸ καὶ προσθεῖς ὑψηγήσατό μοι ταῦτα· «Ὅτι μετὰ τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην ἀλλοίωσιν καὶ τὴν εἰς ἐμὲ ὑπὲρ ἄνθρωπον γενομένην ἀντίληψιν οὐ πολλαί, φησίν, ἡμέραι διεληλύθησαν καὶ συνεχεῖς μοι τοῦ βίου ἐπέπεσον πειρασμοί, ὑφ' ὧν καὶ ἐμαυτὸν ἐώρων πρὸς κρυπτάς ἐργασίας ἐμποδιζόμενον καὶ τοῦ καλοῦ κατὰ μικρὸν ὕστερούμενον, καὶ ἐγλιχόμεν ἔξω τοῦ κόσμου γενέσθαι παντός καὶ κατὰ μόνας ἐκζητεῖν τὸν ὀφθέντα μοι – τούτου γάρ χάριν πέπεισμαι, ἀδελφέ, ὅτι ὄλωσ φανῆναί μοι εὐδόκησεν, ἵνα πρὸς ἑαυτὸν με τὸν ἀνάξιον ἐφελκύσῃται καὶ παντός τοῦ κόσμου ἀποχωρίσῃ με - . Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ποιῆσαι συντόμως οὐκ ἴσχυσα, κατὰ μικρὸν μικρὸν πάντων τῶν προλεχθέντων ἐπιλαθόμενος, εἰς παντελῆ κατήνησα σκότωσιν, ὡστε μὴ μεμνησθαί με τινος μικροῦ ἢ μεγάλου μέχρι ψιλῆς ἐννοίας ποτέ, ἐξ ὧνπερ προεῖρηκα. Εἰς πλείονα δὲ μᾶλλον κακὰ ὑπὲρ τὰ συμβάντα μοι πρῶην περιέπεσον καὶ οὕτω διεκείμην, ὡς μηδὲ ἐννοήσας ποτέ ἢ ἀκούσας τὰ ἅγια ῥήματα τοῦ Χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ τὸν ἅγιον ἐκεῖνον, τὸν τότε με ἐλεήσαντα καὶ τὴν μικρὰν μοι ἐντολὴν δεδωκότα καὶ τὴν ῥηθεῖσαν βιβλίον ἐξαποστεύσαντα, ὡς ἕνα τῶν τυχόντων ἀνθρώπων ἔβλεπον καὶ οὐδὲ ψιλὴν ἐννοιαν περὶ τῶν ὀραθέντων μοι δι' αὐτὸν ἐλάμβανον. Ταῦτα δὲ, φησί, λέγω σοι, ἵνα μάθῃς ἀκριβῶς εἰς οἶον ἀπωλείας βόθρον ἐκ ῥαθυμίας κατηνέχθην ἐγὼ ὁ ἄθλιος καὶ τοῦ Θεοῦ θαυμάσης καὶ ἐκπλαγῆς τὴν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς ἐμὲ γενομένην ἀγαθότητα ἄφατον.

5 εἶμαστον] εἶμαστον 16 ἐννοίας et -v²- sscr. cod. 17 τοιαύτης] τοιοῦτης

δι' αὐτόν. Ταῦτα δέ, | (φ. 379^v) ἔλεγε, τὰ λέγω σοι διὰ τὸ καταλάβῃς ἀκριβῶς εἰς ποταπὸν βυθὸν ἀπωλείας ἔπεσα ὁ ἄθλιος ἀπὸ ραθυμίας μου καὶ τὸ θαυμάσιον καὶ τὸ ἐκπλαγῆς τὴν ἄφατον ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ ὅπου ἔγινεν ὕστερον εἰς ἐμένα.

Καὶ γὰρ οὐκ οἶδα τίνι τρόπῳ διέμεινε ἀγνώστως μέσα εἰς τὴν καρδίαν ἢ πρὸς ἐκεῖνον τὸν γέροντα ἀγάπη καὶ πίστις, διὰ τὴν ὁποίαν καὶ ὕστερον ἀπὸ τοὺς τόσους χρόνους ὁ φιλόανθρωπος Θεὸς ὅπου με ἐλέησε καὶ πρότερον διὰ τῶν εὐχῶν ἐκείνου, πάλιν διὰ μέσου αὐτοῦ ἀρπάζωντάς με με ἐλευθέρωσεν ἀπὸ τὴν μεγάλην ἐκείνην πλάνην καὶ τὸν βυθὸν τῶν κακῶν. Ὅτι δὲν ἐμάκρυνα τελείως ἀπ' αὐτὸν τὸν γέροντα ὁ ἀνάξιος ἐγώ, ἀλλ' ἐπήγενα, ὅταν ἤμουν εἰς τὴν πόλιν, συχνὰ εἰς τὸ κελλίον του καὶ ἐξομολογούμην ἐκεῖνα ὅπου ἔκαμνα, καὶ μ' ὄλον ὅπου τὰς ἐντολάς του δὲν τὰς ἐφύλαξα ὁ ἀσυνείδητος. Τώρα δέ, καθὼς βλέπεις, ὁ εὐσπλαγχνος Θεὸς παραβλέποντας τὰ πολλὰ πλήθη τῶν ἀμαρτιῶν μου, οἰκονόμησε νὰ γένῃ μοναχὸς ἀπ' αὐτὸν τὸν ἴδιον γέροντα καὶ <νὰ> συνευρίσκομαι με αὐτὸν πάντοτε ὁ τῆ ἀληθείᾳ ἀνάξιος. Μὲ κόπον πολὺν καὶ με περισσότερα δάκρυα καὶ με ἀκριβεστάτην ξενιτείαν καὶ χωρισμὸν τοῦ κόσμου καὶ τελείαν ὑπακοὴν καὶ με παντελεῖ ἐκκοπὴν τοῦ θελήματός μου καὶ με πολλὰ ἄλλα σκληρότερα ἔργα καὶ ἐπιτηδεύματα ἠξιώθηκα νὰ ἰδῶ καὶ αὐθις ὀλίγην ἀμυδρὰν ἀκτίνα ἐκείνου τοῦ γλυκυτάτου καὶ θείου | (φ. 380^r) φωτός, τοιαύτην δὲ θεωρίαν, ὡσὰν ἐκείνην ὅπου εἶδον τότε, μέχρι τὴν σήμερον ἀκόμη δὲν ἠξιώθηκα νὰ ἰδῶ.

Ταῦτα ἐλεγέ μοι μετὰ δακρύων καὶ ἄλλα περισσότερα ἀπ' αὐτά. Ἐγὼ δὲ ὁ ταλαίπωρος ἀκούσας τοὺς ἁγίους λόγους ἐκείνου καὶ στοχασθεὶς αὐτὸν ὅπου ἦτον ὄλος μεστὸς θείας χάριτος καὶ κατὰ ἀλήθειαν σοφός, καὶ με ὄλον ὅπου ἦτον ἀμαθής

(300) Καὶ γάρ, οὐκ οἶδ' ὅπως εἶπω, ἀγνώστως οὕτως ἐν τῇ ταλαίπῳ καρδίᾳ μου ἢ πρὸς τὸν ἅγιον γέροντα ἀγάπη καὶ πίστις διέμενε, δι' ἣν, ὡς οἶμαι, μετὰ τὴν τοσοῦτων χρόνων παρέλευσιν ὁ Θεὸς ὁ φιλόανθρωπος ταῖς ἐκείνου εὐχαῖς ἐλεήσας με, δι' αὐτοῦ με πάλιν ἐκ τῆς πολλῆς πλάνης καὶ τοῦ βυθοῦ τῶν κακῶν ἐξαρπάσας ἐρρύσατο. Οὐ γάρ ἀπέστην τελείως ἐξ αὐτοῦ ὁ ἀνάξιος, ἀλλὰ καὶ τὰ γινόμενα ἐξηγόρευον καὶ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ, ὅτε ἐν τῇ πόλει ἐτύγχανον, ἀπηρχόμην συχνότερον, εἰ καὶ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ ὁ ἀσυνείδητος οὐκ ἐφύλαττον. Νυνὶ δέ, καθάπερ ὁρᾷς, τὰ πολλὰ τῶν ἀμαρτημάτων μου πλήθη παριδὼν ὁ εὐσπλαγχνος Κύριος καὶ μοναχόν με γενέσθαι παρ' αὐτοῦ τοῦ ἁγίου γέροντος ὠκονόμησε καὶ μετ' αὐτοῦ συνεῖναι με διηνεκῶς, τὸν ἐπ' ἀληθείᾳ ἀνάξιον, κατηξίωσε. Κόπῳ τοίνυν πολλῷ καὶ πλείοσι δάκρυσι καὶ ἀκριβεῖ ξενιτεῖα καὶ τελεία ὑπακοὴ καὶ ἐκκοπὴ παντελεῖ τοῦ οικείου θελήματος καὶ πολλοῖς ἄλλοις σκληροτάτοις ἐπιτηδεύμασι τε καὶ πράξεσιν, ἀκατασχέτῳ καὶ ἀνευδρότῳ δρόμῳ πορευομένῳ μου, μικρὰν μὲν καὶ ὀλίγην ἀμυδρῶς πὼς ἀκτίνα τοῦ γλυκυτάτου καὶ θείου ἐκείνου φωτός ἰδεῖν καὶ αὐθις ἠξίωμαι, τοιαύτην δὲ θεωρίαν, οἶα τότε ἐώρακα, οὐδέπω μέχρι τοῦ νῦν ἠξιώθηθαι θεάσασθαι».

Ταῦτα οὖν δακρύων ἐλάλει μοι καὶ τούτων ἕτερα πλείονα. Ἐγὼ δὲ ὁ ταλαίπωρος τῶν ἁγίων ἐκείνου ῥημάτων ἐπακροασάμενος καὶ ὄλον ὄντα τῆς θείας ἐμπλεων χάριτος στοχασάμενος καὶ ἀληθῆ σοφόν, εἰ καὶ μὴ λόγον εἶχε σοφίας τῆς ἐξωθεν, οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀκριβῆ κερκτημένον τὴν εἶδησιν ἐκ πρακτικῆς γνώσεως, εἰπεῖν μοι αὐτὸν παρεκάλεσα πῶς τοιαῦτα ἢ πίστις

τῆς ἔξωθεν σοφίας, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ ὅπου εἶχε καὶ ἀκριβεστάτην εἶδῃσιν αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὄντας πρακτικός, τὸν ἐπαρακάλεσα νὰ μὲ εἰπῇ πῶς ἔχει φύσιν ἢ πίστις νὰ ἐνεργῇ τοιαῦτα θαυμάσια καὶ νὰ μὲ τὰ παραδώσῃ ἐγγράφως μὲ τρόπον διδασκαλικόν. Καὶ ἐκεῖνος εὐθύς ἄρχησε νὰ τὰ λέγῃ, καὶ νὰ τὰ γράψῃ δὲν ἀμέλησε, τὰ ὅποια, διὰ νὰ μὴν μακρύνωμεν τὸν λόγον, τὰ ἐσυνθέσαμεν εἰς ἄλλους λόγους πρὸς τράπεζαν εὐφροσύνης τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰ γεγραμμένα μετὰ πίστεως·

Διὰ τοῦτο σᾶς παρακαλῶ, ἀδελφοί μου, ἄς τρέξωμεν καὶ ἡμεῖς προθύμως τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ πρόσωπα ἡμῶν δὲν θέλουν αἰσχυνοῦν. Ἀμὴ καθὼς εἰς καθ' ἓνα ὅπου κρούει ἐπιμόνως τὸν ἀνοίγει τὰς θύρας τῆς βασιλείας του, καὶ εἰς ἐκεῖνον ὅπου ζητεῖ δίδει πνεῦμα ἀληθές καὶ Πανάγιον, καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ἐκεῖνος ὅπου ζητεῖ νὰ μὴν εὕρῃ καὶ νὰ μὴν πλουτίσῃ ἀπὸ τὰ χαρίσματα αὐτοῦ. Ἔτσι καὶ ἐσεῖς θέλετε ἐντροφήσῃ τὰ ἀπορρήτα αὐτοῦ ἀγαθὰ, τὰ ὅποια ἠτοίμασεν διὰ τοὺς | (φ. 380^ο) ἀγαπῶντας αὐτόν, τώρα μὲν κατὰ μέρος καὶ μετὰ σοφίας τῆς κρείττονος, εἰς δὲ τὸν μέλλοντα αἰῶνα ὀλοκλήρως μαζὶ μὲ ὅλους τοὺς ἀπ' αἰῶνος ἀγίους ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ἐνεργεῖν θαυμάσια πέφυκε, καὶ διδασκαλίας τρόπῳ ἐγγράφως ταῦτα ἐκθέσασθαί μοι. Ὁ δὲ καὶ λέγειν ἀπῆρξατο καὶ τὰ λεγόμενα γράφειν οὐκ ὤκνησεν, (301) ἃ καί, ἵνα μὴ τὸν λόγον μακρύνωμεν, ἐν ἄλλοις ἀνεταξάμεθα εἰς τράπεζαν εὐφροσύνης, τοῖς μετὰ πίστεως τῶν γεγραμμένων ἐπιβατεύουσι.

Διὰ τοῦτο παρακαλῶ ὑμᾶς, ἐν Χριστῷ ἀδελφοί, δράμωμεν ἐπιμόνως καὶ ἡμεῖς τὸν δρόμον τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὰ πρόσωπα ἡμῶν οὐ μὴ κατασχυνοῦν. Ἀλλ' ὥσπερ παντὶ τῷ κρούοντι ἐπιμόνως ἀνοίγει τὰς πύλας τῆς βασιλείας αὐτοῦ καὶ δίδωσι τῷ αἰτοῦντι Πνεῦμα εὐθές καὶ πανάγιον, καὶ οὐκ ἔστι τὸν ὀλοφύχως ζητοῦντα μὴ εὕρεῖν καὶ πλουτῆσαι τὸν πλοῦτον τῶν χαρισμάτων αὐτοῦ, οὕτω καὶ ὑμεῖς ἐντροφήσετε τῶν ἀπορρήτων αὐτοῦ ἀγαθῶν, ὧν ἠτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν, νῦν μὲν ἐκ μέρους καὶ μετὰ σοφίας τῆς κρείττονος, ἐν δὲ τῷ αἰῶνι τῷ μέλλοντι ὀλοκλήρως μετὰ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἀγίων ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

3.9 Λόγος Η' (φφ. 380^v -386)

Τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου, Περί μετανοίας καὶ φόβου Θεοῦ. Καὶ ποταπὸν ἀγῶνα ψυχῆς καὶ πόνον καρδίας ἔχει ἐκεῖνος ὅπου μετανοεῖ μὲ πνεῦμα συντετριμμένον. Καὶ ποῖα εἶναι ἐκεῖνα ὅπου λέγει καὶ ἔρχεται πρὸς τὸν Κύριον.
Λόγος, η'

Ἀκούσατέ μου τὸν λόγον, υἱοί μου ἔσχατοι, ἀγαπητοί μου, ἀκούσατε, ἂν ἴσως μὲ ποθεῖτε καὶ μὲ ζητεῖτε ἀληθινὰ ὡσάν πατέρα. Ποῖος ἄνθρωπος πληγωθεὶς τὴν καρδίαν του μὲ φαρμάκι καὶ πονῶν καὶ κοπτόμενος μὲ πόνον πολὺν κατὰ τὰ ἐντόσθια, βάνει εἰς τὸν νοῦν του μικρὰς πληγὰς ὅπου νὰ εἶναι ἔξωθεν εἰς τὸ δέρμα τοῦ σώματός του ἢ θέλει φροντίσει τελείως δι' αὐτάς; Ὅτι ὁ κρυπτός πόνος ὅπου εἶναι εἰς τὴν καρδίαν του θέλει καλύψει κάθε πόνον ἢ πληγὴν ὅπου εἶναι ἔξωθεν εἰς τὸ σῶμα του, καὶ ἀπὸ τὴν λύπην καὶ πόνον τῆς καρδίας δὲν ἔχει ἄδειαν νὰ στοχασθῆ καὶ νὰ ἰδῆ τὰ τραύματα ὅπου ἔχει εἰς τὸ κορμί του, ἀλλ' ἀπὸ τὸν πολὺν πόνον καὶ τὴν ἀνυπομόνητον ὀδύνην τῆς καρδίας του ἀλησμονεῖ τὰς πληγὰς ὅπου ἔχει εἰς τὸ κορμί του καὶ θέλει ξεσχίσει τὰ ῥοῦχα του | (φ.381) μὲ τὰ χέρια του, καὶ μὲ τὰ ὀνύχια τῶν χειρῶν του θέλει καταξάνει τὰς πληγὰς τοῦ σώματός του. Καὶ θέλει ἀλησμονήσει πρὸς τούτοις καὶ τοὺς γονεῖς καὶ φίλους του καὶ δὲν θέλει γυρίσει νὰ ἰδῆ κανένα ἄνθρωπον, οὔτε θέλει γυρίσει μὲ θυμωμένον πρόσωπον εἰς ἄνθρωπον ὅπου νὰ τὸν καταρᾶται. Δὲν θέλει φροντίσει οὔτε διὰ τὰ πράγματα καὶ κτήματά του, θέλει ἀφήσει τὸν πλοῦτον του νὰ τὸν ἀρπάξῃ ὅποιος θέλει. Δὲν θέλει φάγει ψωμί μὲ ὄρεξιν, ὅτι εἶναι χορτάτος φαρμακάδα· δὲν θέλει πῖει κρασί ἠδέως, ὅτι ὁ πόνος εἰς αὐτὸν εἶναι

1-3 tit.: Περί μετανοίας καὶ φόβου Θεοῦ. Καὶ ὅποιον ἀγῶνα ἔχει ψυχῆς καὶ πόνον καρδίας ὁ μετὰ συντετριμμένον τοῦ πνεύματος μετανοῶν. Καὶ τίνα εἰσὶν ἃ λέγει καὶ πρὸς τὸν φιλόανθρωπον Κύριον εὔχεται.

Ἀκούσατέ μου τῶν λόγων, υἱοί μου ἔσχατοι, ἀγαπητοί μου, περιποῖητοί μου, ἀκούσατέ μου, εἰ ἀληθῶς ὡς πατέρα ποθεῖτέ με καὶ ζητεῖτέ με. Ποῖος τῶν ἀνθρώπων, φαρμάκῳ πληγείς τὴν καρδίαν αὐτοῦ καὶ ἀλγῶν καὶ κοπτόμενος πόνῳ σφοδρῶ τὰ ἐντός αὐτοῦ, τραυμάτων μικρῶν δέρματος σώματος αὐτοῦ φροντίσει ἢ μελετήσῃ αὐτῶ περι τούτων; Ὅ γάρ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ κρυπτός πόνος καλύψει πάντα πόνον ἢ κνησμόνην, γινομένην ἐπὶ δερματίδα σώματος αὐτοῦ, καὶ ἐκ συνοχῆς τῆς καρδίας αὐτοῦ οὐκ ἀφίεται διαβλέψαι καὶ ἰδεῖν τὰ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ, ἀλλὰ πόνῳ καὶ ὀδύνη ἀφορήτῳ τῆς καρδίας αὐτοῦ ἐπιλανθάνεται τῶν πληγῶν, τῶν ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ, καὶ τὰ ἱμάτια αὐτοῦ ταῖς χερσίν αὐτοῦ διαρρήξει καὶ τοῖς ὀνυξίν αὐτοῦ τῶν χειρῶν τὰ τραύματα τοῦ σώματος αὐτοῦ ἐπιξάνῃ. Ἐπιλάθηται δὲ καὶ γονέων καὶ φίλων αὐτοῦ (303) καὶ ἐπὶ πάντα ἄνθρωπον οὐκ ἀτενίσει τοῖς ὀφθαλμοῖς, οὐδέ ἐπιστραφήσεται αὐστηρῶ τῷ προσώπῳ ἐπὶ ἄνθρωπον καταρώμενον αὐτόν. Οὐ φροντίσει κτημάτων ἢ πραγμάτων αὐτοῦ, καταλείψει τὸν πλοῦτον αὐτοῦ εἰς διαρπαγὴν τοῖς βουλομένοις. Ἄρτον ἠδέως οὐ φάγεται, ἐμπέπλησται γάρ πικρίας. Οἶνον ἠδέως οὐ πῖεται, πόνος γάρ ἐστὶν εἰς κόρον αὐτῷ. Τοῖς καλοῦσιν εἰς

5 ἂν ἴσως] ἀνίσως

ἄμετρος. Ἐκείνους ὅπου ἤθελαν τὸν καλέση εἰς φαγοπότια θέλει τοὺς ἀποκριθῆ με ὀργὴν μεγάλην, λέγωντας: *Φύγετε ἀπὸ λόγου μου, ὅτι θάνατος συντρίβει τὴν ψυχὴν μου, καὶ τί ἤξεύρω ἂν ἴσως καὶ τώρα ἐβγάλη αὐτήν; Ὅτι καὶ νὰ ζῶ πλέον εἰς τὴν παροῦσαν ζωὴν δὲν θέλω, ὅτι αὐτὴ ἡ ζωὴ εἶναι θάνατος, καὶ ἐγὼ δὲν ἤξευρα.* Δὲν θέλει ἀνεβεῖ ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ θέλει κατακυλῆται καὶ σπαράττεται εἰς τὴν γῆν, μεγάλα φωνάζων καὶ ὀδυρόμενος· δὲν φροντίζει τελείως δι' ἐκείνους ὅπου τὸν βλέπουσι πῶς ἀτακτεῖ ἢ διὰ ἐκείνους ὅπου ἀκούουσι τὰς φωνάς του καὶ τὸν ὑβρίζουσιν. Οἱ ὀφθαλμοὶ του θέλουν γένη εἰς αὐτὸν βρύσαις ὅπου νὰ χύνωσι νερὸν μᾶλλον ἢ ὅπου νὰ βλέπουσιν. Ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος θέλει μακαρίσει κάθε ἄνθρωπον ὡσὰν ἄγγελον, καὶ θέλει μακαρίσει καὶ τοὺς ζῶντας καὶ τοὺς ἀποθανῶντας καὶ ἐκείνους ὅπου ἀκόμι | (φ.381*) δὲν ἐγνώρισαν τὸν κόσμον, καὶ κάθε ἔρπετόν ὅπου σύρεται εἰς τὴν γῆν καὶ κάθε ζῶον ὅπου ἔχει πνεῦμα ζωῆς, λέγων· *Ὡς εὐλογημένα πάντα ὅσα ὁ Θεὸς ἐποίησε, τὰ ὅποια διάγουσι χωρὶς πόνον με χαρὰν τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς αὐτῶν, ἐγὼ δὲ μόνος βαρύνομαι με φορτίον βαρύτερον ἁμαρτημάτων καὶ κρίνομαι με τὸ πῦρ τῆς κρίσεως καὶ μόνος ὀδυνῶμαι καὶ πονῶ ἀπάνω εἰς τὴν γῆν.* Κάθε ψυχὴν θέλει τὴν λογιᾶσει τιμίαν καὶ θέλει τὴν σεβασθῆ ὡς ἁγίαν τῷ Κυρίῳ καὶ θέλει συσταλθῆ ἀπὸ ὅλους ὡσὰν ἀκάθαρτος. Δὲν θέλει διακρίνει δίκαιον ἀπὸ ἄδικον, ἀλλὰ θέλει ἔχει ὅλους ὁμοίους, καθαρὸς καὶ ἀκαθάρτους, καὶ αὐτὸς μόνος χωρίζεται ἀπὸ ὅλην τὴν κτίσιν ὅπου εἶναι ὑποκάτω εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ κάθηται ἀπάνω εἰς κοπρίαν πολλῶν ἁμαρτημάτων, καὶ εὐρίσκεται εἰς ἓνα σκότος ἀγνοίας καὶ λύπης ἀτελεύτητον. Καὶ ἀποξέει μὲν τὸν ἰχῶρα, ἦτοι τὸ σεσαπημένον αἷμα τῶν πληγῶν του, ὄχι με ὄστρακον, καθὼς ὁ Ἰώβ, ἀλλὰ με τὰ ὀνύχια τῶν χειρῶν του, διὰ τὸν μέγαν πόνον

δεῖπνον πότου μετ' ὀργῆς μεγάλης ἀποκριθήσεται· «Ἀπόστητε ἀπ' ἐμοῦ, θάνατος γὰρ συντρίβει μου τὴν καρδίαν, καὶ τί οἶδα εἰ ἄρτι λάβη αὐτήν; Ζῆν γὰρ ἐν βίῳ μισητόν μοι γέγονεν, ὅτι ἡ ζωὴ αὐτὴ θάνατος, ἐγὼ δὲ οὐκ ἤδειν». Ἐπὶ κλίνην στρωμνῆς αὐτοῦ οὐκ ἀναβήσεται, ἀλλ' ἔσται κυλινδούμενος καὶ ἀσπαίρων ἐπὶ τῆς γῆς, κράζων μεγάλα καὶ ὀδυρόμενος, φροντίδα μηδεμίαν ποιούμενος τῶν ὀρώντων αὐτὸν ἀσημονοῦντα ἢ τῶν ἀκούοντων τῆς κραυγῆς αὐτοῦ καὶ καταλοιδορούντων αὐτόν. Ἔσονται οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ φλέβες, πηγῆς ὕδωρ μᾶλλον προχέοντες ἢ προφέροντες τὸ ὄρα. Πάντα ἄνθρωπον ὡς ἄγγελον μακαρίσει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, καὶ τοὺς ὄντας καὶ τοὺς παρελθόντας καὶ τοὺς μήπω τὸν κόσμον γνωρίσαντας, καὶ πᾶν κτήνος καὶ πᾶν ἔρπετόν ἔρπον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶν ὃ ἔχει πνεῦμα ζωῆς μακαρίσει λέγων· «Ὡς εὐλογημένα πάντα τὰ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ποιηθέντα, ἐν χαρᾷ ψυχῆς καὶ ζωῆς αὐτῶν ἀπόνως διάγοντα, ἐγὼ δὲ μόνος φορτίῳ βαροῦμαι ἁμαρτημάτων καὶ πυρὶ κρίσεως κρίνομαι καὶ ὀδυνῶμαι μόνος ἐπὶ τῆς γῆς!». Πᾶσαν ψυχὴν μίαν λογίσειται καὶ ὡς ἁγίαν τῷ κυρίῳ σεβασθήσεται καὶ ὡς ἀκάθαρτος εὐλαβηθήσεται ἀπὸ πάντων. Δίκαιον ἀπὸ ἀδίκου οὐ διακρινεῖ, ἀλλ' ἔξει τοὺς πάντας ἴσον, (304) καθαρὸς τε καὶ ἀκαθάρτους. Οὗτος μόνος χωρίζεται ἀπὸ πάσης τῆς κτίσεως τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανόν, καὶ ἐπὶ κοπρίας ἀμυθῆτων κάθηται ἁμαρτιῶν καὶ σκότει ἀγνοίας καὶ λύπης περιέχεται, τέλος οὐκ ἔχοντι. Τὸν δὲ ἰχῶρα τῶν τραυμάτων αὐτοῦ ἀποξέσει οὐ μετὰ ὄστράκου ὡς ὁ Ἰώβ, ἀλλὰ τοῖς ὄνυξι τῶν χειρῶν αὐτοῦ διὰ τὴν βίαν τοῦ πόνου τῆς καρδίας αὐτοῦ· Ἰώβ γὰρ τὴν σάρκα πληγείς εἶχε τὴν ψυχὴν ὑπὸ Θεοῦ σκεπομένην, οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν

2 ἂν ἴσως] ἀνίσως || ἐβγάλη] εὐγάλη 4 ἀνεβεῖ] ἀνέβη 14 ὀδυνῶμαι] ὀδύνομαι

τῆς καρδίας του· ὅτι ὁ Ἰώβ πληγωθεὶς μὲν κατὰ τὴν σάρκα, εἶχε δὲ τὴν ψυχὴν του πεφυλαγμένην ἀπὸ τὸν Θεόν, αὐτὸς ὁμως κοντὰ εἰς τὸ κορμί ἔχει καὶ τὴν ψυχὴν πληγωμένην ἀπὸ ἁμαρτήματα, καὶ διὰ ταῦτο εἶναι χειροτέρα δεκαπλασίως ἢ πληγὴ τοῦ τοιοῦτου ἀνθρώπου ἀπὸ τὴν πληγὴν τοῦ Ἰώβ. Μετὰ ταῦτα δὲ θέλουν ἐγκα(φ. 382)ταλείψῃ αὐτὸν οἱ κατὰ σάρκα συγγενεῖς του καὶ ὅλοι οἱ φίλοι καὶ γνώριμοι ὅπου εἶχεν εἰς τὸν κόσμον· ὅτι μικρὸν ἀκολουθοῦσιν εἰς αὐτὸν καὶ συνδακρῦουσι, καὶ τὴν ἀπαρηγόρητον καὶ ἄμετρον θλίψιν τῆς ψυχῆς του βλέποντες, καὶ νομίζοντες αὐτὸν ὡσὰν ἓνα σύγχαμα, γυρίζουσιν ἕκαστος εἰς τὰ ὀσπήτιά τους, καὶ λοιπὸν μόνος καταληφθεὶς καὶ βλέπωντας τὴν ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν καὶ θλίψιν καὶ ὀδύνην του, θέλει κλαῦσει μὲ πόνον καρδίας καὶ θέλει φωνάζει μὲ ἀπελπισίαν εἰς τὸν Παντοκράτορα Κύριον.

Ἴδου βλέπεις, ὦ Κύριε, καὶ δὲν εἶναι κανένα ὅπου νὰ μὴν τὸ βλέπῃω, ἐγὼ δὲ εἶμαι ἔργον τῶν χειρῶν σου, ὁμως ἔργα τῶν προσταγμάτων σου δὲν ἔπραξα, ἀλλὰ ἐμεταχειρίσθηκα κάθε πονηρίαν ἀφθόνως καὶ ἀνοήτως. Σὺ λοιπόν, Κύριε, εἶσαι ἀγαθός, καὶ ἐγὼ δὲν ἤξευρα, τώρα ὁμως ἤκουσα διὰ λόγου σου καὶ ἔφριξα καὶ δὲν ἤξεύρω τί νὰ κάμω. Ἐκατάλαβα τὴν κρίσιν σου, εὐλόγος ἀπολογία δὲν εὑρέθη εἰς τὸ στόμα μου· διότι κανένα ἀντάξιον ἔργον δὲν ἔκαμα ἐδῶ εἰς τὴν γῆν ἐνὸς λόγου ἀργοῦ τοῦ στόματός μου, ὅτι ἂν ἴσως καὶ ἤθελε κάμη ὁ ἄνθρωπος κάθε δικαιοσύνην, θέλει τὴν κάμη ὡσὰν δοῦλος καὶ χρεώστης· τῆς δὲ ἁμαρτίας του δὲν θέλει εὔρη οὐδὲ κανένα ἐξαγόρασμα, διότι τὸ ἔλεος ἀπὸ μόνον ἐσένα εἶναι καὶ δίδεται, ὅτι ἡ ἁμαρτία εἶναι θάνατος καὶ ποῖος θέλει ἀποθάνει δι' αὐτόν | (φ. 382^γ) καὶ νὰ ἀναστηθῇ ἀπὸ λόγου του; Βεβαιότατα οὐδένας. Σὺ γὰρ μόνος ἀποθανῶν ἀνέστης, ὅτι ἁμαρτίαν δὲν

οὗτος δὲ τὴν ψυχὴν σὺν τῷ σώματι ὑπὸ ἁμαρτιῶν ἔσχε πεφαρμαγμένην, καὶ διὰ τοῦτο χειρῶν ἢ ὀδύνη τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου δεκαπλασίως ὑπὲρ τὴν πληγὴν τοῦ Ἰώβ. Μετὰ ταῦτα δὲ καταλείουσιν αὐτὸν συγγενεῖς κατὰ σάρκα καὶ πάντες γνωστοὶ καὶ φίλοι αὐτοῦ οἱ ἐν κόσμῳ· μικρὸν γὰρ συνακολουθήσαντες αὐτῷ καὶ συνδακρῦσαντες τὴν ἀπαρηγόρητον θλίψιν αὐτοῦ καὶ τὸ ἀπαράκλητον τῆς ψυχῆς αὐτοῦ θεωρήσαντες, ὡς βδέλυγμα ἠγησάμενοι, εἰς τὰ ἴδια ὑποχωρήσουσιν ἕκαστος, καὶ μόνος καταλειφθεὶς καὶ τὴν περιέχουσαν αὐτὸν ἐρημίαν καὶ ἀπορίαν καὶ θλίψιν καὶ ὀδύνην θεασάμενος, κλαῦσει ἐν ὀδύνη ψυχῆς αὐτοῦ καὶ βοήσει ἐν ἀπογνώσει πρὸς τὸν Παντοκράτορα Κύριον.

«Ἴδου ὄρας, Κύριε, καὶ ἔστιν οὐδέν ὃ οὐ βλέπεις, ἐγὼ δὲ σῶν χειρῶν ἔργον, ἔργα δὲ σῶν προσταγμάτων οὐκ ἔπραξα, πᾶσαν δὲ κακίαν μετήλθον ἐν ἀφροσύνη. Σὺ ἀγαθός, ἐγὼ δὲ οὐκ ἐγίνωσκόν σε, νυνὶ δὲ ἀκήκοα περὶ σοῦ καὶ ἔφριξα καὶ τί ποιήσω οὐκ οἶδα. Ἐσθῆθην τῆς κρίσεώς σου καὶ λόγος ἀπολογίας οὐχ εὑρέθη ἐν τῷ στόματί μου. Ἐνός γὰρ λόγου ἀργοῦ στόματός μου ἀντάξιον οὐδέν διεπραξάμην ἐπὶ τῆς γῆς, (305) ὅτι ἐάν πᾶσαν δικαιοσύνην ποιήσῃ ἄνθρωπος, ὡς δοῦλος καὶ ὡς ὀφειλέτης ποιήσῃ, ἀντάλλαγμα δὲ ἁμαρτίας αὐτοῦ οὐδέν εὑρήσει, τὸ γὰρ ἔλεος παρά σοί ἐστιν, - ἁμαρτία γὰρ θάνατος, καὶ τίς ἔσται ὃ δι' αὐτῆς ἀποθνήσκων καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ ἀνιστάμενος; Πάντως οὐδεὶς. Σὺ γὰρ μόνος ἀποθανῶν ἀνέστης, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησας οὐδὲ ἐν τῷ στόματί σου εὑρέθη δόλος. Τίς δὲ ἀποθανεῖται ἐν

2 τοῦτο] τούτου 11 ὦ sscr. cod. 17 ἂν ἴσως] ἀνίσως

ἔπραξας οὔτε εὐρέθη δόλος εἰς τὸ στόμα σου. Καὶ ποῖος θέλει ἀποθάνει μέσα εἰς ἁμαρτίας καὶ δὲν θέλει μετανοήση; Ὅμως δὲν θέλει ἔχη καμίαν ὠφέλειαν. Ἔτζι καὶ ἐγὼ, Δέσποτα παντοκράτωρ, μετανοῶ μὲν διὰ τὰ κακὰ ὅπου ἔκαμα, ὅμως δὲν μὲ δικαιώνει εἰς δικαιοσύνην ἢ μετάνοιά μου· διότι μετάνοια εἶναι ἐπίγνωσις τῆς ἁμαρτίας, καὶ τώρα βλέπεις, ὦ παντεπόπτα Κύριε, ὁ ἐφορῶν τὰ πάντα, ὅτι δὲν ἔχω ἄλλο τίποτες ἔξω ἀπὸ τὸ κορμί μου, ὅμως δὲν εἶναι καμία ὠφέλεια εἰς τοῦ λόγου μου ἀπὸ τὴν στέρησιν καὶ τὸν σκορπισμὸν τοῦ πλούτου. Ὅτι ὅλος εἶμαι σχεδὸν πληγὴ μία καὶ δὲν ἀπόμεινε πουθενὰ εἰς τοῦ λόγου μου ἀφορμὴ σωτηρίας, ὅτι ἔμεινα μόνος καὶ μὲ ἐκατέπιεν ὁ ἄδης ζωντανόν. Σὺ δὲ μόνος δύνασαι νὰ μὲ ἐλευθερώσης καὶ νὰ ἰατρεύσης τὸν πόνον τῆς καρδίας μου, ὅτι δυνατὴ εἶναι ἡ χεὶρ σου εἰς ὅλα νὰ φθάσῃ καὶ αὐτὰ τὰ βάθη τῶν ἀβύσσων, ἐνεργοῦσα μὲ μόνον τὸ νεῦμα σου. Νὰ εἰπῶ, ἐλέησόν με, δὲν τολμῶ, διότι εἶμαι ἀνάξιος, ὡσὰν ὅπου εἶμαι κατὰ ἀλήθειαν πάσης κολάσεως ἄξιος. Σὺ δέ, Κύριε, ἤξεύρεις πάντα, καὶ καθὼς ἤξεύρει ἡ φιlanθρωπία σου κάμε εἰς ἐμένα τὸν ἀνάξιον καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς. | (φ.383)

Ὁ εὐσπλαγχος οὖν Θεὸς εἰσακούσει αὐτὸν ὀγλήγορα καὶ θέλει δώσει εἰς αὐτὸν χωρὶς ἄργητα ἀνάπαυσιν τῆς ὀδύνης του καὶ ἐλευθερίαν τοῦ πόνου τῆς καρδίας του. Ὅτι ὄντας φιlanθρωπος ὁ Θεός, δὲν ὑπομένει νὰ βλέπῃ τὸ πλάσμα τῶν χειρῶν του ὅπου νὰ εὐρίσκειται εἰς τόσῃν μεγάλην ἀνάγκην καὶ ἀνυπομόνητον λύπην, καὶ θέλει δώσει εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ὅπου τελειώσει ὅλα τὰ προχωρημένα ἀνελλιπῶς, καὶ εἰς ἐκείνους ὅπου ἀκούουσι μὲ πίστιν καὶ μέλλουσι νὰ ἐνθυμοῦνται τὴν ἀληθινὴν ταύτην εἰκόνα καὶ ἱστορίαν τῆς μετανοίας, (ἢ ὅποια εἰκὼν πρῶτον ἐτελειώθη μὲ τὸ ἔργον καὶ τότε ἐγράφη μὲ λόγον) τὸ μέγαλον καὶ ἀνεκλάλητόν του

ἁμαρτίας καὶ οὐ μεταμεληθήσεται; Ἔσται δὲ αὐτῷ οὐδὲν ὄφελος. Οὕτως, Δέσποτα Παντοκράτωρ, καὶ ἐγὼ μεταν οἶ μὲν κακὰ διαπραξάμενος ἔργα, οὐκ ἔστι μοι δὲ εἰς δικαίωμα ἢ μετάνοια· μετάνοια γὰρ ἐπίγνωσις ἐστὶν ἁμαρτίας. Καὶ νῦν βλέπεις, παντεπόπτα Κύριε, ὅτι οὐδὲν ἔχω πλὴν τοῦ σώματος, ἀλλ' οὐδὲν μοι ὄφελος ἐξ τῆς τοῦ πλούτου στέρησεως. Ὅλος γὰρ εἶμι τραῦμα ἔν καὶ οὐδαμοῦ μοι περιέλειπται ἀφορμὴ σωτηρίας, ὅτι κατελείφθην μόνος καὶ ζῶντά με ἄδης κατέπιε. Καὶ σύ, Κύριε, βλέπεις, μόνος δύνασαι με ἀναγαγεῖν καὶ τὸν πόνον τῆς ἐμῆς καρδίας ἰάσασθαι, ὅτι δυνατὴ ἡ χεὶρ σου εἰς ἅπαντα καὶ τὰ τέλη φθάνουσα τῶν ἀβύσσων, ἐνεργοῦσα πάντα τῷ νεύματί σου. Εἰπεῖν «Ἐλέησόν με» οὐ τολμῶ, ἀνάξιος γὰρ εἶμι· σύ δέ, Κύριε, βλέπεις.

Ὁ οὖν εὐσπλαγχος Θεὸς ταχέως εἰσακούσεται αὐτοῦ καὶ ἀνάπαυσιν ὀδύνης καὶ ἀπαλλαγὴν πόνου καρδίας αὐτοῦ συντόμως παράσχῃ αὐτῷ. Φιlanθρωπος γὰρ ὢν, οὐ φέρει ἐν ἀνάγκῃ τοιαύτη καὶ ἀφορήτῳ ὀδύνῃ τὸ τῶν χειρῶν αὐτοῦ ποίημα καθορᾶν, καὶ ποιήσῃ μετὰ τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνου, τοῦ τὰ προειρημένα ἅπαντα ἀπαραλείπτως ποιήσαντος, (306) καὶ μετὰ τῶν ἐν πίστει ἀκουόντων καὶ μιμεῖσθ μελλόντων τὴν ἀληθὴ ταύτην τῆς μετανοίας εἰκόνα καὶ ἱστορίαν ἣν πρῶτον ἐξεπλήρωσε πρᾶξις καὶ τότε γραφῇ παραδέδωκε λόγος, τὸ πολὺ καὶ ἄφατον ἔλεος αὐτοῦ, καὶ ἐκχέει τὴν αὐτοῦ καὶ ἐπ' αὐτὸν ἀγαθότητα καὶ μεταβαλεῖ

19 ἀνελλιπῶς] ἀνελλιπῶς

ἔλεος, καὶ θέλει χύσει καὶ εἰς αὐτὸν τὴν ἀγαθότητά του, ὥστε νὰ μεταβάλη εἰς χαρὰν τὸν πόνον του καὶ τὴν φαρμακάδα τῆς καρδίας του εἰς πολλὴν γλυκύτητα, καὶ θέλει τὸν κάμη νὰ ξεράσῃ τὸ φαρμάκι τοῦ δράκοντος ὅπου κατατρώγει καὶ φθείρει τὰ ἐντόσθια του· καὶ ἀπὸ τότε πλέον δὲν θέλει ἐνθυμηθῆ τοὺς προτέρους του πόνους, οὔτε κανένα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κακὰ ὅπου ἔπαθεν, ἀλλ' οὔτε θέλει γυρίσει νὰ ζητήσῃ τὸν πλοῦτον τὸν ὁποῖον ἔρριψεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς πληγῆς τῆς μετανοίας του, οὔτε ἄλλο τίποτε δὲν θέλει ἐπιθυμήσει. Ὅτι ὁ ὕψιστος Θεὸς θέλει δώσει εἰς αὐτὸν ὑγείαν, ἢ ὅποια εἶναι ἀνωτέρα καὶ τιμιωτέρα ἀπὸ ὅλους τοὺς θησαυροὺς | (φ. 383^v) τῆς γῆς, ἢ δὲ ὑγεία θέλει προξενήσῃ εἰς τὴν καρδίαν του χαρὰν ἀνεκκλάλητον διπλάσιον ἀπὸ τὴν προτέραν του θλίψιν, καὶ αὕτη πάλιν ἡ χαρὰ θέλει ἀποδιώξῃ πάντα πόνον σωματικόν, καὶ θέλει ἠξεύρει ἐκεῖνος ὁ ἄθρωπος ὅτι ἀπὸ τότε πλέον δὲν θέλει βάλλει εἰς τὸν νοῦν του σωματικὰς πληγὰς, καὶ ὅτι ἐξωτερικὴ θλίψις δὲν θέλει ἐγγίξει τὴν καρδίαν του καὶ αὕτη ἡ γνῶσις θέλει εἶναι εἰς αὐτὸν πλεονασμὸς τῆς χαρᾶς ὅπου εἶναι εἰς τὴν καρδίαν του.

Καὶ οἱ συγγενεῖς καὶ οἱ φίλοι του ὅπου ἔβλεπον πρότερον τὰς ἐξωθεν θλίψεις του, ἀγνοοῦσι δὲ τὴν κρυπτὴν χαρὰν ὅπου ἦλθε μετὰ ταῦτα εἰς αὐτόν, θέλουν ἀναστενάξει καὶ λέγειν· *Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐκατάλαβε εὐφροσύνην εἰς τὴν ζωὴν του, καὶ ὁ βίος του εἶναι γεμάτος θλίψεως καὶ ὀδύνης, καὶ αἱ ἡμέραι του δὲν διαφέρουσι τελείως ἀπὸ ἐκείνους ὅπου μαστίζονται καὶ τιμωροῦνται διὰ κακὰ ἔργα· ἐκεῖνος δὲ ἠξεύρωντας ὅτι ὁ χρόνος τῆς ζωῆς του εἶναι γεμάτος εὐφροσύνης καὶ ἀγαλλιάσεως καὶ ὅτι ἡ χαρὰ τῆς καρδίας του περιπαίζει τὸν θάνατον καὶ ὁ ἄδης δὲν*

εἰς χαρὰν τὸν πόνον αὐτοῦ καὶ τὴν πικρίαν τῆς καρδίας αὐτοῦ εἰς γλυκὺ γλεῦκος μεταποιήσει καὶ τὸν κατεσθίοντα ἰόν τοῦ δράκοντος τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ ἐξεμέσαι ποιήσει· καὶ οὐ μνησθήσεται ἕκτοτε τῶν πρώην πόνων αὐτοῦ, οὔτε πάντων ἐκείνων ὧν ὑπέστη κακῶν, ἀλλ' οὐδέ χρήματα ἢ κτήματα ἢ πλοῦτον, ὃν κετέλιπεν ἐν τῷ καιρῷ τῆς πληγῆς τῆς μετανοίας αὐτοῦ, ἐπιστραφεὶς ζητήσῃ ἢ τινος ἐτέρου ἐπιθυμήσει. Ὁ γὰρ ὕψιστος Θεὸς δώσει αὐτῷ ὑγείαν, ἣτις ἔσται ὑπὲρ πάντας τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, ἢ δὲ ὑγεία χαρὰν ἐμποιήσει ἄφραστον ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ ἔσται ἡ χαρὰ ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ δεκαπλασίως ὑπὲρ τὴν προτέραν θλίψιν αὐτοῦ, καὶ αὕτη πάλιν ἡ χαρὰ πάντα πόνον τὸν ἐξωθεν γινόμενον ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ ἀποδιώξει, καὶ ἔσται γινώσκων ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι τραύματα σώματος αὐτοῦ οὐδέ ἔρχεται ἕκτοτε ἐπὶ καρδίαν αὐτοῦ, καὶ θλίψις ἢ ἐξωθεν οὐ καθάπεται τῆς χαρᾶς τῆς οὔσης ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ, καὶ αὕτη ἡ γνῶσις ἔσται πλεονασμὸς τῆς χαρᾶς τῆς ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ.

Καὶ ἔσονται οἱ πλησίον αὐτοῦ, οἱ πρώην θεωροῦντες τὰς ἐξωθεν θλίψεις αὐτοῦ, ἀγνοοῦντες δὲ τὴν μετὰ ταῦτα γεγνηκυῖαν κρυφίαν χαρὰν αὐτοῦ, (307) στενάζοντες ἐπ' αὐτῷ καὶ λέγοντες· «Ἴδε ἄνθρωπος ὃς οὐκ οἶδεν εὐφροσύνην ἐν τῇ ζωῇ αὐτοῦ, καὶ ὁ βίος αὐτοῦ θλίψεως καὶ ὀδύνης πλήρης, καὶ αἱ ἡμέραι αὐτοῦ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν μαστιζομένων καὶ τιμωρουμένων ἐπὶ ἁμαρτίας»· εἰδὼς δὲ μόνος ἐκεῖνος ὅτι πλήρης θυμηδίας καὶ ἀγαλλιάσεως ὁ χρόνος αὐτοῦ τῆς ζωῆς καὶ ἡ χαρὰ τῆς καρδίας αὐτοῦ θάνατον ἐμπαίζει καὶ ἄδης οὐ κυριεύει αὐτῆς, ὅτι τέλος οὐκ οἶδε, χαίρει ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἐπὶ τούτοις μυριοπλασίως

9 προτέραν] ποτέραν

τὴν κυριεύει, ἐπειδὴ καὶ εἶναι ἀτελεύτητος, χαίρει δι' αὐτὰ μυριοπλασίως ἀπὸ ὅλους τοὺς βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ ἀπ' ὅλους ἐκείνους ὅπου ἔχουσιν ὑγείαν καὶ εὐμορφίαν σώματος, καὶ ἀπ' ὅλους τοὺς πλουσίους τοὺς φοροῦντας τὴν πορφυρὰν καὶ βύσσινον στολὴν, ἀπ' ὅλους ἐκείνους ὅπου ἐπαινοῦνται εἰς τὴν γῆν ἀπὸ στολῆματα ὅπου λαλοῦσι ψεύματα. Ἡξεύρει δὲ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πῶς ἡ πενία ὅπου εἶναι ἐνωμένη μὲ τοιαύτην χαρὰν εἶναι καλλιτέρα ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον καὶ τὰ κοσμικὰ πράγματα, ἐπειδὴ καὶ ὅλα ἐκεῖνα ὅπου εἶναι εἰς τὸ σῶμα του καὶ εἰς τὸν παρόντα κόσμον θέλει νὰ σκεπάσει ἡ γῆ καὶ ὁ ἄδης θέλει τὰ καταφάγη καὶ ὁ θάνατος θέλει τὰ κυριεύσει, ἡ δὲ χαρὰ ὅπου ἐπροξενήθη εἰς αὐτὸν ἀπὸ τὴν ψυχικὴν του ὑγείαν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ κυριευθῇ ἀπὸ κανένα ἀπ' αὐτά, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Ἐπειδὴ καὶ δὲν ἐσυνέβη αὕτη εἰς αὐτὸν οὔτε ἀπὸ δόξαν ἀνθρωπίνην, οὔτε ἀπὸ πλοῦτον πολύν, οὔτε ἀπὸ ὑγείαν τοῦ σώματός του, οὔτε ἀπὸ ἔπαινον ἀνθρώπου, οὔτε ἀπὸ κανένα ἄλλο πρᾶγμα ἀπὸ ὅσα εἶναι ὑποκάτω εἰς τὸν οὐρανόν, ἀλλὰ ἐκατασκευάσθη ἀπὸ πόνον καὶ πικρίαν τῆς ψυχῆς του καὶ ἀπὸ ἐπιφάνειαν Πνεύματος Θεοῦ, τοῦ ὄντος ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Ὅτι πατηθεῖσα καὶ στραγκισθεῖσα ἡ καρδία του ἐγέννησε χαρὰν ἄδολον καὶ ἄμικτον ἀπὸ θλίψιν. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν κυριεύει αὐτὴν θάνατος, ὅτι δὲν εὐρέθη ψόγος εἰς αὐτήν, ἀμὴ θέλει εἶσται ὡσὰν στραγκισμένον κρασί ἔμπροσθεν εἰς τὸν ἥλιον, ὅπου νὰ λάμπη μᾶλλον καὶ νὰ λαμπρύνεται καὶ νὰ δείχῃ τὸ χρῶμα του καθαρῶτατον,

ὑπὲρ πάντας τοὺς βασιλεῖς τοὺς κρατοῦντας τῆς γῆς, καὶ ὑπὲρ πάντας ἐφ' οὓς ἡ ὑγεία καὶ ἡ εὐμορφία τοῦ σώματος, καὶ ὑπὲρ πάντας ἐφ' οὓς ὁ πλοῦτος καὶ ἡ πορφυρὰ στολή καὶ ἡ βύσσινη, καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς μακαριζομένους ἐπὶ τῆς γῆς παρά στομάτων οὐκ ὀρθὰ λαλούντων. Οἶδε γάρ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ὅτι κρείσσων πενία μετὰ χαρᾶς τοιαύτης ὑπὲρ πάντα τὸν κόσμον καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων ἐστίν, ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐπὶ τῷ σώματι αὐτοῦ καὶ τὰ ἐπὶ παντὶ τῷ βίῳ ὁ οὐρανός καλύψει καὶ ἄδης φάγεται καὶ θάνατος κυριεύσει αὐτῶν, ἡ δὲ χαρὰ, ἡ ἐκ τῆς ὑγείας περιποιηθεῖσα τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ὑπ' οὐδενός τούτων δύναται κρατηθῆναι, ὅτι οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου. Οὔτε γάρ ἀπὸ δόξης αὐτῷ γέγονεν αὕτη, οὔτε ἀπὸ πολλοῦ πλούτου, οὔτε ἀπὸ ὑγείας σώματος αὐτοῦ, οὔτε ἀπὸ ἐπαίνου ἀνθρώπων, οὔτε ἀπὸ ἄλλου τινός πράγματος τῶν ὑπὸ τῶν οὐρανῶν, ἀλλὰ ἀπὸ πόνου καὶ πικρίας ψυχῆς αὐτοῦ ἐσκευάσται καὶ ἀπὸ συναντήσεως Πνεύματος Θεοῦ, τοῦ ὑπεράνω τῶν οὐρανῶν. Διυλισθεῖσα γάρ δι' αὐτοῦ καὶ ἐκπυεθεῖσα ἡ καρδία αὐτοῦ ἄδολον καὶ ἀμιγῆ θλίψεως χαρὰν ἀπέτεκε. (308) Καὶ διὰ τοῦτο θάνατος οὐ κυριεύσει αὐτῆς, ὅτι μῶμος οὐχ εὐρεθήσεται ἐν αὐτῇ, ἀλλ' ἔσται ὡς διυλισμένος οἶνος ἀπέναντι ἡλίου, ἐκλάμπων μᾶλλον καὶ λαμπρυνόμενος καὶ καθαρῶτερον δεικνύων τὴν αὐτοῦ χροάν, εὐφραίνων καὶ ὑπεραστράπτων τῷ προσώπῳ τοῦ πίνοντος αὐτόν κατέναντι τοῦ ἡλίου.

16 εἶσται] ἦσται

χαροποιὸν καὶ ἀστράπττον εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πίνωντος αὐτὸ καταντικρὺ εἰς τὸν ἥλιον.

“Υστερον δὲ ἀπ’ | (φ. 384^v) αὐτὰ ἓνα τοῦτο δὲν ἠμπορῶ νὰ καταλάβω, ὅτι δὲν ἤξεύρω ἢ ἡ θεὰ καὶ ἡ τέρψις τῆς καθαρότητος τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου εὐφραίνει με περισσότερο, ἢ ἡ πόσις καὶ ἡ γεῦσις τοῦ κρασίου ὅπου εἶναι εἰς τὸ στόμα μου. Ὅτι θέλω νὰ ἰδῶ αὐτὸν τὸν ἥλιον καὶ μὲ σύρνει ἐκεῖνο τὸ πιτόν τοῦ κρασίου καὶ μὲ φαίνεται γλυκύτερον, καὶ ὅταν ἀποβλέψω εἰς ἐκεῖνον τὸν ἥλιον ἠδύνομαι περισσότερο ἀπὸ τὴν γλυκύτητα τῆς γεύσεως τοῦ κρασίου καὶ οὔτε νὰ βλέπω χορταίνω, οὔτε τοῦ πιτοῦ ἐμπίπλαμαι. Ὅταν φανῶ πῶς νὰ ἐχόρτασα ἀπὸ τὸ πιτόν, τότε πάλιν τὸ κάλλος τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου μὲ κάμνει νὰ διψῶ κατὰ πολλὰ καὶ πάλιν εὐρίσκομαι διψασμένος καὶ πεινασμένος, καὶ ὅσον αὔθις πασχίσω νὰ γεμίσω τὴν κοιλίαν μου, ἀνάπτει καὶ καίεται τὸ στόμα μου δεκαπλάσια καὶ φλέγομαι ἀπὸ τὴν δίψαν καὶ ἐπιθυμίαν τοῦ καθαρωτάτου πιτοῦ.

Μὲ ταύτην λοιπὸν τὴν κρίσιν ὅποιος κρίνεται δὲν θέλει φοβηθῆ ἄλλην τιμωρίαν καὶ βάσανον, οὔτε θέλει φοβηθῆ τοὺς ἐπερχομένους εἰς αὐτὸν πειρασμούς. Ὅτι ἡ δίψα δὲν θέλει παύσει ἀπ’ αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα καὶ δὲν θέλει τὸν λείψει τὸ γλυκὺ καὶ λαμπρὸν ὑπὲρ τὴν χιόνα πιτόν· ἀλλὰ καὶ ἡ γλυκύτης ὅπου προξενεῖται ἀπὸ τὸ πιτόν καὶ ἡ χαροποιὰ λαμπρότης ὅπου ἐβγαίνει ἀπὸ τὸν ἥλιον ἀποδιώκουσι κάθε λύπην ἀπὸ τὴν ψυχὴν του καὶ κάμνει τὸν ἄνθρωπον | (φ. 385) ἐκεῖνον νὰ χαίρη πάντοτε, καὶ οὐδὲ κανένας δὲν θέλει δυνηθῆ νὰ βλάβῃ αὐτόν, μήτε θέλει τὸν ἐμποδίσῃ τινὰς νὰ μὴν γεμίσῃ τὸ ποτήριον ἀπὸ τὴν βρύσιν νὰ πῆ. Ὅτι ἐκεῖνος ὅπου ἐξουσιάζει τὴν σκιὰν τῆς γῆς, ὁ ἄρχων τοῦ σκότους, ὁ πονηρὸς διάβολος ὅπου βασιλεύει ἀπάνω εἰς

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἔν μοι δυσνόητον· οὐ γάρ οἶδα ποῖον πλεόν εὐφραίνει με, ἡ θεὰ καὶ ἡ τέρψις τῆς καθαρότητος τῶν τοῦ ἡλίου ἀκτίνων ἢ μᾶλλον ἡ πόσις καὶ ἡ γεῦσις τοῦ οἴνου τοῦ ἐν τῷ στόματί μου. Θέλω γάρ εἰπεῖν τοῦτο καὶ ἔλκει με ἐκεῖνο καὶ γλυκύτερον φαίνεται· καὶ ὅταν πρὸς ἐκεῖνο ἀπίδω, ὑπὸ τῆς γλυκύτητος τῆς γεύσεως περισσοτέρως μᾶλλον ἠδύνομαι, καὶ οὔτε τοῦ βλέπειν κορέννυμι οὔτε τοῦ πίνειν ἐμπίπλαμαι. Ὅταν γάρ τοῦ πίνειν χορτασθῆναι δοκῆσω, τότε τὸ κάλλος τῶν ἐκπεπομένων ἀκτίνων διψᾷ με σφόδρα ποιεῖ καὶ λμώττων πάλιν εὐρίσκομαι· καὶ ὅσω πάλιν φιλονεικῆσω τὴν ἐμὴν ἐμπλήσαι γαστέρα, καίεται τὸ στόμα μου δεκαπλάσιως καὶ τῆ δίψῃ καὶ ἐπιθυμίᾳ τοῦ διειδεδστάτου πόματος ἐκτυρίζομαι.

Ταύτη οὖν τῇ καλῇ κρίσει πᾶς ὁ κρινόμενος ἐτέραν οὐ φοβηθήσεται τιμωρίαν ἢ βάσανον, οὐδὲ πειρασμούς δειλιάσει τοὺς ἐπερχομένους αὐτῷ. Ἡ γὰρ δίψα αὐτοῦ οὐ παυθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα καὶ τὸ ἠδὺ καὶ λευκολαμπές αὐτοῦ πόμα οὐκ ἐκλείψει, καὶ ἡ ἐκ τοῦ ποτοῦ ἠδύτης καὶ ἡ ἐκ τοῦ ἡλίου ἐξερχομένη χαροποιὸς αἴγλη πᾶσαν λύπην ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἐκδιώκει καὶ πάντοτε χαίρειν ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, καὶ οὐδεὶς βλάπτων κατισχύσει αὐτοῦ, οὐδὲ (309) ὁ κωλύσων αὐτόν ἔσται ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ποτηρίου μὴ ἐμφορηθῆναι. Ὁ γάρ κρατῶν τῇ κακίᾳ τῆς γῆς, ὁ ἄρχων τοῦ σκότου, ὁ βασιλεύων ἐπὶ πᾶν ὕδωρ θαλάσσης καὶ κόσμον ἐμπαίζων ὡς εἴ τις μικρὸν στρουθίον κατέχων ἐν τῇ

16 ἐβγαίνει] εὐγαίνει

ὅλα τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης καὶ ὁποῦ περιπαίξει τὸν κόσμον καὶ τὸν κρατεῖ εἰς τὰ χέρια του ὡσάν ἓνα μικρὸν στρουθίον, δὲν θέλει τολμήσει μὲ ὄλον του τὸ στράτευμα νὰ πλησιάσῃ εἰς αὐτόν, οὔτε νὰ προσβλέψῃ εἰς αὐτόν μὲ τόλμαν καὶ αὐθάδειαν. Ὅτι ἡ στιλπνότης τοῦ οἴνου καὶ ἡ ἀκτίνα τοῦ ἡλίου ἀστράπτουσα κατὰ πολλὰ εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ πίνοντος ἐμπαίνει ἕως μέσα εἰς τὰ ἐντόσθια αὐτοῦ καὶ διαδίδεται μέχρι τῶν χειρῶν καὶ ποδῶν αὐτοῦ καὶ μέχρι τῶν ὀπισθίων αὐτοῦ καί, κάμνουσα ὄλον πῦρ τὸν πίνοντα καὶ δυναμώνουσα αὐτόν ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη, φλέγει καὶ κατακαίει τοὺς πλησιάζοντας εἰς αὐτόν ἐχθρούς, καὶ γίνεται ἀγαπητὸς εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου καὶ φίλος μὲ τὸν ἥλιον καὶ υἱὸς ἡγαπημένος εἰς τὸν λευκόλαμπρον οἶνον ὁποῦ προχέεται ἀπ' αὐτόν τὸν ἥλιον καὶ ἀπὸ τὸ φῶς, ὡσάν ἀκτίνας. Ὅτι τὸ ποτὸν αὐτοῦ τοῦ προχεομένου οἴνου εἶναι τροφή καὶ κάθαρσις τοῦ μολυσμοῦ τῶν σεσαπημένων σαρκῶν αὐτοῦ, καὶ ἡ κάθαρσις γίνεται εἰς αὐτόν ὑγεία τελεία, καὶ ἡ ὑγεία δὲν τὸν ἀφήνῃ νὰ φάγῃ ἄλλο τίποτε βλαβερὸν φαγητόν, ἀλλὰ ^(φ. 385^v) προξενεῖ εἰς αὐτόν μίαν ἐπιθυμίαν ἄπειρον καὶ ὑπερβολικὴν νὰ πίνῃ ἀπὸ τὸν οἶνον καὶ νὰ καθαρίζῃ περισσότερο τὸν ἑαυτόν του καὶ νὰ γίνεται τὸ πιότὸν εἰς αὐτόν ὑγεία, ὅτι τὸ κάλλος τῆς ὑγείας καὶ ἡ τερπνότης τῆς εὐμορφίας ὁποῦ προξενεῖται ἀπὸ τὴν ὑγείαν, δὲν ἔχει χορτασμόν.

Ἐτῆι λοιπὸν θέλουν γένη, τέκνα μου ἡγαπημένα καὶ υἱοὶ μου περιπόθητοι, ἐκεῖνοι ὁποῦ ἀκούωσι τοὺς λόγους μου. Καὶ πῶς δὲν θέλει γένη τοιοῦτος, ἐκεῖνος ὁποῦ ἀμαρτήσῃ ἐνώπιον Κυρίου Παντοκράτορος καὶ ὁποῦ λάβῃ εἰς τὴν καρδίαν του φόβον κρίσεως καὶ μετανοίας; Ὅτι ὁ φόβος τοῦ Κυρίου καὶ ἡ αἴσθησις τῆς δικαίας ἀνταποδόσεως τοῦ Κυρίου τόσον πολλὰ κατατήκουσι τὴν σάρκα καὶ συντριβουσι τὰ

χειρὶ αὐτοῦ, μετὰ πάσης αὐτοῦ τῆς στρατιᾶς καὶ τῆς δυνάμεως οὐ προσεγγίσει πτέρναν ποδός αὐτοῦ, οὐδὲ προσβλέψαι αὐτῷ μετὰ θάρσους τολμήσει. Ἡ γὰρ στίλβα τοῦ οἴνου καὶ ἡ ἀκτίς τοῦ ἡλίου πρὸς τὸ πρόσωπον τοῦ πίνοντος φαιδρῶς ἀπαστράπτουσαι διέρχονται μέχρι τῶν ἐγκάτων αὐτοῦ καὶ μέχρι τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ ποδῶν καὶ μέχρι τῶν ὀπισθίων αὐτοῦ καί, πῦρ ὄλον ποιοῦσαι τὸν πίνοντα, φλέγειν καὶ τήκειν τοὺς προσερχομένους αὐτῷ ἐχθρούς ἐκ πάντων τῶν μερῶν ἐνισχύσουσι, καὶ γίνεται ἀγαπητὸς τῷ φωτὶ τοῦ ἡλίου καὶ τῷ ἡλίῳ φίλος καὶ τῷ λευκολαμπεῖ οἴνω τῶν ἐξ αὐτῶν προεξεομένων ἀκτίνων δίκην υἱὸς ἡγαπημένος· ἡ γὰρ πόσις αὐτοῦ τροφή καὶ κάθαρσις ῥύπου σεσηπτότων σαρκῶν αὐτοῦ, καὶ ἡ κάθαρσις ὑγεία ὀλόκληρος αὐτῷ, καὶ ἡ ὑγεία οὐκ ἔξ αὐτόν ἕτερον τι νοσοποιόν βρῶμα τραφήναι, ἀλλὰ ἄπειρον καὶ διακαῆ ἐπιθυμίαν παρέχει αὐτῷ πίνειν ἐκ τοῦ οἴνου καὶ ἑαυτόν καθαίρειν μᾶλλον καὶ ὑγείαν ποιεῖσθαι τὴν πόσιν. Τὸ γὰρ κάλλος τῆς ὑγείας καὶ ἡ τερπνότης τῆς ὠραιότητος, τῆς ἐκ τῆς ὑγείας προσγινομένης, κόρον οὐκ ἔχει.

Οὕτως οὖν ἔσται, τέκνα ἡγαπημένα, υἱοὶ μου, περιποίητοί μου, οἱ ἀκούοντές μου τοὺς λόγους, πᾶς ὁ ἔναντι Κυρίου Θεοῦ Παντοκράτορος ἀμαρτήσας καὶ φόβου κρίσεως καὶ ἀποστροφῆς αὐτοῦ αἴσθησιν ἐν καρδίᾳ λαμβάνων. Φόβος γὰρ Κυρίου καὶ αἴσθησις ἀνταποδόσεως αὐτοῦ δικαίας οὕτω σάρκα ἐκτῆκε καὶ ὅσα συντριβεῖ, (310) ὡς ἀπηρωρημένος λίθος ὑπὸ μηχανῆς τοὺς ἐν τῇ ληνῷ πατουμένους βότρυας ἐκθλίβει καὶ σφοδρῶς ἐκπιέζει. Τὰς μὲν γὰρ σταφυλάς πρῶτον πατοῦντες οἱ ἄνθρωποι, ὕστερον αὐτάς πιέξουσιν ὑπὸ τοῦ λίθου καὶ πάσης ὑγρότητος αὐτάς χωρὶς ἀποφαίνουσι, τὸν δε

κόκαλα, καθὼς ἡ πέτρα ὁποῦ κρέματα μὲ τρόπον ἐπιτήδειον καὶ θλίβει καὶ πιέζει κατὰ πολλὰ τὰ πατημένα σταφύλια μέσα εἰς τὸν ληνόν. Ὅτι οἱ ἄνθρωποι πατοῦντες πρότερον τὰ σταφύλια μὲ τὰ ποδάρια τους, ὕστερον τὰ θλίβουν καὶ τὰ σφίγγουν μὲ τὴν πέτραν καὶ ἐβγάνουσιν ὅλην τους τὴν ὑγρότητα, ἀμὴ τὸν ἄνθρωπον ὁποῦ ἐμπεῖ εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ τὸν κάμνει αὐτὸς ὁ φόβος εἰς ὅλους καταπάτημα. Καὶ ὅποταν μαλακύνῃ καὶ συντρίβῃ τελείως τὸ ὑπερήφανον καὶ κενόδοξον φρόνημα τῆς σαρκός, τότε ἡ ἁγία ταπεινώσις, ὁ νοητὸς λίθος, ὁ ἐλαφρότατος καὶ ἀγαθός, πίπτωντας ἄνωθεν ἐκ τῆς θείας χάριτος, καὶ στραγγίζωντας καὶ | (φ. 386) ἐβγάζωντας ὅλην τὴν ὑγρότητα τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ παθῶν, δὲν κάμνει ἄχρηστον καὶ μάταιαν τὴν θλιβεῖσαν καὶ ταπεινωθεῖσαν ψυχὴν, ἀμὴ καὶ καταβρέχωντας αὐτὴν μὲ δάκρυα ποταμηδὸν τρέχοντα τὴν κάμνει νὰ ἀναβρῦῃ ὕδωρ ζωντανόν· καὶ ἰατρεύει τὰς πληγὰς τῶν ἁμαρτημάτων καὶ ἀποπλύνει καὶ καθαίρει τὰ βρωμισμένα αἵματα αὐτῶν καὶ κάμνει ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπον ὅλον λαμπρότερον χιόνος.

Μακάριος λοιπὸν εἶναι ἐκεῖνος ὁ ἄνθρωπος, ὁποῦ ἀκούει τούτους τοὺς λόγους καὶ τοὺς δέχεται μὲ πίστιν καὶ τοὺς κάμνει ὅτι εὐρίσκωντας μεγάλα ἀγαθὰ θέλει μακαρίσει τὴν ἀθλίαν μου χεῖρα, ὁποῦ ἔγραψε ταῦτα, καὶ θέλει δοξάσει τὸν ἐλεήμονα καὶ πολυέλεον Κύριον, ὁποῦ ἔγραψε ταῦτα διὰ μέσου τῆς ῥυπαρᾶς μου γλώττης καὶ τοῦ ἀκαθάρτου στόματος, εἰς παράδειγμα μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς ἐκ τῶν κακῶν ἐπὶ τὰ κρεῖττονα καὶ εἰς ὁδὸν ἀπλανῆ καὶ ἀληθεστάτην ἐκεῖνων ὁποῦ θέλουν ἐξ ὅλης τους τῆς ψυχῆς νὰ σωθῶσι καὶ ὁποῦ μέλλουσι νὰ κληρονομῶσι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας. Ἀμήν.

εἰσελθόντα ἄνθρωπον εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ φόβος ποιεῖ αὐτόν γενέσθαι πᾶσιν ἀνθρώποις ἄλλοις εἰς καταπάτημα. Καὶ ὅτε καταλεάνῃ καὶ συντρίβῃ τελείως τὸ ὑπερήφανον καὶ κενόδοξον τῆς σαρκός αὐτοῦ φρόνημα, τότε ἡ ἁγία ταπεινώσις, ὁ νοητὸς λίθος ὁ ἐλαφρότατος καὶ χρηστός, ἐπιπεσῶν ἄνωθεν, πᾶσαν ὑγρότητα τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν καὶ παθῶν ἐκπιέσασα, οὐκ ἄχρηστον τὴν ἐκπιεσθεῖσαν ψυχὴν ἀποδείκνυσιν, ἀλλὰ δάκρυα ποταμηδόν αὐτὴν καταντλήσασα τὸ ζῶν ὕδωρ ἐκβλύζειν ποιεῖ καὶ τὰ ἐκ τῶν ἁμαρτημάτων τραύματα ἰᾶται καὶ τὸν ἰχῶρα καὶ τὰ ἔλκη αὐτῶν ἀποπλύνει καὶ χιόνος λαμπρότερον ὅλον ἐκεῖνον ἀποδεικνύει τὸν ἄνθρωπον.

Μακάριος οὖν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος, ὁ τοὺς λόγους τούτους ἀκούων καὶ δεχόμενος αὐτούς μετὰ πίστεως καὶ ποιῶν αὐτούς, ὅτι μεγάλα εὐρηκῶς ἀγαθὰ, τὰ ὑπὲρ νοῦν καὶ λόγον καὶ διάνοιαν ὄντα, μακαρίσει τὴν ἀθλίαν μου χεῖρα, τὴν ταῦτα γράψασαν, καὶ δοξάσει τὸν ἐλεήμονα καὶ πολυέλεον Κύριον, τὸν διὰ ῥυπαρᾶς γλώσσης καὶ ἀκαθάρτου καὶ ῥυπαροῦ στόματος ταῦτα γραφῆ παραδόντα εἰς ἐπιστροφῆς καὶ μετανοίας ὑπόδειγμα καὶ εἰς ὁδὸν ἀπλανῆ καὶ ἀληθεστάτην τῶν ἐξ ὅλης ψυχῆς θελόντων σωθῆναι καὶ μελλόντων κληρονομεῖν βασιλείαν, τὴν ἐν αὐτῷ τῷ Θεῷ καὶ Σωτῆρι ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας. Ἀμήν.

2 ἐβγάνουσιν] εὐγάνουσιν 5 ἁγία] ἀγεία 6 ἐβγάζωντας] εὐγάζωντας

Κεφάλαιο 4: Παλαιογραφικός σχολιασμός

Ο κώδικας 8 της Μονής των Αγίων Πάντων Πατρών είναι γραμμένος από άγνωστο κωδικογράφο, χρονολογείται τον 17^ο αιώνα και περιλαμβάνει, εκτός από τις κατηχήσεις του Συμεών του Νέου Θεολόγου, και τα Ασκητικά του Μεγάλου Βασιλείου, επίσης μεταφρασμένα σε απλή ελληνική.

Τα κείμενα είναι μονόστηλα (21 στίχοι), ορθογραφημένα, γραμμένα με μαύρο μελάνι. Δεν αριθμούνται τεύχη, ενώ στην επάνω δεξιά γωνία του recto των φύλλων υπάρχει αρίθμηση του κώδικα με αραβικούς αριθμούς. Η κατάσταση του κώδικα είναι άριστη.

Στο φ. 337, όπου ξεκινούν οι λόγοι του Συμεών, διακρίνεται ταινιοειδές αλυσιδωτό επίτιτλο. Κάθε κρίκος της αλυσίδας φέρει εντός του οφθαλμό. Οι τίτλοι όλων των λόγων έχουν γραφεί με ερυθρό μελάνι, όπως και τα πρωτογράμματά τους, τα οποία φέρουν απλή φυτική διακόσμηση και εκτείνονται σε μάκρος 2-3 στίχων. Επίσης, ερυθρά αλλά χωρίς διακόσμηση, είναι και τα αρχικά γράμματα των παραγράφων. Στο φ. 337, στο δεξιό περιθώριο, στο ύψος των δύο πρώτων στίχων, υπάρχει χέρι που με τον δείκτη δείχνει προς το κείμενο. Οι λόγοι στον κολοφόνα τους παρουσιάζουν φθίνουσα συμμετρία, ενώ στον τελευταίο στίχο των verso φύλλων, ο αντιγράφας σημειώνει την πρώτη λέξη του recto φύλλου που ακολουθεί.

Η γραφή είναι μικρογράμματη, δεξιοκλινή και ευανάγνωστη με συμπτώξεις (*nomina sacra*), όπως π.χ. ἄνος = ἄνθρωπος, δαδ = δαυίδ, θκος = θεοτόκος, πνικος = πνευματικός, φιλάνος = φιλάνθρωπος, κ.α., αποκοπές και συνενώσεις γραμμάτων, χαρακτηριστική της εποχής. Ως ιδιαιτερότητα, θα μπορούσαμε να σημειώσουμε ότι, ορισμένες φορές, στις λέξεις Θεός και Θεοτόκος (σε όλες τις πτώσεις), το γράμμα θ σχεδιάζεται ευμέγεθες, σε σχέση με τα υπόλοιπα γράμματα, στογγυλό με κυματοειδή γραμμή στο μέσον. Ευμεγέθη είναι και τα I, K, X στις λέξεις Ιησούς, Κύριος, Χριστός.

Συμπεράσματα

Οι Κατηχητικοί λόγοι Α΄ έως Η΄ του Συμεών του Νέου Θεολόγου απευθύνονται σε μοναχούς. Κάνουν λόγο για το μοναχικό βίο και πώς οφείλουν να τον διάγουν οι μοναχοί, για τη μετάνοια και την τήρηση των εντολών ώστε να γίνουν τέλειοι άνδρες του Χριστού. Ακόμη, αναφέρει πως ο κάθε μοναχός οφείλει να ερευνά τον εαυτό του και να συγκρίνει τα έργα του με αυτά του Χριστού, την κατάνυξη που θα νιώσει σταδιακά και την πνευματική εξέλιξη που θα επέλθει σε αυτόν με την πάροδο του χρόνου. Επιπλέον, κάνει λόγο για την ασκητική πολιτεία, τη σωστή επιλογή του πνευματικού πατέρα και περί «φωτός», το τέλος του αδελφού Αντώνιου, την πίστη και τη διδασκαλία σε όσους λένουν πως είναι αδύνατον κάποιος από τους κοσμικούς να γίνει τέλειος, παραθέτει την ιστορία του Γεωργίου (δηλαδή του Συμεών) και τέλος αναφέρεται στον αγώνα της ψυχής αυτού που μετανοεί.

Βιβλιογραφία

- Browning, R. (1992). *Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία*, Εκδ. Παπαδήμα, Αθήνα.
- Kazhdan, A. (1991). “Niketas Stethatos”, στο: *The Oxford Dictionary of Byzantium*, τ. Γ' (εκδ. Kazhdan P. A.), New York, 1955-1956.
- Kazhdan, A. (1991). “Symeon the Theologian”, στο: *The Oxford Dictionary of Byzantium*, τ. Γ' (εκδ. Kazhdan P. A.), New York, 1987.
- Στηθάτος, Ν. (1983). *Βίος και πολιτεία τοῦ ἐν ἀγίοις Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶν τοῦ Νέου Θεολόγου* (επιμ. Π. Χρήστου), ΕΠΕ Φιλοκαλία τῶν Νιπτικῶν καὶ Ἀσκητικῶν 19, Πατερικαὶ Ἐκδόσεις «Γρηγόριος Παλαμᾶς», Θεσσαλονίκη.
- Τσελίκας, Α. (2004). *Θέματα ελληνικῆς παλαιογραφίας*, Αθήνα.
- Φειδάς, Β. (1982). *Περίγραμμα ελληνικῆς παλαιογραφίας*, Αθήνα.

Δικτυογραφία

http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/catehism/theologia_zoi/themata.asp?cat=patr&contents=contents_Pat_Symeon_1.asp&main=kat016&file=sym_1.htm

Περίληψη

Το θέμα της διατριβής μου είναι η μεταγραφή των Κατηχητικών Λόγων (Α – Η) του Συμεών του Νέου Θεολόγου (μεταγλωττισμένοι από την ελληνική γλώσσα του 10^{ου} αιώνα στην ελληνική γλώσσα του 17^{ου} αιώνα).

Στην αρχή παρουσιάζεται η ζωή του Συμεών του Νέου Θεολόγου. Στη συνέχεια ακολουθεί η μεταγραφή των Κατηχητικών Λόγων οι οποίοι παρουσιάζονται παράλληλα με τους πρωτότυπους λόγους του Συμεών καθώς και η περιγραφή τους. Οι Κατηχητικοί Λόγοι συμβουλεύουν τους μοναχούς για τη ζωή τους, για τον Χριστό και πως θα γίνουν ιδανικοί άνδρες και μοναχοί.

Επιπλέον, υπάρχει ο παλαιογραφικός σχολιασμός των λόγων, τα συμπεράσματα της διατριβής και η βιβλιογραφία.

Λέξεις - Κλειδιά

Συμεών ο Νέος Θεολόγος

Βιογραφία του Συμεών του Νέου Θεολόγου

Μεταγραφή των Κατηχητικών Λόγων (Α – Η) του Συμεών του Νέου Θεολόγου

Περιγραφή των Κατηχητικών Λόγων (Α – Η) του Συμεών του Νέου Θεολόγου

Παλαιογραφικός σχολιασμός

Summary

The subject of my dissertation is mainly the transcription of Catechistics Speeches (A- H) by Symeon the New Theologian (translated from the Greek language of 10th century to Greek language of 17th century).

Firstly, the life of Symeon the New Theologian is presented. Then follows the transcription of the Catechist Speeches which are presented along with the authentic speeches of Symeon as well as their description. The Catechist Speeches advice the monks on their life, on Jesus and how they can be ideal men and monks.

Furthermore, there is the palaeographic criticism of these speeches, the conclusion of my work and the bibliography.

Key – words

Symeon the New Theologian

Biography of Symeon the New Theologian

Transcription of Catechist Speeches (A-H) of Symeon the New Theologian

Description of Catechist Speeches (A-H) of Symeon the New Theologian

Palaeographic commentary